

ژين و باوهري

- ژین و باوهری (پشکا ئیکئی)
- تەحسین ئیبراهیم دۆسکی
- بەرگ: ئەحمەد بیری
- چاپا یەکی / چاپخانەیا ھاوار دھۆک
- ۱۴۳۴ مەشەختی ۲۰۱۳ ز
- ژمارا سپارتنی ل پەرتووکیخانەیا بەدرخانینیان (۲۲۴۳)

ژين و باوهرى

كۆمهگۆتار و ئەكۆلين

پشكا دويى

تەحسین ئىبراھیم دۆسكى

ژ وان خودیناسین بهرهمی وان ناسکهره و ناځی وی شهشارتی

هندهک جاران دهمی مروځ کتیبهکی ژ وان کتیبان دخوینت یین زانایین مه ل دور
ژینه‌نیگار و سهرهاتییین زانا و خودیناس و ناقدارین نوممه‌تی نفیسین هندهک
سهرهاتییین مه‌زن ب بهرچاځین مروځی دکه‌ځن قهرهمانین سهرهکی تیدا ئیک ژ وان
خودیناسانه یین دیروځی گوټن و سهرهاتییین وان پاراستین بیی گرنگیی بده‌ته ناځین
وان، ههر وهکی خودی بو وان هزکریه نهو ژ وان ته‌قوادارین شهشارتی بن یین نهو
بیپنا نه‌نفاسین وان یا خوش ب سهر خه‌لکی دا به‌لاف بکه‌ت بیی نهو بزنان نه‌ف بیپنه
یا کیژ گولیی، ژ نیمامی مه یی مه‌زن نیمامی شافعی -خودی ژی رازی بت- دئیته
شه‌گواستن کو جاره‌کی دهمی به‌حسی علمی وی یی به‌رفره‌ه هاتییه کرن وی گوټ:
(من همز دکر نه‌ف علمه د ناځ خه‌لکی دا به‌لاف بیا بیی وان خودان نیاسی با!!).

و نهو هزکرنه‌که، نه‌گهر ب ده‌فی بیته گوټن گه‌لهک یا ب ساناهییه، به‌لی نه‌گهر
بیته (واقع‌ه‌کی عه‌مه‌لی) هندهک چیا یین زوه‌دی یین وهکی نیمامی شافعی نه‌بن که‌س
نه‌شیت پی رازی بیت.

زانایهک ژ ځان زانایان یین دیروځی خهم ژ پاراستنا ناځین وان نه‌کری روژه‌کی
د ناځ هندهک شاگرده‌یین خو دا عه‌جیبیا خو دیارکر ژ وی که‌سی یی باوهری
ب به‌حشتی و جه‌هنه‌می هه‌بت د گهل هندی ژی ل هندهک ده‌مان خودی ژ بیرا خو دبه‌ت
و غافل دبت.. ئیک ژ شاگرده‌یین وی یین گه‌لهک باوهری ب خو هه‌ی رابوځه و گوټه
سه‌یدایي خو:

- نه‌ز ب خو ژ وان که‌سانم یین گه‌لهک دکه‌نه‌گری!!

سهیدا دهمه کی د سهر و چاڅین وی فوکرې پاشی گوټی:

- نه گهر تو بکویه کهنی، و د نه سسا خو دا و د گهل خو تو نعرافی ب گونه هین
خو بکوی، بو ته چتره ژ هندې تو بکویه کری و تو فخری ب کارې خو بیهی!

گوټنا سهیدای وهکی قامچیه کی ب تهنشتا قوتابی کفت، و نهو ژ وی غه فله تی
هشیارکر یا وی خو ژئ بهری دکر، لهو وی ههست ب بچوبکیه کا مهزن کر بهرانبهر
سهیدایې خو یې مهزن و چو یې نه ما گوټی: سهیدا شیرته کی ل من بکه.

سهیدای گوټی: دنیایې بو خه لکی وی بهیله وهکی وان ئاخرت بو خه لکی وی
هیلا، و د دنیایې دا وهکی میشا هنگفینی به، تشتی شرین نهبت نهو ناخوت، و تشتی
شرین نهبت نهو چي ناکت، و نه گهر وی دادا سهر چه قه کی ژئ نهو وی چه قی نه خوار
دکت نه دشکینت!

و بهلکی هوین ژئ وهکی من عه جیگر تی بین زانایه کی وهکی خودانی قی گوټی
یې حه کیم و کاربهره چاوا ناڅی وی ژ بهر گوھی دیروکی بکه قت و نه یته
قه گوهاستن؟

به لی هوین بیژن: نه زانینا مه بو ناڅی وی هنده کی ژ بهایی وی دینته خوار؟
نهز دبیژم: نه!! نه گهر مروث هنگفینی بخوت و نه زانت کیژ میشی نهو دانایه،
تشتهک ژ بهایی وی میشی کیم نابت، و هندهک ژ تاما وی هنگفینی ژئ کیم نابت،
مادهم نهو ههر دی مینت نهو هنگفین یې دهرمان بو دهر دین خه لکی.

و ژ دهفته را مروثین خودی یېن کو ناڅین وان دیروکی نه پاراستین به لی بهر هه می
وان قه گپرای نه قرؤ - نه گهر خودی هز بکت - دی سهر هاتییه کا تیر عبیره قه گپړن.

کتیبین دیروکی قه دگوهرین کو جاره کی خه لیفی عه بیاسی (أبو جعفر المنصور)
هاتبو مه که هی بو کرنا هجی، و ب شهف نهو چوو که عبی دا طه وافی بکت، ل دهمی
طه وافی نهو د بهر زه لامه کی را چوو ل بهرانبهر که عبی یې راوهستیای بوو و دوعایهک

دکر، و خلیفه ی ب دزی څه نه غوټه ژئ گوه لئ بوون وی دگوټ: ((یا ره بی! تویی دبینی چهند خرابی و فساد ل عهردی یا به لاث بووی، و تو دزانی نهو چ طهمه عییه که فتیه د ناچه را خه لکی و حقیقی دا...)) گاځا خلیفه ژ طه وافی خلاس بووی چو ل لایه کی مزگه فتی روینشت و حهرسه کی هنارت گوټی: هه ره وی زه لامی هه بو من بینه.

حهرس چوو گوټی: (أمیر المؤمنین أبو جعفر المنصور) ی دقیت د گهل ته باخت، وی زانی (أمیر المؤمنین) بو باشیا وی وی داخواز ناکه ت لهو گوته قاصدی: نه گهر تو پیچه کی دلیقی بدهیه من دئ سوننه ته کی کهم باشی، گوټی: بلا.

گاځا نهو خلاس بووی هات قهستا وی جهی کر یی خلیفه لئ روینشتی، خلیفه ی گوټی: نوکه من تشتهک ژ ته گوه لئ بوو، نهو گهلک بو من یی نه خوش بوو، نهو چ طهمه عییه که فتیه د ناچه را خه لکی و حقیقی دا تو به حس ژئ دکه ی؟

زه لامی گوټ: نهی (أمیر المؤمنین) نه گهر تو عهده ی بدهیه من کو تو چول من ناکه ی نه ز دئ مهسه لئ بو ته ژ رده و پيشالان ئینمه دهر، ژ خو نه گهر تو عهده ی نه ددهیه من نه ز دهی ناکه م و دئ چمه سهر ریکا خو! خلیفه ی گوټی: بیژه و یی نه مین به.

زه لامی گوټ: نهو ی دلئ وی تری طهمه ع بووی هه تا ری دای هنده خرابی و فساد ل عهردی به لاث بیت تویی.

خلیفه څه جنقی و لئ خوړی: تو چ دیژئ؟ طهمه عییا چ دئ من هه بت و تری بهر دهستی من زیږ و زیځه؟

زه لامی ب عه جیی څه گوټی: ما کی هیه ژ ته طهمه عتر؟ خودی عه بدین خو ئیخته بن دهستی ته، ته نهو ب پشت گوه څه لیدان، و تویی مایه ب کومکرنا مالی څه؟ و ته د ناچه را خو و وان دا هندهک دهرگه هین ناسنی و دیوارین بهری و

گیچی دانان، ژبلی وان هره‌سپین تژی دهستی وان چهک، پاشی ته خو د خانی فه ژ وان فه‌شارت، و ته هندهک پیش خو فه هنارتن خویک و خهراجان کوم بکه‌ن، و ته فه‌رمان دا ژ فلانی و فلانی پیته‌تر نه‌هیلن کهس بیته نک من، و ته نه‌گوت: وی بیننه نک من یی زورداری لی هاتییه‌کرن، یان هه‌قی وی هاتییه‌خوارن، یان مایه‌رویس و برسی؟ و گا‌فا فان کهسان نه‌وین ته ل دور خو کوم‌کرین دیتی تو یی خویک و خهراجان کوم دکوی و به‌لاف ناکه‌ی، گوتن: ماده‌م فی خیانه‌ت ل خودی کر ما بوچی نه‌م خیانه‌تی ل وی ناکه‌ین؟ و نه‌و ل سه‌ر هندئ کومبون نه‌هیلن تشته‌ک ژ ده‌نگ و باسین خه‌لکی بگه‌هته ته نه‌و تی نه‌بت یا وان دقیت بگه‌هته ته، دا نه‌و وی د چاقین ته دا بکه‌نه خائین یی نه‌و هه‌ز بکه‌ن، و وی د چاقین ته دا بی بها بکه‌ن یی وان دقیت، و گا‌فا خه‌لکی نه‌ف چه‌نده ژ ته و وان دیتی حل‌سکاتی بو وان کر دا خو پی ب هیز بیخن.. و هه‌ر جاره‌کا هه‌ژاره‌ک هات دا گازنده‌یا خو بو ته بکه‌ت نه‌و دی ریکتی لی گرن، و گا‌فا نه‌ف چه‌نده در‌ژر بووی خه‌لکی هزرکر تو ژ شریکی وانی د زوردارییی دا..

نه‌ی (أمیر المؤمنین) مه یی زانی کول چینئ مه‌لکه‌ک هه‌بوو، که‌پروو، ئینا وی کره‌گری، هه‌قالین وی گوتی: سه‌برئ بکیشه، وی گوت: نه‌ز نه ژ به‌ر فی ئیشی دکه‌مه‌گری یا گه‌هشتیه‌من، نه‌ز یی بو وی که‌سی دکه‌مه‌گری نه‌وی زورداری لی دئیه‌کرن و نه‌ز نه‌شیم گو‌ه بده‌مه‌گازنده‌یا وی.. پاشی گوت: نه‌گه‌ر من گو‌ه نه‌ما‌بن ما من چا‌ف ژی نه‌ماینه! د نا‌ف خه‌لکی دا گازی بکه‌ن که‌س جلکین سو‌ر نه‌که‌ته به‌ر خو ژبلی وی یی زورداری لی دئیه‌کرن دا نه‌ز بنیاسم، و نه‌و هه‌ر رو‌ژ ده‌رکه‌فته نا‌ف ملله‌تی و به‌ری خو ددایی کانئ ئیک هه‌یه جلکین سو‌ر کرینه به‌ر خو یان نه‌!

نه‌ی (أمیر المؤمنین) نه‌فه مه‌لکه‌کی مو‌شرک بوو ره‌ما وی یا هنده‌بوو د گه‌ل مو‌شرکان، و تو مرو‌قه‌کی خودان باوهری و ژ بنه‌مالا پیغه‌مبه‌ری یی و د گه‌ل هندئ ژی چریکییا نه‌فسا ته هند ریکتی ناده‌ته ته تو ره‌می ب موسلمانان به‌ی، نه‌گه‌ر تو بی‌ژی: نه‌ز دی مالی کوم که‌م دا عه‌یالی من پشتی من مو‌عیز نه‌بت، عیبه‌رتی بو خو

ژ بچوبکی وەرگره دئیته دنیایی یی دهست قالا و بی خودان، خودی دبتہ خودانی وی و قی بچوبکی وه لی دکهت رۆژہکی مروث هه می ههوجهی وی دبن، و نهگهر تو بیژی: نهز دئ مالی کۆم کهم دا حوکمی خو پی ب هیز بیخ، (بهنی ئومه ییه) بلا بو ته بینه عیبرهت، نهو هه می مال و زهلامین ل دۆر وان ههین چو فایده نهگه هاندن رۆژا خودی قیای وی بینته سه ری یا ئینایه سه ری.. و نهگهر تو بیژی: نهز دئ خو زهنگین کهم دا مهزنتر لی بیم، نهز ب خودی کهمه تو ژ قی حالی مهزنتر لی نائی یی تو نوکه ل سه ر نهگهر تو ریکه کا دی نهگری ژیلی قی یا نوکه ته گرتی، نه ری ما ژ کوشتنی پیشه تر هه ییه تو وی پی عقوبه بدهی یی بی نه مرپا ته کری؟

مه نصور ی گۆتی: نه!

زه لامي گۆتی: پا تو دئ چ بیژییه وی مه لکی یی مه لکاتییا دنیایی ئیخستییه دهستی ته و تو دزانی کو نهو ب کوشتنی وی کهسی جزا نادهت یی بی نه مرپا وی کری، به لکی نهو وی ب مانا هه ر و هه ر د عه زابی دا جزا ددهت؟

دیپژن: هنگی نه بو جه عفه ری کره گری، و گۆت: خوزی نهز نه بامه! پاشی گۆت: نه ری چاوا نهز دئ خو خلاس کهم؟

وی زه لامي گۆتی: د ناف خه لکی دا هنده ک مروث هه نه خه لک بو دینی هه وجهه دبنی، و بو دنیایا خو ژی نهو ژی درازینه، نهوان بکه هه قال بو خو، و پسپارا خو ب وان بکه نهو ریکا خلاسبوننی دئ نیشا ته دهن.

مه نصور ی گۆت: من هه نارته ب دو یف وان را نهو ژ من ره قین.

زه لامي گۆت: نهو ژ هندی ترسیان تو وان ژی وه کی خو لی بکه ی لهوا ژ ته ره قین، ده رگه هنی ته بلا یی قه کری بت، و پشته قانی وی به یی زۆرداری لی هاتییه کرن، و وی پاشقه بهی یی زۆرداری کری، و مال ب عه دالهت د ناچه را خه لکی دا

به لاف بکه، ئەز کەفاله تی ددهمه ته ئەو بێن ل دۆر ته کۆم ببن و هاریکارییا ته ل سەر قەنجییی بکەن.

و ل وی دەمی بانگی عەیشا هاتەدان، و خەلیفە رابوو قەشتا نقیژی کر..

و پستی نقیژ خلاس بووی خەلیفە زقپی جەیی خۆ، و گۆتە ھندەک حەرەسین خۆ:
 ھەرن وی زەلامی بینن یی بەری نقیژی ل نک من، ئەو چوون و ل مزگەفتی ھەمییی
 گەریان ئەو زەلام نەدیت!

و ھۆسا قی زەلامی ئەوی دیرۆکی ناقتی وی نەزانی بۆ خودی ئیمانەت گەھاند.. و
 قەستا ریکا خۆ کر، و ب چوونا وی یا بی سەر و شوین ئەو شرینی ژ ئوممەتی نەھاتە
 برین یا وی دانای، و خەما وی نینن ئەو کەسین پستی وی تام دکەنە قی شرینییی
 ناقتی وی نەزانن، مادەم ئەو گەھشتە مرادی.

نړيوالې موروثي ب قورناني د سهر دا دجت

د حهديسه كا دوست دا يا (ابن حبان) ژ (حوزه يفه ي) څه دگوځيټ، هاتييه، پيغه مېهر -سلاف لي بن- دپيټ: ﴿ان اخوف ما اخاف عليكم رجل قرأ القرآن حتى إذا رئت بهجته عليه وكان ردأاً للإسلام، انسلخ منه ونبذه وراء ظهره، وسعى على جاره بالسيف ورماه بالشرك﴾ قلت: يا نبی الله أيهما أولى بالشرك الرامي أو المرمى؟ قال: ﴿بل الرامي﴾..

د ځي حهديسي دا نړوا تو دپيټي نړوړو يا هاتييه گوټن پيغه مېهر -سلاف لي بن- ناشكهرا دكهت كو تشتي ژ ههميان پتر نړو ژي دترست ل سهر نوممه تا خو پرهنگه كي موروثانه ب قورناني د سهر دا دجن!!

و بهلكي گهلهك ژ ههوه نوكه ژ ځي گوټني عهجيگرتي دبن، و د گهل خو پسيار دكهن: نړي سهر داچوونا ب قورناني يا چاوايه؟ يا نهم دزاني نړو نړو قورناني خوداني ب هيدايت دئينت و بهري وي ددهته ريكا دوست نه كو وي د سهر دا دبهت، بهلي پيغه مېهر -سلاف لي بن- د ځي گوټنا خو دا بو مه ديار دكهت كاني چاوا قورناني بو هندهكان دبهت هيدايت نځهر ب دوستي تي گههشتن و كار پي كر، ودهسا نړو بو هندهكين دي دبهت نځهرا ضه لاله تي، پيغه مېهر -سلاف لي بن- بهحسي زهلامه كي دكهت، و وي دكهته نمونه بو توخمه كي موروثان، ل سهر دهمي وي نه بوون، بهلي ب وهحيا خودي وي دزاني كو نړو دهمه كي د ناڅ نوممه تي دا دي دهركهشن، و بو نوممه تي دي بنه بهلا و موصيبت، و بهري وي دي دهنه گرفتاري پي مهن، نځ توخمي موروثان، يي پيغه مېهر -سلاف لي بن- زهلامهك بو وان كرييه نمونه -وهكي مه گوټي- دچاوانن؟ پيغه مېهر -سلاف لي بن- دپيټ: وي قورناني يا خواندي، و باش

هزرا خو د قی گوتنی دا بکهن: قورئان یا خواندی.. یه‌عنی: ئەو بو خواندنا قورئانی یی زیره‌که، نیتیک ژ قورئانی دژیت، به‌لئ گرفتارییا وی ئەوه ئەو هزر دکهت قورئان ب تنی تیرا وی هه‌یه، له‌و ئەو چو ژ سوننه‌تا پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لئ بن- نزان، یان نه‌قیت بزانت، و ئحتماله ههر باوهرییی ب سوننه‌تی نه‌ئینت ژی!!

پشتی ئەو قورئانی دخوینت.. پیغه‌مبه‌ر -سلاڤ لئ بن- دبیتژ: (حتی إذا ریت به‌جته علیه) یه‌عنی: هندی ژ وی دئیت ئەو به‌رگه‌پربانی دکهت کو کاری ب قورئانی بکهت -وه‌کی ئەو تنی دگه‌هت- نه‌ وه‌کی پیغه‌مبه‌ر و سه‌حابی تنی گه‌هشتین، و چونکی ئەو د شریعه‌تی دا نه‌ یی زانایه، و گوهداریا زانایان ژی ناکهت، ئەو زوی دئ د سه‌ر دا چت، د سه‌ردا دچت نه‌ مه‌عنا کافر دبت، و دینی ب پشت گوه‌ شه‌ لئ ددهت، و باوهرییی ب قورئانی نائینت.. نه‌! به‌لکی مونحه‌رف دبت.

چ ره‌نگی ئنحرافی؟

پیغه‌مبه‌ر -سلاڤ لئ بن- دبیتژ: (سعی علی جاره بالسيف و رماه بالشرك) یه‌عنی: دینداریا وی یا خه‌له‌ت و تیگه‌هشتنا وی یا نه‌دورست بو قورئانی، ئیکا هند دئ ژ وی چی دکهت ئەو جیرانی خو‌یی موسلمان کافر بکهت، و وی ب شرکی گونه‌هبار بکهت، و کوشتنا وی حه‌لال بکهت، و بچت هیتیشی بکه‌ته سه‌ر ب چه‌کی خو دا وی بکوژت.

یه‌عنی: ئەو قورئانی وه‌کی دلئ وی دخوازت ته‌فسیر دکهت، و ل دویڤ قی تیگه‌هشتنی خه‌لکی کافر دکهت.. و به‌ری هه‌مییان جیرانی خو! و پشتی وی کافر دکهت، و ههر ب قی تیگه‌هشتنا خه‌له‌ت فه‌توایی ب حه‌لالکرنا خوینا وی ددهت، و ده‌ست دده‌ته چه‌کی خو و دچت دا قی (حوکمی شه‌رعی!) ب جه‌ بینت، و قی کافری بکوژت، و ئوممه‌تا ئیسلامی ژ خراییا وی پژگار بکهت.

خوډه یفه ی گۆته پیغه مبهری -سلاف لی بن-: نه ی پیغه مبهری خودی! کی ژ وان
هه دووان پتر یی هیژای شرکییه، نهوی چهکی بهرددهت یان نهوی چهک بو دئیتته
بهردان؟

پیغه مبهری -سلاف لی بن- گۆت: نهوی چهکی بهرددهت.

یه عنی: نهوی جیرانی خو یی موسلمان ب شرکی گونه هبار دکهت، نهو پتر یی
ههژی هندیه موشرک بت، نه گهر نه.. چاوا نهو دئ موسلمانه کی کافر کهت، بیی وی
دهلیله کی شهرعی ههبت، و د دویف دا دئ کوشتنا وی دئ حهلال کهت و خوینا وی
رپژت؟!

و نه گهر نهف توخمه مروڤه ل سهه ده می پیغه مبهری -سلاف لی بن- نه بن پشتی
وی ب دهه کی کیم، هیشتا سهه حابییتن وی دساخ پهیدا بوون، و ئوممهت پی موتته لا
بوو، و خهلیفی پیغه مبهری یی راشدی یی چاری ئیمام عهلی - ودی ژی رازی بت-
ب شه ری وان رابوو، و ب دهستین وان یین پیس هاته شه هیدکرن ژی، و پشتی
سهه حابییان ژی شه ری دژی فئ دهسته کا مونحرف د ناف ئوممهت دا یی بهردهوام بوو،
و زانایین ئوممهت یی ددوست ژی بهردهوام ب گۆتن و نقیسینین خو بهرانبهر
(شههات) و گومانین وان راههستیان و ئوممهت ژ سههرداچونا ب هیجهتین وان یین
پویج و پهلاچه هشیارکر.

و دبت نهف دهسته کا مونحرف ل چو ده مان د دیرۆکا مه دا وهکی نه قرو ب هیژ
نه کهت بت، و مه خسه دا من ب هیژداریا وی نه نهوه دهستی وان درپژ بوویه یان
کریارین وان زیده بووینه، بهلکی خه طهر د هندئ دایه عامی و هندهک زانا ژی
ب (شویهاتین) وان یین هاتینه خاپاندن، و هندهک ئلتزاماتین شان نه زانان یین
شه کلی ب دینی، و گۆتین وان یی بریسه دار خه لکی زانینا وی ب دینی یا کیم یین
وه لی کرین نهو هزر بکهن نهف مروڤه (موجاهدن) و کاری بو ئیسلامی دکن!

و ځه تا ئهم سهر و سيمايين څان مونځهرفان ل عهصرئ مه يئ نوکه بزانيں، دا ئهم پي نهئينه خاپاندن، مه دځيت ب کورتي ئيشاره تي بدهيني:

۱ - شداندن و تهطهروفا د ديني دا:

پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - د گهلهک هديسين خو دا مه ل هندئ ټاگه هدار دکهت کوئث دينه يئ ب ساناهييه، و ههر کهسهکي زنده بشدين دئ بهر ب تونديي و سهر داچووني څه چت، ژ وان هديسان ئهوا ئيمامي بوخاري څه دگوهيزت ديترت: پيغه مبهري - سلاڅ لي بن - گوټ: ﴿ان هذا الدين يسر ولن يشاد الدين احد الا غلبه﴾ ئهف دينه يئ ب ساناهييه و کهسهک نينه ديني بشدين ئه گهر دين وي نهئيت.

و ژ نيشانين شداندني ئهوه خوداني دهه مي تشتان دا بهر ل لايي ب زهحه مت بت، و وي ژ خه لکي بخوازت يا ئهوه نه شين بکن.

۲ - دفن بلندي و نه گوه دانا زانايان و ئستبداد ب رهئي:

و ژ نيشانين ئاشکهره يين څان که سين مونځهرف ئهوه ئهوه ب خو و بوچوونين خو د مه غروور و دفنبلدن، دئ بيني ئيک ژ وان چو ژ علمي شهرعي نزانت، و نه شيت فهتوايه کي د مه سه لين ده سنځيتر شويشتني دا بدهت، د گهل هندئ ژي د مه سه لين جيهادي و کافرکنا خه لکي دا موفتيبي زه مانويه، و ئه گهر گو ه لي بوو زانايه کي فهتوايه کا نه ل دويث دلي وي يا داي دئ ئه زمانئ خو د دهر حقا وي زانايي دا دريتر کهت و ئيکسهر دئ ئتتهما وي کهت کو ئهوه ژ (زانايين سولتانانه) يان ژي چو ژ فقهي واقعي نزانت، يان ههر بي بهختيه کا دي يا هه بت.

و ژ بهر زنده ئعجابا څان توخمه مروځان ب رهئي و بوچوونين وان و سه رين وان يين نهزان دئ بيني ئهوه (ئستبدادي) ب رهئا خو دکهن، و ههر کهسهکي پشکداريا وان

د بیر و بډوونین وان دا نهکته ل بهر وان کهسهکي نهزانه نهگهړ خو ل پرتا نیمامی شافعی بت.

۳ - هزارا خهلهت ژ خهلکی:

و نهغه ژ بهر نهزاین و کیم تیگههشتنا وانه د دینی دا، و هندی هند نهو ب خو و رهئین خو د موعجن هر جارهکا وان رهئیهکا جودا ژ ئیکی گوډ لی بوو ئیکسهړ نهو دئ هزارهکا خهلهت ژ خودانی وئ رهئی کهن، و دئ وی ژ نهیار و دوزمنین ئیسلامی حسیب کهن، و فتهوا ژي دحازر و ب ساناهینه، ته هند دیت ئیکسهړ نهو مروث کهفته د خانا وان دوزمنان دا یین کو دقیت ئوممهت ژ خرابیا وان بیته پاراستن!

۴ - کافرکنا خهلکی ب کیمترین نهگهړ و هیجهت:

و دهمی وان ب پهنکی خهلک ل سهر دو پشکان تهصنیف کرن: یار و نهیار، ب کیمترین هیجهت دئ رابن خهلکی کافر کهن، و نهو ثایهت و حه دیستین د دهر حهقا کافران دا هاتین دئ ل سهر موسلمانان تهطبیق کهن، و دهمی نهو ب قی کاری رادبن ژي نهو بهرئ خو نادهنه وان ضهوابطان یین زاناین مهزن بو مهسهلا کافرکرنی داناین، چونکی نهو ههر ئعترافی ب وان زانایان ناکهن.

۵ - توندکاری و ب کارئینانا عونفئ و دژوارییی د گهل خهلکی:

و پشتی نهو فهتوایان ب کوفرا خهلکی ددهن، و دا نهو نه حکامین شهرعی ب جه بین - وهکی نهو هزر دکهن!- دئ دهست دهنه توندکارییی، و هندی ژ وان بیت و پرتکا خو ببین دئ عونفئ و دژوارییی د دهر حهقا خهلکی دا ب کار ئینن، و یا غهړیب نهوه نهو ب خو ژي ئعترافی دکهن کو بهلکی د ناڅ وان کهسان دا یین نهو ب قی دژواری و توندکارییا خو زیانی دگههینینی هندهک هبن د موستهحهقی قی زیانی نهبن، بهلی بلا قهیدی ناکته، نهو دئ ل دویف ئیهته خو رابته مهحشرئ!

و مادەم ئەف فەتوایە دەست وان دا هەیه، چو تشتی نەدورست ل بەر وان
 نامینت، و بێی ئەو ب خۆ بحەسیین ئەو دچنە سەر مەزەهەبی جوهییین ئسرائیلی ئەوین
 دیشت: ئارمانجا پاقر هەمی ریکان-یی پاقر و نەپاقر- بو مروقی دورست دکەت!
 خودی مە ژ فان توخمە مروغان بیارت.

ب مه دحا خه لکی بو ته نه ئی خاپاندن

خودایی مه زن ئه وی مرۆف ئافرانندی د ئایه ته کا قورئانی دا دبیرت: ﴿يُؤَيِّدُ اللَّهُ أَنْ يُخَوِّفَ عَنْكُمْ^{٢٨} وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾ (النساء: ۲۸) خودی ب وی شریعه تی وی بو هه وه دانای تشتی ب ساناهی بو هه وه دقیت، و وی نه قیت ل سهر هه وه ئاسی بکه ت، چونکی هوبن لاواز یین هاتینه ئافراندن.

و چونکی مرۆف د ئافراندا خو دا یی لاوازه کیماسی ژ دو لایان قه دگه هتی: ژ لایه کی قه کو ئه وی تیر عیب و علله ته و ئه و چهند بی تی نه شیت خو کامل بکه ت، ژ بهر کو کاملی ب تنی بابه تی خودایی وییه .. و ژ لایه کی دی قه ئه ف مرۆقه نه گهر چهند هه ز ژ باشی و قه نجییی ژی بکه ت یا ب سهر وی قه یه ئه و هنده ک جاران توبشی کریتی و گونه هکارییی بیت، ئه قه حالئ مرۆقان هه میانه ئه و پیغه مبه ر تی نه بن یین خودی هلبژارتین و ئه و ژ گونه ه و کیماسییان مه عصوم کرین.

به ئی ژ قه نجی و که ره ما خودی د گهل مه مرۆقان وی بارا پتر ژ ثان عیب و کیماسییان ل بهر خه لکی قه شارینه و ژ خودانی پیقه تر زوی ب زوی که س پی نزانت، و نه گهر ههر ئیک ژ مه وی ژ هه قالی بزانت یا ئه و ب خو ژ خو دزانت ئه و په یوه ندییین موکم یین وان دگه هینه ئیک وه کی خو نامین، و ئه و هه قالی نییا د ناچه را وان ژی دا هه ی ب نه قیانی دئ ئیته گوهارتن.. و که ره ما خودی ل قییری ژی راناوه ست، به لکی ئه و قه نجییین مرۆقی د چاقین خه لکی دا مه زن دکه ت، و ناف و ده نگین وی ب باشی به لاف دکه ت، و وی وه سا نیشا خه لکی دده ت ههر وه کی ئه و یی بی کیماسی، و حکمه ت ژ قی چهندی ئه وه نه گهرین قیان و ئیک دو ناسینی د ناف خه لکی دا پهیدا بین، دا هه قکاری و پیکقه ژبان د ناچه را وان دا هه بت، و ل سهر قی بناخه یی ئه و

حه‌دیس هاتییه یا ئەحمەد و ئەبوو داوود و نەسائی ژ یه‌عالی کورئ ئومەییە ی
 قەدگوهیزن، دبیژت: پیغه‌مبەری -سلاف لی بن- گوٚت: ﴿إِنَّ اللَّهَ حَيٌّ سَتِيرِ يَحِبُّ
 الْحَيَاءَ وَالسِّرَ﴾ هندی خودییه یی شەرمینه و ستاره‌کەرە، حەز ژ شەرمی و ستاردی
 دکەت.

و راستییا قی حەدیسێ پتر بۆ مە ئاشکەرا دبت دەمی هەر ئیک ژ مە هزرا خۆ
 د وان عەیب و کیماسییان دا دکەت یێن ل نک وی هەین و خودی پەردەیی ستاردی
 ب سەر دا بەردای، و هەر ژ بەر حەژیکرنا خودی بۆ ستاردی شریعتی د ئەحکامێن خۆ
 دا ژ مە خواستییه کو ئەگەر هات و ئیک ژ مە تیکەفت و تووشی کرنا گونەهەکی بوو و
 خودی کەرەم د گەل کر و ئەو ستاره کر، دقیت ئەو قی ستاره‌ییی ژ سەر خۆ رانه‌کەت،
 و قی گونەها خۆ ئاشکەرا نەکەت و بۆ کەسی نەبیژت، و یا هاتییه قەدگوهاستن
 ژ پیغه‌مبەری -سلاف لی بن- کو دەمی مەرۆقەک دهااتە نک و ئعتراف ب گونەهەکا خۆ
 دکر، و داخووا ب جەئینانا حەددی شەری ژێ دکر، ئەوی پشتا خۆ ددایێ هەر وەکی
 گوێ لێ نەبووی، دا بەلکی ئەو مەرۆف گۆتتا خۆ بەس کەت و ژێ لیقە بیت، هندی هند
 وی دقیا گونەه و کیم و کاس نەئینه ئاشکەراکرن.

پشتی بۆ مە دیار بووی کو پترین جاران خودی عەبیپن مەرۆقی قەدشیرت و
 باشیپن مەرۆقی بەلاڤ دکەت، و ئەو خەلکی ل دۆر و رەخپن مەرۆقی ب قان تشتین
 ژ مەرۆقی دئیتە بەلاڤکرن ب تنی قیاسا مەرۆقی دکەن، و حوکمی ب باشی و نەباشیپن
 ل سەر مەرۆقی ددەت، و ئەگەر هات و خودی پەردەیی ستاره‌یییا خۆ ژ سەر مە راکەت
 بارا پتر ژ قان حوکمان یپن ئەم ل سەر ئیک و دو ددەین دی ئینه گوهارتن.. پشتی
 ئەقە بۆ مە دیار بووی دی زانین کو دەمی خەلک مەدحین ئیک ژ مە دکەن شەرت نینه
 ئەقە بیتە دەلیل کو ئەو ئیک ب دورستی یی هەژێ وان مەدحانە، بەلکی ئەو دەلیلە کو
 خودی ئەف عەبدە یی ستاره کری و عەیب و کیماسیپن وی ل بەر خەلکی یپن
 قەشارتین، و باشیپن وی یپن بەلاڤ کرین، و رۆژا قیامەتی دەمی حوکم ل سەر هەر

ئیک ژ مه دئیتته دان ل سهر بناخهیی زانینا خودی ئەو دئیتته دان نهکو هزرا خه لک ژ مروقی دکەت، قورئان دەمی بهحسی مهحکهما مهزن ل ئاخرهتی دکەت دبیرت: ﴿وَلَوْ أَنَّا لَدَيْنَا ظَلُمُوا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَبَدَا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ (الزمر: ۴۷) هندەک ژ وان حسیب دکر کانی چاوا ئەو شیاينه خه لکی د دنیا یی بخاپینن و خو ب پهنگهکی درهوین نیشا وان بدەن، دی شین ل ئاخرهتی -حاشا- خودی ژی خاپینن، و هندەکان هزر دکر کانی چاوا ئەو د دنیا یی دا ب گونهه و کیماسیین خو دحهسیین یین خه لک پی نهحهسیین، ل ئاخرهتی ئەو گونهه و کیماسی دی دۆری ل وی گرن و بهری وی دهنه هیلاکی، نه ئەو چیبوو و نه ئەو.. ئەو چیبوو یا وان چو هزر بو نه دکر، دهستهکا ئیکی ل بهر خه لکی هاتنه رسواکرن و نهشیان خو ل بهر خودی قهشیرن، و دهستهکا دی خودی ل ئاخرهتی ژی ئەو ستارهکرن کا چاوا وی ئەو ل دنیا یی ستاره کربوون.

ژ قی ههمییی راستیهک بو مه ئاشکهرا دبت دقیت ئەم ژ بیرا خو نهبهین، ئەو ژی نهقهیه: ژ بلی خودی کهس وهکی مروقی ب خو مروقی نانیاست، چونکی ئەو باش دزانت کانی ئەو یی چاوايه و وی چو عیب و کیماسی و گونههکاری وی ههنه، و ئەگەر ئەو بشیت ب (مهظهري) خو خه لکی ههمییی د سهر دا بهت ئەو نهشیت خو ب خو د سهر دا بهت یان درهوی ل خو بکهت، خودایی مهزن د ئایهتهکی دا دبیرت: ﴿بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ ﴿١٤﴾ وَلَوْ أَنَّهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ﴿١٥﴾﴾ (القيامة: ۱۴-۱۵) به لکی مروق ب خو هیجهتهکا ئاشکهرايه ل سهر کاری خو یی وی کری و نه کری، و چو هیجهتهکا ئەو بو خو بگرت ژی ژی نایته قهبولکرن و چو مفای نادهتی.

و ئەگەر ئەف راستیه بو مه دیار بوو دقیت ئەم بزاین کو چی نابت بو چو مروقان ئەو ب مه دحین مه دحهکاران د سهر دا بچت، و گاڤا ئیکی ل نک وی یان د پشت وی را مه دحین وی ب تشتهکی باش کرن خو ئەگەر ئەو تشت ل نک وی

ههبت ژى، دځیت ئه و بزانت کو هند تشتین نه باش ل نک وی هه نه یین کو نه گهر مه دحه کارئ وی زانیان مه دحین وی نه دکر، ځیجا بلا ئه و خو بنیاست.

و دهمی ئیک مه دحین مه ب باشی دکهت، ل شوینا ئهف مه دحه ئیکا هند ژ مه چی بکهت غورورر بو مه چی بیت و ئهم زنده دخو بگههین، بلا ئه و مه دحا وی بو مه بیرا مه ل هندى بینتهفه ئهم بزاین خودی نعمهتا ستاره کرنی یا د گهل مه کری، و وی خرابیین مه فهشارتینه و قهنجیین مه به لاڅکرینه، و نه گهر وی ځیابا ئه و دشیا خرابی و عیبیین مه ژى ههمییان یان هندهکان د ناف خهلکی دا به لاف بکهت، و هنگی مه کس نه ددیت مه دحین مه بکهت..

و ژ بهر ئهفا بوری مروځی خودان باوهر وعه قلدار دهمی مه دحین وی دئینه کرن شهرمی ژ خودی دکهت، چونکی ئه و دزانت ئه و نه ژ ههژی ځی مه دحیه یا بو وی دئینه کرن، ژ بهر کو ئه و خو دنیاست، و ب کیم و کاسین خو دحه سییت، و دزانت خودی ئه و یی ستاره کری، و خو نه گهر یی وهسا ژى بت وهکی مه دحه کارین وی دبیزن ئه و ههر دى شهرمی ژ خودی کهت کو خودی ئهف قهنجیه د گهل کری و ئهف کارئ وی یی باش د ناف خهلکی دا به لاف کری نه کو کارئ وی یی خراب.

نه وهکی مروځی کیم باوهری بی عقل ئه و یی ب مه دحین مه دحه کاران دئینه خاپاندن ههتا وه لی دئیت ئه و هزر دکهت ئه و یی ژ ههژی ځان مه دحانه و زیده تر ژى، و ههر جاره کا مه دحین وی نه هاتنه کرن ئه و تیک دچت و بو وی نه خوش دبت، و هزر دکهت حهقه کی وی هاته خوارن! خودایی مه زن به حسى وان نه زانان دکهت یین کهیف ب وی تشتی دئیت یی ل نک وان نه هه ی و هز دکهن مه دحین وان ب وی کارى بیهه کرن یی وان نه کری و دبیزت: ﴿لَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُحِبُّونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسَبَنَّهُمْ بِمَفَازٍ مِنَ الْعَذَابِ ۚ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ (آل عمران: ۱۸۸) و تو هزر نه کهه ئه و یین کهیف ب وان کریارین کریت دئیت یین وان کرین، و ئه و هز دکهن خهلک په سنا

وان ب وی تشتی وان نه کړی بدهن، توقهت هزر نه که نهو د دنیایی دا ژ عهزابه خودی
 دی دپاراستی بن، و ل ئاخره تی عهزابه کا ب ئیش بو وان هه یه.
 قیجا بلا نه م ههر دوعایی ژ خودی بکهین نهو ل دنیایی و ئاخره تی مه ستاره
 بکهت.

ل هیثیا سوپاسیا که سی نه به

خودی بهنی یین ئافراندين دا زکری وی بکهن، و وی رزق یی دایه وان دا شوکرا وی بکهن، بهلی گهلهک ژ وان په‌رستنا ئیکى دی ژبلی وی کر، و بارا پتر ژ وان سوپاسیا ئیکى دی ژبلی وی کر، چونکی تبعه‌تی زال ل سهر مرۆقان ئه‌وه ئه‌و دبى نان و خویینه و قه‌نجیی ژ بیر دکهن، ئیجا تو عه‌جیگرته نه‌به ئه‌گهر ئیک ژ فان کارى ته یی جوان قه‌شارت و باشیا ته سۆت و قه‌نجیا ته ژ بیرکر، یان ئه‌گهر خو دژمناتیا ته کر و ب مه‌نجه‌نقا که‌ربا قه‌شارتی دانا ته، نه ژ بهر چو ب تنی ژ بهر هندى چونکی ته قه‌نجی د گهل وان کریه: ﴿وَمَا نَقْمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾ (التوبة: ۷۴) و وان منافقان تشتهک ل نک پیغه‌مبه‌ری نه‌دیت کو ره‌خنه پی لی بگرن و پی به‌اقتینی، ژبلی کو خودی قه‌نجی د گهل وان کر، و ئه‌و ژ وی خیری زه‌نگین کرن یا وی ل سهر پیغه‌مبه‌ری خو قه‌کری.

و به‌ری خو بده تو‌مارا عالمی یا به‌رچاڤ، د ناڤ به‌رپه‌رتن وی دا سهره‌اتییا بابه‌کی دی بینی کوری خو په‌روه‌رده‌کر بوو، جلک و خوارن و قه‌خوارن دابوونی، زانین و توره نیشا دابوو، ب شەقی خه‌و نه‌هاتبوو چاقان دا ئه‌و بنفت، خو برسی کرسو دا ئه‌و تیر بیت، خو وه‌ستاندبوو دا ئه‌و رحه‌ت بیت، و گاڤا به‌رکه‌پییی قی کوری ره‌ش بووی و بوویه خودان زه‌ند و باسک بۆ بابی خو وه‌کی سه‌یی هار لی‌هات، ب چاقه‌کی کیم به‌ری خو دایى، بی بها کر، د گهل خراب بوو، و نه‌خوشیه‌کا مه‌زن گه‌هاندی.

ځیجا نهوین جوانه بهرپرېتن وان ل نک وان کهسان هاتینه سوتن یین خوړستییا
خو دهرنشیف کری بلا رحمت بېن، و بلا کهیفا خو ب وئ قهنجیی بینن یا کول نک
وی هوی یی خزینهیین وی چو جارن خلاص نهبن.

و نهف گوتنا گهرم ته بو هندی داخواز ناکهت کو تو باشیی بهیلی یان قهنجیی
نهگههینییه خه لکی.. نه، بهلی نهو ته ل هندی هشیار دکهت کو دبت تو بهرانبهر قی
قهنجیی دلرہقیی ژ وان بیینی، ځیجا تو ژ کارئ وان ب خه نهکته.

باشیی تو بو کنارئ خودئ بکه، چونکی ههر چاوا بت یی سهرکهفتی تویی،
پشتی هنگی نهوئ د گهل ته بی نان و خوبی بت و قهنجییا ته ژ بیر بکهت چو زیانئ
ناگههیتنه ته، و تو حه مدا خودئ بکه کو ته باشی کری، و دهستی بلند ژ یی نرم
چیتره: ﴿إِنَّمَا نَطْمَعُ لَكُمْ لَوْ جَاءَ اللَّهُ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكْرًا﴾ (الإنسان: ۹) هه ما بو کنارئ
خودئ و دا نهو ژ مه رازی بیت نه قهنجیی د گهل هه وه دکهین، مه چو بهرانبهر
ژ هه وه نهفت و مه خسه دا مه نهو نینه هوین مه دحین مه بکهن یان شوکرا مه بکهن.

و گه لهک مروفتین عاقلدار مهنده هووش دین دهمی دبینن مروفتین عامی دبی نان و
خویننه، ههر وهکی وان گوهل ودهیی نه بوویه دهمی دفن بلندییا قی رهنگی مروقان
دده ته بهرچاقتین وان وهکی دبیرت: ﴿وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنبِهِ أَوْ قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا
فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ ضُرَّهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَى ضُرِّ مَسَّهُ كَذَلِكَ زُيِّنَ لِلْمُسْرِفِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ (یونس: ۱۲) یه عنی: رهنکه کی مروقان هه یه نه گهر نه خوشی و ته نگا قییه ک
گه هشتی پیخه مهت راکرنا وئ نه خوشیی نهو دی هه وارین خو گه هیتنه مه، ځیجا گاڅا
مه نهو نه خوشی ژ سهر وی راکر نهو دی بهرده و امیی ل سهر رپبازا خو یا بهرئ کهت،
و نهو دی وئ نه خوشیی و ته نگا قییه ژ بیرا خو بهت یا نهو کهفتیی، و سوپاسییا
خودایی خو ناکهت یی نهو نه خوشی ژ سهر راکری، و دی ودهسا چت ههر وهکی وی بو
راکرنا چو نه خوشییا هه وارین خو نه گه هاندینه مه.

ځیجا عهځیځگرته نه به نه گهر ته قهلهم دا مرؤقه کی کیم فام و وی ب وی قهلهمی
 هاځیته ته، یان نه گهر ته شفکهک دا مرؤقه کی زځر دا نهو کارئ خو پئ بکهت ځیجا نهو
 سهرئ ته ب وی شفکی بسلخینت، نهو مرؤقینیا د ناڅ کفنی قهنجی قهشیریئ دا
 هاتییه پیچان حالئ وی د گهل خودایی وی نه قهیه، ځیجا بوچی د گهل من و ته د وهسا
 نه بن؟

شیره‌تین پیغه‌مبه‌ری خوشتشی سلاڤ لی بن

هژماره‌کا حه‌دیس‌تین دورست ژ هژماره‌کا سه‌حابییان یین هاتینه شه‌گواستن، د ده‌سپیکا وان دا هاتییه: (اوصانی خلیلی) یه‌عنی: خوشتشییی من شیرده‌تا ل من کری.. د شان حه‌دیس‌ان دا شان سه‌حابییان شه شیرده‌ت بو مه شه‌گواستینه یین پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لی بن- ل وان کرین، وئاشکه‌رایه کو شه شیرده‌تا پیغه‌مبه‌ر -سلاڤ لی بن- ل سه‌حابییه‌کی خو دکه‌ت شیرده‌ت بو ئوممه‌تی هه‌مییی، لهو پیتشییه ل سه‌ر مه ئه‌م ب وان شیرده‌تان ئاگه‌دار بیین، و ل دویف شیانا خو کاری پی بکه‌ین.. و ل څیری ئه‌م دی هنده‌ک ژ وان حه‌دیس‌ان شه‌گوه‌یزین..

حه‌دیس‌ا ئیکتی:

بوخاری و موسلم ژ ئه‌بوو هوره‌یره‌ی شه‌دگوه‌یزین، دبیرت: خوشتشییی من شیرده‌ت ب سی تشتان ل من کرییه، کو ئه‌ز وان نه‌هیلیم -یان ئه‌ز وان نا‌هیلیم- حه‌تا ئه‌ز دمرم: رۆژیگرتنا سی رۆژان ژ هه‌ر هه‌یه‌که‌ی، و نفیژا تیشته‌گه‌هی، و کرنا نفیژا وتری به‌ری ئه‌ز بنقم.

و ئه‌ف شیرده‌تا پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لی بن- ل سه‌حابییی وی شیرده‌تا ب کرنا هنده‌ک نفیژین سونه‌ته، هه‌ر وه‌سا ب گرتنا هنده‌ک رۆژییین سونه‌ته ژیی.. بو هندیی دا ئه‌و سونه‌ته وی کیماسییی شه‌گرن یا کو دبت هنده‌ک جاران بکه‌فته د کارئ مروقی یی فهرز دا..

و ئه‌و هه‌ر سی رۆژین ئه‌بوو هوره‌یره‌ به‌حس ژیی دکه‌ت ژ هه‌می هه‌یشان هه‌ر سی رۆژین نیقا هه‌یفا عه‌سمانییه، ئه‌وین ب عه‌ره‌بی دبیرتی: (ایام البیض)، و ئه‌و که‌سی

هەر هه‌یشتی سێ پۆژان یی ب پۆژی بت هەر وه‌کی وی هه‌یف هه‌می گرتی، چونکی هەر خیره‌ک ب ده‌هانه، و سێ پۆژی نه‌گهر هەر ئیک ب ده‌هان بت نه‌فه سه‌یه- پۆژی.

و نقيژا تيشته‌گه‌هی ب سێ سه‌د و شپست خیرانه وه‌کی هه‌ديسه‌کا دورست پی هاتی.

و ل دور به‌ایی نقيژا وترئ به‌سه به‌ژین: پیغه‌مبه‌ر -سلاڤ لی بن- د گوته‌کا خو دا دييژت: ﴿إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى وَتَرْحِبُ الْوَتْرَ فَأُوتِرُوا يَا أَهْلَ الْقُرْآنِ﴾ هندی خودایی پاک و بلند و تره (کته) و نه‌و هه‌ز ژ وترئ دکه‌ت، قیجا هوین گه‌لی مرو‌قین قورئانی وترئ بکه‌ن.

هه‌ديسا دوویی:

بێن ماجة ژ نه‌بوو ده‌ردائی شه‌دگوه‌يژت، دييژت: خوشتقيي من -سلاڤ لی بن- شيره‌ت ل من کرييه کو: ﴿تَشْتَهِيْكَ بُوْ خُوْدِيْ نَهْ كَهْ شَرِيْكَ نَهْ كَهْ خُوْ تَو بِيْيه پِرْت پِرْت كِرْن يَانَ سَوْتَن، وَ نَقِيْژَهْ كَا فَهَرَز ژ قَهْستَا نَهْ هِيْلَه چونکی هەر ئيکي نقيژه‌کی ژ قه‌ستا نه‌که‌ت نه‌و خودی یی ژ وی به‌ريئه، و مه‌يي قه‌نه‌خو چونکی نه‌و کليلا هه‌می خرايبيانه﴾.

شرکا ب خودی، يه‌عنی: مرو‌ف که‌سه‌کی یان تشته‌کی د په‌رستنی دا بو خودی بکه‌ته هه‌فیشک، و هه‌قی خودی ل سه‌ر به‌نييان نه‌وه نه‌و په‌رستنا وی ب تنی بکه‌ن و چو شریکان بو وی چی نه‌که‌ن، و هه‌قی وان ل سه‌ر خودی نه‌وه نه‌و وان به‌ته به‌هه‌شتی نه‌گهر وان چو شریک بو وی چی نه‌کرن، وه‌کی د هه‌ديسه‌کا دورست دا هاتی، و هەر جاره‌کا وان نه‌ف هه‌قی خودی ب جه‌ نه‌ئینا، خودی وان نابه‌ته به‌هه‌شتی، د ئايه‌ته‌کی دا هاتییه: ﴿إِنَّهُ مِنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ﴾ (المائده: ۷۲) هه‌چیي هه‌فیشکه‌کی د گه‌ل خودی د عه‌بدینیي دا بدانت نه‌و خودی به‌هه‌شت ل سه‌ر وی هه‌رامکرییه و جه‌ی وی کرييه ناگر، و چو پشته‌فانه‌ک وی نابت وی ژێ رزگار بکه‌ت.

وشرک گونه‌ها ئیکانه‌یه یا خودی سۆز دای وی ژئی نه‌بهت نه‌گهر خودان ژئی تۆبه نه‌کهت، ده‌می دبیرت: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ۴۸) هندی خودییه ل وی نابۆرت و گونه‌هی بۆ ژئی نابەت یی کهسه‌کی ژ چیکرییپن وی بۆ وی بکه‌ته هه‌فیشک، یان ب ههر ره‌نگه‌کی کوفری کافر بیت، و ههر گونه‌هه‌کا دی یا ژ شرکی کیتر بت نه‌و بۆ وی ژئی دبه‌ت یی وی بقیّت، و هه‌چیپی شرکی ب خودی بکه‌ت ب راستی نه‌وی گونه‌هه‌کا مه‌زن کر.

و هیلانا نفیژا فهرز و نه‌باوهری ئینانا پی ژ وان گونه‌هانه یین خودانی خو ب نک کوفری قه‌ دبه‌ت، و وی ژ ئیسلامی دهر‌دئیخت، له‌و پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- شیردت ل سه‌حابییی خو کر کو نه‌و نفیژه‌کا فهرز یا ب تنی ژئی ژ قه‌ستا ژ خو نه‌بهت، چونکی نه‌وی نفیژا فهرز نه‌کهت چو به‌خت بۆ وی نائینه‌دان کو نه‌و نه‌چته جه‌هنه‌می.. و قورئان ده‌می به‌حسی جه‌هنه‌مییان دکه‌ت ل سه‌ر نه‌زمانی وان ب خو ئاشکه‌را دکه‌ت کو ئیک ژ وان نه‌گه‌رپن نه‌و برینه جه‌هنه‌می نه‌کرنا نفیژئی بوو.

و شیره‌تا سییی د قی حه‌دیسێ دا هاتی خو دویرکرنا ژ قه‌خوارنا وی تشتییه یی عه‌قلی مروّقی تیک بده‌ت، چی ناقی ل سه‌ر بیته‌دانان، و پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- ئاشکه‌را دکه‌ت کو نه‌ف ره‌نگی قه‌خوارنی کلیلا هه‌می خرابییانه، چونکی نه‌گهر مروّقی عه‌قل نه‌ما، و هشین وی ژ سه‌ری چوون دویر نینه ههر گونه‌هه‌کا دی یا هه‌بت مروّف بکه‌ت، له‌و یا هاتییه گۆتن: (الخمير أم الخبائث) یه‌عنی: مه‌ی ما‌کا هه‌می پیساتییانه.. چی پیساتییه‌کا هه‌بت ژ وی کیتره.

حەدیسە سییی:

ئبن حبان ژ نه‌بوو زه‌رری قه‌دگوهریژت، دبیرت: خوشتییی من -سلاف لی بن- شیردت ب خه‌سله‌تین خیری ل من کر، وی شیردت ل من کر کو نه‌ز به‌ری خو بده‌مه یی د بن خو دا و به‌ری خو نه‌ده‌مه یی د سه‌ر خو دا، و وی شیردت ل من کر کو نه‌ز به‌ز

ژ مروځین فهگیر و مسکین بکه‌م و خو نیزیکی وان بکه‌م، و وی شیرت ل من کر کو
 ئەز د گهل مروځین خو یی ب مروځاینی بم خو ئەگەر ئەز پشت بدنه من ژي، و وی
 شیرت ل من کر کو ئەز د گوتنا حەقیی دا ژ لومه‌یا لومه‌کهران نه‌ترسم، و وی شیرت
 ل من کر کو ئەز حەقیی بیژم خو ئەگەر ئەو یا ته‌عل ژي بت، و وی شیرت ل من کر
 کو ئەز گه‌له‌ک بیژم (لا حول ولا قوه‌ إلا بالله) چونکی ئەو گه‌نجینه‌یه‌که ژ گه‌نجینه‌یی
 به‌حەشتی.

و پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د قی حەدیسی دا به‌ری صه‌حابیی خو دده‌ته‌ شه‌ش
 ئەخلاق و سالوخته‌تین باش، یین کو رحه‌تییی دده‌ته‌ دلای وی، و خوشیی دده‌ته‌ ژینا
 وی، چونکی مروځی ئەگەر به‌ری خو نه‌دا وان یین د سهر وی دا هه‌ین دئ قه‌دری نعمه‌تا
 خودی ل سهر خو زانت و شوکرا وی که‌ت، و ئەگەر وی خو ژ مروځین هه‌زار قه‌ده‌ر نه‌کر
 و هه‌ز ژ وان کر و ل دویف شینا خو هاریکارییا وان کر دئ هه‌ست ب دلخوشیی
 که‌ت، و ژ وان نابت یین خو مه‌زن دکهن، و ئەگەر ئەو که‌سه‌کی خو مه‌زنکه‌ر نه‌بت دئ
 یی ب ره‌حم و مروځاینی بت.

و مروځی هه‌ز ژ حەقیی بکه‌ت هه‌رده‌م دئ حەقیی بیژت، و ئەو ژ به‌ر گوتنا
 که‌سه‌کی یان لومه‌یا لومه‌که‌ره‌کی خو ژ گوتنا حەقیی ناده‌ته‌ پاش، و هه‌ر دئ حەقیی
 بیژت ئەگەر خو ئەو ل به‌ر وی یا نه‌خوش و ترش و تال ژي بت.

و هه‌رده‌م ئەو دئ ب ئەزمانی خو ئعترافی که‌ت کو ئەگەر خودی نه‌بت وی چو هیز
 و شیان نابن.

حه‌دیسا چاری:

ئیمام ئەحمه‌د قه‌دگوهریزت کو ئیمامی عه‌لی ده‌می هاتییه‌ به‌صرا چوو نک
 صه‌حابیی پیغه‌مبه‌ری (ئه‌هبانی غفاری) و داخواز ژي کر کو ئەو د گهل وی ده‌رکه‌فته
 شه‌ری، ئینا وی گوته‌ عه‌لی: خوشتییی من و پسما می ته‌ شیرت ل من کریه‌ کو

دهمهک دئ ئیت فتنه و ژیکفه بوون دئ پهیدا بت، و گوته من: نه گهر نهو چیبوو تو شیرئ خو بشکینه و شیردکئ داری بو خو چئ بکه.. ئینا ئیمام علی نهو هیلا و چوو. ژ فئ شیره تا پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئاشکهر دبت کو هر جاره کا فتنه د ناف ئوممه تی دا پهیدا بوو دفتیت مروّف خو فهدهر کهت، و نه بته لایهک د فتنئ دا.

(السراج المنير) د قورئانا پیرۆز دا

ئەگەر ئەم ئايەتین قورئانا پیرۆز بخوینین دى بینین ئەو پەشقا (السراج) بۆ دو تستان ب تنى ددانت:

ئىك: بۆ وى رۆژا ل عەسمانى، وهكى دىيژت: ﴿الَّذِينَ كَفَرُوا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَوَاتٍ طَبَاقًا ۝۱۵ وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسُ سِرَاجًا ۝۱۶﴾ (نوح: ۱۵-۱۶).

دو: بۆ وى پىغەمبەرى ل عەردى، وهكى دىيژت: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَهِيدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝۴۵ وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا ۝۴۶﴾ (الأحزاب: ۴۵-۴۶).

و (سراج) د زمانى عەربان دا بۆ وى تشى دىيژت گۆتن يى گەشايىي ژ خو ددەت و رۆناهى ژى دپەشت. و هەر دەمەكى رۆژەكا نوى ل عەسمانى دبت و گەش دكەت، و ل سەرى سحارى پىلین رۆناهييا خو يا زەلال ب سەر لەشى جیہانا خاف دا بەرددەت، شەف دىيژت لادان و بەرپەرى وى يى رەش دىيژت پىچان، و عاشقین رۆناهيىي كەيف ب نەمانا تاريىي دىيژت..

و هەر دەمەكى پىغەمبەرەكى نوى ل عەردى دبت و پىلین رۆناهييا ئيمانى ب سەر لەشى مەرقىنييا خاف دا بەرددەت، تارييا كوفرى ل كىمى ددەت و تىك دجت، پشتى كو (نەفسا مەرقى) تۆزا جاھلييەتى ژ خو دادقوت و پاقرىيا ئىسلامى ب دەست خو قە دىيژت..

و ئەگەر خودى پىلین وان تيشكىن ژ رۆژى دزىن كرىنە چىرۆكا ھىدايەتى بۆ قى كەونى، وى تيشكىن وەحىي ئەوا ب سەر پىغەمبەرى دا دىيژت خوار يىن كرىنە چىرۆكا ھىدايەتى بۆ وى مەرقى ئەوى د قى كەونى دا دزىت..

مه‌عنا: ئەو رېبازا خودی د كهونی و مرۆقی دا دانای ب دو (ئەداتین) وهکی ئیک کار دکەت: گەشاتیبا رۆژی ئەوا تینى و هیزى دده‌ته كهونی، و گەشاتیبا پیغه‌مبەرینیی ئەوا تینى و هیزى دده‌ته مرۆقی، لەو وهکی دیروکا رۆژی دیروکا پیغه‌مبەری -سلاڤ لى بن- نه ب (تلسکوبه‌کا هوبرین) بت نائیته خواندن، دیتنه‌کا (علم) د گەل دا، و علمه‌کى (ئیمان) د گەل دا، و د گەل وی علمی و وی ئیمانى ل بیرینانا وی (طه‌بیعه‌تى نوورانى) یی پیغه‌مبەران ب تنى هەى!

هەر کەسه‌کى تو دیروکا وی بخوینى دى زانى و پى‌حه‌سى کو (ژین) ب هاتن و چوونا خو علمی (دیروکى) دورست دکەت، به‌لى ب خواندنا دیروکا پیغه‌مبەران ئەم ب هندى دحه‌سین کو (دیروک) علمی (ژینى) دورست دکەت، چونکی پیغه‌مبەر ئەو (ئیشراقا خودایى) یه یا (ته‌جه‌للى) ل سەر مرۆقینیى کرى و ئەو د فه‌له‌کا خو یا ئەخلاقى دا زفراندی، و ب عەینى قانونا (جاذیبیەتى) یا رۆژى هەى ئەو ب نک خو قە‌کیشای.

و پیغه‌مبەر نابته پیغه‌مبەر هەتا (راستى) د دلئى وی دا و ل سەر ئەزمانى وی وهکی رەهوانترین گۆتنى بت ژ (فه‌صیحترین) ده‌قى دەر‌دکەشت، دا ب ساناهى بێته وەرگرتن و ب دژواری کارى بکەت.. هنگى پیغه‌مبەر دى ئەو رېبەر بت یى به‌رى خەلکى دده‌ته رى دهمى ژین ب چه‌پ و راستین خو قە‌رېکى ل وان به‌رزه دکەت.

و مەزنترین نیشان ل سەر پیغه‌مبەرینییا پیغه‌مبەرى ئەوه پیغه‌مبەرى نه‌فسه‌کا وه‌سا هەبت بېته ئەو ته‌رازى یا ئەو خەله‌تى پى‌بێنه دورستکرن یین (مادیه‌ت) و وه‌ربادانین ژینى ب سەر نه‌فسى دا دئینت، هەر وهکی (راستى) ژ بلندى گازی مرۆقان دکەت: ل به‌ر نه‌فسا پیغه‌مبەرى هوبن نه‌فسین خو راست بکەن.

و ئەو مرۆقین (عقل) بو خو کرییه‌ رېبەر، و ب دو چاقین قە‌کرى به‌رى خو دایه‌ زه‌لامین دیروکى ئعترافا کرى کو ئەڤا مه‌ گۆتى د نه‌فسا مرۆقه‌کى دا دیار نه‌ه‌بویه

د دیروکني ههمیبی دا وهکی د نهفسا موحه ممه دی دا -سلاف لی بن- پهیدا بووی، و ههر بۆ نمونه ب تنی ل قییری دئ ئیشاره تی دهمه ئیک ژ ناقدارترین کتیبین نوی کو ل ئه مریکا دهرکه فتین، کتیبأ: (سه د کهس: هلسه نگاندن بۆ مه زنترین مروقتین کار د دیروکني دا کری) یا نفیسهر مایکل هارتي، و وهکی ئاشکه را ئه فی نفیسهری سه د کهس ژ دیروکا مروقتینی ههمیبی هلبارتینه و هژمارتینه مه زنترین مروقت د دیروکني دا، و ل قییری مه نه ل بهره به حسی قی کتیبی بکهین ب تنی مه دقیت وی ئه گهری بهرچا بکهین یا ئه ف نفیسهره پال دای کو ئه موحه ممه دی ل سهری لیستا سه د مه زنه مروقتین دیروکني بدانت، به لی ل سهری لیستی! ئه گهر چ ئه و ل سهر وی دینی نینه ژی یی موحه ممه د -سلاف لی بن- پی هاتی.

نفیسهر مایکل هارت چ دیبژت؟

دیبژت: ئه ز باوهر دکم گه له ک کهس دئ عه جیگرتي بن دهمی ئه و دبینن ئه ز موحه ممه دی ل سهری قی لیستی ددانم، و ئه و دهقن د قی چه ندی دا! به لی موحه ممه د مروقتی ئیکانه یه د دیروکني دا شیای سهرکه فتنه کا بی توخوب ل سهر ئاستی دینی و دنیایی ب دهست خو قه بینت.

ئه قه ئه و ئه گهر بوو یا ئه ف نفیسهری ئه مریکی پال دای ئه و موحه ممه دی به ژمیرت مه زنترین کهس د دیروکني دا هاتی، و ئه گهر گه له ک مروقتین مه زن هه بن شیابن مه زنییی ل سهر ئاستی دینی ب دهست خو قه بینن، یان ل سهر ئاستی دنیایی گه هشتبه بلندیی، کیم کهس هه نه شیابن دینی و دنیایی ب جوانترین رهنگی بگه هیننه ئیک، و موحه ممه د -سلاف لی بن- ل پیشیا قان کهسان دئیت.. ما نه تشته کی غه ربیه کهسه کی غه رب ژ دینی مه ب قی رهنگی پیغه مبه ری مه بنیاست، و گه له ک ژ مه ئه وین خو ب موسلمان دزانن هیشتا (جه ده لی) ل سهر هندئ بکهن کانئ ئه و ئیسلا ما موحه ممه د پی هاتی دین ب تنییه یان دین و دنیایه؟

موحه‌مهد -سلاف لی بن- مه‌زترین سیاسیی حه‌تا ئه‌قرۆ دنیای نیاسی وه‌کی مایکل هارت دبینت، مروّقی ئیکانه بوو د دیروکی دا هاتی و شیای دینی و دنیای ب باشرین و جوانترین ره‌نگی تیکه‌لی ئیک بکه‌ت، و د ئه‌نجام دا شهربه‌ته‌کی ژ چي بکه‌ت ب دورستی ل سهر به‌ژنا مروّقی هاتبه‌ فه‌صالکرن!

ئهو دینی موحه‌مهد -سلاف لی بن- پی ژ نک خودایی خو پی هاتی وینه‌یی وی نه‌فسا جفاکی یا مه‌زنه ئه‌وا موحه‌مهدی ب تنی د ناچه‌را هه‌می مروّقان دا هه‌ی، ئه‌و نه‌فسا هندی حه‌قیبی ره‌ق، و هندی عه‌داله‌تی ب هیز، و هندی پاقریبی بلند..

هندي حه‌قیبی ره‌ق، چونکی ئه‌و دینه‌که دخوازت مروّف خو بینته وی مستوایی بشیت تیدا حه‌قیبی بکه‌ته واقعه‌کی به‌رچاڤ خه‌لک ب چاڤ بیین و (ته‌عاملی) د گهل بکه‌ن، نه‌ کو خه‌یاله‌ک بت د سه‌ری فه‌یله‌سووف و حه‌کیمان دا بریت، یان جمه‌وریه‌ته‌کا ئه‌فلاطونی بت توخوبین وی ژ سهر کاغه‌زان ده‌رنه‌که‌قت.

و هندی عه‌داله‌تی ب هیز، چونکی ئه‌و دینه‌که باوره‌یی ب هیزی دینت و داخوازا هیزی دکه‌ت نه‌ بو هندی دا یی ب هیتر سهرفه‌راز بکه‌ت و یی بی هیتر بشکینت و بن ده‌ست بکه‌ت، به‌لکی بو هندی دا یی لاواز بلند که‌ته ریزا یی ب هیز.. و ئه‌فه‌ بوو شریعه‌تی موحه‌مهدی -سلاف لی بن- ژ هیزین دی جودا کری.

و هندی پاقریبی ژی بلند، چونکی ئه‌و دینه‌که ههر پاقریبه‌کا هه‌بت دکه‌ته ریکه‌ک ژ ریکین به‌حه‌شتی، و ههر پیسییه‌کا هه‌بت دکه‌ته ئه‌گه‌ره‌ک ژ ئه‌گه‌رین چوونا ئاگری، ژ به‌ر قی چه‌ندی موسلمانن دورست د دنیای ناگه‌ت کو ئه‌و ده‌لیشه‌یا کومکرنیه‌ ئه‌گه‌ر خو ل سهر حسیب شه‌ره‌ف و ناموسی ژی بت، و ئه‌گه‌ر خو ب ریکا فهند و فیل و دزی و حیزی ژی بت!

پشتی قی: مه‌زترین قانون ئیسلام کاری بو ب جه‌ئینانا وی دکه‌ت ئه‌وه ترسا ژ خودی قانونا مروّقی بت ل سهر عه‌ردی، ههر پیگاڤه‌کا ئه‌و به‌اڤیت یان ههر گوته‌نه‌کا

ئەو بیژرت یان ھەر کارەکی ئەو بکەت ئەو ھەست بکەت دو مەلاییکەت ل چەپ و راستین وی ھەنە باشی و خرابییین وی ل سەر قەید دکەن، وەکی و مرۆڤی د سیاسەتی دا گومان لیکری و (موتەھەم) پیگاڤەکی نەچت ئەگەر دو جاسووس ب دو یف ڤە نەبن، تو بیژی ئەو کارەکی وەسا بکەت پی بیته گرتن؟

و پشتی مرۆڤ ھەست ب ڤی زێرەڤانییا مەلاییکەتان دکەت شریعەتی ئیسلامی قانونەکا دی ل سەر نەفسا مرۆڤی بنەجە دکەت دا ئەو ھەست ب ئیخسیرییی نەکەت ئەو ژی قانونا (ئیرادی) یە یا قەنجی و خرابییی ژیک دڤاڤیرت، و بەری مرۆڤی ددکەتە کرنا قەنجییی و وی ژ کرنا خرابییی ددەتە پاش نە بۆ ھندی دا ھوکمەت ژی رازی بیت یان دەسپەلات لی ب غەزەب نەئیت، بەلکی بۆ ھندی خیر و مەصلحەتا نفسی مرۆڤی ب جە بیت، لەو ھەر جارەکا (نەفسا ھەیان) ل نک مرۆڤی سەری خۆ بلند کر و بەری وی دا چەپ و چویران، قانونا (ئیرادا ھەکیم) دی ل بەرانبەر ڤاوەستت و ڤنکی لی گرت، لەو دی بینی ل وی دەمی ئیسلام (تەصوروفاتین) خودانی دی توخوب دەت.

و ئەڤە ئەو فەلسەفە، یان بلا بیژین: ئەو ئەخلاقە یی ئیسلام دخوازت نە بەس بۆ ھندی دا ئەو بۆ مرۆڤی بنەجە بکەت و بەری وی بدەتی، بەلکی بۆ ھندی دا ئەو وی د نەفسا مرۆڤی دا بچینت ھەتا ئەو وی د گەل (جیناتین خۆ یین وراثی) بۆ جیلین پشتی خۆ ژی ڤەگوھیزت، ڤیجا ب بۆرینا سال و دەمان ئەو د واقعە مرۆڤان دا بیتە گۆتن و کریار، زانین و ب جەئینان، دین و دنیا! ئەڤە ئەو راستییا دینی مەیه یا کو خەلکی بیانی د دینی مە دا دبیین، و مخابن ئەم ژ بیرا خۆ دبەین..

و زڤرین ل نقیسەری ئەمریکی مایکل ھارتی ئەوی بەحسی وی بۆری د گەل مە، دی بیژم: پشتی ئەڤ نقیسەرە پیغەمبەری مە -سلاف لی بن- ل سەری لیستا سەد مرۆڤین مەزن د دیروکی دا دینت و چەندی ل دۆر وی دئاختت پسارەکی پیش

خوانده‌فانان څه ژ خو دکهت و دبیتړت: بهلکی ل بهر گه‌لهک ژ هه‌وه تشته‌کې غه‌ریب بت
 نه‌ز ناڅې موحه‌مه‌دی ل سه‌رې لیستا شان هه‌ر سه‌د مروّځین نه‌مر بینم، و ناڅې
 عیسایی ل بن هژمارا سییی بینم و یی مووسای ل بن هژمارا شازدی، هه‌ر چه‌نده
 هژمارا دویکه‌فتییین عیسای گه‌لهک ژ هژمارا دویکه‌فتییین موحه‌مه‌دی پتره ژی.. و
 ب راستی جهې هندیی هوین څې چهندي ب غه‌ریبی څه ودرگرن!

پاشی پستی څې گوټنی ټو چهند ټه‌گره‌کان بو څې کارې خو ده‌سنيشان دکهت، و
 دبیتړت -و ژ بیر نه‌کهن ټو فه‌له‌کې ټه‌مریکیه-: ل سه‌ر مسته‌وایی دینی، موحه‌مه‌دی
 هه‌ر وه‌سا عیسایی ژې کارتی‌کرنه‌کا ب هیز ل سه‌ر دیروکا مروّځینیې کریه، به‌لې
 تشتی موحه‌مه‌د ژ عیسایی جودا کری ټه‌وه موحه‌مه‌د زه‌لامی دنیایی ژې بوو نه
 ب تنی یی دینی، ټو میتر بوو و باب بوو، کارې بازرگانییې دکر و شقان ژې بوو، شه‌ر
 دکر و بریندار ژې دبوو، و نساخ دبوو.. و مر بوو! و چونکی ټو هیزه‌کا دژوار بوو، ټو
 دټیته هژمارتن مه‌زنترن زه‌عیمی سیاسی دیروکې نیاسی.

تشتی دی یی موحه‌مه‌د -سلاف لی بن- د چاڅې څې نفیسه‌ری دا مه‌زن کری ټو
 کارې گران بوو یی ټو پې رابووی.. د ناڅ ملله‌ته‌کې پی‌شکه‌فتی دا یی شارستانی
 دیتی و نیاسی زه‌عیمه‌ک ده‌رکه‌فت و څې ملله‌تی بکه‌ته ټیک و دنیایی پې څه‌کهت، و
 بو ده‌مه‌کې درېژ کارتی‌کرنه‌کا وی ل سه‌ر خه‌لکی بمینت خو پستی ټو دمتر ژې، ټه‌څه
 تشته‌که پتر ژ جاره‌کې د دیروکې دا رویدایه.. به‌لې که‌سه‌ک بیت ملله‌ته‌کې دویر
 ژ هه‌می رهنګین شارستانییې -وه‌کی عه‌ره‌بان- بکه‌ته ټیک و شارستانییه‌کا هنده مه‌زن
 پې بده‌ته ټاڅاکرن، ټه‌څه -وه‌کی مایکل هارت دبیتړت- کاره‌که نه موحه‌مه‌د با ب که‌سې
 دی څه نه‌دهات بکه‌ت.

څې چهندي هارت پالدا کو ټو باوهرییې بینت کو موحه‌مه‌د -سلاف لی بن-
 مه‌زنترن که‌سه کار د دیروکا مروّځینیې هه‌میې دا کری.

نه‌گه‌رین گرتن و نه‌کرنا ده‌رگه‌هین خزینین عهد و عه‌سمانی

گه‌له‌ک ئایه‌تین قورئانی و حه‌دیسین پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- هه‌نه به‌حسی وان قانون و سوننه‌تان دکه‌ن یین خودی د قی دنبايي دا داناین یا ئه‌م تیدا دژین، چ ئه‌و سوننه‌ت بن یین په‌یوه‌ندی ب عهد و عه‌سمانان و زقرینا چه‌رخ و فه‌له‌کان نه‌هین، یین مه‌ چو ده‌ست تیدانه، یان ژی ئه‌و سوننه‌ت بن یین په‌یوه‌ندیه‌کا نه‌ ئیکسه‌ریان یا ئیکسه‌ر ب ژيانا مه‌ نه‌ه‌ی، مه‌ مروّقان، یین کو دئینه‌ هژمارتن پشکه‌کا به‌رچا و کاربگه‌ر ژی ژ پیکه‌تیی قی جیهانی، و تشته‌کی ئاشکه‌رایه‌ کو هه‌ر سوننه‌ته‌ک -یان قانونه‌ک، بلا بیژین- دقیت یا ئافا‌کری بت ل سه‌ر بناخه‌یی هنده‌ک (قاعیده) و (ئو‌صولین) موکم و نه‌لف، یه‌عنی: یین ثابت، دا مروّش بشیت ل دویف وان ئو‌صولان تی بگه‌هت و سه‌ره‌ده‌ریی د گه‌ل بکه‌ت، و گه‌له‌ک جاران مروّش ده‌می وان ئایه‌ت و حه‌دیشان دخویت یین به‌حسی سوننه‌ته‌کی ژ قان سوننه‌تین خودایی دکه‌ن، ب تاییه‌تی ئه‌وین گرتدای ب شکاندن و سه‌ریخستنا ملله‌تان نه‌ه‌ی، یان عقوبه‌دان و خه‌لاتکرنا وان نه‌ه‌ی، مروّش حییه‌تی رادوه‌ستت، و هنده‌ک جاران دبت د گه‌ل خو‌ پسپار ژی بکه‌ت و بیژت: کا پانی ئه‌ف سوننه‌ته‌ ب جه‌ نه‌هات؟ یان: پا ماده‌م ئه‌فه سوننه‌ته‌کا خوداییه‌ ئه‌ری بوچی ئه‌و ل فلان جه‌ی چی دبت و ل فلان جه‌ی چی نابت؟

یه‌عنی: هنده‌ک جاران مه‌سه‌له‌ دگه‌هته‌ هندئ مروّشی خودان باور ب خو، نه‌گه‌ر ته‌قدیرا وی بو مه‌سه‌لی یا تمام نه‌بت و به‌ریخودانا وی یا وه‌سا نه‌بت هه‌می لایان نه‌گرت، د سوز و گه‌ف (وه‌عد و وه‌عیدین) خودی دا دکه‌فته‌ گومانئ، و دویر نینه‌ نه‌گه‌ر بسته‌ بکه‌ت هه‌ر باوره‌ریی پی نائیت!!

و ګریکا سهره کی د قی مەسه لى دا -وه کی مه گوټی- ئەوه دەمى مروڤ څان
سونه تان ژیک څه دقه تینت، و جودا جودا بهرې خو دده ته هەر ئیکى، یان ژى بهرېخودانا
وى بو هەر سوننه ته کى یا تمام نه بت و هه مى لایان څه نه گرت.. و هه تا گوټنا مه پتر یا
ناشکه را بت نمونه یه کا کورت ل فیږى ئەز دى ئینم: ئایه ته کا قورئانې یا هه ی دیږت:
﴿إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ ءَامَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهُدُ﴾
(غافر: ۵۱) خودى ته نکید دکه ت کو مسوگهر هندى ئەمین ئەم پیغه مه رین خو و ئەوین
باوهرى ئینای ژى د حه یاتا دنیایى دا، و رۆژا قیامه تى ژى ب سهر دئىخین..

یه عنى: ب سهر ئیخستنا پیغه مبه ر و خودان باوهران ل دنیایى و ئاخره تى، ئیک
ژ سوننه تین خودایه، یین مسوگهر. جارې ئاخره تى بداننه لایه کی، دا به حسى دنیایى
بکه یین، و به حسى موحه ممه د پیغه مبه رى -سلاڅ لى بن- و صه حابیین وى بکه یین، کو
ب دیتنا مه چیتین دهسته کا مروځانه دنیایى نیاسین، د ناف صه حابیان دا گه له ک
که س هه بوون، ب تایبه تى پشتى سهر که فتنه وان ل رۆژا به درى ب وى هژمارا کیم و
چه کى بى سهر و بهر څه، هزر دکر ب سهر ئیخستنا خودى بو پیغه مبه رى وى و ئەو
خودان باوهرین د گهل دا وه عده که خودى ل سهر خو دایه، و بى هه ر شه رته کى هه بت
ئەف وه عده هه ر دى ب جه ئیت^(۱)، و ژ بیرا وان چوو کو ئەو وه عده ب هنده ک شه رتان
څه یا ګریدایه، و ئیک ژ مه زترین وان شه رتان ئەو ئەو ژ ئەمرى خودى و پیغه مبه رى
دهر نه که فن، و فره مانین وان ب سستى څه وهر نه گرن، ئەگه ر نه فایدى وان ناکه ت ئەو
صه حابى بن یان پیغه مبه ر د ناف وان دا بت..

و دەمى ئەو که فتینه د ته جروبا خو یا دووى دا ژ نوی وان ئەف دهرسه وهر گرت..
ل رۆژا ئو خودى، ل ده سپیکا شه رى -وه کی ئەم هه مى دزانین- سهر که فتن یا موسلمانان

(۱) وه کی گه له ک موسلمانین مه ئەفرۆ هزر دکه ن کو دځیت خودى ئەم -بى شه رت و شور ووت-
ب سهر ئیخستباين و ژینا مه خوښ کړبا، چونکى ئەم موسلمانين و نقیژان دکه یین!!

بوو، و شکهستن کهفته چهپهری کافران، پاشی ل نیشا قی سهرکهفتی، و ل وی دهمی لهشکهری موسلمانان ئهوی پیغهمبهری -سلاف لی بن- ب خو سهرکیشیا وی دکر رادهیلا پاشمایین لهشکهری کافران، بیست سیم- زهلامهکان ب تنی د ناڅ لهشکهری دا ئهمری پیغهمبهری شکاند، یهعنی: شهرتی ب سهرئیخستنی ب جه- نهئینا، خودی ل وان وهرگپرا.. نه ل وان بیست سیم- زهلامان ب تنی! بهلکی ل لهشکهری ههمییی کو پیغهمبهر ب خو ژی ئیک ژ وان بوو، خالد ب سوبارین خو څه ل دور گری زفرین، ئهو ر مبارزین پیغهمبهری -سلاف لی بن- داناینه سهر گری، یین جهی خو بهرداین و یین نه بهرداین ژی هاتنه کوشتن، و پیغهمبهر ب خو ژی هاته بریندارکرن، صهحابیان گاڅا ئهڅ تشته دیتی عهجیگرته مان، و پسپار کرن: چاوا ئهڅه چی دبت؟ بوچی ئهم شکهستین؟ ما نه خودی وهدده دایه پیغهمبهری خو و ئهوین د گهل دا ب سهریخت؟ پا کا وهددا خودی؟

هنگی بهرسف ژ لایی خودی څه هات: ﴿أَوَلَمَّا أَصَبْتُمْ مُمْصِيَةً قَدْ أَصَبْتُمْ مِثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِنْدِ أَنْفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ﴾ (آل عمران: ۱۶۵) گاڅا موصیبهتهک ب سهری ههوه هوین دئ پسپارکهن: ئهڅه چاوا چیبوو؟ ژ کیڅه هات؟ ئهی موحهمهده تو بیژه وان: ئهو ژ ههوهیه، ئهنجامی کهدا دهستی ههوهیه.. ههوه شهرت ب جه- نهئینا، خودی ئهو نهدا ههوه یا ههوه دقیت. ل بهر خودی یا ب ساناهی بوو ل ئو خودی ژی پیغهمبهری خو وئوین د گهل ب سهریخت، وهکی ل دهسپیکتی ب سهرئیخستین ژی، بهلی هنگی پیلیدانا ئهمری پیغهمبهری -سلاف لی بن- ل بهر وان دا بته تشتهکی عهدهتی! و پشتی هنگی وان دهرس ب دورستی وهرنه دگرت کو ههر وهددهکا خودی دای هتا ب جه- بیت شهرتین خو یین ههین دقیت بیتنه ب جهئینان.

و د قې په‌شا خو دا مه ل بهره به‌حسې سوننه‌ته‌کې ژ وان سوننه‌تېن خودایي بکه‌ین یېن نه‌و د گهل ملله‌تان ب کار دینت، وه‌کی د قورئانی دا هاتی، یېن کو په‌یوه‌ندی ب گرتن و څه‌کرنا ده‌رگه‌یېن رزقی هه‌ین، دا به‌رې خو بده‌ینې کانې خودې چ دبیتړت. و نه‌ف سوننه‌تا نه‌م به‌حس ژې دکه‌ین نه‌م دشپین دو پارچه‌ نایه‌تان وه‌ک نمونه ل سهر بینین:

پارچه‌یا نیکې: ﴿وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ﴾ ۹۶ ﴿ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ۹۷ ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ (الأعراف: ۹۴-۹۶).

پارچه‌یا دووې: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ﴾ ۹۷ ﴿فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ ۹۸ ﴿فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِم أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُم بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ﴾ (الأنعام: ۴۲-۴۴).

و بابه‌تې څان هه‌ردو نایه‌تان گه‌له‌ک یې نیزیکی نیکه، نه‌و ژې دیارکرنا نیک ژ سوننه‌تې خودیې یېن وی د گهل نوممه‌تېن بۆرین ب کارئینان، نه‌و سوننه‌ت چ بوو؟ دا به‌رې خو بده‌ینه پارچه‌یا نیکې..

خودې دبیتړت: چو پیغه‌مبه‌ر ل چو جهان مه نه‌هنارتینه نه‌گه‌ر بۆ هندې نه‌بت دا نه‌و به‌رې وان بده‌ته په‌رستنا خودې، و وان ژ شرکې و کوفری بده‌ته پاش، و هه‌ر ملله‌ته‌کې پیغه‌مبه‌رې خو دره‌وین ده‌ریخت بت، و دویکه‌فتنا وی نه‌کرت، مه نه‌و ب ته‌نگافی و نه‌خوشیې یېن گرتین، و (بأساء) نه‌و نه‌خوشیه یا د مالی و رزقی دا دگه‌هته مروقی،

یه‌عنی: مه (ئه‌زه‌مین ئقتصادی) یێن داینی، و (ضراء) ئه‌و نه‌خۆشییه یا دگه‌هته له‌ش و ژیارا مروّقی وه‌کی: ئیش و ئه‌له‌مان، و ئاتاف و موصیبه‌تین سروشتی یێن وه‌کی: هژیانا عه‌ردی و رابوونا له‌هیان.. مه‌عنا: هه‌ر ملله‌ته‌کی دوژمناتییا پیغه‌مبه‌ران کربت، خودی هژماره‌کا نه‌خۆشی و ئاتافین مه‌زن یێن په‌یوه‌ندی ب لایێ ئابوری و ساخله‌می و سورشتی قه‌ه‌ی ب سه‌ر وان دا ئینانه.. و به‌ری ئیک بیژت: بۆچی؟ خودی به‌رسقی دده‌ت و دبیزت: بۆ هندی دا به‌لکی ئه‌و ل خودایی خۆ بزقرن، و خۆ بۆ وی بشکینن، و قه‌ه‌ه‌رپینه‌ حه‌قیی، و دوپکه‌فتنا پیغه‌مبه‌ران بکه‌ن.. مه‌عنا: حیکمه‌ت ژ دانا موصیبه‌تی ئه‌وه‌ دلێ وی که‌سی موصیبه‌ت ب سه‌ری هاتی نه‌رم بیت، ب تۆه‌کرن قه‌ ل خودایی خۆ بزقرت.

و ئه‌گه‌ر قی جه‌رباندنی فایده‌ نه‌کر، یه‌عنی: ئه‌گه‌ر مروّق ب به‌لا و موصیبه‌تی نه‌هاته سه‌ر ریکی، ئحتماله‌ خودی وی ب په‌نگه‌کی دی بجه‌ربینت، خودی دبیزت: ﴿ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّىٰ عَفَوْا﴾ پاشی مه‌ ل جه‌ی وی نه‌خۆشیی جاره‌کا دی خۆشی دا وان، مه‌ له‌شین وان ساخله‌م کرن، و مالی وان به‌رفره‌ه‌ کر؛ و حالی وان خۆش کر، بۆچی؟

ژ پارچه‌یا دی یا ئایه‌تان دێ بۆ مه‌ ئاشکه‌را بت کو خودی ئه‌ف چه‌نده‌ دگه‌ل وان کر وه‌کی به‌ردانا به‌ندکی ل دوپه‌ دا، و دیسا دا وان بجه‌ربینت کانی ئه‌و دێ شوکرا خوایی خۆ که‌ن و ل وی زقرنه‌ قه‌ یان نه‌، و ده‌می ئه‌قی ژێ چو مفا نه‌گه‌هاندییه وان، و وان چو و ج بۆ خۆ ژێ وه‌رنه‌گرتی و ده‌ست ژ کارێ خۆیی خراب قه‌نه‌کیشای، جزادانا مه‌زن هات، به‌لێ به‌ری ئایه‌ت به‌حسی وی جزادانا مه‌زن بکه‌ت، ئاخفتنه‌کا وان نه‌زانان بۆ مه‌ قه‌گوه‌است، دیتنا وان بۆ مه‌سه‌لا دانا موصیبه‌ت و نه‌خۆشیان و دانا خۆشی و به‌رفره‌هییان ژێ بۆ مه‌ ئاشکه‌را دبت، وان چ گۆت؟ خودی ژ کیس ده‌قی وان قه‌دگوه‌یزت و دبیزت: ﴿وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ وَالسَّرَّاءُ﴾ یه‌عنی: ده‌می مه‌ موصیبه‌ت

د مال و نه‌فسین وان دا داینی، پاشی مه ژینا وان خوش کری، وان گوت: ئەفه حالن زه‌مانییه د گهل خه‌لکی، رۆژده‌کا خوشه و ئیک یا نه‌خوشه، و ئەف تشته به‌ری مه ب سه‌ری باب و باپیرین مه ژی هاتبوو!! یه‌عنی: هه‌ر نه‌خوشی و ئاتافه‌کا مه دینا سه‌ری وان، و هه‌ر به‌رفره‌هی و نعمه‌ته‌کا مه ددا وان، ل شوینا کو ئەو پچ هشیار بین، و ل خو بزقرن، ئەو دا وئ چهن‌دی بو زه‌مانی زقرین، و دا بیژن: ئەفه عه‌ده‌تی دنیا‌یییه.. ئەگه‌ر ئەزمه‌کا ئقتصادی ب سه‌ر وان دا هاتبا، ئەو دا بیژن: ئەفه ژ به‌ر فلان سه‌به‌بی ماددییه، ئەگه‌ر باران نه‌هاتبان و هشکاتی په‌یدا بیا، ئەو دا بیژن: ئەفه ژ به‌ر فلان سه‌به‌بی جه‌وییه، و ئەگه‌ر ئیشه‌کا وه‌سا د ناف وان دا به‌لاف بیا ئەو پتفه مه‌حتل بیان، ئەو دا بیژن: ئەفه ژ به‌ر فلان سه‌به‌بی صحییه.. و هتد. و د گهل هندی کو دبت ئەو سه‌به‌بین ئەو دبیزن هه‌می ددورست بن ژی، به‌لی یا غه‌ریب ئەوه چو جاران ئەو به‌حسی (موسه‌بی سه‌به‌بان) کو خودییه ناکهن، هه‌ر وه‌کی خودی چو ده‌ور د دانا وان موصبه‌تان دا نینه! به‌لی یا غه‌ریب نینه ئەگه‌ر ئەم ل بیرا خو بینینه شه کو وان د ئەصل دا باه‌ری ب خودی نینه.

و گا‌فا مه‌سه‌له دگه‌هته فی حه‌ددی، یه‌عنی: ده‌می طوغیانا وان دگه‌هته هندی ئەو خودی و مه‌شیئه‌تا وی ئیک‌جار ژ حیساباتین خو ده‌اقیزن، جزایی بنبر دئیت: ﴿فَأَخَذْنَاهُمْ بَعْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ﴾ ئینا ژ نشکه‌کی شه مه ئەو ب عه‌زایی گرتن و ئەو دته‌نا، وان هزرا تیچوونی نه‌دکر، و ئەو ل هیقیی نه‌بوون کو جاره‌کی ئەو ب فی رهنگی دی ئینه تیبرن.

دیرو‌کا وان ملله‌تان بخوینن یین ده‌وله‌ت و ئمبراتوریه‌تین مه‌زن ئا‌فاکرین، و ئەگه‌رین هله‌وشیان و نه‌مانا وان بخوینن، دی بینن گه‌له‌ک جاران دیرو‌کنقیس د مه‌سه‌لا هله‌وشیانا فلان ده‌وله‌تی یان ئمبراتوریه‌تی دا دحیبه‌تینه، و دبیزن: یا (موت‌ه‌وقع) نه‌بوو ئەف شارستانییه، یان ئەف ئمبراتورییه هۆسا ب سانه‌ی و ب فی رهنگی بکه‌فت، پا

بهرسقا ښي (اعتراضی) و چهند پړونكرنه ل دور د پارچهيا دووي يا نايه تان دا دئيت، ؤهوا خودايي مهزن تيدا دبښت: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ ﴿٤٢﴾ فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَٰكِن قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٤٣﴾ فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِم أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ ﴿٤٤﴾﴾ (الأنعام: ٤٢-٤٤).

د شان هر سې نايه تان دا خودايي مهزن پړوي ب پړوي مه ددانته بهرانبهر سوننه ته كا خو د تېيرنا ملله تان دا، ؤهوا سوننه تا بهري نوكه مه به حس ژ لايه كي وي كړي، و لايه كي وي يي دي ماي.. و پيڅه مهت ؤهوا باش ب تبيعه تي ښي سوننه تي ناگه دار بين، نايهت نمونه يه كي ژ (واقعي تاريخي) يي كول بهر چاښتن مروځينيي چيېوي ددانته بهر سنگي مه، ؤهوا نمونه يي مروځ چو دهرس و وه عزان ل دور بښت، ب پړويدانين خو بو مه بهرچاډ و شروقه دكهت كاني چاوا مروځ توشی غه زه با خودي دبن، و چاوا ملله تي ب هيز و پيشكه فتي دئينه تييرن و دچنه هيلاكې، به لي گرفتاريا مه يا مهزن ؤهوا ؤهوا عيبره تي بو خو ژ دهرسي دپړوكي وهرناگرين!!

ديروكا مروځينيي يا ب مه دايه زانيني كو هر جاره كا ملله ته كي ژ ملله تان ؤهوا فطره تا خودي ؤهوا ل سهر داين دهرژير كرت، و فساد گه هاندبته هه مي گه ه و ؤهوا صالين ژينا خو، خودي پيڅه مبه ره ك يان پتر ژ پيڅه مبه ره كي بو وان يي هنارتي؛ دا ؤهوا جاره كا دي بهري وان بده ته فطره تا خودي: ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ ﴿٤٢﴾﴾ ؤهوا موحه ممه! بهري ؤهوا ته بو ښي ملله تي بهنيرين، مه گه لك پيڅه مبه رين دي ژي هنارت بوون.. ديروكي بخوبن، چ ؤهوا بت يا ښي دويماهييي ژ نوي مروځان ب ده ستين خو نځيسي، يان ؤهوا بت يا بهري ديروكي زه ماني ل سهر كه څر و ديوارين شكه فتان نځيسي، دي بينن ؤهوا ديروكه -د گهل كورتييا وي ؤهوا گهر بيته قياس كرن د گهل عه مرئ

عهردی مه- یا تژییه ژ دره و کهفتنین عنتیکه، گهلهک مللهتین شارستانیتن مهزن ئافاکرین هاتبوون، ژ لایح ماددی و هیزی قه پیشکهفتبوون، د سه ربوژین مهدهنییه و زانین و هوهر و ئهدهبییاتان دا ئه و د دهوله مهند بوون، بهلی د لایح ئه خلاق و خودیناسیی دا د هه ژار بوون، خودی پیغه مبه ربو وان هنارتن، ئه و ژ عه زابا خودی ترساندن، و ل هندی هشیارکرن کو ئه و پیشکهفتنا ماددی یا وان هه هه می چو فایده ی ناگه هینته وان ئه گهر غه زه با خودی ب سهر دا هات..

به رسفا وان چ بوو؟

ئه و ئایه تا بهری نوکه مه قه گپرای به رسفا وان بو مه قه گپرا بوو: ﴿وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ ءَامَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَٰكِن كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُم بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ﴾ ﴿٦١﴾ وان باوهری نه ئینا، و خو دفن بلند کر، هنگی لایح ئیکێ ژ سونه تا خودی د گهل وان ب جه هات، وهکی قی ئایه تی دیارکری: ﴿فَأَخَذْنَاهُم بِالْبَأْسَاءِ وَالضَّرَّاءِ لَعَلَّهُمْ يَتَضَرَّعُونَ﴾ ﴿٦٢﴾ خودی دیبژت: ده می وان گوهداربا پیغه مبه ربین خو نه کری، و دویکهفتنا خوشی و شه هه واتین خو کری، مه ئه و ب ته نگافی و نه خوشیی گرتن، و (بأساء) و (ضراء) -وهکی بهری نوکه مه گوئی- ئه و نه خوشینه بین د مالی و رزقی دا، و د له شی و ژیارئ دا دگه هنه مروقی.. و بهری نوکه به حسی قی لایح مه کر بوو: لایح جه رباندنا ملله تان ب به لا و موصیبه تان؛ دا ئه و ل خو بزقن.

به لی ئه گهر قی چه ندی فایده نه کر..؟ ئه گهر خودی ته نگافی و نه خوشی د مالی و رزقی و له شی دا دا ملله ته کی، یه عنی: هندهک (گرفتاریین ئابوری و ساخله مییی) ب سهردا ئینان، و ل شوینا ئه و تعترافی بکه ن کو ئه ف به لا و موصیبه تین دئینه سهری وان ژ بهر دویکهفتنا وانه ژ خودی، قیجا هشین خو بیننه سهری خو، و هه وار بکه نه خودایی خو دا ئه و ره حمی ب وان بیه ت و قی ته نگافیی ژ سهر وان پاکه ت، ئه و دلره قتر

لې بېن و پتر دویکهفتنا سهرداچوون و ریبه رزه بوونی بکهن؟ وهکی نایهت دبیرت:
﴿فَلَوْلَا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾ یه عنی: ما چ بوو ده می نه خوشیا مه گه هشتیه فان ملله تین
دره و پیکر نه گهر وان خو بو مه شکاندبا، و هه وارین خو گه هاندبا مه؟ به لی وان وه
نه کر، دلین وان پتر رهق بوون، و شهیتانی گونه هین وان ل بهر وان شریکرن.

و دلره قی دژوارترین ئیشا نه فسییه خودانی دگرت؛ چونکی چو دهرمان زوی
ب زوی فایده ی لی ناکهن، و نه گهر خودان نهو بت یی گوهداری و پشته قانیا شهیتانی
بکهت، هنگی دلره قی و عینادا وی گه لک دی زنده تر لی ئیت.

و مه سه له نه گهر گه هشته قی هه ددی لای لی دی ژ سوننه تا خودی دئیت، نهو لای لی
گه له ک جار ان نهو ژ بیرا خو دبه یین، یان نهو خه له ت ته فسیر دکه یین، لای لی جه ربان دنا
ب خوشی و بهر فره هییی:

﴿فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمَ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ یه عنی: پشتی نهو
وی ملله تی ب نه خوشییی دجه ربینین؛ دا نهو ل خو بزقرن، و نهو پتر د سهر دا دچن، قی
جاری نهو بهر فره هییی دده نیی، و باش بهر ی خو بدنه ته عبیرا قورئانی: ﴿فَتَحْنَا
عَلَيْهِمَ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ مه دهر گه هین هه می تشان ل سهر وان فه کرن، بوچی؟ قی
جاری دا نهو پتر دسهر دا بچن! جارا دی ده می مه نهو ب نه خوشییی جه ربان دین ژ بهر
هندی بوو دا نهو ل خو بزقرن، به لی نهو ل خو نه زقرین، ئینا مه دهر گه هین هه می
نعمه تان ل بهر وان فه کرن، بی هه د و حسیب، نه ژ بهر هندی هندی نهو هه ز ژ وان
دکه یین، به لکی ژ بهر هندی دا (ئستدرجا) وان بیته کرن و نهو پتر بهر ب خاپاندنی فه
بچن، و هه ز بکهن نهو بهر فره هییا گه هشتیه وان ژ بهر کوفر و سهر داچوونا وانه، یان
ژ بهر تیگه هشتن و عه قلداریا وانه، و نهو نایننه سهر هه زرا خو کو دبت نهو فه
جه ربان دنه کا دی بت نهو پی دئینه جه ربان دن!

﴿حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ﴾ ﴿٦٠﴾ هتا دهمی ئەو د ٢ان خوشی و نعمەتان را هیڤر دبن، و که یفا وان گەلەک ب وی حالی دئیت یی ئەو کەفتینی، خودی دبیزت: ژ نشکەکی قە ئەم دی وان ب عەزابی گرین، عەزابەکا وەسا ئەو ب هەمی قە پی تی بچن.. قیجا دی بینی هنگی ئەو ژ هەر خیرەک و ئومیدەکا هەبت دی بی هیقی بن.

و ئەگەر (خەسەف) و عەزابا مللەتان ژ ڤرەه و ڤیشالان بینتەدەر پشتی هاتنا پیغەمبەری -سلاف لی بن- نەما بت ژی، هەندەک عەزابین دی یین ماین مللەت پی دکەڤنە ئیزا و شەقائەکا مەزن، یا عەقلدار ژی حیبەتی بمینن، عەزابا نەفسی، شەقائا رووحی، خۆکوشتن و ئنتحار، بی ئەخلاقی و (شدووذا جنسی) و ئەو ئیشین جفاکی و نەفسی و جسمی یین ژی چی دبن، و قەیرانین ئابوری و (ئیفلاس)، و بەلاقبونا ترسی و برسی و گرانیی، پەیدابوونا هسکاتییی و کیمبوونا ئاڤی، پیسبوونا ژینگەهی و خەطەرا وی چەندی ل سەر ژینا مرۆڤان، بەلاقبونا ئیشین وەسا یین کو دختور ب چارەسەریا وان قە مەحتل بن.. ئەقە هەندەک ژ سەرپەشکین وی عەزایینە یا خودی ددەتە وان مللەتان یین ژ ڤیکا وی دەرکەڤن، و فایدی وان ناکەت دەرگەهین رزقی ل بەر وان دقەکری بن یان نە!

د ڤاپۆرتەکا خۆ دا یا ڤار ڤیخراوا ساخلەمییا جیەانی بەلاقکری هاتییه کو بەس ئەو کەسین ناڤین وان هاتینە تۆمارکرن یین نوکە ئیشا ئیدزی لی هەی ل جیەانی هژمارا وان یا گەهشتیه (٦٠) ملیوون مرۆڤان.. بەلی (٦٠) ملیوون مرۆڤان! ئەقە بەس ئەون یین حالەتی وان هاتییه دیتن و ناڤین وان هاتینە تۆمارکرن، و چەندی دی هەنە ژبلی وان یین حالەتی وان نەهاتییه دیتن یان ناڤین وان نەهاتییه تۆمارکرن؟ بەس خودی دزانت.

د دو شه پښ جیهانی دا یټن مروّقتن پټشکهفتی ل سه دسالا بیستی کرین وهکی
 نهو ب خو دبټن پتر ژ (۵۰) ملیوون مروّقان هاتنه کوشتن، و ژ نهجامی نیشه کا
 ب تنی یا رهوشهنبیرییا (بطلی و سیکسی) یا شارستانییا دیموقراتییته و
 پټشکهفتنی ل سه دسالا بیست و نیکی به لافکری (۶۰) ملیوون مروّق هاتنه مراندن..
 د گهل هندۍ ژۍ هه فکرتین نه زان دبټن: پانی گلهک باران ل نک وان کهسان دټین
 نهوین هوین دبټن: کافر!

﴿حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ﴾ ده می وان
 که یف ب حالی خو دبټ، ب خافله تی فه و ب رټکه کی یا نهو پی نهحه سیټ یان چو
 هزری بو نه کهت نه دۍ وان گرین، نیکی دۍ بارانان ژۍ قه تعه کهین، و لی کهینه خه لا،
 و نیکی دۍ هند بارانی دهینی له هی و لیشت ب سه ردا بگرن و مال و حالی وی
 هه می پی تی بخت.. نیکی فه قیرییه کا و هسا دۍ دهینی ژ برسان دا بمرت، و نیکی دی
 زهنگینیا وی دۍ کهینه به لا سه ری وی هتا پی دمتر.. و نهجام هه ر نیکه!

نهحمه د ژ (عوبه یی کوړی عامری) فه دگوهریزت، دبټ: پیغه مبه ری -سلاف لی
 بن- گوټ: ﴿إِذَا رَأَوْهُ تَطَهَّيْطُ اللَّهُمَّ طَهَّيْطُ مَا أَكَلْتُ طَهَّيْطُ صَبِيحَتِي يُحُ، يَا هُوَ اسْبِرْ رَجْ﴾
 نه گه ر ته دیت مروّقه کی گونه هان دکهت و خودی وی تشتی ژ دنیا یی یی دده تی یی وی
 دقیت، بزانه نهو (استدراجه).. پاشی پیغه مبه ری -سلاف لی بن- نهف نایه ته خواند یا
 مه به حس ژۍ کری.

یه عنی: نهو مروّقتی کافر بووی، یان بهر ب گونه هی فه چووی، و دنیا ل بهر
 فه بووی، و نعمهت ل سه ر زیده بووین، نهو یی گه هشتی قویناغا دووی، یا بهری
 دویماهی، ژ سوننه تا خودی د گرتن و فه کرنا ده رگه هین رزقی دا، و چاخی ته لی بت
 نټزیک قویناغا دویماهی دۍ فیپرا گهت: ﴿حَتَّىٰ إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً﴾
 و ل دیروکا دویر و یا نټزیک ژۍ گلهک که سین (به طران) مه دیتن، هزر دکر نهو

قهسرين وان بو خو د كهفران كولايڼ، و نهو شوېرهين وان ژ ترسي و كهر ب و كيني
ل دور خو ئالاندي، دي وان ژ عهزبا خودي يا دژوار پاريزن: ﴿فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ حَيْثُ
لَمْ يَحْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ﴾ ژ جهه كي وان چو هزر بو نه دكر، و ب ريكه كا
نه دهاته سهر هزرا وان، زه والا وان هات..

(طاغيه كي) وه كي ستاليني دگوت: ل نك من مانع نينه سي چاريكتي مروشان
بكورم، چاريكه ك ژ وان بمينن يتي من دقين! و (صنه مه كي) وه كي نه تاتوركي سوز
ددا وان يتي نهو د چاقين خه لكي دا كره (به طهل) كو نهو شريعتي ب گيسكي
(سه يدين خو!) ژ تركيائي هميبي بمالت! و (دكتاتور هكي) وه كي صه ددامي صه تين
خودي ددانه خو، و دگوت: نه يتي هاتين دا نه چين.. و ل دمه كي نهو گه هشتيه
كلوكانكا غوروورا خو وي و ژ سهر وي دهركه فتی كو نهو ل بهرانبهر هيزا خودي
گه لك ژ پيشيكه كا (هقير) هقيرتره، نهو ب ريكا يتي بهري خو دا چوو، كا چاوا
نهوين پشتي وي دي ب ريكا وي دا چن، نه گهر هات و ل سهر ريبازا وي چوون..
ريبازا دين دورميني!!

گونه ه و بی ئومیدیا ژ ره حما خودی

گه لهک گونه هکار هه نه دئ بینی ده می گونه هه کی دکه ن په شیمانی د دلی دا پهیدا دبت، لهو ل خو دزقن و ب توبه کرن قه قهستا خودایی خو دکه ن.. و ئیک ژ وان دکه ته دلی خو کو ئیدی ل وی گونه هی نه زقنه قه، به لی پشتی خوراکرتنا ل سهر تویی بو ده مه کی ئه و هند خو دبیت کو جاره کا دی که فته ژیر پیبهستا شهوه تا نه فسی و هیزا غه ریزی و دلچوونان و بهر ب وی گونه هی قه ته حسی یا وی بهری هنگی وی ژئ توبه کری، قیجا دوباره ئه و دئ خو بیت یی گونه هکار.. و چونکی دلی وی ب باوهریی یی هشیاره ئه و ژ قی چهن دئ بیته نگ دبت، لهو توبه دکه ته قه، و دکه ته دلی خو کو ئه و خو ل سهر حه قییی راکرت و توبه دار بمینت، پاشی نه فسا وی دوباره وی ب نک خرابییی قه دبهت و تووشی گونه هکارییی دکهت، به لی دیسا ئیمان وی ل تویی هشیار دکه ته قه و سیباره وژدانا وی ده ژینت و په شیمانییی د دلی دا پهیدا دکهت قیجا دئ بینی ئه و دئ قهستا ده رگه هی خودایی خو کت و داخوازا لیبورینا گونه هی ژئ کت، و پشتی ئه و ده مه کی خو ل سهر قی تویی رادگرتنه قه جاره کا دی بهرئ وی دکه فته گونه هی و نه فسا وی دبهت هاریکارا شهیتانی!!

و ب قی رهنگی، و د گهل قی خو قه گوهاستن و هاتن و چوونا پتر ژ جاره کی د ناقبه را تویی و گونه هی دا شهیتان پیکا خو بو دلی قی توبه کهری دبیت و وه سواسه کی ل نک پهیدا دکهت، دبیرتی:

ئه قه چ توبه کا ژ دره وه تو دکه ی؟ و چ سوژا دارکوکه یه تو دده ی؟ بهس خو بخاپینه تو نه زه لامی توبه کرنی یی و نه خودانی باشیانی، ههما پشت راست به توبا ته

قه‌بیل نابت، و خودی ژ ته پازی نابت، څیجا یا باش بو ته نه‌وه تو هزرا تویه‌کړنئ
نئیدی ژ سهری خو بینیه‌دهر، و بی منته قه‌ستا گونیهی بکه‌ی.

و نه‌فه ب ترسترین بانگه شه‌یتان د گوهی تویه‌کهری گونیه‌کار دا دده‌ت، و ترسا
څی وه‌سواسی دژوارتر لی دئیت نه‌گهر هات و تالعی څی گونیه‌کاری نه‌و مولته‌قای
دینداره‌کی نه‌زان کر یی کو وی پتر بی هیڅی بکه‌ت و بیژتی: تو بو خو یارییان ب توئی
دکه‌ی، تو هه‌قالی شه‌یتانی یی؟!

و د گهل مروڅی ب څی رهنگی نه‌وی پتر ژ جاره‌کی د ناڅبه‌را گونیه‌ی و توئی دا
هاتی و چووی دی پسیاره‌کی هلیخین:

نه‌ری مروڅه‌کی توبشی څی وه‌سواسی بووی چ چاره بو هیه؟
یان ب گوته‌کا دی: که‌سه‌کی پتر ژ جاره‌کی تویه‌کری کری و ل گونیه‌ی زڅپه‌فه
ده‌می نه‌فسا وی سستی‌یی ل نک وی په‌یدا دکه‌ت ب هیجه‌تا هندي کو تو یا وی یا
دارکوکه‌یه چ به‌رسفی بده‌ته نه‌فسی؟

به‌رسف ب کورتی نه‌فه‌یه نه‌و بزانت کو گونیه‌ی -نه‌گهر چهنه جارن دوباره بیت
ژی- چاره‌یه‌کا ب تنی بو هیه‌یه نه‌و زی تویه‌کړنا ژ دله، و گونیه‌ه نه‌گهر چهنه یا مه‌زن بت
و چهنه ژ لایی خودانی څه هاتبه‌ته دوباره‌کړن زی ږیکه‌کا ب تنی بو ژبیرنا وی هیه‌یه نه‌و
ژی داخوازا ره‌ما خودییه نه‌وا هه‌می تشت څه‌گرتین.

و ژنده‌ری څی راستی‌یی یا کو دڅیت مروڅی موسلمان بزانت و یی ژی بی ناگه‌ه
نه‌بت قورئانا خودی و سونه‌تا پیغه‌مبه‌ریه -سلاف لی بن-، و ل څیری بو نمونه نه‌م
چهنه نایه‌ت و هدیسان دی څه‌گیرین:

نایه‌تا ئیکي:

خودایی مه‌زن دبیرت: ﴿وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَجَسَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ
فَاسْتَغْفَرُوا الذُّنُوبَ وَمَنْ يَغْفِرُ اللَّهُ ذُنُوبَهُ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَىٰ مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ (۱۷۰)

أُولَئِكَ جَزَاءُكُمْ مَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَّاتُ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَنِعْمَ أَجْرُ الْعَمِلِينَ ﴿٣٦﴾ (آل عمران: ۱۳۵-۱۳۶) و ئه‌وین ئه‌گهر گونده‌ه‌کا مه‌زن کر یان ب کرنا گونده‌ه‌کا کیمتر زۆرداری ل خو کر، بیرا خو ل سۆز و گه‌فا خودی ئیناڤه‌ څیجا ل خودایی خو زڅرین و تۆبه‌کرن، و داخوازا ژبیرنا گونده‌هان بو خو ژئی کر، و ئه‌و باش دزانن کو ب تنی خودییه‌ گونده‌هان ژئی دبه‌ت، له‌و ئه‌و ل سهر گونده‌هی نامینن، و ئه‌و دزانن کو ئه‌گهر وان تۆبه‌کر خودی تۆبا وان دی قه‌بویل که‌ت. خودانیڅن څان سالوڅه‌تین مه‌زن جزایی وان ئه‌وه‌ خودی گونده‌ه‌ین وان قه‌شیرت، و به‌ه‌شتین ئاڅین ه‌وین د بن داروبار و قه‌سرین وان دا دچن بو وان ه‌نه‌نه‌، ه‌هر و ه‌هر ئه‌و دی تیدا مینن و ژئی دهرناکه‌څن. و به‌ه‌شت و لیبۆرنا گونده‌هان خوښ جزایه‌ بو خودان کاران.

نایه‌تا دووی:

خودایی مه‌زن دبیرت: ﴿وَأَزَلِمَتْ الْأَحْجَةُ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ﴾ ﴿٣٧﴾ هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ ﴿٣٨﴾ مَن خَشِيَ الرَّحْمَنَ الْعَلِيمَ وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُّنِيبٍ ﴿٣٩﴾ (ق: ۳۱-۳۳) و جه‌ی به‌ه‌شتی بو ته‌قواداران هاته‌ نیزیکرن، و ئه‌و ژ وان یا دویر نابت، و بو پتر دل خوښیا وان ئه‌و وی ب چاڅ دبینن. بو وان دئیته‌ گوتن: گه‌لی ته‌قواداران ئه‌ڤه‌ ئه‌وه‌ یا ژڅان بو ه‌ه‌وه‌ پی ده‌اته‌ دان بو ه‌هر یه‌کی ژ گونده‌ه‌ین خو تۆبه‌ بکه‌ت، و پاراستنی ل سهر وی تشتی بکه‌ت یی وی نیزیکی خودایی وی دکه‌ت، ژ کارین فهر و عیباده‌تان، ه‌ه‌چییی د دنیا یی دا ژ خودی ترسای و ل ناخرده‌تی ب دله‌کی ساخلم ڤه‌ ژ گونده‌هان هاتیبیه‌ نک وی.

و وه‌کی ئه‌م دبیین نایه‌تی په‌یڤا (اواب) ب کارینا، و (ئه‌وواب) وه‌کی ئاشکه‌را (صیغه‌ مبالغه‌) یه‌، بو وی که‌سی دئیته‌ گوتن یی گه‌له‌ک ل خودایی خو دزڅرت و تۆبه‌ دکه‌ت، و ئه‌وی گه‌له‌ک تۆبه‌ دکه‌ت ئه‌وه‌ یی گه‌له‌ک خو ژ بیرڤه‌ دکه‌ت، و پتر ژ جاره‌کی به‌ر ب گونده‌هی ڤه‌ دڅت.

و ه‌دیس ژی د ڤی بابته‌ی دا گه‌له‌کن، ژ وان ه‌دیسان:

ئیک: حەدیسە قودسی ئەوا (بوخاری و موسلم) ی قەگواستی، وتیدا هاتی: پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- دبیژت: ﴿بەنییەکی گونەهەک کر، قیجا گۆت: یا رەبیی گونەها من بۆ من ژئی بیە، ئینا خودی گۆت: بەنیی من گونەهەک کر و زانی وی خودایەکی هەی گونەهی ژئی دبهت و سەرا گونەهی ل خەلکی دگرت، پاشی ئەو بەنی زقپی و گونەه کرهه، و گۆت: یا رەبیی گونەها من بۆ من ژئی بیە، ئینا خودی گۆت: بەنیی من گونەهەک کر و زانی وی خودایەکی هەی گونەهی ژئی دبهت و سەرا گونەهی ل خەلکی دگرت، پاشی ئەو زقپی و گونەه کر، و گۆت: یا رەبیی گونەها من بۆ من ژئی بیە، ئینا خودی گۆت: بەنیی من گونەهەک کر و زانی وی خودایەکی هەی گونەهی ژئی دبهت و سەرا گونەهی ل خەلکی دگرت، من بۆ عەبدی خۆ گونەها وی ژئیر، قیجا وی چ دقیت بلا بکەت﴾.

دو: ئەو حەدیسە (موسلم) ژ (ئەبوو هوریرە) ی قەدگوھیزت، دبیژت: پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿ئەز ب وی کەمە یی نەفسا من دەستی دا ئەگەر هەو گونەه نەکران خودی دا هەو بەت، و ئەو دا مللەتەکی دی ئینت کو گونەهان بکەن، و داخوازا گونەه ژئیرنی ژ خودی کەن قیجا ئەو دا گونەهان بۆ وان ژئی بەت﴾.

سێ: ئەو حەدیسە (ترمذی) ژ ئەنەسی قەدگوھیزت، دبیژت: من گوھ لی بوو پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- دگۆت: ﴿خودی دبیژت: کورێ ئادەمی! هندی تو دوعایێ ژ من بکە و هیقیی ژ من بخواری ئەز دئ گونەهین تە ژئی بەم، و ئەگەر تە چ کریت بۆ من نەخەمە، کورێ ئادەمی! ئەگەر گونەهین تە بگەنە پەرێ عەسمانی پاشی تو داخوازا گونەه ژئیرنی ژ من بکە ئەز دئ گونەهین تە ژئی بەم، کورێ ئادەمی! ئەگەر تو بییە نک من و تژی عەردی گونەه تە هەبن پاشی تو بیی و تە چ شریک بۆ من چی نەکرین، ئەز ب تژی عەردی قە لیبۆرین دئ ئیمە نک تە.

ئەف ئایەت و حەدیسە دەلیلین ئاشکەرانە ل سەر ھندى کو مروث چەند گونەھان بکەت، و چەند بى ئەمریبا خودى بکەت، ئەو گونەھ دى بو ئینە ژبیرن چى گاڤا وی ب دورستی و ژ دل تۆبە کر، و یا گرنګ ئەو نینە ئەو ل گونەھى نەزقېرت، بەلکى یا گرنګ ئەو دەمى ئەو تۆبە دکەت ئەو د گەل خودایى خو یى راستگۆ بت، و دلئ وی ژ باوهریى یى تڑى بت و وی ل بەر نەبت کو ئەو جارەکا دی ل گونەھا خو بزقېرتەڤە، یەعنئ: ئنیەتا وی ئەو نەبت ھەما بەس تۆبا خو بکەتە پەردەبەک و ب سەر گونەھى دا بەردەت دا پى بڤەشیرت، یان ئامیرەتەک بو ژبیرنا وان حەرامییین وی بەرى نوکە کرین و ل بەرە پشستى نوکە ژى لى بزقېرت! ھنگى تۆبا وی ئەو تۆبا دورست نابت یا ئایەت و حەدیس بەحس ژئ دکەن.

و ژ بەر قى چەندى زانایین خودیناس دگۆت: ئەگەر پشستى تۆبەکرنى گونەھەک ژ تە پەیدا بوو، ئەف چەندا ھە بلا تە ژ رەحما خودى بى ھىشى نەکەت، و دوبارە زقېرنا ل گونەھى پشستى نە کریبە دلئ خو کو لى نەزقېرى بلا پىکا بو شەیتانى و ھەسواسین وی ل نک تە ڤەنەکەت، و ئىکا ھند ژ تە چى نەکەت کو ھزر بکەى ئیدى تۆبەکرن یا ژ خۆبە.

و مروث ئەگەر ب دورستی ھزرا خو د قى قاعیدەبى شەرى دا بکەت دى زانت کو ئەو دو ھىقییین مەزن د دلئ مروڤى دا دچینت:

یا ئىکى: ھىقیبا پزگار بوونا ژ بارى گونەھى یى کو خودان باوهرى دئیشینت دەمى دکەفتە سەر ملان.

یا دووئ: ھىقیبا لیبۆرین و ھەرگرتنا تۆبى ژ لایى خودى ڤە ئەگەر گونەھا مروڤى چەند یا مەزن ژى بت، یان چەند مروث دوبارە لى زقېرى بت ژى.

ل دۆر قى مەسەلى تەشتەکى دى ھەبە دڤیت مروث ژ بىرا خو نەبەت: ئەگەر کار ب دویمایىبى بت -وەکى د حەدیسین دورست دا ھاتى-، و پاشەپۆژ و دویمایىبا

مروځی ل بهر مروځی تشته کی څهشارتی بت، ما گونه هکاری توبه کهر چ دزانت بهلکی
 ئەف توبا وی یا دویماهییی ئەو دویماهی بت یا خودی بو وی حەز دکەت څیجا هنگی
 ئەو دئ ژ سهرکهفتیان بت؟!

نەبیژە: مانئ بهری نوکه ژئ من توبه کربوو، پاشی ئەز ل گونه هی زڅریمه څه،
 چونکی تو زانی کانی عهری ته هند مایه حەتا تو بگههی جاره کا دی ل گونه هی بزڅری
 یان نه، ما ته چەند مروځ دیتینه ل سهر خو بوون و دساخلم بوون، دگوتن: پشته
 فلان وهختی دئ توبه کم، و دهمه کی کیم پیڅه نهچویه خه بهرئ مرنا وی یئ گه هشتیه
 ته، و چەند مروځ ته دیتینه دهمه کی درېژ ژ ژیی خو د بی ئەمریا خودی دا بوړاندیه
 پاشی خودی ل وان هاتییه کهره می و دلئ وان بوړناهییا خو څه کرییه و توبه ب رزقئ
 وان کرییه، پاشی دهمه کی درېژ پیڅه نهچویه وی ژئ قهستا وهغرا دویماهییی کرییه؟

مه عنا: بهر بهرئ ته یئ دویماهییی ژ بهرچاقین ته یئ هاتییه پیچان و تو نابینی،
 و مادهم هو به ژ خو بترسه بهلئ بی هیڅی ژئ نه به، و نەبیژە: مانئ گونه ها من یا
 مه زن! گونه ها ته چەند یا مه زن بت رهحما خودی ژ وئ مه زتره، و مروځین مه رد و
 دنیا دیتی ئەگهر ده رگه یتن خو ل بهر داخواز که ران نه گرن، و دلوفانییا خو ژ وان نه برن، پا
 هوین چ دبیرن بو خودی ئەوئ رحم کرییه سه د پارچه نو ت ونه ه ل نک خو هلگرتین و
 ئیک بهر دایه عهردی، و ب وئ ئیکا ب تنئ ده بهه رهحمئ ب تیشکا خو دبهت؟ بی
 هیڅی نه به، و بزانه کو تو سی بهر هه میتن ب بها دئ ب ده ست خو څه ئینی دهمئ تو خو
 ژ بی هیڅی بوونی ددهیه پاش:

بی ئیکئ: ههمی دهما هزرا باش تو دئ ژ خودایی خو که ی، و خودی دبیرت:
 ﴿أنا عند ظن عبدي بي وأنا معه إذا دعاني﴾ ئەز ل دویف وئ هزری مه یا عه بدئ من
 ژ من دکەت، و ئەزئ د گهل وی ئەگهر وی دوعا ژ من کر. وهکی موسلم ژ نه بوو
 هور بهری څه دگو هیژت، څیجا تو وئو هزرا ته دڅیت ژ خودایی خو بکه ی!

یې دووئ: تو دئ ئییه پاراستن ژ وئ وهسواسا بهری نوکه مه بهحس ژئ کری
 ئهوا شهیتان بو هندهک مروځان چئ دکهت، دهمئ دبیزتئ: مادهم ته توبهکر و جارهکا دی
 تول گونههئ زځړی، مهعنا توبا ته ب چ ناچت ځیجا ههما ئیدی توبه نهکه.

یې سییئ: تو دئ یې ب هیڅی بی کو بهلکی ئف گونهها ته دویماهیئ ژئ توبه
 کری گونهها ته یا دویماهیئ بت، و دهفتهرا کارئ ته ب بهرپهړئ توبئ ب دویماهی
 بیت و هنگی تو دئ ژ سهرفهرازان بی.

خودئ سهرفهرازیئ ب رزقئ مه ههمیان بکهت.

خو بهیله ب هیقییا خودی شه و بیزار نه به

دهمی مروژ بهرپرین ژینا موحه ممه د پیغه مبهری -سلاف لی بن- دخوبنت، و هرپرین خو د روژا سهرکهفتنا وی یا مهزن دا دکهت، باش دزانت کو وی سهرکهفتنی وی روژئی دهست پی نه کربوو یا نهو تیدا مشهخت بووی و قهستا مه دینی کری و دهوله تا قورئانی لی دانای، و وی روژئی ژی دهست پی نه کربوو یا وی دوژمنین خو ل (به درئی) شکاندين و کهله خین وان هاقیتینه د چالا (قوله یی) دا، و ل وی روژئی ژی دهست پی نه کربوو یا وی مه کهه تیدا شه کری و مهزنین دنیایی ل وی دهمی نه چار کرین وهفدین خو بهنیرنه پایته ختا پیغه مبهری ل مه دینی و داخوازا هه قالینییا دهوله تا وی یا گهنج بکهن..

روژا موحه ممه دی -سلاف لی بن- سهرکهفتنا خو یا مهزن تیدا دهست پی کری روژهکا دی بوو، گهلهک کهس ل نک راناوهستن دهمی ژینا وی دخوبن، هوین دزانن نهو کیژ روژ بوو؟

نهو روژ نهو بوو یا نهو ل سپیده یا وی ب تنی ژ مالا خو دهردهفت، و ئیقاری ئیکانه دزقپی شه، ههمی لا و قولاجین مه کههی تیکه ددان و خو بو خه لکی پیشکیش دکر، پاشه روژ ل بهر وی یا قهشارتی بوو، و نیشانین ره شاتییی ل سهر پتر ددیار بوو، و ل ههر چار کنارین وی دوژمن وهکی گورگین هار ری لی گرتبوو، هنگی موحه ممه د -سلاف لی بن- یی دهست قالا بوو ژ چهکی و مالی و پشته فانان، و هیقییا سهرکهفتنی ل وی دهمی ل بهر چافین کورته بینان نیزبکتر بوو ژ ئافاکرنا قه سردهکی ژ تیشکین روژئی! گاڤ و سهعت هیدی دبورین، خو سینا هییه کا کیم ژی ل بهر سنگی یا دیار نه بوو، ههر روژ وهکی روژئی ب تنی دهرکهفت.. و ئیقاری وهکی روژئی ب تنی

د زږې څه، بهلې موحه ممدې -سلاف لې بن- هیڅییه کا مهزن د دلی دا هه بو، و نارمانجه کا مهزن تر وی بهر لې بو، لهو وی هه ر ژ رږژا ئیکې ب هه می دهنګې خو د گوهې زه مانې دا گوټ: رې بو من څه که.. من پرېار دایه کو بده مه رې!!

و مهزنییا موحه ممدې -سلاف لې بن- د څیړې رایه.. و سهرکه فتنه وی ژ څیړې ده ست پې کړبو!!

ل وی ده مې هیڅی -ب حساباتین مروښان یین ماددې- د ویرتر ژ هندې کو مروښه ک بشیت هه یڅی بکه ته د بهرکا خو دا، نه ف پیغه مبه رې مهزن ب جه پانده کا مهزن هاته جه پانده، زهلامې ئیکانه د ناف وې بهر کا کوفری یا مهزن دا نهوا دور لې گرتی مامې وی نه بو طالب بو، و نه بو طالب نه ب تنې مامې وی بو نه وې پشته ښانیا وی کړی، بهلکی نهو بابې وی بو یې نهو ب خودان کړی، هیشتا عه مرې وی هه شت سال بوون ده مې نهو ل دور خو زږې و ژ نه بو طالبی پیغه تر کس ل نیزیکې خو نه دیتی، نه بو طالبی هه می مروښان وی بو، هنگی نه بو طالب بو بوو پیره میره کی تختیار بو، بارې رږژا یې گران پشت ل وی خوار کړبو، مهزنین قوره ښییان داخواز ژ نه بو طالبی کر کو ده سکا تییې د ناڅه را وان و برازایی خو دا بکه ت، نه بو طالب که فته د ناڅه را نال و بزمارې دا، دویماهیې نه چار بوو پیشنیارا قوره ښییان ل بهر سنگې برازایی خو دانا: ((برازا! تو یې دینی نهز مروښه کی ب ناف سال څه چوویمه و من ئیدی تاقه تا شق و شویقان نه مایه، و نه څه ملله تی ته یین هاتین داخوازې ژ من دکهن نهز بیژمه ته نهو دناماده نه چی تشتی ته دڅیت بو ته ب جه بینن، بهس تو به حسې دینی باب و باپیرین وان ب خرابی نه که ی، نه گهر ته مال دڅیت نهو دی هند مالی بو ته کو م کهن تو ژ ان هه مییان دهوله مه نتر لې بیی، و نه گهر ته مهزنی دڅیت نهو هه می پیکه دی ته کهنه مهزنی خو، و نه گهر تو ب یا من بکه ی تو دی ده ف ژ څی گازییې بهرده ی دا سه ری مه و یې ته ژی رحه ت بیت!!

بهرسقا برازایی وی چ بوو؟

وی گوټ: ئەوی مامی من! ئەز ب خودی کهمه ئەگەر ئەو رۆژی بکهنه د دهستی من یی راستی دا، و ههقی بکهنه د دهستی من یی چهپی دا، دا ئەز قی کاری بهیلم ئەو وی ناهیلیم هتا خودی وی ب جه دئینت، یان ئەز د بهر دا دچم!

هوسا ب رحهتی.. جوکین ئاخی و رویارین بچویک ب شپرن، دنگ و دۆرهکی مهزن ژنی بلند دبت، بهلی دهمی دگهههه دریاپی، و دهريا وان د ناڤ خو دا نقو دکهت ئەو شپش نامینت، باهۆز و هرهبا ژنی د ناڤ مهزنییا دریاپی دا نقو دبن، و ئەو ب بی دهنگییا خو یا ب سههم قه ددهته پئی.. و وهکی وی یی زقړوکا بهحرئ سهري وی دگرت دیمئ ئەبوو طالبي د ناڤ بی دهنگییهکا غهريب دا هاته پیچان، و پشتی ئەو ژنی زقړوکی هشیار بووی وی گوته برازایی خو: ((وی بکه یا خودایی ته فهرمانی پئی ل ته دکهت، ئەز قهت وقهت ته ب دهست وان قه بهرنادهم))!

و موحههمه دی -سلاف لی بن- دا پئی وهکی خودایی وی فهрман لی کری، ل سهري ژبلی نهفسا وی، و ژبلی باوهرییا وی یا مهزن ب خودایی وی، پاشی هژمارهکا مروشان یین ب تبلین دهستی دئینه هژمارتن تشتهکی دی د گهل دا نهبوو، بهلی د گهل هندئ ژنی ئەو بی هیقیبوون دویراتییا عهد و عهسمانان یان پتر د ژیک دویر بوون.

و مه گوټ: وی رۆژی سهرکهفتنا وی یا مهزن دهست پئی کربوو، چونکی وی دهرسهکا مهزن ب قی ههلوپستی خو نیشا مروثینییی ههمییی دا، ئەو دهرسا هندئ دگههینت کو: ئەگەر تو ب خو ههقالی خو نهبی، فایدی ته ناکهت ئەمگەر دنیا ههمی ل هاری ته بت.

گوھی خو بدنه دهنگی موحههمه دی -سلاف لی بن- د پشت زهمان و سالیین درێژ را چاوا یی گازی مه دکهت: ﴿احرص علی ما ینفعک، و لا تعجز، فإن غلبک أمر

فقل: قدر الله وما شاء فعل»، و ﴿واعلم أن النصر مع الصبر، وأن الفرج مع الكرب وأن مع العسر يسرا﴾، ئەي مړوژ! ئەي ئەو کەسئ ته حەقەک هەي و تول دويش دگهريئ! ئەي ئەو کەسئ تو خودان (قەضيه)! يئ ږژد به ل سەر داخوازا وي تشتي يئ مفايئ ته تيدا، خەباتئ د ږيکا ب دەستقه ئينانا حەقئ دا بکه، و بيزار نەبه، سستی بلا بۆ ته چئ نەبت دەمئ تو دبينئ دوزمنين ته ب هەمي ږيکا يئ دئينئ دا پئ حەقئ ته بدانن و دەنگئ ته چک بکهن، و ئەگەر جارەکئ تشته کئ وهسا چيئوو يئ ته پئ نەخوژ بت، بئ هيقي نەبه، و بزانه ئەو کارەک بوو خودئ ل سەر ته نفيسي بوو و دا هەر ئيت، فئيجا ئەگەر ته فئا ئەو کار ب ئيکئ دئ يئ ته پئ خوژ بئته گوهارتن يئ بئنفرهه به ل سەر خەباتا خو، و تو بزانه کو سەرکەفتن د گەل صەبرييه، و بەرفرههئ د گەل تەنگافيييه، و د گەل هەر نەخوشييه کئ خوشييهک هەيه.

ئەقە ئەو دەرس بوو يا موخەممەدئ -سلاف لئ بن- ب کريا و ب گوتن ژئ بەرئ مە داين.. و ھندەکين وەکئ مە -کوردان- ئەقرو ژ هەر کەسەکئ دئ پتر د هەوجەئ وەرگرتا قئ دەرسينه، ئەم ئەوين ئەقرو ل سەرئ دورپانەکا ب زەحمەت ږاوەستاين، هەقاليئ تەنگافييا دوھئ دوزمنين بەرفرههيا ئەقرونە، و چەپەرئ مە ب خو ژئ ب دورستئ ژ ھزيانين ناخخوي نەھاتييه پاراستن، ئەم کورد ئەقرو ژ هەر دەمەکئ دئ پتر د داخوازکينه کو پئگيريئ ب ڤان شيرەتين پئغەمبەري -سلاف لئ بن-، ل سەري ږيژين خو ھندئ دئ موکمر لئ بکهين دا ھيزا مە د چاڤين ھەڤال و دوزمنان دا يا پتر بت، چونکئ ديروکا مە ب خو ئەف دەرسە يا نيشا مە دا:

دەمئ ئەم ئيک، سەنگئ مە يئ گرانتەر بوو، و قەدرگرتا خەلکئ ژئ بۆ مە يا پتر بوو، و ب ئيکاتيا خو دئ ږئ ل وان ھەمي گازيئين بيخير گرین ئەوين دخوازن ب قئ ناڤئ يان ب ناڤئ ھە مە پاشپاشکئ بزقپننە ږوژين بەرئ يين ئەو تيدا (سەبيد) و ئەم تيدا (بەني و کۆلە).. وان ږوژين ب ناڤئ پاراستنا ئيکەتيا ئاڤا وەلاتئ، و ھندەک جارن ژئ ب ناڤئ دينئ، ئەم ب ساخئ بن ئاخ دکرين و نامويس و مال و رحين مە

ب ناڅی نه نفلان هلال دکرڼ پستی خودانین شاشکان ژ توخمپه ريسان نه ژ زولما وان
ب ختما شریعتی مۆر دکر!

دځیت هم ره شه بهر په رین خو یین دوهی د گهل وان ژ بیر نه کهین، نه بو هندی دا
دلین مه تری حقد و نه فیان بت، بهلکی بو هندی دا هم ئیکا هند نه کهین ری بو
زالمین دوهی قهبت کو یین و خو کراس گوهور بکه، و جاره کا ب ناڅی دینی بت یی
پاراستنا ئیکه تییا ئا خا وهلاتی خو بکه نه حاکم و مه بکه نه (محکوم علیه) و جاره کا
دی بیژنه مه: هم (سه ییدین) و هوین (مه والی)!

نوکه دمه کی (حه ساسه) د دیروکا مه دا، دځیت هم هه می سه روک و ربه
ژ لایه کی څه، و خودان هزر و قه لهم و نه زمان ژ لایه کی څه، ل مسته وایی بهر پر سیی
بین، نه گهر نه روژک دی ئیت دیروک رحمت ب مه ناهت، پیغه مبه -سلاف لی بن-
دیژته مه: خو بهیلنه ب هیقییا خودی څه، و کاری بو ئارمانجا خو بکه، و بیزار
نهین، و بزائن سهرکه فتن یا د گهل صه بری.

و هم هه می دزاین صه بری نه خوشی یا د گهل دا، و د کهشن دا یا هاتییه گوتن:
صه بر صه بره، ئانه کو: بینفره ی نهوا ب عه ربی دیژنی: صه بر، د تاما خو دا وهکی وی
دهرمانی زیده ته عله نه وی دیژنی: صه بر.

به ری هم خو بهیلنه ب هیقییا خه لکی څه و بیژین: نه وی کن یا مه
دځیت، دځیت هم ل خو بزقرین و خو ژ ده ست خو نه کهین، چونکی دیروکا مروځینی یا
دایه سه لماندن کو نهو ملله تی باوهری ب خو نه بت، و هزر بکه ت نهو ب خو نه شیت
چ بکه ت، نه شیت د ژیانې دا بته تشته ک نه گهر دنیا هه می وی بو پیشقه پالده ت،
ننجیل گوته کی ژ عیسی -سلاف لی بن- څه دگو هیت، تیدا هاتییه: (دی چاوا بت
نه گهر مروځی عالم هه می فایده کر و خو خوساره ت کر؟! مه عنا: نه گهر تو نه شی خو
که سب بکه ی پشته ثانییا عالمی هه میی بو تو چو مفایی ناگه هینته ته.

و مه‌عنا ځي ټهو نينه مه دځيت بيزين: هه‌فالينيا هه‌قالان و پشته‌فانیا پشته‌فانان چو بهايي خو نينه.. نه‌خير! ماني ده‌مي پيغه‌مبه‌ر -سلاف لي بن- هه‌ر روژ ژ مال ده‌رکه‌فت و خو پيشکيتشي خه‌لکي ذکر نارمانجا وي ټهو بوو ټهو هنده‌ک هه‌قالان ب لايي خو ځه بکيتشت دا پشت خو پي پشت گهرم بکه‌ت، به‌لي مه‌عنا وي ټه‌فه‌يه: ده‌مي ټهم په‌يوه‌نديين خو گري دده‌ين دځيت ل سهری ټهم په‌يوه‌ندييا خو د گهل خو گري ده‌ين و ب هيز بيخين، و باورېيا خو پي بينين، دا ټه‌ف په‌يوه‌ندييه به‌ري ژ خو بدده‌ت و مه‌به‌ر ب هيز ووه‌راري ځه به‌ت، و ژ لايه‌کي دي ځه دا ټهو مه‌د چاځين خه‌لکي ژي دا ب قه‌در بيخت.

ريکا مه‌بو پاشه‌روژي ټه‌رو د ده‌رافه‌کي ته‌نگ را يا دبورت، و دویر نينه کيتمرين خيانه‌ت يان چه‌پدان ژ لايي وان که‌سان ځه يين دخوازن ب ريکا به‌لاڅکرنا دره‌وي و بي ټه‌خلاقبي و ټه‌زمان دريځبي باورېيا ملله‌تي ژي بستين و فطره‌تا وي سه‌رژير بکه‌ن، و ب عه‌بدينييا شه‌وه‌تین ټه‌رزان به‌نج بکه‌ن، مه‌گوت: دویر نينه ټه‌ف چه‌نده مه‌د که‌نداله‌کي دا بفرينت و به‌ري مه‌بدده‌ته نه‌الا به‌رزه‌بوونه‌کا نوي.

ټه‌رو (مه‌سئولييه‌تا) مه‌ژ هه‌ر روژه‌کا دي پتره، چونکي چاځي ديروکي پتر يي ل مه‌، و داځين ځه‌دای ژي ل به‌ر مه‌ده‌ويرتن، دځيت رځدييا مه‌ل سهر وي حه‌قيبي يا مه‌باوهری پي هه‌ي، ژ رځدييا پيغه‌مبه‌ري بت -سلاف لي بن- ده‌مي گوتيبه مامي خو: ټه‌ي مامي من! ټه‌ز ب خودي که‌مه ټه‌گهر ټهو روژي بکه‌نه د ده‌ستي من يي راستي دا، و هه‌يځي بکه‌نه د ده‌ستي من يي چه‌پي دا، دا ټه‌ز ځي کاري به‌يلم ټهو وي ناهيلم حه‌تا خودي وي ب جه- دځينت، يان ټه‌ز د به‌ر دا دچم! حه‌قي وي ده‌مي به‌رزه نابت ده‌مي خودانه‌ک بو هه‌بت لي بگه‌رييت، و حه‌قخواز هنگي دي گه‌ته نارمانجي ده‌مي باورېي ب هيز و شيانين خو دځينت، به‌ري لي بگه‌رييت پشته‌فانان بو خو په‌يدا بکه‌ت.. ټه‌فه ټهو ده‌رسه يا موحه‌ممه‌دي -سلاف لي بن- نيشا مه‌دای.

تاوانا کوشتنی و هندەك روھنكرنن پیتقی

كوشتن.. ئەو تاوانا ملیاكەت ژێ ترسیاین كو مروڤ بكن پشتمی ژ لایێ خودی
قە دئینه ئافراندن، لەو پسپاركری: ﴿قَالُوا أَتَجْمَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ
وَنَحْنُ مُسَبِّحُونَ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ﴾ (البقرة: ۳۰).

خوینریتن.. گونەها ئێكێ یا مروڤی كری پشتمی د قێ دنیا یا ب شەق و شوبق دا
هاتییه دانان، دەمی كورێ ئادەمی ژ چاڤ پێ نەرابوون دەستێ خو درێژكرییه برایێ خو،
و كوشتی!!

كوشتن.. ئەف كاری دكەفتە د ناڤهرا خودانی خو و چوونا بەحهشتی و بەری وی
ب نك ئاگری قە وەردگێرت، گونەهەكە -ب مخابنی قە دی بیژین- د گەل هەمی كریتمی
و مەزنیا خو قە ئەفرۆ یا بوویە تشتمی ژ هەمییان مشەتر و ب ساناھیتەر ل قی عەردی
ژ ھۆقاتییا مروڤی دنالت! یا بوویە ئەو گەنەھا گەلەك نەزان و خاپاندی و سەرداچووی
خو پێ نیزیکی خودی دكەن.. و بەحهشتی پێ دخوازن!!

ئەف كوشتنە ئێكەمین دەعوایە پۆژا قیامەتی حسیبا وی د گەل مروڤان دئیتە
صافیكرن -وەکی پیغەمبەر سلاقی لی بن دبیژت-، (نەسائی) ژ (عەبدللاھی كورێ
عەمری) قەدگوھیزت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاقی لی بن- گۆت: ﴿نیزیکترین چنكری
بۆ عەرشێ خودی پۆژا قیامەتی ئەو خودان باوهرە یی ب زولم هاتییه كوشتن، سەری
وی یی ل لایێ وی یی راستی، و ئەوی ئەو كوشتی یی ل لایێ وی یی چەپی، و رەھین
ستوبی وی خوین ژێ دزیت، دبیژت: یا رەبی! پسپارا قی بکە بۆچی ئەز كوشت
بووم؟﴾.

و ژ بهر به لاڅبونو څی تاوانا مهزن ب ړهنگه کی بهر فرهد د جفاکین مه یین نوکه دا، و غافلېوونا گه لک کهسان ژ راستیا څی تاوانی مه څیا هندک روهرنرین پیتنی بدهینه سهر څی مه سهرلی:

- مهزینیا تاوانا کوشتنی وهکی د قورنای و سوننه تی دا هاتی.
- گونه ها وی کهسی مرؤقه کی ژ قهستا بکوژت.
- و هندک نه حکامین په یوهندی ب کوشتنا ب خهله تی څه هین.
- حال وی کهسی کوشتنی دکهت، و وی کهسی بی گونه ه دئته کوشتن رؤژا قیامه تی.
- راوهستانه ک د گهل وان کهسین کوشتنا خه لکی بی گونه ه حه لال دکهن، و څی گونه ها مهزن بو خو حسیب دکهن جیهاد.
- هیڅیا مه ژ خودای مهزن نه وه مه و ملله تی مه و هه می موسلمانان ژ څی تاوانی بیاریزت.

تاوانا کوشتنی د قورنای و سوننه تی دا:

قورن بؤ مه ناشکه را دکهت کو ئیکه مین مرؤف ژ دوونده ها ئاده می ل سهر عهردی مری ب کوشتن چوو بوو، وهکی دبیرت: ﴿فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ﴾ (المائدة: ۳۰)، قابیلی کوړی ئاده می، کوشتنا برایی خو هابیلی کره دلې خو، و نه فسا وی نه ف کاره ل بهر وی شرین کر، څیجا وی نه کوشت، و نهو ب څی کاری خو بوو ژ زیانکاران یین ئاخره تا خو دایه ب دنیا یا خو.

وپشتی قورن سهرهاتیا قابیلی و هابیلی څه دگیرت دبیرت: ﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا﴾ (المائدة: ۳۲). ئایهت

دبیترت: ژ بهر قی تاوانا کوشتنی مه بو ئسرائیلیان کره شریعت کو ههچیئی نهفسهکی بی تولقهکرن، یان ژ بهر کرنا خرابکاری و دوژمناتییا شریعتی خودی ل دنیای بکوژت، ههر وهکی وی مروژ ههمی کوشتن ژ بهر کو وی خو هیژای عهزبا خودی یا مهزن کر، و ههچیئی خو ژ کوشتنا نهفسهکا خودی حهرام کری دا پاش ههر وهکی وی مروژ ههمی زیندی کرین، چونکی پاراستنا مروژهکی ب تنی پاراستنه بو مروژان ههمییان، و ب راستی پیغهمبهرتن مه ب هیجهت و دهلبیلین ئاشکهرا ل سهر راستییا پهیاما وان گازی بو ذکر، ژ باوهری ئینانا ب خودی و پیک ئینانا تشتی ل سهر وان هاتییه فهرکن بو ئسرائیلیان هاتبوون، پاشی پشتی هنارتنا پیغهمبهران گهلهک ژ وان ئسرائیلیان ب کرنا حهرامییی و هیلانا فرمانا خودی زیدهگافییی ل سهر توخوبیین خودی دکهن.

و چونکی ئەفه ئیکههمین تاوانا کوشتنی بوو ل سهر رویی عهردی، و ئەوی ریکهکا خراب دانت گونیها وی و یا ههر ئیککی ل وی ریککی دچت ژی ستویی وی دایه، پیغهمبهر -سلاف لی بن- د گوتنهکا خو دا یا (بوخاری و موسلم) ژی قهدهگوهیزن دبیترت: ﴿لَا تَقْتُلْ نَفْسَ ظَلَمًا إِلَّا كَانِ عَلَى ابْنِ آدَمَ الْأَوَّلِ كَفْلٌ مِنْ دِمَائِهَا، لِأَنَّهُ أَوَّلُ مَنْ سَنَّ الْقَتْلَ﴾ نهفسهک ب زۆرداری نائیته کوشتن ئەگهر بارهک ژ خوینا وی د ستویی کورپی ئادهمی یی ئیککی دا نهبت، چونکی ئەو ئیکههمین کس بوو کوشتن دهریخستی.

و د ئایهتهکا دی دا خودایی مهزن گوتنی ئاراسته ی ئسرائیلیان دکهت و دبیترت:

﴿مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَءِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا﴾ (البقرة:

٨٤) یهعنی: گهلی ئسرائیلیان ل بیرا خو بینن دهمی مه د تهوراتی دا پهیمانها موکم ژ ههوه وهرگرتی کو: حهرامه هندهک ژ ههوه خوینا هندهکان پرپژن، و هندهک ژ ههوه هندهکان ژ واری وان دهریخن، پاشی ههوه ئعتراف ب وی چهندی کر، و ههوه ل سهر راستییا وی شاهدهبی دا.

مه‌نا د شریعتین بۆری ژی دا به‌ری ئیسلامی کوشتن ژ تاوانین مه‌زن دهاته هژمارتن.. و ده‌می شریعتی ئیسلامی هاتی وی ژی د گه‌له‌ک نصوو‌سان دا (ته‌ئکید) ل سهر قی چهن‌دی کر، وه‌کی د شان ئایه‌تان دا هاتی:

﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ۹۳) و هه‌چی ته‌عدایی ل خودان باوهره‌کی بکه‌ت و ژ قه‌ستا و بی حه‌ق وی بکوژت جزایی وی جه‌هنه‌مه، ههر و ههر دی تیدا بت د گه‌ل غه‌زه‌با خودی و ده‌رکه‌فتنا ژ ره‌حما وی، و خودی دژوارترین عه‌زاب بۆ وی ئاماده‌کریه ژ به‌ر قی تاوانا مه‌زن یا وی کری.

﴿وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا﴾ (۱۸) يَضَعَفَ لَهُ الْكَذَابُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا ﴿۱۹﴾ (الفرقان: ۶۸-۶۹) و ئه‌وین ته‌وحيدا خودی دکه‌ن، و ژبلی وی دوعایان ژ که‌سی دی ناکه‌ن و په‌رستنا که‌سی ژی ناکه‌ن، و وی نه‌فسی ناکوژن یا خودی کوشتنا وی حه‌رام‌کری وه‌سا تی نه‌بت ئه‌و وی تشتی بکه‌ت کو خو پی هیژای کوشتنی بکه‌ت، و هه‌چی وی چهن‌دی بکه‌ت ئه‌و ل ناخره‌تی دی گه‌هته جزایی خو. رۆژا قیامه‌تی عه‌زاب دی بۆ وی دوقات بت، و ئه‌و ره‌زبل وبی بها دی مینته تیدا.

و ژ هه‌ديسان:

بوخاری و موسلم ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- قه‌دگوه‌یزن، دبیرت: ﴿أول ما يقضى بين الناس يوم القيامة فى الدماء﴾ ئیکه‌مین تشت حوکم پی د ناڤه‌را مروّشان دا رۆژا قیامه‌تی دئیته‌کرن، خوینه.

بوخاری و موسلم ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- قه‌دگوه‌یزن، دبیرت: ﴿اجتنبوا السبع الموبقات﴾ خو ژ وان ههر حه‌فت گونه‌هان بده‌نه پاش یین مروّقی تی دبه‌ن، سه‌حایان گۆت: ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودی ئه‌و گونه‌ه چنه؟ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن-

ئەو گونەھ بۆ وان هژمارتن، و ژ وان گۆت: ﴿الشرك بالله والسحر وقتل النفس التي حرم الله إلا بالحق..﴾ شرکا ب خودی و سیڤه‌بەندی و کوشتنا وی نه‌فسا خودی حەرام‌کری ب حەقیقی نەت...

بوخاری ژ عەبدللاهی کوڤی عومەری قەدگوهیژت، پیڤەمبەر -سلاف لی بن- دیبژت: ﴿لن يزال المؤمن في فسحة من دينه ما لم يصب دماً حراماً﴾ خودان باوهر ژ لایسی دینسی خو قە د بەرفره‌هییی دایە هندی خوینەکا حەرام نه‌کەفتە ستوی وی. و ژ بەر قی چەندی عەبدللاهی دگۆت: ((ژ وان کارین مرووف تی دکەفت و نه‌شیت خو ژێ دەربیتخت ئەگەر تی کەفت پیتنا خوینا حەرامە)).

بوخاری ژ پیڤەمبەری -سلاف لی بن- قەدگوهیژن، دیبژت: ﴿أبغض الناس إلى الله ثلاثة: ملحد في الحرم، ومبتغ في الإسلام سنة الجاهلية، ومطلب دم امرئ بغير حق ليهريق دمه﴾ سێ کەس هەنە ژ هەمییان پتر خودی ئەو نه‌قین: ئەوی ل حەره‌می حەرامیی دکەت، و ئەوی د ئیسلامی دا ریتازەکا جاهلی بخوازت، و ئەوی خوینا کەسەکی بخوازت دا بریتژت.

بوخاری ژ پیڤەمبەری -سلاف لی بن- قەدگوهیژت، دیبژت: ﴿من حمل علينا السلاح فليس منا﴾ هەچییی چەکی بۆ مە هلگرت ئەو نه ژ مەیه. مەعنا ئەو کەسی خو ژ جفاکا موسلمانان قەدەرکەت و شەرکنا دژی وان بۆ خو حەلال بکەت، و پیڤەمەت قی چەندی چەکی هلگرت و شەری وان پی بکەت، ئەو نه ژ وانە..

و ل سەر قی بناخەیی شەری دەمی ل زەمانی صەحابیان (خەوارج) پەیدا بووین و خو ژ موسلمانان قەدەرکری و خوینا وان حەلال کری، صەحابیان فەتوا ب دورستییا شەری د گەل وان و کوشتنا وان ژێ دا، و ئەو ب قی چەندی رابوون ژێ.

ژ فان نمونەیی بۆرین بۆ مە ئاشکەرا بوو کو کوشتن ب حوکمی ئیسلامی تاوانەکا گەلەکا مەزنە خودانی خو هیتزای ئاگری جەهنەمی دکەت، و دا کەسەک نه‌بیتژت:

ئەقە بەحسە و بیه یی موسلمانەکی ب کوژت، ل ڤیڤرئ دئ چەند (نەصصەکێن) دی ئینین:

د ئایەتەکا بۆری دا ئەوا مە ڤەگێڤرای، تیدا هاتبوو: ﴿مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا﴾ (المائدة: ۳۲) ل ڤیڤرئ خودئ گۆت: (نفساً) مەعنا هەر نەفسەکا هەبت، و شەرت نینە خودانئ وئ نەفسئ مرۆڤەکی موسلمان و خودان باوەرەت.

بوخاری ژ عەبدوللاهی کورئ عەمری ڤەدگوڤیڤرت، دیڤیڤرت پێغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿مَنْ قَتَلَ نَفْسًا مُعَاهِدًا لَمْ يَرَحْ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ﴾ هەچیئ نەفسەکا موعاھد بکوژت ئەو بێن ناکەتە بێنا بەحەشتی. مەعنا نەبەس ناچتە بەحەشتی، بەلکی خۆ بێنا بەحەشتی ژئ ئەو سەح ناکەت، و ئاشکەرایە کو موعاھد ئەو کافەرە یی شەڤرئ موسلمانئ نەکەت، و پەیمان ل سەر ڤئ چەندئ دابەت، وەکی وان کەسێن نەموسلمان ئەوین رازیبوون د ناڤ موسلمانان دا بژین، و بێنە پشکەک ژ جفاکا وان.

ون یزیک ژ ڤئ حەدیسە نەسائیە ئەوا ژ پێغەمبەری -سلاف لی بن- ڤەگوهاستی و تیدا هاتی: ﴿مَنْ قَتَلَ رَجُلًا مِنْ أَهْلِ الذِّمَّةِ لَمْ يَجِدْ رِيحَ الْجَنَّةِ﴾ هەچیئ زەلامەکی زوممی بکوژت ئەو بێنا بەحەشتی سەح ناکەت. و زوممی ئەو جوھی و ڤەلەنە یین کو د ناڤ موسلمانان دا دژین.

گونهها کوشتن:

پشتی بو مە دیاربووی کانئ کوشتن چەند تاوانەکا مەزنە مە دڤیت گونهها وی کەسی دیار بکەین یی ب تاوانا کوشتنی رادەت، ڤیجا چ مرۆڤەکی بکوژت یان ژئ خۆ ب خۆ بکوژت، و چونکی کوشتنا ژ ڤەستا یا هەی، و کوشتنا بئ دەستی ژئ یا هەی مە دڤیت ئاخفتنا خۆ ل ڤیڤرئ بکەینە دو پشک:

أ - گونه‌ها کوشتنا ژ قهستا:

ئیک ژ مېه‌ستین شریعتی ئیسلامی پاراستنا نه‌فسییه، و نه‌فس ئه‌و ئاقاهییه یی خودی نژاندی و ئه‌و کهسی بیت و بخوازت قی ئاقاهی به‌رپښت ئه‌و ته‌عدایی ل سهر حقی خودی دکهت، و نه‌فسا مروقی ب خوژی ملکي خودییه، بی مروقی ئه‌و ددهت، و بی وی ئه‌و دبهت ژی، و ههر کهسی به‌رگه‌رپانی بکهت کو قی نه‌فسی بکوژت - ئه‌گر نه‌فسا وی ب خوژی بت - ئه‌و یی لی دگه‌رپت به‌ری خودی راکهت، له‌و جزایی وی دی یی گران بت، (بوخاری) ژ پیغه‌مبه‌ری - سلاف لی بن - شه‌دگوهرت، دیپرت: د ئوممه‌تین به‌ری هه‌وه دا زه‌لامه‌ک هه‌بوو بریندار بووبوو، و نه‌شیا ته‌حه‌مما برینا خو بکهت، ئینا کیره‌ک دا ره‌ها ده‌ستی خو، و خوینا وی رانه‌وه‌ستیا هتا ئه‌و مری، قیجا خودی گوت: ﴿بادرنی عبدي بنفسه، حرمت علیه الجنة﴾ عه‌بدی من به‌ری من راکر د ستاندنا نه‌فسا خو دا، من به‌حه‌شت ل سهر وی حه‌رام کر. و هندي هند گونه‌ها کوشتنا مروقی - و ب تاییه‌تی مروقی خودان باور - یا مه‌زنه، پیغه‌مبه‌ر - سلاف لی بن - د گوته‌کا خو دا یا (ئبن ماجه) ژي شه‌دگوهرت هاتییه: ﴿لزال الدنيا أهون على الله من قتل مؤمن بغير حق﴾ نئ کهفتنا دنیا یی ل نک خودی سقکتره ژ کوشتنا خودان باوره‌کی بی حه‌ق.

و ئه‌و مروقی کهسه‌کی ژ قهستا و ب ئیه‌تا کوشتنی بکوژت، یه‌عنی (عمداً) وه‌کی ب عه‌ره‌بی دیپرت، ئیسلامی دو جزا بو وی داناینه: ئیک ل ئاخره‌تی، و ئیک ل دنیا یی.

یی ئاخره‌تی ئه‌وه یی دقئ ئایه‌تی دا هاتی: ﴿وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعْنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا﴾ (النساء: ۹۳) و هه‌چی ته‌عدایی ل خودان باوره‌کی بکهت و ژ قهستا وبی حه‌ق وی بکوژت جزایی وی جه‌هنمه، ههر و ههر دی تیدا بت د گهل غه‌زه‌با خودی و ده‌رکه‌فتنا

ژ په‌حما وی، و خودی د ژوارترین عه‌زاب بو وی ناماده‌کریه ژ بهر قی تاوانا مه‌زن یا وی کری.

و یی ناخره‌تی نه‌وه یا د قی نایه‌تی دا هاتی: ﴿وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطٰنًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا﴾ (الاسراء: ۳۳) و هوین وی نه‌فسی نه‌کوژن یا خودی کوشتن وی حه‌رام کری ب ریکه‌کا شه‌رعی نه‌بت، و هه‌چی یی بیی حه‌قه‌کی شه‌رعی بیته کوشتن ب راستی مه‌ده‌سه‌لات دایه سهرکاری وی -چ میراتگری وی بت یان حاکم بت- کو وی بکوژت یان ژی داخوازا خوینی ژی بکه‌ت، و چی نابت بو سهرکاری کوشتی کو زیده گایی ل سهر وی توخویی بکه‌ت یی خودی دانای، هندی خودییه هاریکاری سهرکاری کوشتییه هتا نه‌وه‌ه‌قی خو وهردگرت.

و نه‌ف نایه‌ته وه‌کی ناشکه‌را دو حه‌قان دده‌ته مروقتین وی که‌سی ب ژورداری هاتییه کوشتن:

۱- نه‌گهر وان بقیث دی ژ ده‌سه‌لاتدارییی خوازن نه‌وه که‌س پیش مروقتی وان قه بیته کوشتن.

۲- و نه‌گهر وان بقیث نه‌وه دی وی ژ کوشتنی عه‌فی که‌ن و داخوازا خوینی که‌ن.

و ل قییری هنده‌ک مه‌سه‌لین گرنه‌ه‌نه دقتی ئیشاره‌تی بده‌ینی:

عه‌فیکرن هه‌قی مروقتین کوشتی ب تنییه، و حاکمی یان ده‌سه‌لاتی حه‌ق نینه قی هه‌قی ژ وان بستینت، به‌لی ب جه‌ئینانا قی حوکی هه‌قی ده‌سه‌لاتی ب تنییه، یه‌عنی: نه‌گهر که‌سه‌ک بی حه‌ق هاته کوشتن مروقتین وی هه‌قی هه‌ی داخوازا کوشتن وی بکه‌ن، به‌لی چی نابت نه‌وه ژ نک خو بچن وی بکوژن، چونکی کوشتن هه‌قی وان نینه.. و نه‌گهر ده‌سه‌لاتی هه‌قی وان نه‌ستاند دیسا بو وان چی نابت نه‌وه ژ نک خو بچن

حهقی خو بستین، چونکی کارې وان (فهوضایه کی) د جفاکې دا دې پهیدا کت، و دویر نینه بېته نه گهرا هلبوونا فتنه کی.

و د تۆلستاندا شهړی دا ب تنی نهو کهس دېته کوشتن یی کوشتن کری، و کهسی دی نه، یه عنی: نه گهر مروځه کی مروځه ک کوشت، و خودانین کوشتی چوون مروځه کی وی کهسی کوشت یی مروځی وان کوشتی.. هنگی نهو ژ قاتلان حسیب دبن و حوکمی کوشتنی دکه فته سهر. مه عنا نهو رهنگی خویندارییی نهو د ناڅ خه لکی دا به لاث ده می خودانین کوشتی لی دگه ریتن ههر کهسه کی مروځی خویندارې وان ژی بت بکوژن، نه شه شریعه ته کی جاهلییه دقیت موسلمان خو ژی بده نه پاش.

ب - گونډه ها کوشتنا بی دهستی:

یان ژی نهو کوشتنا وه کی یا بی دهستی بت، وه کی کو مروځه ک دربه کی نه یی کوشتنی بدانته کهسه کی و نهو کهس پی بېته کوشتن، و حوکمی څان ههر دووان ژی قورئان بو مه دبیرت: ﴿وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُّسْلَمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ ۖ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَّكُمْ وَهُمْ مُّؤْمِنُونَ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيتَةٌ فِدْيَةٌ مُّسْلَمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ ۖ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُّؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَّمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِّنَ اللَّهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ۝۹۲﴾ (النساء: ۹۲).

و ژ څی نایه تی و هنده ک حه دیسان دیار دبت کو نهو کهسی ب خه له تی شه یان وه کی ژ قه ستا (شبه العمد) ټیکی ب کوژت، نایته کوشتن به لکی دو حوکمین دی دکه فته سهر:

۱- دانا خوینی، نه گهر مروځین کوشتی څی چه ندی بخوازن.

۲- کفاره ت، و نهو ټیک ژ دووانه: نازا کرنا عه بده کی، و نه گهر نه شیا دې دو هه یقان ل سهر ټیک پوژیان گرت.

کوژلهک و کوشت:

(ئیمام ئەحمەد) ژ ئەبوو سەعیدێ خۆدێ قەدگوهیزت، دبێژت: پێغه‌مبەر -سلاڤ لێ بن- دبێژت: ﴿يُخْرِجُ عُنُقَ مِنَ النَّارِ يَتَكَلَّمُ يَقُولُ: وَكَلَّتِ الْيَوْمَ ثَلَاثَةٌ: بَكْلُ جَبَّارٍ عَنِيدٍ، وَبِمَنْ جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ، وَبِمَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ، فَيَنْطَوِي عَلَيْهِمْ فَيَقْذِفُهُمْ فِي غَمَرَاتِ جَهَنَّمَ﴾ ستویهک ژ جههنه‌مێ دهرده‌که‌فت دئاخفت دبێژت: ئەڤرۆ سێ کەس خەما منن: هەر کوته‌ککاره‌کێ سەر ڤه‌ق، و هه‌چیبێ شریکه‌ک بۆ خۆدێ دانابت، و هه‌چیبێ نه‌فسه‌ک ژ قه‌ستا کوشت بت، قیجا دێ وان د ناڤ خۆ دا پێچت و هاڤیتته د ناگری دا.

ژ ئەڤا بۆری تاوان و گونه‌ه و دویماهیا وی که‌سی بۆ مه‌ دیار بوو یێ کوشتنێ دکه‌ت، و نوکه‌ دا به‌رێ خۆ بده‌ینه‌ حالێ وی که‌سی ل ئاخه‌رتی یێ ژ زۆرداری دئیتته کوشتن، د هه‌دیسا (نه‌سائی) دا ئەوا ل ده‌سپێکا په‌یقا خۆ دا مه‌ قه‌گیرای هاتبوو کو ئەو که‌سێ ب غه‌در بێته‌ کوشتن ل ئاخه‌رتی ژ وان که‌سانه‌ یێن خۆدێ دده‌ته به‌ر سیبه‌را عه‌رشێ خۆ، ناترست ده‌مێ خه‌لک دترسن، و ب خه‌م ناکه‌فت ده‌مێ خه‌لک خه‌مگین دبن، پێغه‌مبەر -سلاڤ لێ بن- دبێژت: ﴿نَزِيبُكْتَرِينَ چِیْکَرِی بۆ عه‌رشێ خۆدێ ڤۆژا قیامه‌تی ئەو خودان باوهره‌ یێ ب زولم هاتییه‌ کوشتن، سه‌رێ وی یێ ل لایێ وی یێ راستی، و ئەوێ ئەو کوشتی یێ ل لایێ وی یێ چه‌پێ، و ڤه‌هین ستویێ وی خوین ژێ دزیت، دبێژت: یا ره‌بیبی! پسارا قی بکه‌ بۆچی ئەز کوشت بووم؟

و د هه‌دیسه‌کا دی دا یا (نه‌سائی) ژ پێغه‌مبهری -سلاڤ لێ بن- قه‌گوهاستی هاتییه‌ ئەو که‌سێ ب زولم بێته‌ کوشتن، و د به‌ر حه‌قی خۆ دا بچت ژ شه‌هیدان دئیتته هژمارتن، پێغه‌مبەر -سلاڤ لێ بن- دبێژت: ﴿مَنْ قَتَلَ دُونَ مَظْلَمَتِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ﴾ و د هه‌دیسه‌کا دی دا یا ئیمام ئەحمەد قەدگوهیزت هاتییه‌: ﴿مَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَتَلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ﴾.

ئەف ھەدیسە چار رەنگین شەھیدان بۆ مە دەسنیشان دکەت:

ئەوئ بەرەقانیی ژ مالی خۆ بکەت ھەتا بیته کوشتن، و ئەوئ بەرەقانیی ژ رھا خۆ بکەت ھەتا بیته کوشتن، و ئەوئ بەرەقانیی ژ دینی خۆ بکەت ھەتا بیته کوشتن، و ئەوئ بەرەقانیی ژ مروۆقین خۆ بکەت ھەتا بیته کوشتن.

و ئەف ھەدیسە -ب رەنگەکی نە ئیکسەر- بەرئ موسلمانى ددەتە ھندئ کو ئەو بەرانبەر زولمى دەستان نەداھیتل، و ریکى نەدەتە زالم و زۆرداران کو مالی وی تالان بکەن، یان رھا وی و دینی ژئ بستین، یان مروۆقین وی رەزبل و بن دەست بکەن، ئەگەر خۆ بزانت ئەف چەندە دئ بته ئەگەر کوشتنا وی ژئ، و ئەگەر خۆ ئەوئ زۆرداری لئ دکەت کەسەکی موسلمان ژئ بت، و دقیت ئەو بزانت کو دەمئ ئەو قئ چەندئ دکەت ئەو یئ بەرەقانیی ژ ھەقەکی خۆ یئ شەرعى دکەت، و ھەر جارەکا وی تەعداکەر کوشت چول سەر وی ناچت، و گاڤا تەعداکەری ئەو کوشت ئەو دئ ژ شەھیدان ئیتە ھژمارتن.

ھەقئ ژینئ و مانئ ھەقەکی شەرعییە خودئ دایە مروۆقی -بیئ ئەم بەرئ خۆ بدەینە دینی وی یان نقشئ وی یان رەنگئ وی-، و ژ خودئ پێشەتر بۆ کەسئ نینە قئ ھەقئ ژ کەسئ بستینت، و ئەو کەسئ قئ ھەقئ بدەتە خۆ -ھەقئ ستاندنا رھا خەلکی- ئەو یئ تەعدایی ل ھەقئ خودئ دکەت، لەو رۆژا قیامەتئ خودئ ب خۆ دەعوەدارئ وییە، و ئەوئ تەعدایی ل سەر ھەقئ ژینا کەسەکی بکەت ھند تاوانەکا مەزن دکەت ھەر وەکی وی تەعدایی ل سەر ھەقئ ژینا مروۆقان ھەمییان کری، چونکی تەعداییا وی ھنگی تەعداییە ل سەر ھەقئ ژینئ ب خۆ، و ئەوئ نەفسا کەسەکی بپاریژت ھەر وەکی وی نەفسین مروۆقان ھەمییان پاراستین، چونکی ئەوئ ئەو ژین پاراست یا مروۆف ھەمی تیدا دپشکدار.

و هندی تاوانا کوشتنی یا مه‌زنه، شهریه‌تی گونه‌ها کوشتنی یا دنیا‌یی و یا ئاخړه‌تی ژی نه ب تنی ئیخسته ستوبی وی که‌سی یی ب کوشتنی رادبت، به‌لکی کره ستوبی وان که‌سان ژی یین هاریکاریا کوژه‌کی دکهن دا ئهو تاوانا خو ب جه بینت، نیمامی به‌یبه‌قی ژ ئه‌بوو هوره‌یره‌ی قه‌دگو‌هیت، دبیت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت: ﴿من أعان علی قتل مسلم بشرط کلمه لقی الله یوم القیامة مکتوب علی جبهته آیس من رحمة الله﴾ هه‌چی ب که‌ره‌کی په‌یقی هاریکاری ل سهر کوشتنا موسلمان‌ه‌کی بکه‌ت، رۆژا قیامه‌تی ده‌می ئهو دئیته نک خودی ل سهر ئه‌نیا وی دی یا نفیسی بت: یی بی هیقیه ژ ره‌ما خودی.

و ل دویف ئه‌حکام‌ین شریعه‌تی ئه‌گهر کو‌مه‌کا مروژان پی‌کفه پشکداریی د کوشتنا که‌سه‌کی ب تنی ژی دا بکه‌ت، ئهو مروژ هه‌می دی پی‌شقه ئینه کوشتن.

فتنا له‌لکرنا خوینا خه‌لک ب نافل جیهادی:

نیمامی (ماوه‌ردی) -ئهو‌ی به‌ری نیزیکی هزار سالان مری- د گوتنه‌کا خو دا به‌حسی فتنی دکه‌ت و دبیت: ((ههر تشته‌کی نوی ده‌ردکه‌قت ل به‌ر خه‌لکی یی خوش و شرینه، و پیغه‌مبه‌ر سلاف لی بن دبیت: تشتی ژ هه‌می‌بان پتر ئه‌ز ژی دترسم ل سهر ئوممه‌تا خو منافقی ئه‌زمان ره‌هوانه. هنگی بیدعه به‌لاف دبت، و حه‌قی لاواز دبت، و مه‌سه‌له دگه‌ته هندی حزبیاتی و ته‌عه‌صوب په‌یدا دبت، قیجا ده‌می ئه‌ف بیدعه‌چیه کو‌ما خو و هیزا خو دبینن سه‌رگه‌رمی بو وان چی دبت، قیجا عیباده‌تکه‌رتن وان یین نه‌زان و زانایین وان یین فاسق دگه‌هنه ئیک، و دبه‌ ئیک قولپ و ململانی د گهل سولتانی د ده‌سه‌لاتا وی دا دکهن، و وی د چاقین خه‌لکی دا کریت دکهن، قیجا مه‌سه‌له دگه‌ته هندی کون ژ پاته‌ی مه‌زنتر لی دئیت، و هه‌می کارین مه‌زن ده‌می ده‌ست پی دکهن دبچوبکن)).

و ئەگەر ئەم دیرۆکا (فتنه‌چیان) بخوینین ل هه‌می دهم و هه‌می جهان ئەو ژ څی (نوقطی) یا ئیمامی ماوهردی به‌حسی ژئ دکه‌ت ده‌ست پێ دکهن، ل سه‌ری ب ناڅی به‌ره‌قانییا ژ دینی ئەو دناخشن، و وه‌سا خو نیشا خه‌لکی دده‌ن کو ئەو دلسۆزین دینینه، و دب‌ت ئەف گۆته‌ یا دورست بت، یه‌عنی: دب‌ت څیانا دینی د دلین وان دا هه‌بت، و ئارمانجا وان به‌ره‌قانییا ژ دینی بت..

به‌لی گرفتاری ژ کیشه‌ ده‌ست پێ دکه‌ت؟

ژ هندێ ده‌ست پێ دکه‌ت ئەو (نصوصین شه‌ری) ل دویش تیگه‌هه‌شتنا خو شروقه‌ دکهن، و ل سه‌ر خه‌لکی واجب دکهن کو باوهریی ب وان نصوصان بینن وه‌کی ئەو تی دگه‌هن، ئەگەر خو ئەف تیگه‌هه‌شتنه‌ دژی هنده‌ک نصوصین دی ژئ بت.

ده‌سپیکا دی یا گرفتاریی ئەقهیه: ئەو دخوازن څی تیگه‌هه‌شتنا خو ل سه‌ر حاکی یان ده‌سه‌له‌لاتی فه‌رض بکه‌ن، چونکی ئەو هزر دکهن گاڤا ده‌سه‌له‌لاتی پشته‌قانییا بوچوونین وان کر هنگی ب ساناھی ئەو دی شین خه‌لکی هه‌مییی وه‌کی خو لی که‌ن، څیجا گاڤا ده‌سه‌له‌لاتی (خه‌لیفه‌ی یان سولتانی یان حوکمه‌تی) گوهدارییا وان نه‌کر، ئەو کارێ خو یی سه‌ره‌کی دی که‌نه به‌حسکرنا ژ سلبیاتین ده‌سه‌له‌لاتی دا ده‌سه‌له‌لاتی ل به‌ر خه‌لکی کریت بکه‌ن و نه‌څیانا وئ بیخنه‌ دلێ خه‌لکی، چونکی ئەو هزر دکهن (ده‌سه‌له‌لاته‌) ئاسته‌نگا سه‌ره‌کی د ناڅه‌را وان و ب جه‌ئینانا ئارمانجی دا، و ڕیکا ژ هه‌مییی ب ساناهیتەر بو وان کو ئەو څی هیڅییا خو ب جه‌ بینن ئەوه‌ ئەو ده‌سه‌له‌لاتی ب سه‌رداچوونی و دوژمناتیا دینی تاوانبار بکه‌ن، دا خه‌لکی ساده‌ و دلسۆز بو دینی پشته‌قانییا وان بکه‌ن..

گوهداریا څی سه‌ره‌اتییا کورت ژ ده‌سپیکا دیرۆکا ڤان په‌نگه‌ مروڤان بکه‌ن:

ده‌می یه‌زیدی کورێ موعاویه‌ی بوویه‌ خه‌لیفه‌، وه‌فده‌ک ژ خه‌لکی مه‌دینی چوو شامی، و (موحه‌مه‌دی کورێ ئیمام عه‌لی) ئیک ژ ئەندامین څی وه‌فدی بوو، گاڤا ئەو

زځپښه، هندک ژ خه لکې مه دینې ژ (فتنه چیان) چوونه نک موحه ممه دی، گوټنې: وهره د گهل مه دا ژ موبایه عا یه زیدی لیڅه ببین و دژی وی رابین، وی پسیار ژ وان کر: بډی؟

گوټن: چونکی یه زید مروځه کي فاسقه عهره قی فهدخوت، و نفیژان ناکهت، و پی ل حوکمی قورئانی ددانت.

کوړی نیمام عهلی گوته وان: نهو تشتی هوین ژی دیژن من ژی نه دیتی، نه ژی چویمه نک من دیت نهوی نفیژ دکرن و هز ژ خیری دکر، و پسیارا فقهی دکر و پیگیری ب سوننه تی دکر.

وان گوټ: نهو وی ژ بهر ته نهف تشته یین کرین، نه گهر نهو ب خو یی و هسا نینه!

موحه ممه دی گوټ: ما بډی دی ژ من ترست یان دی هیڅیا چ ژ من کهت دا ژ بهر من وه بکهت؟ و نهو تشتی هوین ژی دیژن کو عهره قی فهدخوت هه وه ب خو دیتی ده می و چهندي دکهت؟ نه گهر هه وه دیت بت معنا هوین ژی هه قالین وینه، و نه گهر هه وه نه دیت بت چی نابت هوین شاهده یی ل سهر وی تشتی بدین یی هه وه نه دیتی.

وان گوټ: نهفه تشته کي مسوگهره ل نک مه نه گهر خو مه نه دیت بت زی.

وی گوټ: خودی نهف چهنده قه بویل نه کړیه، ده می دیژت: ﴿إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ﴾ (الزخرف: ۸۶).

څیجا نهو فتنه چی چوون و وان و هه قالین خو بهیعا یه زیدی شکاند، و بوونه نه گهرا رویدانا فتنه مه دینې یا ناقدار د دیروکي دا.

مه‌عنا: ئەف ږهنگه مړوځه -وه‌کی ئیمامی ماوهردی گوټی- ل ده‌سپیکتی دوژمنییا ده‌سه‌لاتی دکهن، و ب ده‌لیل و بی ده‌لیل ده‌سه‌لاتی گونه‌ه‌بار دکهن، و لی دگه‌ریټن مړوځین زانا و ماقویل ژی ب لای خۆه بکیشن، و چونکی کارئ وان ده‌رکه‌فتنا ژ ږنکا راسته، و دژاتییا نصوصین شه‌رعییه زانایټن دورست، و بارا پتر ژ خه‌لکئ جفاکئ گوهدارییا وان د باطلی وان دا ناکهن و خه‌لکی ل ئنحرافا وان هشیار دکهن، هنگی ئەو څان زانایان ب دویقه‌لانکیا ده‌سه‌لاتی تاوانبار دکهن، و ب ساناهی فه‌توایی ب کوفرا وان ژی ددهن، چونکی هه‌څالی کافری ژی کافره، و ئەو حوکمی بۆ کافری هه‌ی ژ هه‌څالی وی ژی دگرت!!

ب څی ږهنگی ئەف فتنه‌چیه نه‌یاره‌تییا دو ده‌سته‌کان ژ جفاکئ بۆ خو دکهنه‌ دین و ږیټاز: نه‌یاره‌تییا ده‌سه‌لاتی.. و نه‌یاره‌تییا زانایټن دینی یټن دورست، چونکی خه‌وینټن وان یټن کرټ ل به‌ر ده‌رازینکا څان هه‌ردو توخمان فه‌دږه‌څن.

پشتی هنگی ئەو دئ چ کهن؟

ئەو دئ به‌رئ خو دهنه‌ عامییان، ب تاییه‌تی وان که‌سیټن عیبا‌ده‌تکه‌ر و نه‌زان، و ئەوین څیان و حه‌ماسا بۆ دینی د دلټن وان دا هه‌ی، و تشتئ ئەو (ته‌ئکیدئ) ل سه‌ر دکهن چاندنا دوژمناتییا ده‌سه‌لاتی و وان زانایه‌ یټن نه‌ د گه‌ل وان، دئ لی گه‌ریټن چ تشته‌کئ سلبي یئ ل نک وان هه‌ی دئ مه‌زن کهن، و ئەگه‌ر تشته‌کئ ئیجایی وان هه‌بت دئ څه‌شټرن و به‌حس ژئ ناکهن، و ئەگه‌ر ئیکی به‌حسئ وان ئیجاییان کر ژی، دئ بیژن: بۆ (موجامه‌له و مونا‌فقی) ئەو څان تشتان دکهن! هه‌ر وه‌کی وان -حاشا- علمی غه‌یبئ یی هه‌ی تشتئ د دلان دا دزان.

و تشتئ غه‌ریب ئەوه ئەگه‌ر مړوځ به‌رئ خو بده‌ته (موخاله‌فاتټن) څان توخمه‌ بیده‌چییان دئ بینت ئەو خه‌له‌تیټن ئەو دکه‌څنئ گه‌له‌ک د پتر و مه‌زترن ژ یټن وان (حوککامان) یټن ئەو فه‌توایی ب کوفرا وان ددهن.. کوشتنا خه‌لکئ بی گونه‌ه‌ بۆ خو

هلال دکه، و دبیزن: حاکمین مه دزالمن خه لکی دکوزن، و مالی خه لکی دته لیفن، و حاکمان ب خوارنا مالی ئوممه تی تاوانبار دکه، دبیزن: حاکمین مه دویقه لانکین کافران، و سپیدی هه تا ئیشاری کاری وان خزمه تکرنا سیاسه تا وان کافرانه یین هه خه لکی ب دویقه لانکییا وان تاوانبار دکه، ژبلی کو موفتی و ربه رین وان (یین موجه!) ل وهلاتین کوفری دژین و گوشتی ب خیر و خیراتین وان دگرن، ل بهر سیبه را وان رژیمان دژین و داخوازا (الجوئین سیاسی) ژی دکه یین هه حاکمین خو ب دویقه لانکییا وان گونه بار دکه، و ل سهر که نالین وان یین عسمانی فهتواین خو یین جهادی به لاف دکه!! کاری خو حسیب دکه شاره زایی و (تهکتیک) و کاری خه لکی حسیب دکه خوفروتن و دویقه لانکی.

(فهتواین فهضائی) بو جحیلین سهرگهرم و نهزان ددهن کو خو کوشتن مهزنتین جهاده و باشتین شه هیدبونه، بهلی ب شهرته کی هه ل بهر (سپلیتان) دروینشتی بن، و دژاره ک ژ راتبی وان یی کیم نهت، بلا مالین خه لکی ب ناقی جهادا کافران ب ناگری فتنا وان بسوزن، بهلی گاغا گوری که هشته بهرده رگه هین وان (جهادا پیروز) دبته (فتنه و رهاب)، کور و کچین خه لکی ب قایشین (تی ئین تی) یی رادیچن و فری دکه نه به هشتی ل نک حوربان، و کور و کچین خو فری دکه نه زانکویین هه مریکی و بریتانی دا شه هادین بلند وهرگرن.. هه حالین (موفتین صه حوا ئیسلامی یا هه قچاخه) یین ئوممهت پی موته لا بووی، و دوزمن پی دلخوش بووی!

د هه دیسه کا دورست دا یا (ئبن حبان) ژ (حوزه یفه ی) فه دگو هیت، هاتییه، پیغه مبه - سلاف لی بن- دبیزن: ﴿إِنْ أَخَوْفَ مَا أَخَافَ عَلَيْكُمْ رَجُلٌ قَرَأَ الْقُرْآنَ حَتَّى إِذَا رُئِيَ بِهِ جَهْتَهُ عَلَيْهِ وَكَانَ رَدَاءً لِلْإِسْلَامِ، انْسَلَخَ مِنْهُ وَنَبَذَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ، وَسَعَى عَلَى جَارِهِ بِالسَّيْفِ وَرَمَاهُ بِالشَّرْكِ﴾ قلت: یا نبی الله ایهما اولی بالشکر الرامی أو المرمی؟ قال: ﴿بل الرامی﴾.. هه دیسه که دی بیژی هه قرؤ بو مه یا هاتییه گوتن!

پیغه مبهري -سلاف لی بن- ئاشکهره دکهت کو تشتی ژ ههمیان پتر ئهو ژئ دترست ل سهر ئوممهتا خو رهنگهکی مروڤانه قورئان یا خواندی، و باش هزرا خو د قی گوئنئی دا بکهن: قورئان یا خواندی.. یهعنی: بو خواندنا قورئانی دزیرهکن، بهلی چو ژ سوننهتا پیغه مبهري -سلاف لی بن- نزانن، یان ئحتماله ههر باوهریی پی نائین!!

پشتی قورئانی دخوین.. (رئیت بهجته علیه) یهعنی: هندی ژ وان دئیت بهرگه پیرانی دکهن کو کاری ب قورئانی بکهن -وهکی ئهو تی دگههن- بهلی چونکی د شریعهتی دا دزانا نینن، وگوهداریا زانایان ناکهن، زوی د سهردا دچن، د سهردا دچن نه مهعنا کافر دبن، و دینی ب پشت گوھ څه لی ددهن.. نه! بهلکی مونحرف دبن، چ رهنگی ئنحرافی؟

پیغه مبهري -سلاف لی بن- دبیرت: (سعی علی جاره بالسیف ورمهه بالشرك) یهعنی: دیندارییا وی یا خهلهت ئیکا هند ژ وی چی دکهت ئهو جیرانی خو یی موسلمان کافر بکهت، و وی ب شرکی گونه هبار بکهت، و کوشتنا وی حلال بکهت، و بچت هیترشی بکهتی دا وی بکوژت.

خوذهیفه ی گوته پیغه مبهري -سلاف لی بن-: ئهی پیغه مبهري خودی! کی ژ وان ههر دووان پتر یی هیترای شرکییه، ئهوئی چهکی بهرددهت یان ئهوئی چهک بو دئیت بهردان؟

پیغه مبهري -سلاف لی بن- گوئ: ئهوئی چهکی بهددت.

یهعنی: ئهوئی جیرانی خو یی موسلمان ب شرکی گونه هبار دکهت، ئهو پتر یی ههژی هندیهه موسرک بت، ئهگهر نه.. چاوا ئهو دی موسلمانیهکی کافر کهت، بیی وی دهلیلهکی شهرعی ههبت، و د دویف دی کوشتنا وی دی حلال کهت و خوینا وی رپژت؟!

و ل دویمایه پهیقا خو من دقیت جاره‌کا دی بیرا هه‌وه ل قی حه‌دیسێ بینمه‌قه
 ئه‌وا بوخاری ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاڤ لی بن- قه‌دگوه‌یزت، وتیدا هاتیه: ﴿أول ما ینتن
 من الإنسان بطنه فمن استطاع أن لا یاکل إلا طیباً فلیفعل، ومن استطاع أن لا
 یحال بینہ وبين الجنه بملء کف من دم أھراقه فلیفعل﴾ ئیکه‌مین تشت ژ مروژی
 گه‌نی دبت زکی ویه، قیجا هه‌چییی ژ هه‌وه بشیت ژبلی تشتی پاقر چو نه‌خوت بلا وه
 بکه‌ت، و هه‌چییی بشیت ب مسته‌کا خوینی یا ئه‌و درپژت ئه‌و ژ به‌حه‌شتی نه‌ئیتنه‌کرن
 بلا وه بکه‌ت.

هیقییا مه‌ ژ خودایی مه‌زن ئه‌وه مه‌ و ملله‌تی مه‌ و جحیلین مه‌ ژ قی فتنا مه‌زن
 بپارێزت، و ته‌وفیقا مه‌زنین مه‌ و زانایین مه‌ بده‌ت و به‌ری وان بده‌ته‌ ریکا خو یا
 راست، دا ژ هه‌می ئاتاف و گرفتاریان بیینه‌ پاراستن.

شیره تا ئه بووبه کری بو عومهری

دهمى پيغه مبهرى -سلاف لى بن- ژ دنيايى وهغه ركرى وى ب ئاشكه راى چو كهس ل شوينا خو نه دانا بوون، ههر چهنده وى پتر ژ ئيشاره ته كى دابوو سه حابيىن خو كو پيئقيه پشتى وى ئه بووبه كر بيه مه زنى موسلمانان، ووهسا چيىوو خودى دليىن سه حابييان هه ميبان ل دور وى كو مكرن، و ئه و بوو خه ليفه يى ئيكيى يى پيغه مبهرى -سلاف لى بن-، و پوژا خودى هه زكرى ژيىيى ئه بووبه كرى ژى ب دويماهى بيت و ئه و ب هه قالى خو يى خوشتقى را بگه هت، ئه بووبه كرى عومهر هلبژارت كول جهى وى بيته خه ليفه، و مه زنيا ئوممه تى ژ وى وه رگرت، و دهمى ئه بووبه كرى هه ست ب نيزيكييا وهغه ركرنى كرى، وى هنارته ب دويىف عومهرى را و شيره ته كا كورت لى كر، شيره ته كا كورت بوو ب هژمارا پهيئان شه، به لى شيره ته كا مه زن و كامل بوو ژ لايى وان مه عنا و رامانان شه يىن كو ژى دئينه وه رگرتن، شيره ته ك بوو خه ليفى ئيكيى كورتيا سهر پورا خو د رپقه برنا دهوله تى دا پى بو خه ليفى دووى بهرچا فكر، و رپنيسانين پاشه پوژى بو وى ئاشكه راكرن.. شيره ته كه پيئقيه ل سهر ههر كه سه كى مه زنيا ملله تان بكه فته د دهستان دا بيرا خو لى بينته شه و كارى پى بكهت، ئه گه ر هات ووى قيا ب دو روپيىن سپى شه بهر ب خودايى خو شه بچت..

گاڤا ئه بووبه كر كه فتييه بهر سه كه راتى هنارته ب دويىف عومهرى را و گوتهى:

((ئهى عومهر! ته قوايا خودى بكه.. و بزانه كو كاره كى هه ي ب پوژى دئيته كرن، ئه گه ر ئه و ب شه قى بيته كرن خودى وى قه بويل ناكهت، و كاره كى هه ي ب شه قى دئيته كرن ئه گه ر ب پوژى بيته كرن خودى وى قه بويل ناكهت.

و خودى سوننه تى ژ مروقى قه بويل ناكهت هه تا ئه و فهرزى ب جه نه ئيت.

و ههما تهرازییا خیرین وی کهسی گران بوویه یی تهرازییا خیرین وی ل ئاخرهتی گران؛ چونکی وی د دنیا یی دا تهرازییا خو ب دویکهفتنا حهقیی گران کریه، و ئهو تهرازییا حهقی بچته تیدا یا ژ ههژی هندیه سوباهی گران بت.

و تهرازییا خیرین وی کهسی سقک بوویه یی تهرازییا خیرین وی ل ئاخرهتی سقک؛ چونکی وی د دنیا یی دا تهرازییا خو ب دویکهفتنا نهحقیی سقک کریه، و ئهو تهرازییا نهحقی بچته تیدا یا ژ ههژی هندیه سوباهی سقک بت.

و خودایی مهزن بهحسی بهحشتیان دکهت و بهحسی باشتین کارین وان دکهت، و ئهو یی ل خرابییین وان بۆری، و دهمی ئهز وان ل بیرا خو دئینه قه ئهز دبیرم؛ ئهز دترسم ئهز ب وان را نهگهم. و وی بهحسی جههنهییان ژی کریه و بهحسی خرابترین کاری وان کریه، و باشییین وان ل وان زفراندینه، و گاڤا ئهز وان ل بیرا خو دئینه قه ئهز دبیرم؛ ئهز دترسم ئهز ژ وان بم.

و وی بهحسی ئایهتا رهحمی و ئایهتا عهزایی کریه. قیجا مروث یی د نایهه هیشی و ترسی دا، و ژبلی حهقیی هیشیهکا دی ئهو ژ خودی ناخوازت، و ئهو ژ رهحما وی بی هیشی نابت، و خو ب دهستی خو ناهاقیته هیلاکی.

قیجا ئهگهر ته شیرهتا من پاراست، تشتهک وهکی مرنی ل نک ته یی خوشتی نابت، و ئهو ههر دی گهته ته، و ئهگهر ته پی ل شیرهتا من دانا تشتهک ژ مرنی نهخوشر نابت ل نک ته، و تو ههر نهشیی).

ئهقه ئهو شیرهتا کورت بوو یا خهلیفهیی ئیککی ل بهر مرنی ل خهلیفهیی دووی کری، تیدا کورتییا سهروپرا خو د رېقهبرنا دهولهتی دا بو وی قهگهاست، و ئهو ریک دانا بهر یا ئهگهر ئهو لی چوو دی ب سهر بلندی قه پیشوازیی ل مرنی کهت دهمی مرن دگههتی.. قیجا ئهف شیرهته ژ چ پیک دئیت؟

ئهقی شیرهتی (شهش) خالین گرنگ د ناڤ خو دا هلگرتینه:

یا ئیکتی: فه‌رمانا ب ته‌قوای:

((ئهی عومه‌ر! ته‌قوایا خودی بکه)) و عومه‌ر و یین وه‌کی وی مه‌زنی دکه‌فته ده‌ستان دا ده‌می ته‌قوایا خودی دکه‌ن، مه‌عنا ئهو هه‌ست ب هه‌بوونا (زیره‌قانییه‌کا د سه‌ر خو دا) دکه‌ن، باوهر دکه‌ن کو ئیکتی ژ وان مه‌زنتر -کو خودیه‌- د سه‌ر وان دا هه‌یه یی کارئ وان دبیت، و ل سه‌ر وان حسیب دکه‌ت، و رۆژه‌کی دی مه‌حکه‌مه‌یه‌کا دژوار سه‌را کارئ وان د گهل وان که‌ت..

و دیروکی ب سه‌روپ ئیسبات کرییه‌ کو هه‌ر په‌نگه‌کی دی یی (ره‌قابئ) ژبلی ته‌قوایا خودی ب دورستی ب سه‌رنه‌که‌فتیه، نه د گهل مه‌زنان، و نه د گهل بچوپکان!

یا دووی: ریک‌خستنا ده‌می:

((کاره‌کی هه‌ی ب رۆژی دئیتنه‌کرن، ب شه‌قی خودی وی قه‌بویل ناکه‌ت، و کاره‌کی هه‌ی ب شه‌قی دئیتنه‌کرن ب رۆژی خودی وی قه‌بویل ناکه‌ت)) ئهو که‌سی بته مه‌زنی خه‌لکی، و ریه‌ریا وان بکه‌ت، وه‌ختی وی دبه‌ت ملکی خه‌لکی، چونکی کارین وان ژ ده‌می وی پترن، و ئه‌گه‌ر ئهو ئهو بت یی ته‌قوایا خودی دکه‌ت، ئهو ده‌می خو دی بو کارین وان ته‌رخان که‌ت..

مو‌عایه‌یی کوپئ خه‌دیجی دبیت: رۆژا عه‌مری کوپئ عاصی باژیرئ ئه‌سکه‌نده‌ریی قه‌کری وی ئه‌ز هه‌نارتمه‌ نک عومه‌ری دا ئه‌ز مزگینه‌یی بده‌می، نیقرو ئه‌ز گه‌ه‌شتمه مه‌دینئ، من ده‌وارا خو ل به‌ر ده‌ری مزگه‌فتی هیتلا و ئه‌ز چووم ل مزگه‌فتی روینشتم، من گۆت: نیقرویه به‌لکی عومه‌ر بو خو نفست بت ئه‌ز دی پیچه‌کی خو گرم پاشی دی چم قاصدییا خو گه‌هینه‌می، گا‌فا عومه‌ر ب هاتنا من حه‌سیای و زانی ئه‌زی ل مزگه‌فتی هه‌نارته ب دیویش من را، و گۆته من: خیره؟ ته‌ چ د گهل خو ئینایه؟ من گۆت: خیره ئهی (ئه‌میرلموئمنین) خودی باژیرئ ئه‌سکه‌نده‌ریی ل به‌ر مه‌ قه‌کر.. ئینا عومه‌ری گۆت: و بوچی تو چوویه مزگه‌فتی و تو ئیکسه‌ر نه‌هاتیه‌ نک من؟ من گۆتی:

ئەى (ئەمىرلەمۆئىنەن) نىفرۆ بوو من ھزرکر بەلکى تو نقشەست بى.. عومەرى گۆت: نە چو ھزرە تە کرى! ئەگەر ئەز ب پۆژى نقشەستەم ھەقى مەللەتى دى بەرزەکەم، و ئەگەر ئەز ب شەقى نقشەستەم ھەقى نەفسا خو دى بەرزەکەم، قىجا نقشەستەن ژ کىشە دى ب دەستەن مە کەشت د گەل ڤان ھەردووان ئەى موعاویە؟!

يا سىي: ڤەرز بەرى سوننەت:

يان ژى رېکخستەن ياسايا (ئەولەويياتان) وەكى دېتەن.

دەت دەمەک ب سەر مەزنى مەللەتى دا بېت پتر ژ کارەكى بېتە بەر سەنگى، و ئەو دىتە کارەكى ب تەن بکەت، ھەنگى ئەو دى چ کەت؟

ئەبو بەکر دېتەت: ((خودى سوننەت ژ مەرقى قەبەل ناکەت ھەتا ئەو ڤەرزى ب جە نەتەت)) مەنا: ھەدەک کار ھەنە ژ ھەدەکان ڤەرتەر، و بۆ خەلىفەى چى نابت ئەو دەمى خو ب کارەكى نە يى ڤەرقە بېتە ل وى دەمى کارەكى ڤەر ل ھىقىيا وى، يان خو ب کارەكى ڤەر ڤە موزىل بکەت و کارەكى ڤەرتەر ل وىر مابەت.. گاڤا تە دىت مەزەنەكى خو ب تەشتەكى بېخېر ڤە موزىل کر ل وى دەمى کارەن گەنگ مەنە ل ناخى تو بزانە ھەنگى چو خېر د سەرى وى نابت، و چو مەڤاى مەللەتى ژى د وى نابت!

يا چارى: گەنى و سەكىا تەرازىيا خودانى:

و ئەگەر دانانا تەرازىيى ل ناخەتەتە بت، و کەشانا کار و کەرياران ل وى دەمى بت، گەنگەن و سەککەنا تەرازىيى بەرھەمى کارى مە يى نۆکەيە، ھەر کەسەک ژ مە ئەگەر ھەز بکەت سوباهى تەرازىيا وى يا خېران يا گەنان بت، بلا ئەڤرۆ ژبەلى ھەقىيى تەشتەكى دى نەکەتە د تەرازىيا خو دا.. و مەزەتەن ھەقى ئەو تو وى تەشتى بۆ خەلکى ھەرام نەکەى يى تو بۆ خو ھەلال دکەى، وى تەشتى ژ خەلکى نەخوازى يى تو ب خو نەکەى.. عەبدەللاھى کورپى عومەرى دېتەت: گاڤا عومەرى قىابا خەلکى ژ تەشتەكى بەدەتە پاش، بەرى ئەو خەلکى ژ وى تەشتى بەدەتە پاش، دا ئىت مە خەلکى مالا خو

ههمییان کوم کهت، و بیژت: ئەز دئ خەلکی ژ فلان تشتی دەمه پاش، بەس ئەز بزنام ئێک ژ ههوه نێزبکی قی تشتی بت، ئەو عقووبهیا ئەز ددهمه خەلکی دوجارکی دئ ههوه پئ عقووبه دەم.

یهعنی: ئەگەر عومەری بریار دابا ههچیی فلان خراییی بکهت، پینج داران دئ دانمئ، ئیکێ خەلکی مالا وی ئەو خرابی کرپا عومەری دهه دار ددانانی! بۆچی؟ چونکی ئەو مروۆقی ویه!

ب قی رهنگی سیاسهتا عومەری رپکا خو یا راست گرت.

یا پینجی: رهفتاری موسلمانن یی دورست:

چ ئەو سهركیشی مللهتی بت، یان مروۆقهکی عهدهتی بت، ههردهم دقیت ئەو د ناڤهرا ترس و هیقیی دا بت، ئەگەر نه ئەو دئ چته هیلاکئ.. چئ نابت ترسا مروۆقی موسلمان ژ خودی ئیکا هند ژ وی چئ بکهت ئەو ژ رهحما خودی بی هیقی بیت، یان هیقییا وی یا زنده ب رهحما خودی وه ل وی بکهت ئەو هزر بکهت بی کار و کرپار دئ چته بهحهشتی، موسلمانن دورست هیقییهکا مهزن ب رهحما خودی ههیه، بهلی د گهل هندی ژی هندی ژئ بیت کاری باش دکهت و خو ژ خراییان ددهته پاش، ژ رهحما خودی بی هیقی نابت، و ژ کاری خو دترست.

یا شهشی: خوکیشان ب تهرازییا مرنئ:

و ئەفه ئەو فقههیه یا ئەبووبهکری ل دویماهییا شیرهتا خو ئینای، مرن نهخۆشترین تشته ل بهر مروۆقی، هندی مروۆف نهگههشتیی، بهلی گاڤا ئەو گههشت مروۆف بهرانبهر مرنئ دبه دو پشک: ئەوی رپکا خودی نهنیاسی بت، و باوهری ب ژینا پشتی مرنئ و بهحهشتی و خوشیپن وئ نهبت، مرن ل بهر وی دئ نهخۆشترین و کریتترین تشته بت ل بهر وی، و ئەو ههر نهشیته ژ مرنئ خلاس بیت، و ئەوی باوهری ههبت کو مرن دئ وی ب نک خودی فه بهت، مرن ل نک وی دئ رهنگهکئ

ښه گوهاستنې بت ژ جیهانه کا روغن و بهر فرده بۆ جیهانه کا روهنتر و بهر فرده تر..
 نه بووبه کړی گوته خه لیفې خو عومهری: نه گهر تو شیرته من ب جه بینې، و ته قوایا
 خودی بکهی و حهقی ملله تی ژ سهر خو ږاکه ی مرن ل بهر ته کاره کی نه خوښ نابت..

خه لیفه یه کی نه مهوی گوته زانیه کی سهرده می خو: بۆچی نه م حهز ژ مرنې ناکه یین؟
 وی زانایی گوته: چونکی هه وه دنیا یا خو یا ئاڅاکړی و ئاخړه تا خو یا کاڅل کړی، و
 کهس حهز ژ هندي ناکه ت ژ ئاڅاهی بچته خرابه ی!

پامانا په‌یقین بانگی

کەسەک ژ مە نینه گوھ ل بانگی نەبوو بت، ئەو بانگی هەر ڕۆژ پێنج جار ل مەزگەفتین مە دئینە بلندکرن، تشتی ئیکا هند ژ مەروقی چی دکەت کو ئەو ب پشت راستی قە بیژت: چو په‌یق نینن هندی په‌یقین بانگی ب بەر گوھین مەروقی موسلمان بکەفن و بیتە دوبارە کرن.

بانگ ئەو گازیبە یا مەروقی موسلمان هەر ژ زارۆکینیا خو په‌یقین وئ ژ بەر دکەت، چونکی ئەو نیشانەکا ئاشکەرایە ژ نیشانین دینی وی، بەلێ د سەر قی هەمیێ ژێ را، و د گەل قی بەلاقبونا بانگی یا بەرفرەه د ناڤ موسلمانان دا، پشکەکا مەزن د ناڤ موسلمانان دا هەنە ب تنی هند د بانگی دگەهن کو هەما ئەو ب تنی گازیبەکا موسلمان بۆ کرنا نڤیژێ ل مەزگەفتی پێ دئینە کۆمکرن، و بەلکی گەلەک ژ وان هەبن د پامانا سەر قە سەر قە یا په‌یقین بانگی بگەهن ژێ، بەلێ بارا پتر ژ وان ب دورستی د وان مەعنا یێن شەری یێن مەزن ناگەهن یێن د پشت په‌یقین بانگی را هەین، لەو یا فەرە ئەم ب بەرفرەهی ل سەر پامان و مەعنا یێن بانگی یێن شەری باخقین، بۆ هندی دا هەر جارەکا مە گوھ ل بانگی دبت ئەم قان راستییان د هەزا خو دا ئامادە بکەین.

هیشتا ل مەکەهی و بەری مشەختبونی ب دەمەکی نە یی درێژ و ب دورستی ل وئ شەقا پێغەمبەر -سلاڤ لی بن- بۆ معراجی هاتییه بلندکرن نڤیژ ل سەر موسلمانان هاته فەرکرن، و پشتی پێغەمبەر -سلاڤ لی بن- گەهشتییه مەدینی و فەرمان دای مەزگەفت بیتە ئاڤاکرن، وی ب فەر زانی ئامیرەتەکی بۆ کۆمکرن موسلمانان ل مەزگەفتی بۆ کرنا نڤیژێ ب کار بینت، و ئەو ئامیرەتین ل وی دەمی ل پەرستگەهان بۆ کرنا عیبادهتی دهاتنه ب کارئینان سی بوون:

- بوري ل کنښته یېن جوهیيان.

- و زهنگل ل دیرین فهلان.

- و هلکړنا ناگري ل پرستگه یېن مه جووسیيان.

و حه تا کو نوممه تا ئیسلامی تایه تمه ندییا خو د هه می تښتان دا هه بت، پیغه مبهري -سلاف لی بن- نامیره ته کی نوی بو قی نارمانجی ب کارینا، نهو ژي گازیکړن بوو ب هندهک په یقان ژ لایه کی مروقه کی فه کو هر کهسه کی ب زمانې عمره بان یی زانا بت د راما نا وان بگه هت، و ب وی نارمانجی بزانت یا هف گازییه پی هاتی، نه وه کی دهنگی بوري و زهنگلی کو چو مهنا ژي نائینه وهرگرتن. و دقیت نه ئیته هزرکړن کو (تشریع کرنا) بانگی د ئیسلامی دا ب تنی بو هندې بوو موسلمان د کرنا عیباده تی دا ژ نوممه تین بورین بیته جودا کړن، هر چهنده هفه ب خو ئیک ژ نارمانجان بوویه، بهلکی مه بهسته کا دی ژي د پشت قی تشریع کړنی را هه بوویه نهو ژي بنه جهر کرنا رامانین ئیسلامی و چاندنا راستییین دینی بوویه د سهر و دلین موسلمانان دا.

و دهلیل ل سهر قی گوتنی چهند تییینیهک هه نه مروف د په یقین بانگی دا دینت:

ئیک: هف په یقین بو بانگی هاتینه هلبزارتن و دانان نه ب تنی مروقی ناگهدار دکهن کو هفه ده می کرنا نقیژی هات، و دقیت موسلمان ل مزگه فتی کوم بین، بهلکی هندهک په یق د ناف دا هه نه چو په یوه ندی ب قی نارمانجی فه نینه.

دو: یا سونهت نهو بانگ ب دهنکه کی بلند بیته دان، دا نهو بگه هته دویرترین جهی دهنک بگه هتی، و پترین مروقان گو ه لی بت.

سی: بانگ ب (الله اکبر)ی دهست پی دگه هت، و ب (لا إله إلا الله) ب دویماهی دئیت، و ب شریعت بو موئه زنی چی نابت نهو ژ نک خو چو په یقان

ل بانگی زېده بکته، نه ل بهراهیږی و نه ل دویماهیږی، تشتی هندې دگههینت کو پهیڅن بانگی د (تہوقیفینہ)، و نه د (تجتهادینہ).

چار: شہرت نینہ ہەر کەسەکی دہنگی بانگی بگہیتی ژ نقیژکهران بت، یان حەتا ژ موسلمانان بت، تشتی هندې دگههینت کو بانگی نامہیا خو ھەیہ دڤیت بگہهینت.

پینج: یا سوننەت ئەوہ مروۋەکی دہنگ خوش بانگی بدەت، چونکی دەمی بانگ ھاتیہ تەشریعکرن پیغەمبەری -سلاٹ لی بن- بەحسێ پەییڤن بانگی کر و گوته صەحابییەکی: ﴿قَم فَلَقْنَهٗ بِاللّٰہِ اِنَّہٗ اُنْدِی صَوْتًا مِّنْکَ﴾ ھلو ڤان پەیشان نیشا بلالی بدە دہنگی وی ژ یی تە خوشترە. و دہنگی خوش کارتیکرنا خو یا ئاشکەرایە ھەیہ ل سەر گەھاندنا پەيامی.

شەش: یا باشتەر ئەوہ ئەو کەسی بانگ ددەت ڤی کاری بو ڤیرا خو بکەت، نہ ژ بەر راتبەکی، دا ئیخلاص پتر د کاری وی دا ھەبت.

حەفت: تەشریعکرن جابدانا بانگی بو وی کەسی یی گوہ ل دہنگی موئەزنی دبت، بو ھندیہ دا مروۋف گوھدارییا بانگی بکەت، و بزانت کانێ بانگ ھلدیر چ دبیرت.

پشتی ڤی چەندې پەییڤن بانگی پیکڤە سی (جوملین سەرەکی) یین خودان سی رامانین مەزن دگەهینن د ناڤ خو دا ھل دگرن:

یا ئیکتی: پەیڤا (اللہ اکبر):

ئەوا شەش جاران د بانگی دا دئیتە دوبارەکرن، و ئەڤ پەیڤە ھەر ئەوہ یا نقیژ ژ یی دەست پی دکەت، خودی یی مەزنتەر ژ ھەر تشتەکی دی یی ھەبت، پەیڤەکە ل پینج دەمین رۆژی بێرا مروۋڤی خودان باوہر ل وئ راستییی دئینتە ڤە یا دنیا ب ھەمی موژبلاھیږیڤن خو ڤە ژ بېرا وی دبەت، ئەگەر ڤیانا دنیا یی ریکا خو بو دلێ تە دیت تول بېرا خو بیڤنەڤە کو خودی مەزنتەر، ئەگەر خوشییەکا دنیا یی ژ دەست تە چوو و تول سەر ب خەم کەفتی تو بزانه کو خودی مەزنتەر، ئەگەر نەفسا تە کەفتە بن بارێ

شهوته یی گران تو ژ بیر نه که کو خودی مهزنتره، نه گهر ته دیت زالمهک د سهر پی خو دا چوو و دهلیقه بو هاته دان تو د گهل دهنکی موئه زنی بیته: خودی مهزنتره..

دودل نه به.. ژ ریکتی لانه ده.. پاشپاشکی نه چه.. چو تشت ل سهر ته و ل بهر ته یی مهزن نابت هندي گازييا ته (الله اکبر) بت!!

يا دووي: په يفا (أشهد أن لا إله إلا الله، أشهد أن محمداً رسول الله):

کو پتر ژ جاره کی دئیته دوباره کرن گازييا ئيسلامی هه مییی ب کورتی د ناڅ خو دا کوم دکهت، چونکی وهکی ئەم دزانين ئيسلام ل سهر دو بناخه یين مهزن دئیته راگرتن:

کو په رستنا خودی ب تنی بیته کرن، و کو په رستنا وی ب رهنه گه کی وه سا بیته کرن وهکی پیغه مبه ری وی موحه ممه د -سلاف لی بن- پی هاتییه هنارتن.

و ناشکهرایه کو (شاهه دان) سونا ئیکتییه ئيسلام ل سهر هاتییه ئاڅا کرن وهکی د گوتنه کا پیغه مبه ری دا -سلاف لی بن- هاتی، و ئيسلام ل ده سپیکا هاتنا خو دا په یقه بو مروقی دگوت و پی دهاته د ئيسلامی دا، یان پشت ددای و ژ ئيسلامی دهر دکهفت.. و یا بهر عه قل نینه په یقه بته ناڅېر د ناڅه را ئيسلامی و کوفری دا نه گهر نهو په یقه کا وه سا نه بت ئيسلامی هه مییی د ناڅ خو دا کوم بکهت.

ههر ژ ده سپیکا خو پیغه مبه ری -سلاف لی بن- گازی ملله تی خو کر وگوت: ﴿قولوا: لا إله إلا الله تفلحوا﴾ هوبن بیژن: (لا إله إلا الله) دی ب مراد کهڅن و ئیفله حی بینن. و ده می که نه کنه و عه قلدارین ملله تی وی ل بهر نه هاتین قی په یقی بیژن، ژ بهر هندي نه بوو چونکی گوتنا قی په یقی ل بهر وان یا ب زحمهت بوو، یان چونکی نهو تی نه دگه هشتن، بهلکی وان نهو نه گوت ژ بهر وان پیتثییین مهزن یین نهف په یقه ژ وان دخوازت، چونکی وان دزانی نهف په یقه دی وان ژ جیهانه کی څه گوهیزته جیهانه کا دی، ژ جیهانا جاهلییه تی ب هه می شههوات و سهر داچوون و لادانین وی څه

بۆ جیهانا ئیسلامی ب ههمی پاقری و (لتزام) و راسته ریپن خوڤه.. ئەو عەرهبی ساده ئەوئ ل دەسپیکئی ژئ هاتییه خواستن بیژن: (لا إله إلا الله) د سهرئ وی دا یا ئاماده بوو کو ئەف پەیشه خودایینی ب ههمی رامانی وئ ڤه ژ ههمی کهسان دستین و ددهته خودئ ب تنئ.. ل بهر سیبهرا ڤئ پەیشئ حوکم دبهته حوکم خودئ نه یئ مهلکی و نه یئ عەشیرهتئ و نه یئ شههوهتئ و خوشییین ئەزان، ل بهر سیبهرا ڤئ پەیشئ (ولاء و براء) بۆ باوهری ب تنییه نه بۆ نفسی و رەنگی و ئەزمانی و مهصلحهتین بهرتەنگه، ل بهر سیبهرا ڤئ پەیشئ دوعا و ههوار بۆ خودئ ب تنئ دبن نه بۆ قهبر و صەنەم و دار و بهران، ژ بهر ڤئ چەندئ قورەیشی زوی ب زوی ل بهر نههاتن ڤئ پەیشئ بیژن، ئەگەر مهسله گوتنا ب دهڤی ب تنئ با ل بهر وان ب زەحمەت نهبوو ئەو ڤئ پەیشئ بیژن، پاشی ژینا خو وەسا بۆ خو بنەخشین وەکی وان دڤیت، وان دزانی (لا إله إلا الله) مەنەجئ ژینییه، ژیانئ ب ههمی (تهفاصیلان) ڤه ڤه دگرت.

قورەیشیان باوهری ههبوو کو خودایهکی ب تنئ یئ ههئ، و کو وی ئەو یپن داین، و ئەوه وان دمرینت، و وی عەرد و عەسمان یپن ئافراندين ووان ب پڤه دبهت، و وان باوهری ههبوو ژئ کو خودییه رزقئ وان ددهت، پا بۆچی ئەو ل بهر نههاتن بیژن: (لا إله إلا الله)؟

چونکی وان دزانی (لا إله إلا الله) عەبدینییه ههمییه ددهته خودئ، و پڤازا باب و باپیرین وان ئەوا هندەکی ژ عەبدینییه ددهته صەنەم و عەشیرهت و ههوا یئ نهفسئ پویج دکەت، لەو ئەو ل بهر نههاتن ڤئ پەیشئ بیژن.

(لا إله إلا الله، محمد رسول الله) هلبژارتنه که د ژینی دا، دیتن و رەفتاری مروڤی دەسنیشان دکەت، و گوتنا ڤئ پەیشئ مهعنا وئ ئەوه گوهورپنهکا وەسا ل سهر ئاستئ هزرا مروڤی چئ ببت ئەو ژێدەر و ئارمانجا خو بزانت، بزانت ئەو ژ نک خودییه و بۆ نک و بییه.

یا سیی: په‌یفا (حی علی الصلاة، حی علی الفلاح):

ئەوا ژ مرۆقی دخوات مرۆف ل دویف گازیا بانگی بچت، و قەستا نفیژ بکەت
ئەوا بەرئ مرۆقی ددەتە ئیفلەح ل دین و دنیا، و کانئ چاوا نفیژ ستوینا ئیسلام
یا دوویە -پشتی شاه‌دەدانی- وەسا ئەو د ناف پەیقین بانگی ژ دا پشتی وئ دئیت.

ئەگەر تو ئەو بی یی دنیا ب موزیلاهییتن خۆ قە تو ژ بیرفە بر بی، ئەقە بانگ
یی داخوای ژ تە دکەت بۆ دەمەکی تو دەستان ژ دنیا ب بشوی و بەرئ خۆ بدەیه
ئاخرەتی، ئەگەر دلئ تە کەفتبە ژیر پیبەستا شەهوەتی، یان شەیتان شیا بت وی بیخته
دافین خۆ، ئەقە دەنگی بانگی یی بلند دبت و ژ تە دخوازت تو (جەولەکا) نوی یا
هەفرکیب د گەل فی دوزمنی بکە و فی جاری سەرکەفتنی ب دەست خۆ قە بینی،
قەستا مزگەفتی بکە و ل بەر دەری دنیا ب ژ بەر خۆ بکە و ل سەر رەنگی
ملیاکەتان پیشقە بچی، و سەرئ خۆ بۆ مەزنییا خودئ بدانی، و ب فی چوونا خۆ
راگەهینی کو تو نە ئەو مرۆقی یی ب دنیا ب پیبە خاپاندن. دیرۆکا بانگی دیرۆکا
ئیسلامی، و ب بلندبوونا دەنگی بانگی تو دئ زانی ئەف جەه جەئ ئیسلامی، ئەو
جەه یی سەر بۆ مەزنییا خودئ لی دئینە چەماندن، و ئیفلەح لی دئیتە داخوازکر.

رۆژا پیغەمبەری -سلاف لی بن- مەکەها پیروژ ژ پیساتیا کوفری پاقرکری
فەرمان ل بیلالی کر ب سەر بانئ کەعبی بکەفت و بانگ دەت، دا ئەو ب ریکا بانگی
سالۆخەتین دینی نوی راگەهینت، و گاڤا بیلالی فەرمان ب جە ئینای، قورەیشییەکی
دەنبەلند یی کو دلئ وی ژ گەمارا کوفری نەهاتیبە داقتان د بن لی لیتکان را گۆت:
ما موخەممەدی کەس نەدیت ژ فی قەلە رەشکی پیغەتر بۆ وی بانگ دەت؟ و ئیکی دی
گۆت: باش بوو بابئ من مری و ئەف رۆژە نەدیتی!! و ئان هەردو کافران د گۆتین خۆ
دا ئەو ئەگەر کۆمکران یین ئەو پتر ژ بیست سالان بوو قورەیشییان بەرەقانی ژئ دکر،
کو خودئ یی بلندتر نەت ژ صەنەم و توخم پەرپسی و دفن بلندییا وان یا عەشائری!

پاستیا نفیژی

بهلکی گهلهک ژ ههوه ژ څی گوتنا من عهجيگرتی بمینن دهمی نهر بیژم: بارا پتر ژ نفیژکه رین مه نفیژی ناکه! بهلی.. نفیژی ناکه، ههر چهنده ئهو ب حهرهکین نفیژی رادبن، فاتحی دخوین و دچنه رکووعی و سوجوودی و تهحيياتی ژی دخوین و سلافا ملان فهددهن، و د گهل هندئ ژی نفیژی ناکه، و دا هوین باوهر بکهن کو ئهو نفیژین گهلهک ژ مه نوکه دکهن ب دورستی نه ئهو نفیژه یا ژ ههژی کو بو خودی بیته کرن، وی پاستییی ل بیرا خو بینن یا کهسهک ژ مه (مخابن) نهشیته حاشاتییی لی بکهت ئهو ژی نهقییه خو کارکنا ئیک ژ مه بو نفیژی چاریکا وی خوکارکنا وی نینه یا ئهو پی رادبت دهمی دئیته داخوازکرن دا (موقابهلا) مودیرهکی یان وهزیرهکی بکهت، ههر ئیک ژ مه ئهگهر بیژنی: سهعت هنده دئ چیه نک فلان بهرپرسی و هنده دهقیقه یان تو دئ مینیه ل نک وی، ههرا وی ژ ههمی لایان شه دئ موژیل بت، ئهري ئهز چ بکهمه بهر خو؟ چاوا ل بهرانبهر وی راوهستم؟ چ بیژمی؟ چ ئهدهب و توره یان د گهل ب کار بینم؟ وهتد.. ژ څان پسپارین ئهو ژ خو دکهت، و دهمی ئهو رادبت دا نفیژی بکهت، ههر چهنده وی باوهری ههیه ژی کو ئهو د نفیژی دا یی بهرانبهر خودی مهلکی ههمی مهلکان رادوستت ژی، بهلی د گهل هندئ ژی ئهو بهری هنگی پسپاری ژ خو ناکهت ئهري چاوا ئهز بهرانبهر وی راوهستم و چ بیژم؟

نفیژا مه هندهک حهرهکه نه رپوون و روینشتنن ئهه لهشی دکهین، و هندهک گوتنن ئهه ب دهقی دیبژین و فهدگیرین، بهلی گرفتاری ئهوه ئهه وهسا یین د نفیژی گههشتین کو ههما ئهو هندهک حهرهکه و گوتن ب تیننه، و مه ژ بیرا خو بریه کو ئهه گوتن و حهرهکه بو نفیژی وهکی لهشیننه بو مروقی و خوشووعه ئهو رح یا نفیژ پی دژیت، و

کهنگی ههوه دیتییه مروڤهک ب لهشی ب تنی بته مروڤ، یان چاوا ههوه دڤیت هوبن
نڤیژهکا بی رح بکهن و ده‌رگه‌هین عه‌سمانی بو ههوه ڤه‌بین؟

خودایی مه‌زن فه‌رمانی ل پیغه‌مبه‌ری خو موحه‌ممه‌دی -سلاف لی بن- دکه‌ت
ودییژتی: ﴿وَأَمْرًا هَٰلَكَ بِالصَّلَاةِ وَأَصْطَبِرَ عَلَيَّ﴾ (طه: ۱۳۲) یه‌عنی: تو- ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر-
فه‌رمانا ب نڤیژتی ل مروڤین خو بکه، و بی‌هنا خو ل سه‌ر کرنا وی فره‌ه بکه، و سه‌برا
ل سه‌ر کرنا نڤیژتی هندئ دگه‌هینت کو نڤیژ د حه‌قیقه‌تا خو دا نه هه‌ما ئه‌و حه‌ره‌که‌نه یین
ئه‌م د سی چار ده‌قیقه‌یه‌کان دا دکه‌ین، چونکی ئه‌گه‌ر نڤیژ هه‌ما به‌س هنده بت چو سه‌برا
هوسا ل سه‌ر پی نه‌ڤیت، ما کی هه‌یه نه‌شیت سی چار ده‌قیقه‌یه‌کا ته‌حه‌ممولی بکه‌ت
حه‌تا نڤیژه‌کی بکه‌ت؟

راستییا نڤیژتی -ئه‌وا خودی ژ مه‌ دڤیت کو ئه‌م پی رابیین- د دو تشتان دایه
مخابن ئه‌و هه‌ردو تشت نوکه د نڤیژین گه‌له‌ک ژ مه‌ دا نه‌ماینه، ئه‌و هه‌ردو تشت زی
ئه‌فه‌نه:

بی ئیکی: په‌یوه‌ندی ب نڤیژتی ب خو ڤه هه‌یه ده‌می ئه‌م ب کرنا نڤیژتی رادیین، و
مه‌خسه‌دا مه‌ پی خوشووع و ئاماده‌بوونا دلییه.

بی دووی: په‌یوه‌ندی ب وان ئه‌خلاق و ره‌فتاران ڤه هه‌یه یین کو پی‌تشییه نڤیژ
ل نک خودانی په‌یدا بکه‌ت هه‌تا ئه‌و ژ مروڤی نه‌نڤیژکه‌ر جودا بیت.

و مه‌ دڤیت ل ڤیژی چه‌نده‌کی ب به‌رفره‌هی ل دۆر ڤان هه‌ردو مه‌سه‌لان باخشین.

مه‌سه‌لا خوشووع و ئاماده‌بوونا دلی د نڤیژتی دا:

ده‌می ته‌ دڤیت نڤیژتی بکه‌ی به‌ری هه‌ر تشته‌کی ده‌سنڤیژا خو دی شووی، و
ده‌سنڤیژ شویشن ره‌نگه‌کی خو پاقر کرنا (ظاهری)یه، پاشی دی جلکه‌کی پاقر که‌یه به‌ر
خو، و ل سه‌ر جه‌ه‌کی پاقر راوه‌ستی.. ئه‌ف هه‌می پاقرییه دڤیت ئیکا هند ژ ته‌ چی

بکهت کو تو دلّی خو ژى پاقر بکهى، چونكى گویز -بو نمونه- نه گهر ب سهر شه چهند
يا جوان و بهرکهفتى ژى بت مروث دهاڅيت دهمى دښت کاکلکا وى يا رزيبه!

بهري تول بهرانبهر خودى راوهستى دلّی خو ژ ههمى قريثا دنيایى پاقر بکه، و
گاڅا ته قهستا مزگهفتى کر ل بهر دهرگهه دنيایى ل جهى نه عالان بهيله، د گهل خو
نهبه ژور نه گهر ته بڅيت نڅيژهکا ب خوشووع بکهى، و دهمى تول بهرانبهر خودى
رادوهستى و بهري تو بېژى: (الله اکبر) ل بېرا خو بينه شه کو تو يى ل بهرانبهر ئيکى
وهسا رادوهستى چو تشت ل بهر نائينه شه شارتن نه يپن ناشکرا و سهرقه و نه يپن
قه شارتى و نه پنى، و خودى بهري نهو بهري خو بدته شکلى ته نهو بهري خو دده ته دلّی
ته، و نه گهر تو خه لکى ههميى ب رڼگ و رويى خو د سهردا بهى تو نه شيى خودى
-حاشا- د سهردا بهى، چونكى نهو (عالم الغيب والشهاده) يه، څيجا ته ئيمانته
(بىخلاص).

و ئيکه مين په يښ تو پى داخلى نڅيژى دى (الله اکبر) ه، و (الله اکبر) وهکى
ناشکرا مهنا وى نهوه: خودى مهزنتره ژ ههر تشته کى دى يى هبت، و نهښ گوتنا تو
دبېژى و پى دچيه د نڅيژى دا، و ژ ههر گوتنه کا دى پتر تو دوباره دکهى، ناچى بت
ههما گوتنه ک بت تو ب دهقى ب تنى بېژى، بهلکى دڅيت نهو دستورهک بت تو ژينا
خو ل سهر ب رېقه بهى، نه بېژه: (الله اکبر) و نهو ب خو عه شيرته يان مللهت يان
مسته کا ناخى يان تيرکه کى پاران يان حزب و بير و بړچونهک ل بهر دلّی ته ژ خودى
مهزنتر بت، خودى ب گوتنا دهقى نائينه خاپاندن، د نڅيژى دا بېژيى: تو ژ ههر
تشته کى مهزنترى، و گاڅا ته سلافا ملان قهدا و تو چويه بهر دکانا خو دهره مهک
ل نک ته ژ خودى مهزنتر بت، تو سهد حيله و هوالان ل خه لکى بکهى دا دهره مهکى
زېده بگه هته!!

د نقیږي دا بیږي: (الله اکبر) پاشی گاڅا شریعه تی خودی بو ئاستهنگ د ړیکا مه صلحه ته کا تها شه خصی یان عه شیره تی یان ملله تی دا تو رابی شریعه تی د بهر پییان قه دهی و ل دیواری بدهی..

(الله اکبر) دقیت کریار بت د ژینا ته دا بهری ئهو گوتهک بت د نقیږا خو دا تو دوباره کهی.

و دهمی تو ملی خو ب ملی برایین خو یین موسلمان قه دنه ی، و د گهل وان بهری خو ددهیه ئیک قیبلې، و ب ئیک نهمانی د گهل خودی دناخشی دقیت ئه ق چنده بیرا ته ل وئ (ئیکه تی) یی بینته قه یا ئه ق دینه ژ ته دخوازت، ئهو ئیکه تییا نعترافی ب جوداییا رهنګ و روی و نهمانی نه که ت، هوین همی فه قیر و زهنگین، مه زن و بچوبک، ماقویل و نه ماقویل، بهرانبهر خودی وهکی ئیکن، یی باشر ئه وه یی ب ته قوا تر بت.

و خواندنا سوورده تا (الفاتحه) و دوباره کرنا وئ د ههمی رکاعه تین نقیږي دا یا خالی نینه ژ حکمه تی، ب ناڅی خودی دئ ده ست پئ که ی، کیږ خودایی؟ ئه وئ ئیک ژ ناڅین وی (الرحمن) و یی دی (الرحیم)، ئه ق هه ردو ناڅین وی دقیت بیرا ته ل رهمی بیننه قه، ئهو رهما ئیسلام پئ هاتی، خودی دشیا بیږت: (بسم الله الجبار المنتقم) یان (بسم الله القوى العزيز)، بهلئ نه.. رهم بهری هه ر تشته کی دئیت، و ب رهمی عه رد و عه سمان دئینه راگرتن.

و وه سا دئ پیدا چی.. هه تا دکه هییه گوتنا خودی ﴿إِيَّاكَ تَعْبُدُ وَإِيَّاكَ تَسْتَعِينُ﴾ (الفاتحه: ۵) یا ره بی ئهم عه بدینییا ته ب تنی دکهین، و داخوازا هاریکارییی ژ ته ب تنی دکهین، و ئهو که س یی راستگو نابت د گهل خودی ئه وئ د نقیږي دا قی ناخفتنی بیږت، و پشتی ژ نقیږي خلاص دبت هه وا و گازبیین وی ژ قه بره کی بن، یان هیقی و رجاییین وی ژ مریبه کی بن، یان قیان و گوهدارییا وی بو هزر و مه بده و

بۆچونونه کي بن، عياده تي مه ههمي ب گوتن و کريار دقيت بۆ خودي ب تني بت، نه گهر نه.. خودي چو مننه ت ب نقيژا مه نابت.

و پستي ژ خواندني خلاص دبت و د گهل گازيبا ههر و ههر زيتندي (الله اکبر) نهو دي خو چه مينت، بهژنا خو.. پاشي نهنييا خو دي دانت ههردي، ب قه درتريـن جهـ دلـهـشي دا دي دانت هـاخـي و تهـسـبيـحا خودايي خو يي بلندتر که ت (سبحان ربی العظیم، سبحان ربی الاعلی) پاکي و بلندي و پيروزي بۆ خودايي من بن، نهو خودايي ژ ههر تشته کي بلندتر و مهزتر، نهو خودايي نه م ب عهبدينييا وي ژ ههر کهسه کي دي بي مننه ت دبين.

و پستي نهو بۆ خواندنا تهحيياتي دروينت نهو د قي خواندني دا بهيعه تا خو د گهل خودي نوي دکه تهغه ده مي په يفا شه هاده تي دوباره دکه ت و بير خول وي پيغه مبهري دئينتهغه يي خودي ب ريکا وي نهف خيره گه انديي و صلات و سه لاما ن دده ته سهر.. پاشي ب سلاقي نهو سلافا ناشتي و تهناهي و ره ما خودي د ناف خو دا هل دگرت (السلام عليكم ورحمه الله) دزقرته دنيايي شه پستي چهند دهليشه يه کان د عاليه ما رووحي دا بهر ب مهله کووتا خودي شه بلند بووي.

نهغه خوشووعا د نقيژي دا، و تشتي دووي يي کو پيتقييه نقيژل نک خوداني پهيدا بکه ت نهو (تهثيره) يا نقيژل نک نقيژکهري دهيلت هتا نهو پي ژ خه لکي دي جودا بيت، يان بلا بيژين: نهو کارتيکرنه يا نقيژل خوداني دکه ت کو بۆ بيته نيشان، وهکي د نايه ته کا قورناني دا هاتي: ﴿وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِإِسَاءِ الصَّلَاةِ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ ﴿٤٥﴾﴾ (العنكبوت: ٤٥) توب کرنا نقيژي رايه، هندي نقيژه بهري خوداني ژ تشتي فهحش و کريت دده ته پاش، و صه حايبيي پيغه مبهري -سلاف لي بن- عهبدللاهي کوري عهبياسي ده مي نهف نايه ته دخواند دگوت: ((ههچيبي نقيژا وي بهري وي نهده ته باشيبي ووي ژ خرابيبي دوير

نه‌که‌ت، ئەو ب نڤیژا خو پتر ژ خودی دویر دکه‌قت)). یه‌عنی: ئەگەر نڤیژا وی نه ئەو نڤیژ بت یا کاری د وی بکه‌ت کو وی بکه‌ته مروڤه‌کی خیرخواز و دویر ژ خرابیی، ئەو وی نڤیژا چو فایده ل وی نه‌کرییه، و ل شوبنا کو ئەو نڤیژ وی نیژیکی خودی بکه‌ت ئەو وی پتر ژ خودی دویر دکه‌ت، و وی موسته‌حه‌قی عه‌زبا خودی دکه‌ت.

نښتړ.. و مزګه نټ

زانایې ناقدار ئیمام (ابن الجوزی) د کتیبه کا خو دا به حسې نښتړې دکه ت و کانی چاوا نښتړا مروقی دی یا تمامتر و ب خوشو و عتر بت، و دهمې سوحه تا وی دئیته سهر هندې کو دهمې مروث نښتړې دکه ت دقیت هزرا خو باش د هندې دا بکه ت کو ئه و قی نښتړې یې بو خودې دکه ت، و دقیت ئه و بیرا خو ل مه زنییا خودې بیته شه، دا نښتړا خو بینته مسته وایی وی یې ئه و نښتړې بو دکه ت.. دبیتړت: د چیروکیڼ بهرې دا یین کو ل سهر ئه زمانې حه یوانه تان دئینه فه گېران، دبیتړن: جاره کی مشکه کی حه ز ژ حیشره کی دکر، رابو هه قسارې وئ گرت و کیشا دا بیه ته مالا خو، گاڤا هه ردو گه هشتینه بهر دهرې کونا مشکی، حیشر ما بهرې خو دا مالا مشکی، پاشی گوتی: یان حه ز ژ ئیکې وهسا بکه ب کیر مالا ته بیت، یان ماله کا وهسا بو خو چي بکه ب کیر حه زیکه ری ته بیت!

و پشته (ابن الجوزی) قی چیروکی فه دگېرت، دبیتړت: ئیشاره ته کی ژ قی وهرېگره: یان نښتړه کا وهسا بکه لایقی وی خودایی بت یې تو عیباده تی بو دکه ی، یان خودایه کی وهسا بو خو بدانه لایقی وئ نښتړې بت یا تو دکه ی.

نښتړ ئه و دئیته هژمارتن ستوینا ئیسلامی ژ وان عیباده تانه یین ل نک گه له ک ژ مه -مخابن- بوینه هندک (طقووس و شه عائرین شه کلی) یین بی تام و بی مه عنا، ئه و نښتړا خودایی مه د قورئانی دا ته نکید دکه ت کو ئه و خودانی خو ژ کارین (فه حش و کریت) دده ته پاش دهمې دبیتړت: ﴿إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ﴾ (العنکبوت: ۴۵)، ئه ورو ئه م دبیین ئه و گه له ک ژ خودانین خو بهوسته کا ب تنی ژی

نه ژ کارین فهحش و نه ژ یین کریت ناده ته پاش، بهلکی گهلهک جاران دئ بینی
نقیژکه رین مه یین تهقلیدی ل کارین فهحش و کریت دمجدترن! بوچی؟

چونکی ئەو ب دورستی د مهعنا نقیژی نهگههشتینه، و وان نهزانییه کانی بوچی
ئەو نقیژی دکهن، ئەگەر نه.. نقیژا وان دا بهری وان ژ فان کارین فهحش دهته پاش.

و بهری خو بدنه هندهک ژ فایدین مهزن یین کول ناخهتئ نقیژ دههینته خودان
خو، ئەگەر ئەو نقیژ ئەو بت یا د دنیا یی دا بهری وی دهته پاقری یی و خو دویرکرنه
ژ کارین فهحش و کریت.

۱- (بهیهقی) ژ ئەههسی کورئ مالکی فهدگوهرت، دیبژت: پیغه مبهری -سلاف
لی بن- گوت: ﴿ههچی یی چل رۆژان نقیژان بو خودی ب جماعت بکهت بگهته ته کبیرا
ئیکی، دو بهرات دئ بو ئینه نفیسین: بهراتهک ژ ناگری، و بهراتهک ژ نفاقئ﴾.

مهعنا ئەو مروقی بهردهوام قهستا مزگهفتئ بکهت دا نقیژا خو ب جماعت
بکهت، خودی دئ وی ژ ناگری جههههه می پارێژت، و ئەو ژ نفاقئ ژ دئ یی
ب سلامت بت، ههر ژ بهر قئ چهندی د هه دیسهکا دورست دا هاتییه کو ئەگەر ههوه
دیت مروقهکی بهردهوام قهستا مزگهفتئ کر شاهدهیی بو ب ئیمانی بدنه.. چونکی
چوونا مزگهفتان بو کرنا نقیژین ب جماعت نیشانا باوهرییا خودانییه، کا چاوا رهقینا
ژ مزگهفتان نیشانا نهباوهری ئینانا خودانییه!

بهلی ژ بیر نهکهن هه دیسی شهتهک بو دانا فان ههردو بهراتان دانییه ئەو ژئ ههوه
مروق بگهته دهسپیکا نقیژی، ده می ئیمام بو جارا ئیکی دیبژت: (الله اکبر)، و ههر
جارهکا ئەو نهگههسته قئ (ته کبیرا ئیکی) ئەو ههژی قئ خهلاتی نابت.

۲- (موسلم) ژ ئەبوو هورهیره فهدگوهرت، دیبژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن-
گوت: ﴿ألا أدلکم علی ما یمحو الله به الخطایا ویرفع به الدرجات؟﴾ ئەری ئەز بو
ههوه نه بیژم کانی خودی گونههان ب چ ژئ دهت و دهره جان بلند دکهت؟ گوتن: بهلی

ئەى پىغەمبەرى خودى، پىغەمبەرى گۆت: ﴿إسباغ الوضوء على المكاره، و كثرة الخطا إلى المساجد، وانتظار الصلاة بعد الصلاة، فذلكم الرباط﴾ دەسنقىژ شوبشتنا تمام د سەر نهخوشىيى را، و گەلەك ھاڧىتتا پىگاڧان بۆ مزگەفتان، و چاڧەرىييا نڧىژى پىشتى نڧىژى، و ئەوە خو گرتنا ل سەر كارى موكم.

و د رىوايه تەكا دى يا دورست دا ئەف زىدەههيه زى د گەل ههيه: ﴿وما من أحد يخرج من بيته متطهرا حتى يأتي المسجد فيصلى فيه مع المسلمين، أو مع الإمام، ثم ينتظر الصلاة التي بعدها إلا قالت الملائكة: اللهم اغفر له اللهم ارحمه﴾ و مروڧهك ژ مالا خو دەرناكهفت يى ب دەسنقىژ هتا بيتە مزگەفتى و نڧىژى د گەل موسلمانان، يان د گەل ئىمامى بكەت، و خو ل هىڧىيا نڧىژا دى بگرت، ئەگەر ملياكەت دوعايان بۆ نهكەن، بىژن: يا رەبى گونەهين وى ژى ببە، يا رەبى رەحمى پى ببە.

مەعنا: ئەگەر مروڧ ژ وان كەسان بت يىن پتر دچنە مزگەفتى ژ هەر جەهەكى دى، و نڧىژين وى هەمى ل مزگەفتى بن ب جماعت، ئەو دى ژ وان كەسان بت يىن خودى گونەهين وى بۆ ژى دبهت و دەرەجىن وى ل بەهەشتى بلند دكەت.. و ملياكەت ژى دى دوعايىن گونەه ژىبەرنى و رەحمى بۆ وى كەن ھندى ئەو ل مزگەفتى بت، ل هىڧىيا نڧىژى.

۳- (ئەبو داوود) ژ (بورهيدى) ڧەدگوھىزت، دىبىزت: پىغەمبەرى -سلاف لى بن- گۆت: ﴿بشر المشائين فى الظلم إلى المساجد بالنور التام يوم القيامة﴾ مزگىنيى ب رۆناھىيا تمام ل رۆژا قىامەتى بدە وان يىن ل تارىيى دچنە مزگەفتان. و ئاشكەرايه مەخسەد ب وان يىن ل تارىيى دچنە مزگەفتى ئەون يىن قەستنا نڧىژا سپىدى و يا عەيشا دكەن، دا ل مزگەفتى ب جماعت بكەن.

۴- و د حه‌دیساً مه‌شهور دا‌ئوا بوخاری وموسلم ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی‌بن-
 څه‌دگو‌هیزن د‌دەر حه‌قا وان ههر حه‌فت که‌سان دا‌ یټن خودی‌ ر‌ژ‌ا قیامه‌تی‌ سیبه‌را خو
 ل وان د‌که‌ت، ر‌ژ‌ا ژ‌ سیبه‌را وی‌ پی‌غه‌تر چو‌ سیبه‌ر نه‌ه‌ین، هاتیبه‌ کو‌ئیک ژ‌ وان:‌ئهو
 زه‌لامه‌ یټ‌ دل‌ی‌ وی‌ ب‌ مزگه‌فتان څه‌ هلاویستی.. مه‌عنا:‌ ههر وه‌کی‌ ده‌می‌‌ئهو
 ژ‌ مزگه‌فتی‌ د‌د‌رکه‌فت ژ‌ی‌ بو‌ کاره‌کی‌ خو‌ دل‌ی‌ وی‌ دمینه‌ ل‌ مزگه‌فتی‌، هن‌دی‌ څیانا
 مزگه‌فتی‌ یا د‌ دل‌ی‌ وی‌ دا‌ ه‌ی‌.

به‌لی‌ ل‌ څټ‌ری‌ هن‌د‌ک مه‌سه‌له‌ یټن هه‌ین د‌څټ‌ت‌ئهم ژ‌ بی‌را خو‌ نه‌به‌ین ده‌می‌‌ئهم
 قه‌ستا مزگه‌فتان د‌که‌ین،‌ئه‌گهر هات و مه‌ څیا‌ئهم ژ‌ وان که‌سان بین یټن څان څټ‌ری‌ن
 مه‌زن ب‌ ده‌ست خو‌ څه‌ د‌ینن:

یا‌ ئیک‌ی:‌ د‌څټ‌ت‌ مرو‌ف یټ‌ هشیار دره‌وی‌ ل‌ خو‌ نه‌که‌ت، نه‌بی‌ژت:‌ (الله اکبر) و
 دنیا د‌ دل‌ی‌ وی‌ دا‌ ژ‌ خودی‌ مه‌زنت‌رت، یان بی‌ژت:‌ (وجه‌ت وجهی‌ للذی‌ فطر السموات
 والأرض) و سه‌را د‌هره‌مه‌کی‌ نفی‌ژا خو‌ ل‌ دیواری‌ بده‌ت، ژ‌ زه‌لامین مزگه‌فتی‌ بت‌ هن‌دی
 ل‌ مزگه‌فتی‌، و گا‌قا د‌هرکه‌ته ژ‌ د‌هرڅه‌ وژ‌دانا خو‌ به‌یلت‌ه ل‌ مزگه‌فتی‌ و بیته‌ عه‌بدی‌
 دیناری‌ و د‌هره‌می‌.

یا‌ دووی‌:‌ د‌څټ‌ت‌ئهم پی‌روزییا مزگه‌فتی‌ بی‌ار‌یزین و ژ‌ وان که‌سان نه‌بین یټن
 پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی‌بن- د‌دەر حه‌قا وان دا‌ دی‌ژت:‌ ﴿سیکون فی آخر الزمان قوم
 یجلسون فی المساجد حل‌قا حل‌قا، إمامهم الدنیا، فلا تجالسوهم، فإنه لیس لله فیهم
 حاجة﴾ ل‌ دویماهییا زه‌مانی‌ هن‌د‌ک مرو‌ف دی‌ د‌هرکه‌فتن خه‌له‌ک خه‌له‌ک د‌ مزگه‌فتان څه‌
 دروبینن، ئیمامی‌ وان دنیا‌یه، ل‌ نک وان نه‌روبینن، خودی‌ چو‌ هه‌وجه‌یی‌ ب‌ وان نینه‌.

ئهو مرو‌څټین مزگه‌فتی‌ وه‌کی‌ چه‌ی‌خان‌ی‌ لی‌ د‌که‌ن د‌که‌نه‌ جه‌ی‌ سوچه‌تا دنیا‌یی‌، یان
 (نوسره و خه‌لی‌ټن خو‌ یټن حزبی‌) خه‌له‌ک خه‌له‌ک لی‌ د‌دانن، دا‌ وان فټ‌ر بکه‌ن کان‌ی‌
 چاوا دی‌ که‌ری‌ټن خو‌ ژ‌ وان څه‌که‌ن یټن پشکداریی‌ د‌ بی‌دعه‌یه‌کا وان دا‌ نه‌که‌ن، ئیمامی‌

وان دنيایه، و ئارمانجا وان گه هشتنا کورسیکین پیروژه.. پیغمبر -سلاف لی بن- دیژت: ل نک وان نه پوینه، خودی چو هه وجهیی ب وان نینه، ئه گهر خو ئه و ژ دره و ب ناڤی خودی ژي باخفن!

یا سییی: دڤیت مروف کارئ خو نه که ته نهو ژ فئی مزگه فئی بچته فئی، و ژ وا هه بچته یا دی، عبداللهه کورئ عومهری دپیژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿لیصل الرجل فی المسجد الذی یلیه، ولا یتبع المساجد﴾ هه زه لامهک بلا نقیژئ ل وی مزگه فئی بکهت یا نیژبکی وی بت، و بلا نهو ل دویف مزگه فتان نه گهرییت.

ئەقە زەلام.. پا ھوین چ دبیژن بو وان ژنکان ئەوین ھەفت مەھەلان ددەنە سەر
پیەکی دا بچنە وئ مزگەفتی یا ھەقالین وان لی پتر؟!

یا چاری: دقتیت ئەم ژ وان زەلامان نەبەین یێن چوونا مزگەفتی ل بەر وان بوویه (مەسەلەکا شەکلی) و رووتینەکی بێ مەعنا، یەعنی: دچنە مزگەفتی بەلێ نە خەما وانه ئەگەر مالا وان (١٨٠ دەرەجان) دژی وێ نامەیی بت یا مزگەفت بو گازی دکەت، (ئیمام ئەحمەد و ئبن حبان) ژ عەبدللاهی کورێ عەمری قەدگوهیزن، دیبژت: پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گوٓت: ﴿سیکون فی آخر امتی رجال یرکبون علی سروج کأشباه الرجال، ینزلون علی أبواب المساجد، نساؤهم کاسیات عاریات علی رؤوسهن کأسنمه البخت العجاف، إلعنوهن فإنهن ملعونات، لو کان وراءکم أمه من الأمم خدمهن نساؤکم کما خدمکم نساؤ الأمم قبلکم﴾ ل دویمایهیا ئومەتا من ھندەک زەلام دێ ھەبن وەکی زەلامانە! سویار دئین و ل بەر دەری مزگەفتان دروینن، ژنێن وان ب جلکن و دروینن، تشتەکی وەکی کوٓدی پشتا حیشتری ل سەر سەرین وان ھەنە، لەعەتان ل وان بکەن، چونکی ئەو د لەعەت لیکرینە، ئەگەر پشتی ھەوہ ئومەتەکا دی ھەبا ژنکێن ھەوہ دا خزمەتا وان کەن، کانێ چاوا ژنکێن ئومەتین بەری ھەوہ خزمەتا ھەوہ کریبە.

و باش بهرځ خو بدهنه تهعبیرا پیغه مبهري -سلاڅ لی بن-: ب شکلی څه زهلامن بهلۍ نه زهلامین تمامن، وهکی زهلامانه، دیپژنۍ: زهلام! نهگهر سهر و پروییڼ وان نهییڼ زهلامانه.. و پییان ژي نائیڼه مزگهفتان، چونکی نه دفهقیرن، دئین سویار، و خودان (فهخفهخه)، بهلۍ هنگي دئین دهمۍ بهر دهرگهه ب دهست دکهفت، و ئهف هاتنا وان بو مزگهفتۍ و گوهدانا وان بو وهعز و نصیحه تان چویۍ ل وان زیده ناکهت، چونکی مالا وان نه ئهو ماله یا خودۍ څیای، ب تاییه تی سهر و بهرځ ژنکان، ئهویڼ رهنگۍ جلکین وان، و مؤدۍلا تهسریحاتین وان قهت هندي ناگههینت کو وان و ئیسلامۍ په یوهندییه ک پیکفه هیه.

نیشانین رۆژا قیامهتی

ئەگەر ئەم ئایەتین قورئانی وحەدیسین پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- بخوینین دی بینین دەلیقەیه‌کا مەزن بۆ مەسەلا بەحسکرنا ژ رۆژا قیامهتی و باوهری ئینانا ب قی رۆژی و ب وان رویدان وقەومینین مەزن ییتن کو تیدا چی دبن یا هاتییه دان، ژ بهر وی کارتیکرنا مەزن یا باوهری ئینانا ب قی رۆژی ل سەر رهفتاری مروقی دکەت..

و ئەگەر چ دەمی هاتنا قی رۆژی سرره‌کا قەشارتییه ل بهر هەمی چیکیریان و ژبلی خودی کەسەک ب دەمی هاتنا وی یی زانا نینه، وه‌کی د ئایه‌ته‌کا قورئانی دا هاتی:

﴿يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجِيبُهَا لَوْفَهَا إِلَّا هُوَ نُقِلَتْ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمُ إِلَّا بَغْثَةٌ يَسْأَلُونَكَ كَأَنَّكَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ﴾ (الأعراف: ۱۸۷) ئەی موحه‌مه‌د کافر پسپارا دەمی قیامه‌تی ژ ته دکەن کانی ئەو کەنگییه؟ تو بیژە وان: زانینا دەمی رابوونا وی ل نک خودی ب تنییە، ژ وی پیژەتر کەس ب دەمی ئاشکەر رابوونا وی ناکەشت، زانینا وی یا گران و به‌رزەیه ل بهر خەلکی عەسمانان و عەردی، ب خافله‌تی قە نه‌بت ئەو نائیت، ئەف ملله‌ته پسپارا وی ژ ته دکەن هەر وه‌کی تول سەر زانینا دەمی وی یی مجدی، و ل دویف دچی دا بزانی، تو بیژە وان: هەما زانینا وی هەر یا ل نک خودی ئەوی تشتی نه‌به‌رچاف ل عەسمانان و عەردی دزانت، به‌لی پتریا مروقان نزانن کو ژ خودی پیژەتر کەس وی چەندی نزانت.

د گەل هندی ژی خودایی مەزن گەله‌ک نیشان ل بهر مروقان داناینه ئەو نیزی‌کبوونا دەمی هاتنا قی رۆژا مەزن پی بزانی، خودایی مەزن دبیرت:

﴿فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْثَةٌ فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا فَأَنَّى لَهُمْ إِذَا جَاءَهُمْ ذِكْرُهَا﴾ (محمد: ۱۸) ئەف دره‌وی‌کەرە ژ قیامه‌تی پیژەتر چافه‌ری یی تشته‌کی دی ناکەن کو

ئهو ژ نشکه کي څه بېت و بگه هته وان، چونکي ب راستي نيشانين وي هاتينه و وان چو مفا بو خو ژي وهرنه گرتييه، څيجا نه گهر ئهو گه هشته وان ئهو ژ نوي ژ کيښه دي بيره خو لي نينه څه؟.

و ئهف نيشانه يين قورئاني و هديس به حس ژي دکهن ويو مه ناشکرا دکهن گه له کن، و ئهو ب رهنه کي گشتي ل سهر دو پشکان دئنه ليکښه کرن: نيشانين بچويک، و نيشانين مه زن، و نيشانين بچويک ژي ل سهر دو پشکان دئنه ليکښه کرن: ئهو نيشانين چي بووين و هاتينه ديتن، و ئهو نيشانين هيشتا چي نه بووين.

و مه ل بهره ل څيري به حسي فان نيشانان بکهن، و ل سهری هم دي ژ نيشانين بچويک دهست پي کهن:

۱- هنارتنا پيغه مبهري -سلاف لي بن- و مرنا وي:

د هديسه کي دا يا ئيمامي بوخاري ژ سه هلي کورې سه عدي څه دگو هيزت، ديترت: پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوټ: ﴿بَعَثْتُ اَنَا وَالسَّاعَةَ كَهَاتَيْنِ﴾ نه ز و قيامت هو سا يين هاتينه هنارتن. و وي تبلا خو يا ناڅي و يا شاهدي گه هاندنه ئيک.

و چونکي موحه ممد -سلاف لي بن- پيغه مبهري دويماهييه هنارتنا وي نيشانا دويماهييا زه مانويه، و بهري هنارتنا پيغه مبهري ژي -سلاف لي بن- جوهييان راډگه هاند کو پيغه مبهري ل دويماهييا زه مانوي دي ئيت.. و وان گه لهک سالوڅه تين څي پيغه مبهري ژي دهست نيشان دکرن، و پستي ئهف پيغه مبهري هاتي و ئهو نه ژ وان بو، وان باوهری پي نه ئينا و خو بي دنگ کر، و ئيدي به حسي هنارتنا څي پيغه مبهري نه کر.

و مرنا پيغه مبهري ب خو ژي -سلاف لي بن- ئيک ژ نيشانين هاتنا قيامه تي بوون، وهکي د هديسه کي دا يا بوخاري ژ عه وفې کورې مالکي څه گوهاستي هاتي:

﴿اعدد ستا بین یدی الساعة: موتی﴾ شەش نیشانان ل بەری هاتنا قیامەتی ئەز دئ
هژمیڤرم: مرنا من..

۲- ڤه کرنا (بیت المقدس)ی:

هەر د حەدیسە عەوفی یا بۆری دا ئەوا پێڤه مبه‌ری -سلاف لی بن- شەش نیشانین
هاتنا قیامەتی تیدا هژمارتین هاتییه کو نیشانا دووی ڤه کرنا باژێڤی ڤودسییه ژ لای
موسلمانان ڤه، و ئاشکەرایه کو دەمی پێڤه مبه‌ری -سلاف لی بن- ئەف گوتنا خو گوتی
ڤودس (یان: بیت المقدس) ل ژێر حوکمی دەولەتا رۆمانی بوو، و پشستی مرنا
پێڤه مبه‌ری -سلاف لی بن- ب نیزیکی چار سالان، ل سالا یازدئ مشەختی، و ل سەر
دەمی حوکمی ئیمامی عومەر لەشکەرئ ئیسلامی بی شەر چوو د باژێڤی (بیت
المقدس)ی دا، و ئەف باژێڤی پیرۆز کەڤته بن دەستی موسلمانان.

۳- پەیدا بونا فتنه و بەلایان:

مروڤی چاک ئەوه یی خو ل سەر ڤیکا راست بگرت، و مللەتی چاک ژێ ئەوه
یی پێڤه‌ریی ب وئ بکەت یا دین پی هاتی، و گەلەک جاران ژ بەر هندهک ئەگەر بن
ناخۆیی یین جودا جودا بەلا د ناڤ ئوممەتی دا روی ددهن، و د ئەنجامی وان بەلایان
دا سەر و مال تی دچن، و خودایی مەزن پێڤه مبه‌ری خو ب هژمارەکا وان فتنه و
بەلایان ئاگەهدار کربوو یین کو دئ ب سەر ئوممەتا وی دا ئین، و وی ژ لای خۆ ڤه
ئوممەتا خو ب وان فتنه و بەلایان ئاگەهدار کربوو بۆ هندی دا ئەو خو ژ وان فتنه‌یان
بدەنه پاش و تیکەل نەبن دەمی دئین، ترمذی ژ ئەنەسی کوڤی مالکی ڤه‌دگوڤیزت،
دییژت: پێڤه مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت: ﴿یکون بین یدی الساعة فتناً کقطع اللیل
المظلم، یصبح الرجل مؤمناً ویمسی کافراً، ویمسی مؤمناً ویصبح کافراً، یبیع أقوام
دینهم بعرض من الدنیا﴾ بەری هاتنا قیامەتی هندهک فتنه‌یین وەکی پرتین شەفا تار
دئین، زەلامەکی لی دبتە سپێده و ئەو یی خودان باوهره دەمی لی دبتە ئیقرار یی کافره،

و لى دېته ئېقار ئهو يى خودان باوره ودى لى بته سپېده ئهو يى كافره، هندهك مللهت دىنى خو ددهنه ب پهرتالى دنيايى.

و هندهك جاران فتنه هند مهزن دېت مروقي نهرم و حهليم وعهقلدار تېدا حهپيرى دمىنت نرانت دى چ كهت يان چ بېترت يان بهرى خو ب كيژ لايى قه دت، بهلكى هندهك جاران دگههته هدى مروث حهسويديى ب مرييان دېت، پيغه مېهر -سلاف لى بن- د گوتهكا خو دا يا بوخارى وموسلم ژى قه دگوھيژن، دېترت: ﴿لا تقوم الساعة حتى يمر الرجل بقبر الرجل، فيقول: يا ليتني كنت مكانه﴾ قيامت رانابت حهتا زهلامهك د بهر گوړا زهلامهكى را دبورت، و دېترت: خوزى ئهزل جهى وى بامه. يهعنى: ژ بهر وان فتنه و بهلايىن مهزن يىن ب سهر خهلكى دا دئىن.

وگ هلهك ژ شان فتنه و بهلايىن مهزن پيغه مېهرى -سلاف لى بن- ب ناث و نيشان يىن بو مه گوتهين، وهكى دى د گهل مه ئيت ئهگهر خودى حهز بكهت.

۴- دهركهفتنا دهستهكا خهوارجان:

و ئهقه ئيك ژ وان فتنه يىن مهزنه يىن ئوممهت پى موته لا دېت ل دويماهييا زهمانى ژ ئهجامى نهزانيا وان يا دورست ب دىنى، و ژي ككه بونا كريت ئهوا دكهفته د ناث رېزي ئوممهت دى، و بهلاقبونا ئستبداد سياسى ئهوا ژ لايى مهزنيىن موسلمانان قه دئيه ب كاريىنان، و خهوارجان -وهكى ژ حهديسين پيغه مېهرى سلاف لى بن دئيه زانين- ل دويماهييا زهمانى دهرهكى مهزن د ژي ككه كرنا ئوممهت دى دا ههيه، ههر وهسا دهورى وان يى سهرهكييه د بهلاقكرنا نهزانيا ب دىنى و ترس و ئيره ابى دا د ناث خهلكى دا، بوخارى و موسلم ژ ئيمام عهلى قه دگوھيژن، دېترت: پيغه مېهرى -سلاف لى بن- گوته: ﴿سيخرج فى آخر الزمان قوم أحداث السن، سفهاء الأحلام، يقولون من قول خير البرية، يقرؤون القرآن لا يجاوز حناجرهم، يمرقون من الدين كما يمرق السهم من الرمية، فإذا لقيتموهم فاقتلوهم، فإن فى قتلهم أجراً لمن

قتلهم عند الله يوم القيامة ﴿ل دویماهییا زهمانی کومه کا مروشان دئ درکهشن دېچوپک و جحیلن، و عهقلی وان و تیگههشتنا وان یا سکه، ژ تاخفتنا چیتړینی مروشان دبیزن، و قورئانی دخوبن ژ گهروییا وان درباس نابت، نهو ژ دینی دردکهشن ههر وهکی تیر ژ کفانی دردکهفت، نهگهر ههوه نهو دیتن هوین وان بکوژن، چونکی د کوشتنا وان دا خیر ههیه ل نک خودئ بو وی یی وان دکوژت.

مهعنا: نهقان کهسان نه زانینا شهرعی ههیه و نه خبره و شارهزایییا سیاسییان ههیه، و ههر چهنده نهو قورئانی و حهديسان دزانن و دخوبن ژی بهلی نهو چو فایدئ وان ناکت چونکی نهو ب دورستی تی ناگهن، و مهعنا وان نزانن، و د گهل هندئ ژی خو ب زانینی دیننه در و فهتوایین مهزن و ب خهطر ددن، و خهلکی کافر دکهن و کوشتنا وان مالی وان هلال دکهن، نهف رهنکی مروشان ههر چهند حوکم ب کوفرا وان نائیته دان ژی، بهلی پیغهمبهر -سلاف لی بن- کوشتنا وان هلال دکت، و ریکئ ددهته مهزنی موسلمانان کو نهو وان بکوژت و نوممهتی ژ بهلایا وان پرگار بکت، و د ربویهتهکا دی دا یا نهبوو داود وئین ماجه فهدگوهیزن، پیغهمبهر -سلاف لی بن- پتر سالوختهتین فی دهستهکی بو مه ناشکرا دکت، و دبیزت: ﴿یدعون إلی کتاب الله ولیسوا منه فی شیء﴾ یهعنی: نهو داخوازا حوکمی قورئانی دکهن، بهلی پا نهو ب خو ژ قورئانی ددویرن..

چاوا؟

د وان مهسلان دا یین بو وان خوش نهو دئ بیژن: مه حوکمی قورئانی دقیت، و ژبلی قورئانی نهو ب چو حوکمین دی رازی نابین، بهلی د هندک مهسلین دی دا بهری خو بدئ نهو ب خو پی ل حوکمی قورئانی ددان!

پاشی پیغهمبهر -سلاف لی بن- دبیزت: ﴿سیماهم التحالق﴾ نیشانا وان نهوه: نهو د ریکخستنا خو دا (هلهقه هلهقه) نه، دهمی دگهنه نیک ل مزگهفتی سهرتن خو

دگه‌هینه ئیک و خو دکه‌نه خه‌له‌ک خه‌له‌ک و پست پستی دکه‌ن، دا ک‌ه‌س ژبلی وان ب باطلی وان ناگه‌دار نه‌بت.

۵- کیمبونا زانینی و به‌لاقبونا نه‌زانینی:

و مه‌خسه‌د ب زانینی ل قیږی زانینا شه‌رعییه، بوخاری و موسلم ژ نه‌ه‌سی کورئ مالکی فه‌دگو‌ه‌یزن، دب‌یژت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گو‌ت: ﴿من أشرط الساعة أن يقل العلم ويظهر الجهل﴾ ژ نیشانین قیامه‌تییه علم کیم دبت و جه‌ل ئاشکه‌را دبت. و د حه‌دیسه‌کا دی دا پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- ئاشکه‌را دکه‌ت کو نه‌مانا زانینی ب چو‌ونا زانایین دورست دبت، (بوخاری و موسلم) ژئ فه‌دگو‌ه‌یزن دب‌یژت: ﴿إن الله لا يقبض العلم انتزاعاً ينتزعه من العباد، ولكن يقبض العلم بقبض العلماء، حتى إذا لم يبق عالماً اتخذ الناس رؤوساً جهالاً، فسئلوا، فأفتوا بغير علم، فضلوا وأضلوا﴾ خودی زانینی ب ژ‌یستاندن ژ خه‌لکی وهر‌ناگرت، به‌لکی ئه‌و زانینی ب مراندنا زانایان وهر‌دگرت، حه‌تا ئه‌گه‌ر وی چو‌ زانا نه‌ه‌یلان، خه‌لک هنده‌ک سهر‌بن نه‌زان دی بو‌ خو‌ دانن، قیجا پسپار دی ژ وان ئینه‌کرن و بی زانین ئه‌و دی فه‌توایی دهن، قیجا ئه‌و دی د سهر‌دا چن ودی خه‌لکی ژی د سهر‌ دا به‌ن.

و شه‌رت نینه نه‌مانا زانایان مه‌عنا وی ئه‌و بت چو‌ زانایین دورست د ناف خه‌لکی دا نامینن، نه‌خیر! دبت زانایین راست و دورست هه‌بن، به‌لی گو‌تن یا وان نابت، و ئه‌و د ناف خه‌لکی دا دی دقه‌شارتی بن -وه‌کی زانایی مه‌زن بن حه‌جه‌ر دب‌یژت-، نه‌به‌س هنده به‌لکی دبت ده‌سه‌لات ژ به‌ر هنده‌ک مه‌صلحه‌تین خو‌ ب ترساندن و ته‌مه‌عی ژی دی به‌ری خه‌لکی ژ وان زانایان دهنه‌ پاش، و دی رابن هنده‌ک نه‌زانان یین وان دق‌یت ب شاشک ئیخن و مه‌نصبین فه‌توایی دهنی، دا هنده‌ک فه‌توایین دلخواز بو‌ وان بدهن.

و تشتی غه‌ریب نه‌وه چی گاچی بارا پتر ژ وان کهسان نه‌وین ناچی نیسلا‌مییه‌تی
ل سهر خو ددان، و ژ زانا و هزرغانین نیسلا‌می یین مه‌زن دئینه هژمارتن، و مورا
(دوعاتان) ل نه‌یین وان دئینه دان، و (فضائیات) دهولج بو دقوتن، ژيانا وان بخوبه
دی بینی روزه‌کا ب تنی ژی علمی شهرعی نه‌خواندییه، و ل سهر دهستی زانایه‌کی دینی
یی ب تنی ژی نه‌هاتینه په‌رو‌ده‌کرن، د گهل هندۍ ژی فه‌توا یا وانه!
۶- نه‌خشان‌دنا مزگه‌فتان:

نیام نه‌حمده ژ نه‌نسی کوړی مالکی شه‌دگو‌هیت، دیب‌ژت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف
لی بن- گوټ: ﴿من أشرط الساعة أن يتباهى الناس في المساجد﴾ ژ نیشانیین
قیامه‌تبییه خه‌لکی مه‌دحان ب مزگه‌فتان دکهن. نه‌نسی دیب‌ژت: نه‌و دی مه‌دحان
ب ئا‌فاکرن مزگه‌فتان کهن و کیمه‌کی تی نه‌بت نه‌و وان ئا‌فا ناکهن. یه‌عنی: نه‌و
ئا‌فاهیین مزگه‌فتان دی نه‌خشین و بلندکهن، و هنده‌ک ژ به‌ر هنده‌کان دی وان
خه‌ملین و مه‌دحان پی کهن، به‌لی ئا‌فاکرن وان یا دورست کو ب عیاده‌تبییه کیمه‌کی
تی نه‌بت نه‌و ناکهن.

و ئبن عه‌باس به‌حسی مزگه‌فتان دکه‌ت و دیب‌ژت: روزه‌ک دی ئیت موسلمان وه‌سا
دی مزگه‌فتان خه‌ملین کا چاوا جو‌هی و فه‌له‌ دیر و کنشت خه‌ملاندینه.
۷- به‌رزهبونا نیمانه‌تی:

نیامی بوخاری ژ نه‌بوو هورده‌ری شه‌دگو‌هیت، دیب‌ژت: ده‌مه‌کی پیغه‌مبه‌ر -سلاف
لی بن- یی روینشتی بوو بو جماعه‌تی د‌اخفت نه‌عرا‌بییه‌ک هاته‌ نک و گوټی: که‌نگی
قیامه‌ته؟ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- به‌رسقا وی نه‌دا به‌رده‌وامی دا ئاخفتنا خو،
هنده‌کان گوټ: پسپارا وی ب دلۍ پیغه‌مبه‌ری نه‌بوو له‌و به‌رسقا وی نه‌دا، و هنده‌کان
گوټ: گو‌ه لی نه‌بوو له‌و به‌رسقا وی نه‌دا، پشتی گوټنا خو خلاص کری گوټ: کانۍ
نه‌وی پسپارا قیامه‌تی کری؟ وی زه‌لامی گوټ: نه‌فه نه‌زم نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خودۍ،

پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿فَإِذَا ضُيِّعَتِ الْأَمَانَةُ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ﴾ ئەگەر ئیمانه‌ت هاته به‌رزه‌کرن ل هیشیا قیامه‌تی به. وی گوټ: به‌رزه‌کرن ئیمانه‌تی یا چاوايه؟ پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿إِذَا وَسَدَ الْأَمْرِ إِلَى غَيْرِ أَهْلِهِ فَانْتَظِرِ السَّاعَةَ﴾ ئەگەر کار بوی نه ژ هه‌زی هاته هلیسارتن تو چاڤه‌رتی قیامه‌تی به.

و د هه‌دیسه‌کا دی دا پیغهمبه‌ر -سلاف لی بن- ئاشکه‌را دکه‌ت کانێ چاوا ئیمانه‌ت ژ دلان ده‌رده‌که‌فت، بوخاری ژ حوذه‌یفه‌ی شه‌دگوهرت دیت: پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- دو هه‌دیس بۆ مه‌ گوټن، ئیک من یا دیتی و ئەزێ ل هیشیا یا دی، وی گوته مه‌ کو ئیمانه‌ت یا د نیقا دلین زه‌لامان دا هاتییه‌ خوارێ، یه‌عنی: ئیمانه‌ت د کوبراتییا دلین خه‌لکی دا دئ هه‌بت، پاشی وان ژ قورئانی زانی، پاشی ژ سوننه‌تی زانی، و وی بۆ مه‌ به‌حسێ راکرنا ئیمانه‌تی کر و گوټ: ﴿يَنَامُ الرَّجُلُ النُّومَةَ، فَتَقْبُضُ الْأَمَانَةَ مِنْ قَلْبِهِ، فَيُظَلُّ أَثَرُهَا مِثْلَ أَثَرِ الْوَكْتِ، ثُمَّ يَنَامُ النُّومَةَ فَتَقْبُضُ، فَيَبْقَى أَثَرُهَا مِثْلَ الْمَجَلِ كَجَمْرٍ دَحْرَجْتَهُ عَلَى رَجْلِكَ فَنَفْطُ فَتَرَاهُ مُنْتَبِراً وَلَيْسَ فِيهِ شَيْءٌ، فَيَصْبِحُ النَّاسُ يَتَبَايَعُونَ، فَلَا يَكَادُ أَحَدُهُمْ يُؤَدِّي الْأَمَانَةَ، فَيُقَالُ: إِنَّ فِي بَنِي فَلَانٍ رَجُلًا أَمِينًا، وَيُقَالُ لِلرَّجُلِ: مَا أَعْقَلَهُ! وَمَا أَظْرَفَهُ! وَمَا أَجْلَدَهُ! وَمَا فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ حَبَّةٍ خَرْدَلٍ مِنْ إِيْمَانٍ﴾ زه‌لام دئ نقت، و ئیمانه‌ت دئ ژ دلێ وی ئیته ستاندن، و وه‌کی شوبنا نیشانه‌کی دئ لی مینت، پاشی دئ نقت و ئیمانه‌ت دئ ژئ ئیته ستاندن و وه‌کی شوبنا کاری ده‌می ل ده‌ستی دمینت دئ لی مینت، وه‌کی په‌له‌کی ئەگەر تول سه‌ر پی خو وه‌رگێری قیجا په‌قیشکه‌ک ل شوبنی چی بت یا پف و قالا بت، و ل سپیدئ خه‌لک دئ کرین و فروتنئ که‌ن و نیزیکه‌ ئیک ژ وان ئیمانه‌تی نه‌گه‌هینت، قیجا دئ ئیته گوټن: د ناڤ فلان به‌مالی دا زه‌لامه‌کی ئەمین هه‌ی، و دئ بۆ زه‌لامی ئیته گوټن: چه‌ند یی ب عاقله‌! چه‌ند یی هه‌ستی سڤکه‌! چه‌ند یی موکه‌! و ئەو ب خو دندکه‌کا ئیمانئ د دلێ وی دا نینه.

و ژ څی همدیسې دیار دبت کو زه مانه ک دئ ب سهر ئوممه تی دا ئیت خه لک
ب ئیمانی و ئیمانه تی نائینه هلسه نگاندن، مروځه کی دئ بینی نه ئیمانه و نه ئیمانه ته،
د گهل هندئ مه دح مه دحین وینه ل دیوانان.

۸- دویچوونا رېبازین ئوممه تین بۆرین:

بوخاری ژ ئه بوو هورهیره څه دگو هیزت، دبیزت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوټ:
﴿لا تقوم الساعة حتى تأخذ أمتي بأخذ القرون قبلها، شبراً بشبر وذراعاً بذراع﴾
قیامت رانابت هتا ئوممه تا من رېبازا ئوممه تین بهری خو دگرت بو هست بو هست و
گهز گهز. و د ریوایه ته کا دی دا هه ل نک بوخاری هاتییه: ﴿لتتبعن سنن من كان
قبلکم شبراً بشبر وذراعاً بذراع حتی لو دخلوا جحر ضب تبعتموهم﴾ مسوگه هوبن دئ
دویکه فتنا رېبازین یین بهری خو کهن بو هست بو هست و گهز گهز، خو ئه گهز ئه و چوونه
د کونا بزمنشکه کی څه هوبن دئ ب دویف وان دا چن.

ژ څان هه ردو همدیسان ناشکه را دبت کو ئه و دهر دئ ئوممه تین بهری مه تووش
بووینئ ئه م ژئ دئ تووش یینی، و ئوممه تا مه د ناف خه لکی دا هند دئ بی روی و
ناف بت دئ ئه و بیته دویځه لانکا ئوممه تین کافر و بی باوهر و سه دئ سه د ئه و دئ چاف
ل وان کهن، ئه گهز خو ئه و تشته کی نه یی بهرعه قل ژئ بکهن، وه کی چوونا د کونا
بزمنشکان څه ئه م موسلمان دئ چاف ل وان کهین و ب دویف وان دا چین.. څیجا هزر
بکهن هنگی شه خصییه تا مه دئ یا ب چ ږهنگ بت؟

۹- زیده بوونا مالی:

بوخاری ژ ئه بوو هورهیره څه دگو هیزت، دبیزت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوټ:
﴿لا تقوم الساعة حتى یکثر فیکم المال فیفیض، حتی یهم رب المال من یقبل
صدقته، وحتی یعرضه فیقول الذی یعرضه علیه: لا أرب لی﴾ قیامت رانابت هتا
مال د ناف هه وه دا زیده دبت و مشه دبت، څیجا خودانی مالی دئ لی گه رییت کو

ئیک هەبت خیرا وی ژئی قەبویل کەت و ئەو دئی خیرا خو پیشکیش و ئەوئ ئەو خیرا خو بو پیشکیش دکەت دئی بیژت: من چو منەت ب خیرا تە نینە.

و ئەف چەندا هە هەر زوی د ناڤ ئوممەتی دا پەیدا بوو، ل سەر دەمی صەحابییان و پشتی وان ل سەر دەمی تابعییان ژئی، و ب دورستی ل سەر دەمی خەلیفی راشدی عومەرئ کورئ عەبدلعەزیزی، دەمی مال بۆش بووی، و وه لی هاتی کەسی زەکات وەرەدگرت، دگۆت: مە منەت پی نینە.

۱- وەلاتی عەرەبان دئی قەگەرپیته قە بته میڤگ و رویبار:

موسلم ژ ئەبو هورەیرە قەدگوهیزت، دبیزت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَكْثُرَ الْمَالُ وَيَفِضَ حَتَّى يَخْرُجَ الرَّجُلُ بِزَكَاةٍ مَالِهِ فَلَا يَجِدُ أَحَدًا يَقْبَلُهَا مِنْهُ، وَحَتَّى تَعُودَ أَرْضُ الْعَرَبِ مَرْوَجًا وَأَنْهَارًا - قِيَامَةً رَانَابَتْ حَتَّى مَالُ زَيْدَةٍ دَبَتْ وَ مَشَهُ دَبْتُ، قَيْجَا زَهْلَامُ دِئِ زَهْكَاتَا مَالَا خَوْ دَهْرِيخْتِ وَ ئەو کەسی نابینت زەکاتا وی وەرگرت، و حەتا عەردئ عەرەبان جارەکا دی قەدگەرپیته و دبتە میڤگ و رویبار.

و پشکا دووئ ژ قئی حەدیسئ دو راستییین مەزن رادگەهینت پشتی پیغەمبەری -سلاف لی بن- ب هزار و چارسەد سالان ژ نوی یین هاتییه زانین پشتی زانینا مروقی پیشکەفتی، نوکە زانایین بسپۆر ب رێکین خو یین علمی بنەجە کرییه کو وەلاتی عەرەبان یی ئەصلی کو جەزیرا عەرەبانە بەری ب هزاران سالان یی کەسک بوو، یی تژی میڤگ و رویبار بوو، پاشی ب هەندەک ئەگەرین طەبیعی حال هاتە گوهارتن و وەلاتی وان بوو صەحرا، و هەر ئەو زانا دبیزت: پیشبین دئیتە کرن کو پشتی چەند دەمین دی جارەکا دی ئەف وەلاتە بته میڤگ و رویبار دئی لی مشە بن، پشتی بەستی ژۆردا زەحف دبت و ئەوروپا دمیینه د بن بەفرئ قە.

ئەفە گۆتنا زانایین ئەفرۆیه، و بەری وان ب چارە قەرنان پیغەمبەری -سلاف لی بن- ب وەحیا خودئ ئەف زانینە یا گەهانیدییه مە، بەلی تشتی زیدەتر ژ یی وان یی

پيغهمبري -سلاف لي بن- گوټييه مه نهوه كو نهټ چهنډا هه دي ل دويماهييا زهماني
بت ده مي قيامت نيزيك دبت.

۱۱- پيداېوونا نهو كه سين ژ دره و ديټن: نه م پيغهمبرين:

پيغهمبري مه موحه ممد -سلاف لي بن- پيغهمبري دويماهييه، و وه كي
بوري د گهل مه هنارتنا وي نيشانا نيزيكېوونا دويماهييا دنيايييه، و پستي وي چو
پيغهمبرين دي نائين، به لي د هندك هديسان دا هاتييه كو هژماره كا نهيا كي
ژ مروټين دره وين دي پيدا بن و ب ناټي پيغهمبرينيي دي ټاخن، ژ وان هديسان
هديسا بوخاري و موسلميه نهوا ژ نه بو هوره يره څه دگوټين، ديټر: پيغهمبري
-سلاف لي بن- گوټ: ﴿لا تقوم الساعة حتى يبعث دجالون كذابون قريبا من ثلاثين،
كلمهم يزعم أنه رسول الله﴾ قيامت رانابت هتا نيزيكي سيم مهزنه دره وينان
دهرنه كهفن، هه مي ژ دره و ديټن كو نهو پيغهمبرين خودينه.

۱۲- به لاټېوونا تهنه يي:

نيمام نه ممد ژ نه بو هوره يره څه دگوټين، ديټر: پيغهمبري -سلاف لي بن-
گوټ: ﴿لا تقوم الساعة حتى يسير الراكب بين العراق ومكة لا يخاف إلا ضلال
الطريق﴾ قيامت رانابت هتا سوبار ژ عيراق بيته مه كه ه و ژ تشته كي نه ترست
ژبلي به رزه كرنا رټكي. يه عني: ده مه كي دي ټيټ تهنه يي هند دي به لاف بت سوباره كي
ب تني قوبناغه كا دريژ دي ده ته ري و ژ تشته كي ناترست، ژبلي هندي كو نهو رټكا خو
به رزه كهت. و نه څه گله ك دهمان چيېويه.

و د هديسه كا دي دا بوخاري ژ عه دي څه دگوټين، ديټر: ده مه كي نه زل نك
پيغهمبري بووم -سلاف لي بن- زه لامه ك هاته نك گازنده ژ فقيريي كر و ټيكي دي
هات گازنده ژ رټگران كر، نينا پيغهمبري -سلاف لي بن- گوټه من: ﴿عه دي! ته حيره
ديتييه﴾ من گوټ: ناټي وي من گوډه لي بوويه به لي من نه ديتييه، گوټ: ﴿فان

طالت بک حیاة لترین الطعينة ترتحل من الحيرة حتى تطوف بالكعبة، لا تخاف
أحدًا إلا الله ﴿١٣﴾ ئەگەر عەمری تە درێژ بوو دى بىنى ژن دى ل حیشترى سوبار بت و
ژ حیره ئیت و طهوافی ل دۆر کەعبی کەت، و ئەو ژ تشتهکی ناترست ژبلی خودی.

۱۳- زیدهبوونا پشتەقانی زۆرداران:

هەر وەسا ژ نیشانی دویماهییا زەمانییه زۆردارییا حاکم و مەزنان زیده دبت، و
گرفتاری ئەو ل وی دەمی زۆرداری دبتە تبیعت بۆ پتریا خەلکی جفاکی، ب تایبەتی
ئەو زەلامین تەناهی بۆ دئیتە هلیسارتن، و کاری وان دبتە پاراستنا کورسیکا
دەسپەلاتی.. ئیمام ئەحمەد ژ ئەبوو ئومامەى قەدگوھیزت، دبێژت: ﴿يكون في آخر
الزمان رجال معهم سياط كأنها أذناب البقر، يغدون في سخط الله، ويروحون في
غضبه﴾ دویماهییا زەمانی ھندەک زەلام دى دەرکەشن ھندەک قامچییتن وەکی کوریا
چیلێ دەست وان دانە، د غەزەبا خودی دا ئەو دەرکەشن، و د غەزەبا وی دا دزقرن.
یەعنی: د ھەمی دەمین خۆ دا ئەو خۆ ھێژای ھندی دکەن خودی غەزەبی ل وان بکەت،
چونکی ئەو زۆرداریی ل خەلکی دکەن، و ب قامچییتن خۆ پشتا ھەژاران ڕەش و شین
دکەن.. و ئەقە سالۆختی وان (شورطانە) یین خۆ دکەنە دار دەستی زۆرداران بۆ ھاژۆتتا
فەقیر و بێ گونەھان.

و د ھەدیسەکا دی دا پیغەمبەر -سلاف لی بن- دویماهییا قان ڕەنگە زۆرداران بۆ
مە ئاشکەرا دکەت، موسلم ژ ئەبوو ھورەیرەى قەدگوھیزت، دبێژت: ﴿صنفان من أهل
النار لم أرهما: قوم معهم سياط كأذناب البقر يضربون بها الناس، ونساء كاسيات
عاريات، مميلات مائلات، رؤوسهن كأسنمة البخت المائلة، لا يدخلن الجنة، ولا
يجدن ريحها﴾ دو توخمین جەھنەمییا ھەنە من نەدیتینە: ھندەک زەلامن ھندەک
قامچییتن وەکی کوریتن چیلان د دەستان دا ھەنە ل خەلکی دەن، و ھندەک ژنن جەلک
ل بەر ھەنە بەلی درووسن، دەمی ب ڕێقە دچن وەسا خۆ خوار دکەن بەرێ خەلکی دەنە

خو، سهرین وان وهکی پشتا حیشرانه، نه ئەو دچنه به‌حه‌شتی و نه بیهنا وی سەح دکهن.

مەعنا: دویماهییا شان زۆرداران روی رەشییا دنیایی و شەرمزارییا ناخەرتی و چوونا جەهنەمییه.

۱۴- ب سەرکەفتنا مروۆڤین بێخیر:

د حەدیسەکا خو دا پیغەمبەر -سلاف لی بن- مە ئاگەهدار دکەت کو دەمەک دی ب سەر ئوممەتی دا ئیت تەرازی دی دەرئشیف بن، و کیشان و پیشانا خەلکی ب رەنگەکی قازی دی ئیتەکر، ئەو کەسی راستیی بیژت ل بەر خەلکی دی ژ درەوینان ئیتە هژمارتن، و ئەوی درەوان بکەت یی ب قەدر و قیمەت بت، یی ئەمین بهایی خو نابت، و یی خائن دی یی (موحتەرەم) بت!

ئیمام ئەحمەد ژ ئەبوو هورەیرە فەدگوهیژت، دبێژت: پیغەمبەری -سلاف لی بن- گۆت: ﴿إنها ستأتی علی الناس سنون خداة، یصدق فیها الکاذب ویکذب فیها الصادق، ویؤمن فیها الخائن ویخون فیها المؤمن، وینطق فیها الرویضة﴾ ھندەک سالتین خاپینۆک ب سەر مروۆشان دا دی ئین، خەلک دی ژ درەوینی باوهر کەن، و مروۆقی راستگۆ دی درەوین دەرئخن، و یی خائین دی بتە جەمی باوهرییا وان و یی ئەمین ل بەر وان دی یی خائین بت، و گۆتن دی یا کەسی (رودیبضه) بت، گۆتن: (رودیبضه) کیه؟ گۆت: ﴿السفيه یتکلم فی أمر العامة﴾ مروۆقی بێخیرە ب ناڤی خەلکی دی ناخفت. یەعنی: مروۆقی بێخیر و کیم فام دی ئیتە پیش و بەری رۆناهییی دی بۆ ئیتە دان و ئەو دی ب ناڤی خەلکی ناخفت، و سەرکیشییا وان دی کەت.

۱۵- بەلاقبونا خوارنا ربایی:

ربا ئیک ژ وان گونەهین مەزنە یین خودی و پیغەمبەری -سلاف لی بن- ئەم ژئ داینە پاش، و قورئان ب ئاشکەراییی ئاگەهدارییا مە دکەت کو ئەو کەسی ربایی دخۆت

ئەو یی شەری د گەل خودی و پیغەمبەری وی دکەت، وەکی دبیرت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ﴾ (۲۷۸) فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ ۖ وَإِن تُبْتِغُوا فَلَکُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِکُمْ لَا تُظْلَمُونَ وَلَا تَظْلَمُونَ ﴿۲۷۹﴾ (البقرة: ۲۷۸-۲۷۹) ئەو یی باوهری ئینای ژ خودی بترسن، و داخوازا زیدەیییی ل سەر مالی خۆ یا کو هەو بەری حەرامبونا ربای کرێ نەکەن، ئەگەر هوبن ب گۆتن و کریار د خودان باوهرن. قیجا ئەگەر هوبن خۆ ژ وی نەدەنە پاش یا خودی هوبن ژێ پاشقەبرین هوبن ئاگەهداری جەنگەکی بن ژ لایێ خودی و پیغەمبەری وی قە، و ئەگەر هوبن ل خودایی خۆ زقپین و هەوە خواریا ربای هێلا، سەر مالی هەوە یی هەوە ب قەر دای بۆ هەوە یی بۆ چو زیدەیی، نە هوبن زۆردارییی ل کەسەکی دکەن ب وەرگرتنا زیدەیییی ل سەر مالی خۆ، و نە کەس زۆردارییی ل هەوە دکەت ب کیمکرنا قەری هەوە دایی.

و ژ بەر کول دویمایهیا زەمانی باوهری خەلکی ب خودی کیم دبت، و ئەو ل سەر بی ئەمرییا وی بستمە دبن، دی بینێ ئەو خۆ ژ حەرامی نادەنە پاش، و ئیک ژ وان گونەهێن زیدە د ناڤ خەلکی دا بەلاڤ دبن حەتا نێزیکە کەس ژێ خلاس نەبت خواریا مالییه ب ریکا ربای، طەبەرانی ژ عەبدللاهی کورێ مەسعوودی قەدگوهیتز، دبیرت: پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿بَيْنَ يَدَيِ السَّاعَةِ: يَظْهَرُ الرِّبَا﴾ ل بەر دەستی قیامەتی ربا ئاشکەرا دبت. یەعنی: خواریا ربای وەسا د ناڤ خەلکی دا بەلاڤ دبت حەتا ئەو دبتە تشتەکی عەلەنی و ئاشکەرا، و ئەو ب حالی بەنقا و سەر و بەری وان ئەقرو ئاگەهدار ببت دی زانت کانی حەتا چ حەد ئەم ل سەر بی ئەمرییا خودی یین بستمە بووین.

و د حەدیسەکا دی دا بوخاری ژ ئەبوو هورەیرە قەدگوهیتز، دبیرت: پیغەمبەری -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿لَيَأْتِيَنَّ عَلَى النَّاسِ زَمَانٌ لَا يُبَالَى الْمَرْءُ بِمَا أَخَذَ الْمَالُ، أَمِنْ

حلال أم من حرام ﴿ زمانهک ب سهر مروژان دا دئ ئیت ئیک د خه مئ نابت کانئ نهو مالی ژ کشفه دسینت، ب حه لالی یان ب هه رامی.

۱۶ و ۱۷- به لاقبوونا زنا یی و شه خوارنا مه یی:

و نه شه ژئ ژ نه نجامئ کیمبوونا باوهرییا خه لکییه ب خودئ، بوخاری ژ نه نه سئ کوړئ مالکی شه دگو هیزت، دبیزت: پیغه مبه ری - سلاف لی بن- گو ت: ﴿ان من اشرط الساعة أن يرفع العلم ويثبت الجهل ويشرب الخمر ويظهر الزنا﴾ ژ نیشانین قیامه تینه زانین دئیته پاکرن، و نه زانین به جه دبت، و مه ی دئیته شه خوارن، و زنا ئاشکه را دبت.

و نموئ ب حالئ موسلمانان نه فرؤ ئاگه هدار بیت دزانت کو بازارا شان هه ردو فاحشا ژ هه ر بازاره کا دی یا ب ره و اجتره، و گرفتاریا ژ هه مییی مه زتر نه وه نه ف هه ردو تاوانه د گهل وان هه می خرابی و شوینوارین وان یین تالانکه ر شه ل سهر جفاکئ و ملله تان وه سا دئینه سالو خدان کو نهو تشته که دکفته دبن چارچو و شه یی ئازادییا مروژئ یا که سایه تی، هه ر وه کی نه ف که سه یین شان هه ردو تاوانان ب قئ په نگئ سالو خ دده ن ژبیر کرییه کو کار تی کرنا شان هه ردو تاوانان گه له ک جاران ژ توخو بیئ تاوانباران ده ریاس دبت، و جفاکئ هه مییی تووشی گرفتاری و به لایی دکه ت.

۱۸- ئاشکه را بوونا ئامیره تین موسیقی:

طه به رانی ژ سه هلی کوړئ سه عدی شه دگو هیزت، دبیزت: ﴿سیکون فی آخر الزمان خسف وقذف ومسح﴾ ل دویماهیییا زه مانئ خه سف وقه ذف و مه سخ دئ بن. و نه شه سئ په نگین عه زابین عامن یین خودئ ب سهر خه لکی دا دئینت، هنده کان گو ت: نهو که نگیه نه ی پیغه مبه ری خودئ؟ پیغه مبه ری گو ت: ﴿إذا ظهرت المعازف والقينات﴾ نه گه ر ئامیره تین موسیقی و ژنین سترانیئژ ئاشکه را بوون. یه عنی: نه گه ر مه سه له گه هشته وی هه ددی ئامیره تین له هوئ و سترانین بی هتک د نا ف خه لکی دا به لاقبوون،

و هاتنه ئاشکەرا، یان هاتنه حەلالکرن، هنگی ئەو خەلک دێ خو هیژای هندێ کەن خودێ عەزابەکا عام ب سەر وان دا بینت، و ب ڕەنگەکی ئەو پێ دزانت ئەو وان ببەتە هلاکی.

۱۹- حوکمکرن کچی ل دایێ:

موسلم د حەدیسەکا دەرژ دا ژ عومەری فەدگوهیزت کو پیغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆتە جبریلی دەمی وی پسارای نیشانین قیامەتی ژێ کړی: ﴿أَن تَلِدَ الْأُمَمَ رَبْتَهَا﴾ و دەر حەقا مەعنا ئی حەدیسێ دا گەلەک تەفسیر و بۆچوون هەنە یا ژ هەمییا بەرەقلتر -وەکی زانایی مەزن ئین حەجەر دیبژت- ئەو عەیاڵ دەر حەقا دەیبابان دا بێ ئەدەب دبن، و مەسەلە دگەهتە هندێ کچ حوکمی ل دەیکی دکەت، و ئەمران لێ دکەت، و بەرێ خو نادەتە هندێ کو ئەفە دەیکا وێه و دقیت ئەو قەدری وێ بگرت و گۆتتا وێ ل عەردی نەدەت.

و دوبر نینە حەدیسێ بەحسێ کچی و دەیکی ب تایبەتی کر -هەر چەندە کور و باب ژێ د کەشە د بن مەسەلێ فە- چونکی ئەف کارە ژ کچی دەر حەقا دەیکی دا کریتترە، چونکی یا بەلاف ئەو کچ بۆ دەیبابان یان بۆ دەیکی ب تایبەتی یا ب ڕەحمترە، و پتر قەدری ددەتی، قیجا ئەگەر مەسەلە گەهشتە هندێ ئەخلاقێ کچی وەسا خراب ببت دەیکا خو ب چو حسیب نەکەت ئەو هنگی (ئەخلاق) دێ د (ئەزمەیهکا) دورست دا بت. و پێ نەقیت بێژین ئەقرو گەلەک کچ -وکور ژێ- هەنە هزر دکەن دەیک و بایین وان ژ مۆدیلین کەشن دقیت بینە هاقیتن د تەنەکین گلیشی دا، دا کاروانی پیشکەفتنی فەنەمینت یان گیرۆ نەبت!

۲۰- بەلاقبونا کوشتنی:

موسلم ژ ئەبوو هورەیرە فەدگوهیزت، دیبژت: پیغەمبەری -سلاڤ لێ بن- گۆت: ﴿وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا تَذْهَبُ الدُّنْيَا حَتَّى يَأْتِيَ عَلَى النَّاسِ يَوْمَ لَا يُدْرِي الْقَاتِلُ فِيمَ

قتل، ولا المقتول فیم قتل ﴿۱﴾ ټز ب وی که مه یی نه فسا من د دهستان دا دنیا ناچت
 هتا زه مانهک ب سهر مروځان دا دئیت ټهوئ کوشتنی دکهت نرانت بوچی ټهو کوشتنی
 دکهت، و ټهوئ دئیته کوشتن نرانت بوچی ټهو هاتییه کوشتن.

مه عنا: کوشتن وهسا دئ به لاف بت، دئ بیینی مروځهک یی کوشتنی دکهت بیی
 بزانت کانئ بوچی یان ژ بهر چ ټهو ځی چهندي دکهت، و ئیک دئ ئیته کوشتن نرانت
 بوچی یان ژ بهر چ ټهو هاتییه کوشتن، و ئاشکه رایه کو تشتی ژ هه مییی به لافتر
 ل زه مانئ مه یی نوکه کوشتنه.. د دو جهنگین جیهانی ب تنی دا ل ځی سه د سالا
 دویمایی نیزیکي چل ملیوون مروځان د بهر پیان چوون، و بارا پتر ژ وان نه زانییه
 کانئ بوچی ټهو هاتییه کوشتن، یان گونه ها وان چ بوو!

۲۱- نیزیکبوونا زه مانئ:

ئیمامی ټهمه د ژ نه نه سی کوړئ مالکی ځه دگوځیزت، دبیزت: پیغه مبه ری - سلاق
 لی بن- گوټ: ﴿۱﴾ لا تقوم الساعة حتی یتقارب الزمان، فتكون السنه کالشهر، والشهر
 کالجمعة، وتكون الجمعة کاليوم، ويكون اليوم کالساعة ﴿۲﴾ قیامهت رانابت هتا زه مان
 نیزیکي ئیک نه بت، ځیجا سال دئ وهکی هه یځی لی ئیت، و هه یځ وهکی هه فیتی، و
 هه فتی وهکی ږوژه کی و ږوژهک وهکی سه هته کی.

و د مه عنا ځی هه دیسی دا زانایان گه لهک گوټن هه نه، مروځ دښت وان هه مییان
 بو دو گوټان بزځرینت:

یا ئیکئ: هندهک دبیزن: مه خسه د پی مه عنا وی یا حه قیقییه، یه عنی: ږوژ و
 شهف کورت دبن، و دبت ټهف چهنده ژ بهر ټه گره کا طه بیعی بت یا کو دئ ب سهر
 زځرینا ږوژئ و هه ردی دا ئیت.

یا دووئ: هندهک دبیزن: مه خسه د پی مه عنایا مه جازییه، و ټه ځان چهنده بوچوون
 هه نه: هندهک دبیزن: بهرتهک د ده می دا نامینت، لهو ټهو کارئ خه لکی بهرئ

د دهه‌کې کورت دا ذکر نهو نه‌شپږ د دهه‌کې درېژ دا بکه، و هندهک دبېژن: هندهک
 نامیره‌تین نوی دې دهرکه‌شن لهو زه‌مان دې نیزیکی ئیک بت، بو نمونه: نهو ریکا
 بهرې خه‌لکې ب ساله‌کې دېرې خه‌لک ب هه‌یقه‌کې دې برت، ژ بهر په‌یدابوونا
 نامیره‌تین نوی یین گه‌اندنې.

۲۲- نیزیکی‌بوونا سویک و بازاران:

نه‌حمده و بن حبان ژ نه‌وو هوره‌یردی شه‌دگوه‌یزن، دبېژت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لې
 بن- گوټ: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَظْهَرَ الْفَتَنُ، وَيَكْثُرَ الْكُذْبُ، وَيَتَقَارَبَ الْأَسْوَاقُ﴾
 قیامت رانابت هتا فتنه په‌یدا دېن، و دره‌و مشه دېن، و سویک نیزیکی ئیک دېن.

و ل دور نیزیکی‌بوونا سویکان چهند ته‌فسیره‌ک هه‌نه، هندهک زانایین که‌شن ل دویف
 تیگه‌هشتنا خو بو حه‌دیسې دگوټ: مه‌خسه‌د پې نه‌وه سویک بې ره‌واج دېن و فایدې
 وان کیم دبت، به‌لې نوکه پستی وې پیشکه‌فتنا ل قی زه‌مانې مه په‌یدا بووی بو مه
 دیاروو کو مه‌خسه‌د پې نه‌وه هاتن و چوون ل عه‌ردی و ل عه‌سمانی و د دریا‌یی دا
 ب ساناهی دکه‌شت لهو شه‌دگوه‌استنا په‌رتالان ژ سویکه‌کې بو ئیکا دی ب ساناهی
 دکه‌شت، لهو دې بیژنی هه‌ردو سویک یین ب ره‌خ ئیک شه، هه‌ر وه‌سا به‌لاقبوون و
 پیشکه‌فتنا نامیره‌ت و ده‌زگه‌هین راگه‌اندنې دېته نه‌گه‌را هندې خه‌لکې هه‌ر سویکه‌کې
 دې ناگه‌ه ژ خه‌لکې سویکا دی هه‌بت، هتا دره‌جه‌یه‌کې مرؤف دې هزر که‌ت سویک و
 بازار هه‌می ب ره‌خ ئیک شه‌نه.

۲۳ و ۲۴ و ۲۵- په‌یدابوونا فه‌حشاتی و بې مرؤفایینی و جیرانییا خراب:

نه‌حمده ژ عه‌بدللاهې کورې عه‌مری شه‌دگوه‌یزت، دبېژت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لې
 بن- گوټ: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَظْهَرَ الْفَحْشُ وَالتَّفَاحُشُ وَقَطِيعَةُ الرَّحِمِ وَسُوءُ
 الْمَجَاوِرَةِ﴾ قیامت رانابت هتا کار و گوټنن فه‌حش و بې مرؤفایینی و جیرانییا خراب
 ناشکه‌را دېن.

و ئەف هەر سێ سالۆخه ته نیشانا کۆم باوهرییا خه لکییه، و کوئه خلاقێ وان خراب دبت.

۲۶- رهشکرنا سههر و رههان:

ئهحمده ژ عهبدللاهێ کورێ عههباسی قه دگوهیژت، دبێژت: پێغه مبههری -سلاف لێ بن- گووت: ﴿يَكُونُ قَوْمٌ فِي آخِرِ الزَّمَانِ يَخْضِبُونَ بِهَذَا السَّوَادِ، كَحَوَاصِلِ الْحَمَامِ، لَا يَرِيحُونَ رَائِحَةَ الْجَنَّةِ﴾ ل دویماهییا زهمانی ملله تهک دێ ههبت قی رهشی ب کار دئینن وهکی بهرچێلکێن کۆتران، ئهو بێهنا بهحهشتی سهح ناکهن.

و دبت مهخسه د ب قی حه دیسی ئهو بت هندهک زهلام ل دویماهییا زهمانی دێ ده رکهشن سههر و رههین خۆ رهش دکهن، ههردو جێنیک و موپی ئالهکان دتراشن و هندهک موی ل سههر ئهزرنکا خۆ دهیلن و درێژ دکهن، دهمی مرۆف بهری خۆ ددهتی بیرا مرۆقی ل طهیران دئێته قه.

۲۷- بهلاقبرونا قهلسی:

طه بهرانی ژ ئه بوو هورهیره قه دگوهیژت دبێژت: ﴿إِنْ مِنْ أَشْرَاطِ السَّاعَةِ أَنْ يَظْهَرَ الشَّحْ﴾ ژ نیشانی قیامه تییه قهلسی ئاشکهرا دبت.

یه عنی: رهحم د ناف خه لکی دا نامینت و کهس هاریکارییا کهسی ناکهت و قهلسی و چریکی د ناف خه لکی دا دبته تشتهکی بهلاق و ئاشکهرا.

۲۸- ژن دبنه بازرگان:

د حه دیسه کی دا یا ئهحمده ژ عهبدللاهێ کورێ مهسعوودی ل دۆر نیشانی قیامه تی قه دگوهیژت، دبێژت: پێغه مبههری -سلاف لێ بن- گووت: ﴿وَفُشُوَ التَّجَارَةُ، حَتَّى تَعِينَ الْمَرْأَةُ زَوْجَهَا عَلَى التَّجَارَةِ﴾ و بازرگانی بهلاق دبت ههتا ژن د بازرگانیی دا هاری زهلامی خۆ دکهت.

یه‌عنی: مال زیده دبت، و بازرگانی مشه دبت، یان ژی (ته‌کالیفین) ژینن هند ب زه‌حمه‌ت دکه‌شن ژن ژی هاری زه‌لامی خو بازرگاننن دکه‌ت هه‌تا بشین مالا خو ب ریشه‌بهن، یان قیانا خه‌لکی بو مالی هند زیده دبت هه‌تا ژن ژی ده‌ست ب بازرگاننن دکهن دا پتر مالی کویم بکهن.

۲۹- - مشه‌بوونا بیقه‌له‌رزان (زلزالان):

بوخاری ژ ئه‌بوو هوره‌یره‌ی قه‌دگوه‌یت، دبیت: پیغه‌مبه‌ری -سلاش لی بن- گوٚت: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَقْبُضَ الْعِلْمُ، وَتَكْثُرَ الزَّلَازِلُ﴾ قیامه‌ت رانابت هه‌تا زانین دئیته ستانن، و زلزال زیده دبن.

ژ قی هه‌دیسئ ئاشکه‌را دبت کو مشه‌بوونا عه‌رد هژیانی ئیک ژ نیشانین نئیزیکبوونا رۆژا قیامه‌تییه، چونکی ئه‌ف دیاردا سورشتی هندئ دگه‌هینت کو هنده‌ک گوهرین ب سه‌ر زکی عه‌ردی دا هاتینه، و هه‌ر چه‌نده زلزال ب خو تشته‌کی طه‌بیعییه، به‌لی زیده‌بوون و به‌رده‌وامی و به‌لاقبوونا وان ب قی ره‌نگی وئرانکه‌ری یئ نه‌م ل قان دویماهیان دبیین نیشانا نئیزیکبوونا ژقانی مه‌زنه ژقانی ب دویماهی هاتنا ژییئ قی دنیا‌یی.

۳۰- چوونا چاکان:

ئه‌حمه‌د ژ عه‌بدللاهئ کوړئ عه‌مری قه‌دگوه‌یت، دبیت: پیغه‌مبه‌ری -سلاش لی بن- گوٚت: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى يَأْخُذَ اللَّهُ شَرِيطَتَهُ مِنْ أَهْلِ الْأَرْضِ، فَيُبْقَى فِيهَا عَجَاجَةٌ لَا يَعْرِفُونَ مَعْرُوفًا وَلَا يَنْكُرُونَ مَنْكَرًا﴾ قیامه‌ت رانابت هه‌تا خودئ چاکین خو ژ خه‌لکی عه‌ردی وه‌رگرت، قیجا هنده‌ک بیخیر لی دمین نه‌باشی ل نک وان باشیه و نه خرابی خرابیه.

۳۱- وەرگرتا زانینې ژ بچویکان:

نبن موبارهک ژ نېبو نومېه یې جومه حی قه دگو هیزت، دبیژت: پیغه مبهری - سلاف لی بن- گوت: ﴿ان من اشراط الساعة ثلاثاً: إحداهن التماس العلم عند الأصغر﴾ سې نیشانین قیامه تی هه نه، ئیک ژ وان: وەرگرتا زانینیې ژ بچویکان.

و ژ عه بدل لاهې کورې مه سعوودی دئته قه گوهاستن، دبیژت: مروث دی مین چاک و ئیکگرتی هندي زانین ژ صه حابییتن موحه مبهدی - سلاف لی بن- و ژ مه زین وان بگه هته وان، و هه ر جاره کا زانین ژ بچویکان گه هته وان نهو دی چنه هلاکې.

۳۲- قه کرنا باژپړې قه سطره نطینیې:

د هژماره کا حه دیسان دا به حسې باژپړې سته نبولې نهوې بهرې دگوتنې: (قه سطره نطینیې) هاتیې، و هندهک ژ وان ناشکرا کریه کو موسلمان دی قی باژپړې ب شهر ستین، و پستی مرنا پیغه مبهری - سلاف لی بن- ب نیزیکی هشت سهد سالا نهف گوتنه ب جه- هات، بهلې د هندهک حه دیستین دی دا هاتیېه کو موسلمان قی باژپړې جاره کا دی بی شهر دی قه کهن و وی ژ دهستی کافران ئینه دهر، وهکی وی حه دیستی یا موسلم ژ نه بوو هوریره دی قه دگو هیزت دبیژت: پیغه مبهری - سلاف لی بن- گوت: ﴿سمعتهم بمدينة جانب منها فی البر وجانب منها فی البحر﴾ هه وه ناقي باژپړه کی گوه لی بوویه لایه کی وی ل هشکاتیېه و لایه کی وی د دهریای دایه؟ گوتن: بهلې نهی پیغه مبهری خودی، پیغه مبهری - سلاف لی بن - گوت: ﴿لا تقوم الساعة حتی یغزوها سبعون ألفاً من بنی إسحاق، فإذا جاؤوها نزلوا، فلم یقاتلوا بسلاح و لم یرموا بسهم، قالوا: لا إله إلا الله والله أكبر، فیسقط أحد جانبیها الذی فی البحر، ثم یقولوا الثانية: لا إله إلا الله والله أكبر، فیسقط جانبها الآخر، ثم یقولوا الثالثة: لا إله إلا الله والله أكبر، فیفرج لهم فیدخلوها، فیغنموا، فبینما هم یقتسمون المغانم إذ جاءهم الصریخ، فقال: إن الدجال قد خرج، فیرکون کل شیء و یرجعون﴾ قیامه ت

رانابت هتا هفتی هزار ژ بهنوو سحاقی ب غزا دچنی، قیجا نهگهر نهو هاتنی نهو شهړی ب چو چهکی ناکهن، و چو تیران ژی ناهاقین، دی بیژن: لا إله إلا الله والله أكبر، لایي وی نهوی د دهریایي دا دی کهفت، و جارا دووی دی بیژن: لا إله إلا الله والله أكبر، لایي وی یی دی دی کهفت، و جارا سییی دی بیژن: لا إله إلا الله والله أكبر، دی ل بهر وان قهبن و دی چنه د باژپری دا، و دهسکهفتییان دی ب دهست خوځه نین، و دهمی نهو دهسکهفتییان ل خو لیکه دکهن، هاوار دی گهته وان کو دهجال دهرکهفت، قیجا نهو دی ههمی تستان هیلن و دی زقرنهغه.

و ژ قی همدیسی دئیه زانین کو باژپری ستهنبولی نهوی موسلمان ب شهړ ژ کافران دستین، روزهک دی ئیت نهو جارهکا دی دی بته واری کوفری، لهو موسلمان دی جیهادی کهن هتا وی دوباره بستین، بهلی قی جاری ستاندنا وی دی بی شهړ بت، و پستی قهکړنا وی ئیکسر دهجال دهرکهفت.

۳۳- کرنا شهړی جوهییان:

بوخاری ژ نهوو هورهیره قه دگوهیزت، دبیزت، پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: ﴿لَا تَقُومُ السَّاعَةُ حَتَّى تَقَاتِلُوا الْيَهُودَ، حَتَّى يَقُولَ الْحَجَرُ وِرَاءَ الْيَهُودِي: يَا مُسْلِمُ، هَذَا يَهُودِي وَرَأَى فَاقْتُلْ﴾ قیامهت رانابت هتا هوین شهړی جوهییان بکهن، قیجا نهو بهری جوهی دچته پشت دی بیژن: نهی موسلمان نهغه جوهیه که ل پشت من ودره وی بکوژه!

نهف همدیسه هندی دگهینت کو بهری هاتنا قیامهتی جوهی دی کومنه سهریک و ههڅرکی و دوزمنی د ناڅهرا وان و موسلمانان دی پهیدا بت، پاشی شهړهکی مهزن دی د ناڅهرا ههردو لایان دا چی بت، و موسلمان دی وان برین، و ب نیشانان قه سهرپه شکیڼ قی (مزگینییی) ل فان پینجی سالتین دویماهییی یی ئاشکهرا دبن، پستی

جوهی ل فلسطینى کومبووین.. بهلى هنگى ئەف چەندە دى ب جە- ئیت دەمى ئیسلام
دبته شعارى لایى بهرانبهرا!

۳۴- خرابوونا کهعبى ب دەستى حەبەشییان:

و حەبەشى خەلکى وى وهلاتینه یى نوکه دبترنى: (ئەشیوبیا)، ئیمامى بوخارى
ژ ئەبوو هورەیرەى قەدگوهیزت، دبتر: پیغمهبرى -سلاف لى بن- گوت: ﴿يَا بَعْ لِرَجُلٍ
مَا بَيْنَ الرُّكْنِ وَالْمَقَامِ، وَلَنْ يَسْتَحِلَّ الْبَيْتَ إِلَّا أَهْلُهُ، فَإِذَا اسْتَحْلَوْهُ فَلَا تَسْأَلُ عَنْ هَلَكَةِ
الْعَرَبِ، ثُمَّ تَأْتِي الْحَبْشَةَ فَيُخْرِبُونَهُ خَرَابًا لَا يَعْمُرُ بَعْدَهُ أَبَدًا، وَهُمْ الَّذِينَ يَسْتَخْرِجُونَ
كَنْزَهُ﴾ د ناڤهرا روكنى و مهقامى دا بهيعه دى بوزەلامهكى ئيتەدان، و ژ خەلکى
بهيتى پيغهتر کهسهک وى حەلال ناکەت، و ئەگەر وان ئەو کر تو پسپارا تپچوونا
عەرەبان نەکه، پاشى حەبەشى دى ئين و وى خراب کەن خرابکرنەکا وەسا ئەو پشتى
هنگى ئیدی نائيتە ئاڤاکرن، و ئەون خزینەيىن وى دئیننەدەر.

ژ قى حەديسى ئاشکەرا دبت کو عەرەب ئیکا هند دى کەن پيرۆزى و حورمەتا
کهعبى نەمينت، و حەراميبى دى ل وىرى کەن، و هنگى دەسپیکا تپچوون و هلاکا
وانه، لەو مللەتەکى بيانى کو حەبەشینه دى ل سەر وان زال بن و وهلاتى وان داگیرکەن،
و مەسەلە دى گەهتە هندى ئەو دى قەستا کهعبى کەن، و قى جارى دى کهعبى ستين
و خراب کەن، و بەرهکى ل سەر بەرهکى ناھيلن، و خو بناخەيىن کهعبى ژى دى
هەلکۆلن، و ئەو خزینەيىن ل بن هەين دى دەريخن، و پشتى هنگى کهعبە جارەکا دى
ئاڤا نابت حەتا قيامەت رادب.

۳۵- بەلاقبوونا مرنا ب خافلهتى قە:

طەبەرانى ژ ئەنەسى کورى مالکى قەدگوهیزت کو پیغمهبرى -سلاف لى بن-
بهحسى نيشانين هاتنا قيامەتى کر و گوت: ﴿إِنَّ مِنْ أَمَارَاتِ السَّاعَةِ.. أَنْ يَظْهَرَ مَوْتُ
الْفَجَاءَةِ﴾ ژ نيشانين قيامەتیه.. مرنا ب خافلهتى قە پەيدا دب.

یه‌عنی: دئی بینی مرؤقه‌کئی ساخه ههما دئی کهفت و مرت.

۳۶- زیده‌بوونا ژنان و کیمبوونا میړان:

ئیمامی بوخاری ژئه‌نه‌سی کورئ مالکی شه‌دگوه‌یزت، دبیرت: من گوهر
ل پیغه‌مبه‌ری بوو -سلاف لی بن- دگوت: ﴿من أشرط الساعة أن يقل العلم ويظهر
الجهل، ويظهر الزنا، وتكثر النساء ويقل الرجال، حتى يكون لخمسين امرأة القيم
الواحد﴾ ژ نیشانین قیامه‌تینه زانین کیم دبت و نه‌زانین به‌لاف دبت، و زنا په‌یدا دبت،
و ژن زیده دبن و زه‌لام کیم دبن، حه‌تا بو پینجی ژنان خودانه‌کئی ب تنی دمینت.

۳۷- به‌لاقبوونا دره‌وان:

موسلم ژئه‌بوو هوره‌یره‌ی شه‌دگوه‌یزت، دبیرت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت:
﴿سيكون في آخر أمتي أناس يحدثونكم ما لم تسمعوا أنتم ولا آبائكم، فيإياكم وإياهم﴾
ل دویماهییا ئوممه‌تا من هنده‌ک مرؤف دئی هه‌بن وی تشتی دئی بو هه‌وه بیژن یی نه
هه‌وه و نه بابین هه‌وه گوهر لی نه‌بووی، قیججا هشیاری وان بن. و د ربوایه‌ته‌کا دی دا
هاتییه: ﴿يكون في آخر الزمان دجالون كذابون، يأتونكم من الأحاديث بما لم تسمعوا
أنتم ولا آبائكم، فيإياكم وإياهم، لا يضلونكم ولا يفتنونكم﴾ ل دویماهییا زه‌مانی
مرؤقین دره‌وین دئی په‌یدا بن، هنده‌ک گوئنن و هسا دئی بو هه‌وه بیژن نه هه‌وه و نه
بابین هه‌وه گوهر لی نه‌بوویه، قیججا هشیاری وان بن، بلا ئه‌و هه‌وه د سه‌ر دا نه‌به‌ن.

و راستییا قئی حه‌دیسی ل قئی زه‌مانی مه‌گه‌له‌ک یا ئاشکه‌رایه، ب تاییه‌تی
پشتی مشه‌بوونا ده‌زگه‌هین راگه‌هاندنی و باوهری هاتنا خه‌لکی ب وان، و وه‌کی ئه‌م
دزانین بارا پتر ژ (ماددی ئعلامی) یی قان ده‌زگه‌هان دره‌و و وه‌ریادانا راستیییه.

۳۸ - به‌لاقبوونا شاهده زوریی:

ئه‌حمه‌د ژ عه‌بدللاه‌ی کورئ مه‌سه‌وودی شه‌دگوه‌یزت، دبیرت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف
لی بن- گوت: ﴿إن بين يدي الساعة ... شهادة الزور وکتمان شهادة الحق﴾ ل به‌ر

دهستی قیامه تی.. شاهده زۆری پهیدا دبت و شاهدهیا حق دئیتته قهشارتن. یهعنی:
خه لک بی وژدان دبن، ژ دره و شاهدهیی ل سهر خه لکی ددهن، و گوتنا حق قه دشپرن.

۳۹- به لا قه بونا بی ره حمیی د نا قهه را خه لکی دا:

ئه حمه د ژ حوذه یفه ی قه دگوهیژت، دبیزت: پسپارا قیامه تی ژ پیغه مبه ری - سلاق
لی بن - هاته کرن، وی گوت: ﴿علمها عند ربی، لا یجلیها لوقتھا إلا هو، ولکن أخبرکم
بمشاربھما وما یكون بین یدیھا: ان بین یدیھا فتنة وھرجاً﴾ علم ی وی ل نک خودایی
منه، ژ وی پیغه تر کس پی نزانت، به لی ئه ز دئ نیشانی وئ بو هه وه بیژم: به ری
هاتنا قیامه تی فتنه و هه رج پهیدا دبت. گوتن: ئه ی پیغه مبه ری خودی فتنه مه زانی،
به لی هه رج چیه؟ گوت: ﴿بلسان الحبشه القتل. ویلقى بین الناس التناکر، فلا یکاد
أحد أن یعرف أحداً﴾ ب ئه زمانی حه به شییان ئه و کوشتنه، و وه لی دئیت خه لک پشت
ددهنه ئیک و دو، حه تا نیزی که ئیک ئیکی نه نیاست.

ئه قه هنده ک ژ نیشانی قیامه تی یین بچویک بوون، و نیشانی مه زن.. بابته که
دی یی تاییه ت پی دقیت.

جزيي فه رمان نه کرنا ب باشيی و نه پاشفه برنا ژ خرابيی

هه کسه کی په یامهک هبت و بقیته په یاما خو بگه هینته خه لکی، و د قی قیانا خو دا یی راستگو بت د قیته بزانت چاوا دی شیت ریکا خو بو دلین خه لکی بینت، و هتا نهو بشیت قی ریکا ژ یگو تی ب دهست خو قه بینت د قیته دوریشمی نهو هل دگرت هه ردهم نه رمی و رحم و دلوفانی بت، چونکی زقری و توند و تیژی چو رږژان نه بوویه ریک بو کرنا دلان، خودای مهن د نایه تهکا پیروژ دا بیرا پیغه مبه ری خو - سلا ل ل بن - ل نعمه تا دلنه رمی دینته قه یا خودی د گهل کری و دبیزتی: ﴿فِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًا غَلِظَ آلُكَ لَاقْتَضُوا مِنْ حَوْلِكَ﴾ (آل عمران: ۱۵۹) ژ دلوفانییا خودی ب ته و هه قالین ته نهی موحه ممه د خودی منه ل ته کر و تو د گهل وان نه رم کری، و نه گهر تو یی رهوشت خراب و دلره ق بای، دا هه قالین ته ژ ته ره قن.

و مرؤقی تیگه هشتی نه نهوه یی ب هیجه تی نه رمی و خو دویر کرنا ژ زقراتیی هند ل دویف خه لکی به ردهت هتا (قهزیا خو) ژ دهست بدهت و خو د گهل پیلا رږژ به ردهت.. و مرؤقی تیگه هشتی نه نهوه ژ یی داخوای ژ خه لکی بکته دهستی ئیکجار ژ دنیای بکیشن و بینه (دهرویش) و ب دویف وی بکهن ب هیجه تا هندی کو چو خیر د دنیای نینه!!

ریکا دورست یا پیغه مبه ر ودویکه فتیین وان نهوه نهو خه لکی فیری هندی دکهن کانی چاوا دی شین ل وی ده می یی نهو د دنیای دا دژین نهو خو ژ دنیای بی منه بکته، و کانی چاوا دی شین دنیای ب هه می خوشیا وی قه کهنه ریک بو ب دهست قه ئینانا نارمانجا خو، نه کو نارمانجا ب دهست قه ئینای بو ریکا خو..

و پیڅه مهت ب جهئینانا قئ چهندئ ئه و کارئ (فهرمانا خه لکی ب باشیئی، و پاشقه برنا وان ژ خرابیئی) دکهنه ئه و (صه فقه یا بازرگانیی) یا ئه و سهرفه رازیئی بؤ خو د دنیا یی و ئاخره تی دا پی دکرن.

باشترین مروث کیه؟

ئه شه پسپاره که دبت گه له ک جاران و ژ گه له ک لایان شه دئیته هلیخستن، و مروث ده می کیتابا خودئ و سوننه تا پیغه مبه ری -سلاف لی بن- بخوینت، به رسقا قئ پسپاری ب رهنگه کی ئاشکهره دئ بینت، خودایئ مه زن د ئایه ته کا قورئانی دا دبیت:

﴿كُتِبَ خَيْرَ أَمَةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ

بِاللَّهِ﴾ (آل عمران: ۱۱۰) و وه کی ئه م دبیین ئه ف ئایه ته وان هه ر سئ ئه گه ران بؤ مه ده سنیشان دکه ت یین چیتربنی (خه یریته) دایه ئومه تا ئیسلامی، و ئاشکهرایه کو ئه و هه ر سئ ئه گه ر د (ورائی) نین ژ بابی بؤ کوری دئیته شه گوهاستن بیی وی چو ده ست تیدا هه بن، به لکی ئه و هه می د (موکته سه بن) مروث ب ده ست خو دئخن، و ئه و ئه گه ر ژئ ئه شه نه:

ئیک: ﴿تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ﴾ هوبن به ری خه لکی دده نه باشیئی و فه رمانی پی ل خه لکی دکهن.

دو: ﴿وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾ و هوبن خه لکی ژ کارئ خراب و نه دورست دده نه پاش.

سی: ﴿وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ﴾ و هوبن باوهریئی ب خودئ دئینن.

و یا ژ قه سته نه بوویه ئایه تی (فه رمان ب باشیئی و پاشقه برنا ژ خرابیئی) ب پیش (باوهریا ب خودئ) ئیخست بت، چونکی هندی باوهریا ب خودئ نه بته ئه و مه نه هج یئ گوهورینی دئیخته ژینا مروقی دئ وه کی وی دارا خرش بت یا بی مفا.

و د همدیسې ګڼ دا یا ئیمام (نعمه د) ژ (دورا کچا نه بوو له هه بې) څه گواستی
 هاتییه، (دوره) دبیرت: جاره ګڼ پیغه مبهه - سلاڅ لی بن - ل سهر مینه ری بوو
 زه لاهه کی گوتی: نهی پیغه مبهه ری خودی! کیژ مروڅ ژ هه مییان باشته؟ وی گوت:
 ﴿خیر الناس: أقرؤهم وأتقاهم، وأمرهم بالمعروف، وأنہام عن المنکر، وأوصلهم
 للرحم﴾ باشت رینی مروڅان نهو یی پتر قورئانخوین و پتر ب ته قوا بت، و یی پتر
 فهرمانا ب باشی یی بکه ت، و پتر پاشقه برنا ژ خرابی یی بکه ت، و پتر یی ب مروڅا ینی
 بت.

ژ څی نایه تی و ژ څی همدیسې هاته زانین کو نه مرئ ب باشی یی و نه هیا
 ژ خرابی یی خودان پی دبه باشت رین و چیرین مروڅ، و نه څ چنده یا عه جیب نینه،
 چونکی نهو که سی ب څی کاری رادبت نهو یی د خیرا مروڅان دا و نهو یی د خیرا مروڅان
 دا بت دی چیرینی مروڅان بت.

جزایی نه مانا څی کاری:

پشتی بو مه دیار بووی کو فهرمانا ب باشی یی و پاشقه برنا ژ خرابی یی باشت رین
 کاره مروڅی خودان باوهر پی رادبت مه دځیت بزاین کانی نهو مروڅ یان نهو ملله تی
 ب څی کاری رانه بت جزایی وی د دنیا یی و ناخه تی دا دی چ بت.. یه عنی: نه گهر هات
 و ملله تهک وه لی هات خرابی ناشکرا د ناف دا هاته کرن، و هه مییان خو ل سهر څی
 خرابی یی بی دهنګ کر، یان بوونه هاریکارین به لا څکرنا وی، و که سهک نه ما بیژته وان:
 نه څه خرابی یی خو ژئ بدنه پاش، و باشی ما بی خودان.. دویماییا څی ملله تی دی
 چ بت، و ل سهر چ راوه ست؟

به رسقا مه ب تنی دی گوتنن پیغه مبهه ری بن - سلاڅ لی بن -.

ټيک: هاتنه خوارا عهزایی:

نیمام نهحمده ژ جهریری څه دگوځیت دیت: پیغه مبهه -سلاف لی بن- دیت: ﴿ما من قوم يعمل بینهم بالمعاصی هم اکثر وأعز ممن یعمله ثم لم یغیروا إلا عمهم الله منه بعقاب﴾ ملله تهک نینه گونه د ناڅ دا بینه کرن، و ټوین گونه هی نهکهن پتر و ب هیتز بن، پاشی د گهل هندې ژی ټو چو گوځوړینی نهکهن، ټه گهر خودی عهزابه کی ب سهر وان همییان دا نه یت.

مه عنا: ده می کرنا گونه هی د ناڅ ملله ته کی دا ټاشکه را دبت، و بهری ټه څ گونه هه زیده به لاف ببت، ټه گهر ټوین وی گونه هی نهکهن هیتز و شیان هه بن کو نه هیلن ټو گونه هه بیته کرن و د گهل هندې ژی ټو خول سهر کاری بیت دی بی دنگ بکه ن، ب هیجه تا هندې کو ههر ټیکی ب که یفا خوږه، هنگی خودی عهزابه کا گشتی دی دته وان، کو ټو هه می بیت وی گونه هی دکهن و بیت نهکهن ژی بکه څنه ټیازی.

دو: له عنده تا خودی و ژیکڅه بونا دلان:

دیسا نیمام نهحمده ژ پیغه مبهه -سلاف لی بن- څه دگوځیت، دیت: ﴿لما وقعت بنو اسرائیل فی المعاصی نهتهم علماؤهم، فلم ینتهوا، فجالسوهم فی مجالسهم وأسواقهم، وشاربوهم، فضرَب الله قلوب بعضهم ببعض، ولعنهم علی لسان داود وعیسی ابن مریم﴾ ده می ئسرائیلیان ده ست ب کرنا گونه هان کری زانایین وان ټو ژ هندې دانه پاش، به لی وان گونه هه نه هیلان، څیجا زانایین وان ل دیوان و بازارین وان روینستن، و د گهل وان خوار و څه خوار، ټینا خودی دلین وان ژیکڅه کرن، و ل سهر ټه زمانی داوودی و عیسی کورې مهربه می له عنده ل وان کر.

مه عنا: ټه گهر کرنا گونه هی د ناڅ ملله تی دا بو تشته کی وه سا عادی کو نه ټیانا څی گونه هکاری نه که فته دلی مړوڅی زانا ژی، و ټه زانایه خو بیته وی پرتی کو هه ټالینیا څی گونه هکاری بکه ت و د گهل وی رابت وروینت څیجا وه لی بیت

گونه‌هکار هزر بکته وی چو تشتین نه‌دورست نه‌کربنه، نه‌گهر نه.. پا چاوا فلان زانا دا هه‌قالی وی بت؟! هنگی عقوبه‌کا دژوار دئ ب سهر وان ههمیان دا ئیت: ژیکه‌ه‌بونو دلان، و به‌لاقبونو کهر ب و نه‌ثیانئ.. ژبلی له‌عنه‌تا خودئ.

سی: نه‌قه‌بویل‌بونو دوعایان:

ترمذی ژ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- قه‌دگو‌هیزت، دبیرت: ﴿والذی نفسی بیده لتأمرن بالمعروف ولتنهون عن المنکر او لیوشکن الله أن یبعث علیکم عقاباً منه، ثم تدعونه فلا یتجاب لکم﴾ ئەز ب وی که‌مه یی نه‌فسا من د ده‌ستی دا یان هوبن دئ فەرمانا ب باشییی کهن و پاشقه‌برنا ژ خرابییی کهن، یان نیزیکه خودئ عه‌زابه‌کی ب سهر هه‌وه دا بینت، پاشی هندی هوبن دوعایان ژئ بکهن ژئ به‌رسقا هه‌وه نه‌ئیت‌ه‌دان.

ژ قی حه‌دیسئ دئته زانین کو به‌لاقبونو خرابییی د نا‌ف ملله‌تی دا بیی که‌سه‌ک هه‌بت داخو‌زا نه‌هیلان قی خرابییی بکته دبته ئەگه‌را هاتنا عه‌زابه‌کا گشتی، و ژ لایه‌کی دی قه ئەف کاره دبته ئەگه‌را نه‌قه‌بویل‌کرنا دوعایین دوعاکه‌ران..

مه‌عنا ده‌می دوعایین مرو‌قی نه‌ئینه قه‌بویل‌کرن دقیت ئەو بزانت هنده‌ک گونه‌ه‌یین وی یین بو‌وینه ئەگه‌را قی نه‌قه‌بویل‌کرنئ.

چار: زالبونو زالم:

و ژ وان عه‌زایین خودئ ب سهر ملله‌تان دا دئنت ده‌می ئەو فەرمانا ب باشییی نه‌کهن، و ئیک و دو ژ خرابییی نه‌ده‌نه پاش، زالبونو مرو‌قین بی به‌خت و زالم، ئەوین ملله‌تین خو ره‌زبل دکهن و مافین وان دخون، ژ سه‌حابییی پیغه‌مبه‌ری (ئهبوو دهر‌دائی) دئته قه‌گو‌هاستن دبیرت: ((یان هوبن دئ فەرمانا ب باشییی و پاشقه‌برنا ژ خرابییی کهن، یان خودئ سولتانه‌کی زالم دئ ل سهر هه‌وه زال که‌ت قه‌درئ مه‌زنئ هه‌وه ناگرت، و ره‌حمی ب بچوبکی هه‌وه نابه‌ت، و باشین هه‌وه دئ دوعایان کهن دوعایین وان نائینه

قه‌بویلکرن، و هوین دئ داخوازا سهرکه‌فتنی کهن هوین نائیینه ب سهرئی‌خستن، و هوین دئ داخوازا ژئیرنا گونه‌هان بو خو کهن گونه‌هین هه‌وه نائیینه ژئیرن)).

پینج: خرابونا دلی:

ئیمام عه‌لی -خودی ژئ رازی بت- د گۆتته‌کا خو دا دبیرت: ((ئیکه‌مین جهاد ژ ناڤ هه‌وه دئته راکرن جیهادا ب ده‌ستییه، پاشی جیهادا ب ئەزمانی، پاشی جیهادا ب دلی.. قیجا ئەگەر دلی باشی نه‌نیاسی، و که‌رب ژ خرابییی قه‌نه‌بوو، ئەو دئ ده‌رنشیف بت)).

ژ قی گۆتتا ئیمامی دئته زانین کو ئەگەر مروّقی -ب دلی خو- حه‌ز ژ باشییی نه‌کر و که‌رب ژ خرابییی قه‌نه‌بوو، هنگی دلی وی دئ خراب بت، و ئەگەر دل خراب بوو، له‌ش هه‌می دئ خراب بت، وه‌کی پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د گۆتته‌کا خو دا دبیرت، و له‌ش ئەگەر خراب بوو مان و نه‌مانا مروّقی دئ وه‌کی ئیک بت.

ژینا دنیایی ب دیتنا خودان باوهری و کافری

بئی پسیار ژ مه بیته کرن ئەم دئینه قی دنیایی، ل سهری ده می هیشتا ئەم زارۆک ئەم چو ژ قی دنیایی نزانین، پۆژ بو پۆژئی هزرا مه بهر فره دبت، و دیتنا مه بو قی ژینا ئەم د دنیایی دا دبۆرینین کویر دبن، دبت ل ده می جحیلینییی ژی ژ خوین گهرمی ئەم هند دهلیقهیی نه دهینه مهژیی خۆل دویف راستیا قی دنیایی بگهرییت، گاڤا عهقلی مه تمام بوو و هشین مه ب دورستی هاتنه سهری مه و ب دیتنه کا رهخهیی مه بهری خۆ دا قی واری ئەم بی هلبژارتن لی بوینه میڤان، پسیارا بهری ههمییا ئەم ژ خۆ دکهین -چ ب دهنگ چ بی دهنگ- ئەقهیه: ئەری بۆچی ژینا دنیایی یا تژی نه خوشییه؟ بهلا، موصیبهت، ئاتف، نه خوشی، نساخی، مرن.. بۆچی گهلهک جارن خوشیا دنیایی د چاڤین مروقی دا رهش دکهن و د گهروییی دا تال و ترش دکهن؟ ما چاوا بوو ئەگهر ئەف نه خوشییه د دنیایی دا نه بانه؟

پسیاره که هزرا گهلهک مهزن و فیهله سووف و شاعر و خودان دلان وهستاندیه، و کهنگی؟ ده می موصیبه تهکا دنیایی ب خافله تی ڤه دلین وان دهژینت و خوشییه کی ژئ دستینت!

و ئەف پسیارا غهریب یا گهلهک جارن گهلهک ژ مه دکهن من قیا بکه مه دهرگهه بو بابه تهکی گرنگ و فهر، یی کو دڤیت ئەم خۆ تیدا شارهزا بکهین دا ژینا مه د قی دنیایی دا ب وی رهنگی بچته سهری یی خودی قیای، ئەو ژی بابه تی دیتنا مهیه بو قی دنیایی، ئەم -خودان باوهر- چاوا قی دنیایی دینین، و چ جوداهی د ناڤهرا دیتنا مه و یا کافران دا بو قی دنیایی هیه؟ و ئەگهر مه بهرسقا قی پسیاری ب دورستی زانی ئەم دی زانین کانی دهوړی مه یی درست د قی دنیایی دا چیه؟

و چونکی دیتنا مه بۆ دنیایی ژ قورئانی یا وەرگرییه دقیت ل سهری بهری خۆ بدهینه قورئانی کانێ چاوا دنیایی بۆ مه ددته ناسین..

خودان باور دهمی چاڤین خۆ د قی دنیایی دا قهذکته و هسا د دنیایی دگهت کو ئەو جهی به لای و جهرپاندنییه، د قی دهلیقهیی دا قورئان دبیرت:

﴿تَتَّبَلُّوكَ فِيْ اَمْوَالِكُمْ وَاَنْفُسِكُمْ وَلَسْتُمْ مِّنْ اَلَّذِيْنَ اَوْثَرُوا الْكِتَابَ مِنْ

قَبْلِكُمْ وَمِنْ اَلَّذِيْنَ اَشْرَكُوا اَذْهَىٰ كَثِيْرًا وَاِنْ نَّصِرُوْا وَتَنَفَّقُوْا فَاِنَّ ذٰلِكَ مِنْ عَزْمِ

الْاُمُوْر﴾ (آل عمران: ۱۸۶) هوی ب مالی ههوه، و د نهفستین ههوه ژی دا دی ئینه جهرپاندن، و ههوه ژ وان یین بهری ههوه کیتاب بۆ هاتی کو جوھی و فلهنه، و ژ بوتپه‌ریسان ژی دی گوهر ل گه‌لهک ژ وان تستان بت یین ههوه پی نه‌خوش دبت، و ئەگەر هوی بیهنا خۆ ل سهر وی چهندی فرده بکه‌ن، و ته‌قوایا خودی بکه‌ن، ئەو ژ وان کارین موکمه یین کو دقیت مروژ بکه‌ت، و له‌زی تیدا بکه‌ت.

و ل جهه‌کی دی قورئان دبیرت: ﴿وَلَتَبَلُّوْكُمْ بَشٰٓءٌ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ

الْاَمْوَالِ وَالْاَنْفُسِ وَالتَّمْرِٓ وَبَشٰٓرِ الصَّدٰٓرِیْرِ﴾ (الَّذِيْنَ اِذَا اَصْبَحْتُمْ مُصِیْبَةً قَالُوْا اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ

رٰجِعُوْنَ﴾ (أُولٰٓئِكَ عَلٰیهِمْ صَلٰوٰتٌ مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ ۖ وَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْمُتَهْتَدُوْنَ﴾ (البقرة:

۱۵۵-۱۵۷) ب هندهک ترسا ژ دوژمنی، و برسی، و کیمکرنا مالی و رحی، و ب کیمکرنا به‌رهه‌می دارقه‌سپ و میو و دان و دکاکان، یان خرابکرنا وان، ئەم دی ههوه جهرپینین. و تو -ئهی موحه‌مه‌د- مزگینییی ب که‌یف و خوشیا دویماهییی ل دنیایی و ئاخه‌تی بده وان یین بینفره‌هییی ل سهر قی چهندی دکه‌ن. ژ سالۆخه‌تین قان بینفره‌هانه ئەگەر نه‌خوشییه‌ک گه‌هشته وان ئەو دبیرن: ئەم به‌نییین خودیینه و ملک‌ی وینه، ئەو مه ب پێقه دبه‌ت، ویا وی بقیت ئەو د گهل مه دکه‌ت، و ئەم ب مرنی پاشی رابوونا بۆ جزادانی دی ژقرینه نک وی. ئەو بینفره‌هین هه مه‌دح و دلۆقانییه‌کا مه‌زن ژ خودی بۆ وان هه‌یه، و ئەو ئەون یین ل سهر پیکا راست.

مه‌نا: دنیا واری جهریاندنییه، خوشی و نه‌خوشی تیدا تیکه‌لی ئیک دبن، مروت
ب مروتی دئیتته جهریاندن، نه‌خوشی ب سهری دئیت دا صهری بکشت، و بو خو
ب خیر حسیب بکته، و خوشی ژی دگه‌هتی دا شوکری بکته و به‌طران نه‌بت و پی
دسهر دا نه‌چت، خودایی مه‌زن دبیرت: ﴿وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَنْتُمْ وَرَبُّكُمْ
وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا﴾ (الفرقان: ۲۰) مه‌هندهک ژ هه‌وه بو‌هنده‌کان یین کرینه
فتنه و جهریاندن، کانی هوبن دئ صهری کیشین، و وی کهن یا خودی ل سهر هه‌وه
واجب کری، و شوکرا وی کهن، یان نه، و خودایی ته یی بینهر بوویه.

و ل جه‌ه‌کی دی دبیرت: ﴿وَبَلَّوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَإِلَيْنَا تُرْجَعُونَ﴾ (الأنبياء: ۳۵) و ئەم د دنیا‌یی دا ههما ب خوشی و نه‌خوشی هه‌وه دجه‌رینین، و
زقرینا هه‌وه یا دویمایی بو‌حسبی و جزادانی بو‌نک مه‌یه.

ژ به‌ر قی چهن‌دی ده‌می نه‌خوشییه‌ک دگه‌هته خودان باوهری ئەو صهری ل سهر
دکشت و بو‌خو ب خیر حسیب دکته، و ده‌می خوشییه‌ک دگه‌هتی ئەو شوکرا خودی
سهر دکته و د سهر دا ناچت، و د گهل قی هه‌می‌ی ژی وی باوهری هه‌یه کو‌رژده‌ک
هه‌یه ئەو دئ تیدا به‌رانهر خودایی خو‌رابطه‌شه، دا جزایی کریارین خو‌وه‌رگرت: ﴿كُلُّ

نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أَجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَمَةِ فَمَنْ زُحْزِحَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ
الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْفُرُورِ﴾ (آل عمران: ۱۸۵) ههر نه‌فسه‌ک
دقیت تام بکته مرنی، و ب قی چهن‌دی هه‌می خه‌لک دئ زقرنه‌ک خودایی خو، دا
ئەو حسیبی د گهل وان بکته. و ههما خیرین هه‌وه ل دویف کریارین هه‌وه ب تمامی و
بی کیماسی ل رژژا رابوونی دئ بو‌هه‌وه ئینه‌دان، قیجا هه‌چی‌ی خودایی وی قه‌دری وی
بگرت و وی ژ ناگری رزگار بکته و به‌ته به‌هشتی ئەو گه‌هشته وی یا وی قیای. و
ژینا دنیا‌یی ههما ب تنی خوشییه‌کا به‌روه‌خته، قیجا هوبن پی نه‌ئینه‌خپاندن.

و مروځی دیتنا وی بو دنیا یی یا ب څی رهنګی بت، دهمی دئیتنه دنیایی و ژینا خو لی دبورینت خافله تی څی ناکه څت نه ګر نه خوښییه ګه هشتنی، یان تشته کی بهرزه هاته رپکی، بهلکی مه ته لا وی وهکی مه ته لا وی قوتابی لی دئیت یی دچته د هو لا ئمتحانی څه، و (ته وه قوعا) هر پسیاره کا هبت دکته.. نه ګر نهو تشت هاته سه ری یی وی پی خوش بت ب روییه کی ګش دی پیشوازیی لی که ت و شوکرا وی خودایی که ت یی نهو قه نجی لی کری، و هنگی دی یی خودان خیر بت، و نه ګر نهو تشت هاته سه ری یی وی پی نه خوش بت ب دله کی رازی دی ل بهرانبهر راوه ست و دی صه بری کشت و هنگی ژی دی یی خودان خیر بت، و نه څه یه مه عنا وی حه دیسا پیغه مبه ری -سلاف لی بن- نهوا تیدا هاتی: ﴿عجبا لأمر المؤمن، إن أمره كله له خير، وليس لأحد إلا المؤمن، إن أصابته سراء شكر فكان خيرا له، وإن أصابته ضراء صبر فكان خيرا له﴾^(۱) وهی بو کارئ خودان باوهری، کارئ وی ههمی بو وی خیره، و نه څه بو ئیکی نینه ژ خودان باوهری پیڅه تر، نه ګر خوښییه ګه هشتی دی شوکری که ت څیجا دی بو وی خیر بت، و نه ګر نه خوښییه ګه هشتی دی صه بری کشت څیجا دی بو وی خیر بت.

نه څه خودان باوهر.. و کافر یان ژی بلا بیژن مروځی بی باوهر دهمی دئیتنه څی دنیایی د رپکا خوشی و دلچوونین خو را دنیایی دبینت و دنیاست، لهو وی دځیت دنیا یا وهسا بت وهکی وی دځیت، و نهو ههمی هیژ و شیانین خو د څی رپکی دا دمه زیخت، خه باته کا بهر دهوام دکته کو دنیایی ل دویث دلی خو ببه ت و ره شه کا نه خوښیی ژ خو دویر بیخت، څیجا نه ګر جاره کی دنیایی دربه ک وه شاندی و نهو چیبوو یا وی پی نه خوش و وی دیت دنیا یا وهسا نینه وهکی وی دځیت خافله تی ب څی مروځی دکه څت، و ژ بهر کو وی باوهرییه کا وهسا نینه بهرئ وی بده ته صه بری دی بینی

(۱) ئیمامی موسلم څی حه دیسئ څه دگو هیژت.

نه فسییه تا وی ههر زوی دهلوهرییت و (ئهمیار) بو چۆ دبت، د سه رژمیرییه کی دا یا بهری دهه پازده سالان ل ویلایه تیئن ئه مریکی یین ئیکگرتی هاتییه کرن هاتییه کو سالی د ناچهرا (۱۲) هتا (۱۳) هزار کهسان ژ قوتابییین زانکوی یین کوپ و یین کچ خو دکوژن.. ئه فه د ناڤ ته خیه کی دا خو ده ژمیرت ئیک ژ ته خیه یین ره شه نبیر و خوین گهرم و هه ژیکهر بو ژینی، پا هوین بو ته خیه یین دی چ دبیزن؟

ئهوئ باوهرییا وی ئهو بت کو ژین ههما ئهو یا مروڤ د قی دنیایی دا دژیت، و دنیا دقیت یا وه سا بت وه کی وی دقیت، هه ستا وی دئ چ بت ده می خه ونین وی د دنیایی دا خاڤ ده ردکه شن و هیثیا وی ل بهر چاقان ئاڤا دبت؟ یان ده می دبینت جیحیلینیا وی یا دچرمست و گاڤ بو گاڤ یا بهر ب ئیڤارا پیراتییی و شه ڤا مرنی ڤه دچت؟

و مه ته لا خودان باوهری و کافری د گهل قی دنیایی مه ته لا دو مروڤانه بهری وان بو نیڤا (نه فه قه کی) هاتییه دان، باوهرییا ئیک ژ وان ئهو په شتی ئهو ژ قی نه فه قی خلاس دبت بهری وی دئ که فته میرگه کا خوش و بیتفره ه، و یی دی هزر دکه ت قی نه فه قی چو دویماهی بو نین، چونکی ل دویماهییا نه فه قی گوڤه کا ره ش و تاری هه یه خودانی دادعوبرت و بهرزه دکه ت.. قیجا هزر بکه ن پیشفه چوونا ڤان هه ردو که سان د نه فه قی دا چ کارتیکرن ل سه ر هه ستا وان دئ هه بت؟

ئه گهر ته ئه فه زانی دئ زانی بوچی هزرا خو ژ بیرقه کرنی ب پیکا شه خوارنی و موخه ددراتان بهری ههر تشته کی خو ل سه ری (جیلی بهرزه) دده ت ده می د نه فه قی دا بینته نگیه ک دگه هتی.

و پشتی ئه ڤ چهنده بو مه ئاشکه را بووی پسپاره ک هه یه خو ل هزرا گه له ک که سان دده ت ئهو ژئ ته فه یه: ئه ری بوچی خودی وه سا ئقیسییه ئه ڤ دنیایه واری

نه خوښی و تنگایان بت، بوی رږژین خوشی د قی دنیای دا ژ بهر گه فا ره شه
شه قین به لا و موصیبه تی بی تام دین؟

به رسف: چونکی حکمه ته کا مه زن خودی د پشت قی چهندي را هیه، و نه ف
حکمه ته هنگی دی بو مه ناشکرا بت نه گهر هات و مه دو راستی ل بیرا خو ئینانه شه،
و نه و هردو راستی ژي نه شه نه:

نیک:

خودی نه ف دنیایه بو هندي دایه دا بته جهی (ته کلیفی)، و حه تا گوتنا مه پتر
نیزیکی تیگه هشتنی بیت دی بیژین: دنیا وهکی وی هولیه یا ئمتحان لی دئیته کرن، و
نه و (ته کلیفا) د قی دنیای دا ل مروقی هاتییه کرن نه و مروث ب دلی خو و بیی
کوته کی لی بیته کرن عه بدینییا خودای خو ب وی رهنگی بکته یی خودی فرمان پی
لی کری، مه عنا: (عه بدینی) به ره مهی (ته کلیفی) یه، و (ته کلیف) وهکی ژ زمانی
دئیته فامکرن بیی زحمهت و وهستیان نابت، و نه ف ژینا مروث تیدا نه گهر
ژ نه خوښی و وهستیان یا قالا بت، و هر جهه کی مروث بهرئ خو بده تی ژ خوشی
پیته تر تشته کی لی نه بینت، نه ر ب ریکا چ رفتارئ نه و عه بدینییا خو بو خودی دی
ناشکرا که ت؟ نه گهر چی تشتی مروقی قیا یی ژي کیم نه بت، و خهون و خیالین وی
ژي هه می ب جه- بین چاوا (ته کلیف) دی ل وی ئیته کرن؟ و ب چ پالدر نه و دی
عه بدینییا خودای خو که ت؟

دو:

دنیا وهکی بهری نوکه ژي مه گوتی ده رافه که ئمتحان تیدا ب خودانی دئیته کرن، و
نه ف ده رافه بهرئ وی دده ته وی ده ری یی مروقی شه دگو هیزته ژینه کا دی نه و ژینا
دبیژنی: (به رزه خ).. مه عنا: دنیا واری تیبورینییه و نه جهی لیمانییه، قیجا ما
ژ حکمه تییه خودی جهی ئمتحانی و واری تیبورینی ب رهنه کی وهسا بده ت

چ نهخوښی تیدا نهبن؟ ئهړی هنگی مروڅ چهند ب دنيایي څه دى ئيته گريدان، و هه تا چ دهرجه دى يې ئاماده بت ژى بار که ت؟

ژ رهحما خودپيه ب بهنيپين وى وى د دنيایي دا هند قهنجى د گهل کرينه هندى ئهو ههوجه بينى کو بشين پى وى کارى بکهن يى (تهکلېف) پى ل وان هاتيهکرن، و هند شيان ژى دانه وان کو ئهو بشين ب څى کارى رابن، و د گهل هندى ژى دهمى ههڅالينيا وان د گهل څى دنيایي يا نوى، يهعنى: دهمى هيشتا ئهو د گهنج و حجيل څيانا وان بو دنيایي و گريدانا وان پټه يا پتر و موکمره، و چهند ئهو پتر ب ناڅ سال څه بچن دژورابيا گريدانا وان ب دنيایي څه سست دبت، چونكى ئهو غهريزه يا وان ب دنيایي څه گريددهت سار دبت، و دهمى پيراتى دگههته کلوقانكى مهتهلا خودانى وهكى مهتهلا وى مروڅى لى دئيت يى ل سهر سفرهكا وهسا روينشتى يا ههمى پهنگين خوارنى بين خوش لى ههين، و هند ژى خوارى کو تير بووى و ئيدى دلى وى نهچتى کو خو تام بکهتې ژى.

مهعنا پيراتى پشتى جحيلينىي، و نهخوښى پشتى خوشيى، و بهلا و موصيبتين دنيایي ئهو کوکمرى ههڅشکه يى ب سهرى خودان باوهرى و گونههکاري و کافرى دا دئيت و دبه تهگهرا هندى پهيوهنديا وى د گهل دنيایي ئهوا ل دهسپيکى گهلهكا ب هيز و موکم روژ بو روژى سست ببت و تيك بچت، دا دهمى ئهو ژ څى دنيایي بار دکهت گهلهكى پټه گريدای نهبت.

و ل دويماهيى دڅيت ژ بير نهکهين ژى کو ئهو خوشى و نعمهتين ل دنيایي دگههنه مروڅى نه ژيدهرى دلخوشييا مروڅينه، و ههر وهسا نهخوښى و موصيبت ژى ژيدهرى دل نهخوښى و ههگينيا وى نين، و دبت مروڅهك ههبت موصيبتې رپكا خو ل نک نهديت بت و بهلايى سهر نهدا بت د گهل هندى چى تهگهر وى باخيتى دى بينى ههر وهكى (شهقائا دنيایي) ههمى يا ل نک وى کوښ بووى، و ئيکى دى بارا وى

ژ خوشییین دنیایی چو نینه و مالا وی هندی هیلینا چوپچکییه بهلئ گرنرینا ژ دل
 قهت ژ سهر دیمئ وی ناچت.. مهنا دل، ئەو مهمله که تا ژ خودانی پیقه تر کهس نه شیت
 داگیر بکهت، ئەو ب تنئ ژیده ری (سه عاده تنئ و شهقائئ) یه، قیجا تو و دلئ خو و یا
 ته دقیت! (۱)

---

(۱) ئەف بابەتە ژ کتیباً (الحکم العطائية شرح وتحلیل) یا سهیدا (د. محمد سعید رمضان البوطی)
 ۳۴۸-۳۳۴/۱ هاتییه وەرگرتن.

په کسانیا د ناقبه را عیالی دا

دایباب و ئهو کسین ب کارئ پهرودهدیا زاروکان رادبن گهلهک جارن گازندئ ژ هه بونا هسودییی د ناقبه را عیالی دا دکهن، و ناشکه رایه کو په یدابونا هسودییی ل نک زاوړکی گهلهک جارن دبه ئه گه را په یدابونا (ئحرافی) د رفتهار و سلووکئ وی دا، همر و هسا دبه ئه گه را هژوکییا (شه خصیه تا) زاروکی د پاشه پوژئ دا، بهلکی خو کاری ل سهر لایی ساخلمییا وی ژی دکت وهکی زانایین بسپور دیتزن.

گهلهک جارن دایباب بیی ب خو بحه سیین دبه ئه گه را هه بونا هسودییی و کهر و نه ثیانئ د ناقبه را عیالی دا، تشتی دبه ئه گه را په یدابونا هندهک ئیشین نه فسی یین چو جاره بو نه بن ل پاشه پوژئ..

چاوا؟

دی بینی دایک یان باب، ژ بهر چ ئه گه ره کا هه بت، عیاله کی خو پتر نازدار دکت، و پوبته یه کی زیده تر پی ددهت، و قه درئ وی پتر دگرت، ل بهر چا فین خویشک و برایین وی یین دی، تشتی دبه ئه گه را هندئ کو کهر بین هه مییان ژ برایی وان یان خویشکا وان قه بین و هسودییی پی بهن، و د پاشه پوژئ دا نه یاره تییا وی د دلئ خو دا هلگرن، و دویر نینه هندهک جارن ئه ف کهر به بهرئ وان بیده ته (ته سه رروفه کا) نه دورست ژی ژ بهر هندئ دا ئهو ژی ل نک دایبا یین خو -وهکی برایی خو یی دی- ب قه در بکه شن، و باشتیرن نمونه ل سهر قئ چهندي -وهکی ئه ه می دزانین- سه رهاتییا برایین یوسف پیغه مبه رییه -سلاف لی بن- ئه وین بهر گه ربان کری کو برایی خو بکوژن یان خو ژئ خلاص کهن دا دلئ بابی وان بو وان قالا بیت!

و ب سهرېوړ يا هاتيه زانين كو گه له ك جاران زاروكه ك دى نساخ بت، قيجا داياباين وى دى پوښه يه كى تايهت پى كهن، خو يشكه كا وى يان برايه كى وى گاڅا قى چهندي ديبنت دى هزر كهت نساخييه مروقى ل بهر دايابان شرين دكهت لهو دى هزر كهت كو لهو ژى نساخ بيت دا ب قهدر بكهفت، لهو دى بينى لهو ب هممى پركان دى نيتى دا خو نساخ بكهت! و ههر ژ بهر قى چهندييه پتر جاران كه ربين زاروكى ژ وى براى يان خو يشكى قهدين لهو پشتمى وى دبت، چونكى لهو هزر دكهت لهو زاروكى ژ نوى بووى دى جهى وى د دلى دايابان دا گرت.

و يا ژ هممى كريتتر لهو -و مخابن لهو نوكه د ناڅ جكا كا مه دا زېده يا به لافه- داياب قه درى كوركى ژ يى كچكى پتر دگرن، نه ژ بهر چوب تنى ژ بهر هندى چونكى لهو كوركه، داخو زين وى بو ب جه- دئين، گوهمى خو ددهنه ناخفتنا وى، يى نازداركريبه، و چى نابت كهس دلى وى بهيت.. چونكى كوره! لهو رفتهاره ژ دايابان دبته نه گهرا پديدابونا (غيره تى) ل نك كچكى و نه قيانا وى بو براين وى، و دوير نينه بته نه گهرا پديدابونا هندك نيش و گرېكين نه فسى بين ناسى ژى د شه خصيه تا وى دا.. لهو پيخه مهت نه هيلانا قى گرفتاريى د مالى دا، و دا حوژتكرن و قيان جهى خو بو كهر ب و نه قيانى د ناڅ خيزانى دا قه نه كهت نيسلامى خه مه كا مه زن ژ قى چهندي خوار، و ب دژواري داخواز ژ دايابان كر كو لهو خو تووشى قى خه له تيبا كوژدك نه كهن: نه كرنا عهاله تى د ناڅ بهرا عه يالى دا.

نيمامى بوخارى ژ صه حابى پيغه مبهري -سلاف لى بن- (نوعمانى كورى به شيرى) قه دگو هيزت، ديبثت: جاره كى بابى من تشتهك دا من، نينا رابوو چوو نك پيغه مبهري -سلاف لى بن- و گوته: لهى پيغه مبهري خودى، من فلان تشت يى دايه قى كورى، و دايكا وى حوژكر نه ز بيم ته ل سهر قى دانى بكه مه شاهد، پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوته: ﴿ته تشته كى وهكى قى دايه عه يالى خو يى دى ژى؟﴾ وى گوته: نه! نينا پيغه مبهري -سلاف لى بن- گوته: ﴿عهاله تى د ناڅ بهرا عه يالى خو دا

بکهن، و من نه که نه شاهد ل سهر ژی تشتی.. چونکی ئەز ل سهر زولمی نابمه شاهد. مه‌عنا: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- ئەف کاری وی ژ حسیب کر زولم و قه‌بویل نه‌کر ل سهر بیه شاهد، و ئاشکه‌را ئەو که‌سی پوژا قیامه‌تی بیته‌ه‌شری و گونه‌ها زولمی د ستوبی وی دا بت باره‌کی گران وی دی هه‌بت، وه‌کی خودایی مه‌زن دیب‌تر: ﴿وَعَنْتِ أَلْوَجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا﴾ (طه: ۱۱۱) ده‌می سهر هه‌می بو خودایی مه‌زن دچه‌میین ل مه‌حشه‌ری ئەو مروژ یی خوساره‌ته ئەوی باری خو ژ زوردارییه‌کی تری کری.

و د هه‌دیه‌کا دی دا ئیمامی (به‌زار) ژ (ئه‌نه‌سی کوپ‌ی مالکی) قه‌دگوهرت، دیب‌تر: زه‌لامه‌ک ل نک پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- یی پروینشتی بوو، کوپ‌ه‌کی وی یی بچوب‌یک هاته‌نک، ئینا وی کوپ‌ی خو‌ماچی کر و دانا سهر پی خو، ده‌لیقه‌ک پیقه‌نه‌چو کچه‌کا وی یا بچوب‌یک هاته‌نک، وی کچا خو دانا به‌ر سنگی خو، یه‌عنی ماچی نه‌کر و نه‌دانا سهر پی خو، ئینا پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گو‌تی: ﴿بَلَا تَهْ يَهْ كَسَانِي د نَاقِبَه‌رَا هه‌ر دووان دا کربا﴾ ئەو ب خو ئەف تشته ل نک گه‌له‌ک که‌سان یی عه‌ده‌تییه، به‌لی ئەو ب خو نه‌ه‌سایه‌ چونکی (ته‌ه‌رروفه‌کا) هوسا یا بچوب‌یک ژ دایابان دویر نینه‌ بیته ئەگه‌را په‌یدا‌بوونا که‌رب و نه‌قیانی د دل‌ی عه‌یالی دا، نه‌ب تن‌ی ل سهر خویشک و برایان به‌لکی خو‌ل سهر دایابان ب خو ژ، یه‌عنی دویر نینه ئەف کاره‌ بیته ئەگه‌را هند‌ی نه‌قیانا دایابان بکه‌فته دل‌ی عه‌یالی ب خو ژ، و ئەفه‌ کاره‌کی مه‌زنه.

سهرهاتییا (ته‌عله‌به‌ی) وه‌کی د قورئانی دا هاتی

د سوورته‌تا (التوبة) دا خودایی مه‌زن گه‌له‌ک سهرهاتییین منافقان بۆ خودان باوهران شه‌دگپرت، بۆ هندی دا ئه‌و وان بنیاست و خو ژ وان و سالوخته‌تین وان بده‌نه پاش، و ژ وان سهرهاتییان سهرهاتییا (ته‌عله‌به‌یی کورپی حاطه‌بی ئه‌نصاری)یه، خودایی مه‌زن دبپرت:

﴿وَمَنْهُمْ مَّنْ عَاهَدَ اللَّهَ لَئِنْ آتَيْنَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ﴾ (٧٥) ﴿فَلَمَّا آتَاهُم مِّنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ﴾ (٧٦) ﴿فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي قُلُوبِهِم إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ﴾ (٧٧) ﴿أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ﴾ (٧٨) (التوبة: ٧٥-٧٨) و ژ منافقین هه‌ژار هه‌یه یی سوژی ل سهر نه‌فسا خو دده‌ت: کو نه‌گهر خودی هنده‌ک مالی بده‌تی ئه‌و دی خیران ژئی دده‌ت، و دی وی ب مالی خو که‌ت یا مروقیین چاک پی دکهن، و دی به‌ری خو دده‌ته ریکا چاکییی. قیجا ده‌می خودی ژ قه‌نجییا خو دایه وان وان قه‌لسی د دانا خیران دا کر، و چوون و پشت ددا ئیسلامی. قیجا جزایی قی کریارا وان ئه‌و بوو نفاقا وان زیده‌تر لی هات، و هتا رۆژا حسییی ئه‌و نه‌شین خو ژئی قورتال بکه‌ن، ژ به‌ر کو وان سوژا خو ب جه‌ نه‌ئینا، و ژ به‌ر وی نفاق ودره‌وا وان کری. ئه‌ری ما شان دو‌روبیان نه‌زانیه کو خودی وی دزانت یا ئه‌و د دلی خو دا شه‌دشپرن و د نا‌قه‌ه‌را خو دا ل دیوانین خو پی د ناخفن، و کو خودی پرزانایی تشتین نه‌به‌رچاقه؟ قیجا ئه‌و دی وان جزا دده‌ت سه‌را کریارین وان یین وی ل سهر وان هژمارتین.

و ئه‌ف منافقه یی قورئان ئیشاره‌تی دده‌ته سهرهاتییا وی وه‌کی مه‌گو‌تی (ته‌عله‌به‌یی کورپی حاطه‌بی ئه‌نصاری)یه، کتیبین (سیره‌تی) شه‌دگپرن کو ته‌عله‌به‌

مرۆڤه‌کێ فه‌قیر و به‌رده‌ست ته‌نگ بوو، و ژ وان که‌سان بوو یێن دلێ خو دهره دنیا یی و ده‌وله‌مه‌ندی یی، رۆژه‌کێ هاته نک پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- و گوئی: دوعایه‌کێ بو من ژ خودی بکه دا ئهو مالی من زیده بکه‌ت، پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوئی: ﴿ئهی ته‌عله‌به، کیمی تو شوکرا وی بدهی چیتره ژ گه‌له‌کێ تو خو ل به‌ر نه‌گری﴾ و پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- چو دوعا بو نه‌کرن، پشتی چهند رۆژه‌کین دی جاره‌کا دی ته‌عله‌به هاته نک پیغه‌مبه‌ری و دوباره داخواز ژێ کر ئهو دوعایا زه‌نگینی یی بو بکه‌ت، قی جاری پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوئی: ﴿ئهی ته‌عله‌به، ما پیغه‌مبه‌ری خودی بو ته‌ نابته جهی چاقلێکرنی؟ ئه‌ز ب وی که‌مه یی نه‌فسا من د ده‌ستی دا ئه‌گه‌ر من قیابا چیا بو من دا بنه زیر و زیق﴾.

به‌لی ته‌عله‌به ب قی ژێ رازی نه‌بوو، و بو جارا سییی هات و داخوازا خو کره‌ شه، و گوئی: ئهی پیغه‌مبه‌ری خودی دوعا بو من بکه کو خودی مالی بده‌ته من، ئه‌ز ب وی که‌مه یی تو ب حه‌قییی هه‌نارتی ئه‌گه‌ر خودی مالی بده‌ته من ئه‌ز دی هه‌ر ئیکی حه‌قی وی ده‌می..

به‌رانبه‌ر قی (ئله‌حاحا) وی پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- چو پی نه‌ما گوئی: ﴿یا ره‌بی تو مالی بدهیه ته‌عله‌به‌ی﴾ و ده‌مه‌کێ درێژ پیغه نه‌چوو داخواز ته‌عله‌به‌ی بو ب جه‌هات، خودی وه‌سا هه‌زکر مالی وی زیده بوو و بوو خودان په‌ز و هه‌یوانه‌ت، و رۆژ بو رۆژی په‌زی وی زیده بوو و ئهو پیغه موژیل بوو، هه‌تا وه لی هاتی ته‌عله‌به ژ مزگه‌فتی و نقیژین ب جماعت دوبر که‌فتی، رۆژی شوبنا پینج نقیژان ئهو ب تنی دو نقیژا ده‌اته مزگه‌فتی..

رۆژ هاتن و رۆژ چوون په‌زی ته‌عله‌به‌ی هند بۆش بوو جهی وان ل مه‌دینی نه‌کر، له‌و وی ماله‌ک بو خو ژ ده‌رقه‌ی مه‌دینی ئا‌فاکر، و ئیدی نقیژین ئه‌ینی یی ئهو نه‌ده‌اته مزگه‌فتی، رۆژه‌کێ پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- پسپارا وی ژ هه‌نده‌کان کر، وان گوئی:

حال و مهسه لپن وی ئەقەنه.. ئینا پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- گۆت: خولی ب ئەعلەبهی وەر بیت!

پشتی هەيامه کێ خودی زهکات ل سەر موسلمانان واجب کر، ئینا پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- دو زهلام هنارتن دا مالی زهکاتێ کۆم بکهن، و ئیک ژ وان یین ئەو چوینه نک دا زهکاتا وی ژێ وەرگرن ئەعلەبه بوو، گاڤا ئەو هاتینه نک ئەعلەبهی وی گۆت: زهکات چیه؟ هه ما ئەقە ژێ رهنگه کێ جزییه! هەر خو ژ خه لکی صافی کهن پاشی وەر نه نک من، قاصدین پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- چوون زهکات کۆم کر پاشی زقپنه نک ئەعلەبهی، دلێ ئەعلەبهی نه گرت مالی زهکاتێ بدهت ئینا گۆت: ب خودی ئەقە جزییه! هه رن ئەز دێ هزرین خو کهم پاشی!!

گاڤا ئەو زقپنه نک پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- و وان گۆتنا ئەعلەبهی بو قه گپرای، خودایێ مهزن ئەف ئایهتین بووی د دەر حەقا وی دا هنارتن، گاڤا هندەک مروۆقین ئەعلەبهی گوھ ل فان ئایهتان بووی زوی خو قپرا گه هاند و گۆتنی: خولی ب ته وەر بوو، خودی هندەک ئایهت د دەر حەقا ته دا یین هنارتین، و ئەو ئایهت بو وی خواندن، وی د گاڤی دا قهستا مه دینی کر و هاته نک پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- و زهکاتا خو ئینا، پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- ب ئەمری خودی زهکات ژێ وەر نه گرت، و ئەعلەبه ب وان سەر و دلان قە زقپی وی جهی یێ ژێ هاتی، ل سەر ده می ئەبوو به کری جاره کا دی ئەعلەبه هات و داخواز ژێ کر ئەو زهکاتێ ژێ وەرگرت ئەبوو به کری گۆتی: ئەوی پیتغه مبهری -سلاڤ لی بن- زهکات ژێ وەر نه گرتی، ئەز ژێ ژێ وەر ناگرم.. ل سەر ده می عومهری و عوثماني ژێ ئەو هات وان وهکی ئەبوو به کری به رسف دایێ، حه تا ل سەر ده می عوثماني مری. و ب قی رهنگی ناڤی ئەعلەبهی چوو د ناڤ دهفته را منافقان دا، ئەعلەبه ئەوی دگۆتنی: کۆترا مزگهفتی هندی هه می گاڤان ل مزگهفتی بوو، ل سەر نفاقی مر، چونکی زهنگینی و مالی دنیا یێ ئەو د سەر دا بر.

نهم و گوهدانا ودهعی

گرفتارییهک ههیه پتربیا مه ههست پی دکهن، و هندهک جاران حسیی سهر
د گهل خو دکهن، و ژئی بین تنگ دهن، نهو ژئی نهقهیه:

نهوئ بوجی نهم (ئحساسی) دکهن کول هندهک دهمان دلین مه نازک دهن و نهم
ب هشیارییهکا تمام دحهسییین، و پهیهوندییا مه د گهل خودی ب هیز دکهفت، و
تهقوایا مه زنده دبت، پاشی پشتی دهمهکی -یی کورت، یان یی دریتژ- دی بینین
جارهکا دلین مه رهق بوونه فه، و نهو هشیارییا بهری هنگی نهم پی دحهسیاین نهما، و
نهم بووینه هندهک مرؤقین دی؟

دی گوهی خو دهینه خواندنا قورئانی، یان هه دیسهکی، یان وهزهکی، دی هند
بینین چاقین مه پزندک باراندن، و د دل دا نهم دی پهیمانی دهین کو بینه هندهک
مرؤقین دی، پاشی گاغا نهو دهلیشه د سهر مه را بوئی، دی ل ئیک و دویا خویا بهری
زقربنهفه، ههر وهکی نهم نه نهو مرؤف بووین بین مه بهری هنگی پهیمان دایه خودی کو
خو بگوهورین؟

و ههر چهنده د قی مهسهلی دا مرؤشهک ژ ئیک دی یی جودایه، ل دویف
جوداهییا دلین وان، و زندههی و کیمیا باوهرییا وان، بهلی ب هزرا من خودان باوهر
ههمی ب پهنگهکی یان پهنگهکی دی دپشکدارن، خو صهحابییین پیغهمبهری -سلاط
لی بن- کو پشتی پیغهمبهران د ناث مرؤقان دا یین سهرپشک و بژاره نهون، وان ژئی
نهف گازنده ژ دلین خو دکر، و نهخوشی ژ قی گرفتارییی ددیت.

(موسلم) ژ (هه نظلهیی ئوسهیدی) شه دگوهرتژت -و بو زانین هه نظله ژ وان
صهحابیان بوو یین وهی دنقیسی- دیتژت: رۆژهکی نهبوو بهکر کهفته بهر سنگی من،

گوت: تو یی چاوانی نهی حه نظله؟ من گوتی: حه نظله یی بوویه منافق! نه بوو به کری گوت: (سبحان الله) تو چ دیتری؟! حه نظله یی گوت: نه دچینه نک پیغه مبهری -سلاف لی بن- بو مه به حسنی به حه شتی و جه هنه می دکهت تو دی بیتری نه ب چاٹ یی دبیین، پاشی نه ژ وی رادیین دئیین ب ژن و مال و عه یالی قه موژیل دبیین، و نه گهله کی ژ وی یا پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتیه مه ژیرر دکهین، نه بوو به کری گوت: ب خودی نه ژ وی ب قی دحه سییم یا تو دیتری، حه نظله دیترت: ئینا نه و نه بوو به کر چوینه نک پیغه مبهری -سلاف لی بن- و مه گوتی: نهی پیغه مبهری خودی حال و مه سه لین مه نه نه، پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتیه مه: ﴿والذی نفسی بیده انکم لو تدومون علی ما تکنون عندی وفی الذکر لصافحتکم الملائکة علی فرشکم وفی طرقکم ولكن یا حظلة ساعة وساعة﴾ نه ژ وی که مه یی نه فسا من د دهستی دا نه گهر هوین و هسا بمینن و هکی ده می هوین ل نک من، و هوین د زکری دا، ملیاکهت ل سهر جهین هه وه و ل سهرین ریکین هه وه دا ئینه ده ستین هه وه، به لی نهی حه نظله ده مه کی نه و ده مه کی نه و.

ژ قی حه دیسی ئاشکه را دبت کو خو صه حابییان (ئحساس) دکر کو ده می نه و گوه داریا و هعزی پیغه مبهری -سلاف لی بن- دکهن، نه و نه و هکی وی ده مینه ده می و هعز ب دویماهی دئیت و دزقرنه مالین خو، و پیغه مبهری -سلاف لی بن- نهف چهندا هه ژ وان ب غه ربی قه و هرنه گرت، نه گوتی: پا مادم و هسایه نه و هه وه چو مفا بو خو ژ و هعزی من نه دیتییه، به لکی نه و تی گه هاندن کو دل ل هه می ده مان د ئیک حاله تی دا نابت، ده مه ک ب سهر دا دئیت و هسا نازک دبت خو بای سهری سحاران وی ده ژرنت، و هنده ک جاران ژ وی بیتری پرته ژ که ره کی ره ق هه کری، و ههر نه و دله یی بهری هنگی.. و بو وان دیارکر کو نه گهر دلین وان هه می ده مان د حاله تی ئیکی دا بن، نه و دی ژ تبیعه تی خو -وهک مروژ- دهرکه فن، و دی بنه ژ پشکا ملیاکه تان، له و دی شین ل سهر جهین خو، یان ل سهر ریکتی، چنه ده ستی ملیاکه تان!

مه‌عنا: نه مومکنه ئەو بشپین ئیکا هند ژ دلپن خو چۆ بکهن کو ههمی گافان د حاله‌تی هشیارییی دا بژین ماده‌م ئەو مروڤن، به‌لی تشتی دڤیت ئەو بشپین بکهن ئەفه: ده‌می ئەو د حاله‌تی هشیارییی دا دژین دڤیت ئەو هند باوهریی بو خو کۆم بکهن کو پستی هنگی پی بژین و نه‌هیلن غه‌فله‌ت دلپن بره‌ڤینت و هی‌دی هی‌دی بمی‌ژت هه‌تا هسک بکه‌ت.

و دا بو مه‌ ئاشکه‌را ببت کانێ بوچی ئەم ل ده‌می گوهدانا وه‌عزی دجو‌داينه‌ ژ ده‌مین دی، دڤیت هه‌را خو د ئە‌گه‌رین قی جو‌داهییی دا بکهن، و ئە‌ف ئە‌گه‌ره -وه‌کی زانای مه‌زن (ابن الجوزی) د کتیب‌ا خو (صید‌الخاطر) دا ئاشکه‌را دکه‌ت- د دو خالان دا کۆم دبن:

یا ئیکێ: هه‌ده‌ وه‌عه‌زه‌ وه‌کی قامچییه‌، ئیشانا وی ل ده‌می لیدانی نه‌ وه‌کی وی ئیشانییه‌ یا پستی هنگی خودان پی ده‌مییت.

یا دووی: ل ده‌می گوهدانا وه‌عزی مروڤ ژ دنیایی و موژیلاهیپن وی دهر‌دکه‌فت، یه‌عنی پهبه‌ستا دنیایی ل سه‌ر دلێ مروڤی کیم دبت، یان هه‌ر نامینت، و گا‌فا وه‌عز خلاس جاره‌کا دی ئەو دزڤرتنه‌ دنیایی، و ب خوشی و نه‌خوشییین وی فه‌ موژیل دبت، و عه‌ردی ئە‌گه‌ر (قانونا جازیبیه‌تی) هه‌بت له‌شان پی ب نک خو فه‌ بکیشت، دنیایی ژی قانونا خو یا جازیبیه‌تی هه‌یه‌ به‌لی بو دلان، دلان ب نک خو فه‌ دکیشت! و گرفتاری ئە‌فه‌یه‌ خودی دنیا وه‌سا یا دای کو جازیبیه‌تا وی بو دلان ژ جازیبیه‌تا ئاخه‌رتی پتر بت، چونکی جازیبیه‌تا دنیایی ژ داخلی مروڤی دڤیت، و جازیبیه‌تا ئاخه‌رتی ژ خارجی وی دڤیت، و تبیعه‌تی مروڤی وه‌کی یی ئافییه‌ به‌ری خو بدی ل جه‌پن نزم دگه‌رپیت و سه‌رنشیف دچت، و هه‌تا تو بشپی وی سه‌ره‌قراز به‌ی دڤیت تو ژ خورتان بی، چونکی به‌س ئا‌فا خورتان سه‌ره‌قراز دچت!

پسیار ل څیړئ نه‌څه‌یه: ئه‌رئ ړیکه‌ک هه‌یه مروځ بشیت دلئ خو پئ ژ جازبییه‌تا
دنیا یئ خلاص بکه‌ت، وه‌کی کو شیای ړیکه‌کئ په‌یدا بکه‌ت له‌شئ پئ ژ جازبییه‌تا
عه‌ردی خلاص بکه‌ت؟ و ئه‌گه‌ر هه‌بت ئه‌رئ ئه‌و چ ړیکه‌؟

د به‌رسقئ دا دئ بیژن: به‌لئ، چونکی خودئ چو دهر د بئ دهرمان نه‌داینه، ب وی
شه‌رتی مروځی هند شاره‌زایی هه‌بت پئ ب سهر دهرمانی هل بیت.

دژوارترین عوقوبه مروځ پئ بیته جزادان نه‌څه‌یه وی که‌یف ب دهردی بیت و
غوروور بو وی ب سلامه‌تییا به‌روخت بیت، هزر بکه‌ت هنده ئیدی وی چو ئیش
نه‌مان، مروځئ ب څی ړه‌نگی بت تو نه‌شئ چو چاره‌یان بو بیینی، چونکی د خو
ناکه‌ت کو یئ نساخه، له‌و داخوازا دهرمانی ژئ ناکه‌ت، مه‌ته‌لا وی مروځئ دلئ خو
ب ده‌ست دنیا یئ ژئ څه به‌ردای هه‌ر نه‌څه‌یه..

که‌نگی دئ شیت خو ژ څئ غه‌فله‌تئ ړزگار که‌ت؟

گاڅا د خو دکه‌هشت کو ئه‌و د خه‌له‌تییه‌کئ دا یئ دژیت..

هندي ئه‌و ب څی ړه‌نگی د مه‌سه‌لئ نه‌گه‌ت، نه وه‌عز فایده‌ی لئ دکه‌ت، نه
ره‌مه‌زان وعیاده‌ت وی دگو‌هوړن، نه به‌لا وموصیبه‌ت وی هشیار دکمن، ﴿فِي قُلُوبِهِمْ
مَّرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ يَمَّا كَانُوا يَكْذِبُونَ﴾ (البقرة: ۱۰).

مروځئ غافل گاڅا ب خو حسیا کو ئه‌و د خه‌له‌تییی دا یئ دژیت، ئه‌و هنگی وی
پیگاڅا ئیکئ به‌ر ب ړیکه‌ل خو زځړینئ هاقیت، دمیته‌ل وئری هنده‌ک هیز بو
پیشقه‌برنی، د گهل هنده‌ک خوړاگریی بو به‌رده‌وامیدانا چوونا ل سهر ړیکه‌ دورست و
ړزگارکنا دلئ ژ جازبییه‌تا دنیا یئ..

ئف هیز و خوړاگرییه چاوا دئ ل نک په‌یدا بت؟

ئەگەر ھات و وی سى راستى دانانە بەرچاڭئىن خۆ و دلئى خۆل سەر پەرورەدەکر، و ئەو ھەر سى راستى ژى ئەقەنە:

يا ئېكى: ئەگەر ھەر کارەكى ئەو بکەت، بەرى بکەت، ھزرا خۆ د دویماهییا وی دا بکەت، کانئ بۆچى ئەو وی دکەت، و چ فايده دکرنا وی دا ھەيە، ئەو دئ باشيى ب دەست خۆ قە ئىنت، و دئ خرابيى ژ خۆ دەتە پاش.

نە ژ عەقلداريى يە مەرۆڭ کارەكى بکەت نە ژ بەر چوب تنئ ژ بەر ھندئ چونكى بۆ مەرۆڭى خۆشە، خۆشیا تە ئەگەر ب شریعەتى يا توخوب دای نەبت ئحتمالە بۆ مەرۆڭەكى دى بېتە نەخۆشى، ھنگى ئعتبار بۆ خۆشیا كى ژ ھەوہ بېتە دان، و خۆشیا كى بېتە لادان؟

يا دووی: مەرۆڭەكى ئەگەر وەغەرەك ل بەر بت، و بزانت ئەو ل قئى وەغەرئ دئ ھەوجەى فلان تشتى بت، ئەگەر وی عەقل ھەبت بەرئ دەست ب وەغەرئ بکەت دئ وی تشتى ل نك خۆ ئامادە کەت، ژ خۆ ئەگەر دەمئ وەغەرئ ل بەر وی يى قەشارتى بت و نەزانت کەنگيیە، دقيت ئەو تشت ھەردەم ل نك وی يى ئامادە بت، چونكى تە ھند دیت دەمئ وەغەرئ ھات و ئەو نە يى حازر.. ھزر بکە تو د قئى دنيايى دا مېڭانى و رۆژەك دئ ئيت دئ ژئ بارکەى، و ھلېژارتنا وئ رۆژئ نە ب تەيە، بەلكى ھەما ھەر رەئيا تە نائیتە وەرگرتن، و تو ب عەقلى خۆ نەشېت نیشانين رۆژا وەغەرئ بزانی، ما نە بئ عەقلىيە تو بۆ وەغەرئ بېنە برن و زادئ پېكى نە د گەل تە؟

کۆمەکا مەرۆڭان ئەگەر د قاعەکا مەزن قە بېنە گرتن، و حوکم ب ئعدامئ ل سەر وان بېتە دان، و ھەر بېنەكى ئېك ژ وان بۆ قنارەکرنئ بېتە برن، ما نە بئ عەقلىيە ئەڤين مايى خۆب وانیا قاعئ قە موژيل بکەن، و دۆرا خۆ ژ بېرکەن؟

ئەو قاعە دنيايە، و ئەو مەرۆڭ ئەمین، و حوکمئ ئعدامئ مرنە.. قئيجا تو ویا تە

دقيت!

یا سیی: شهر دهمی دئیتته کرن، نهو مروځین دچنه مهیدانی خو بو مرنی ددانن، و فایده ناکهت ئیک ژ وان بیژت: نهز شهرکهړهکی زیرهکم، سهدا سه دئ زفرمهځه، چونکی واقعی یا دیارکری کو گهلهک جاران شهرکهړین زیرهک ب دهستین هندک کهستین چو ژ شهران نهزانن یین هاتینه کوشتن، مروځ ژی گاڅا چوو جهی خرابیی، و تیکهلییا مروځین خراب کر، یا بهرعهقل نهوه نهو ژی خراب بیت، و فایدی وی ناکهت نهو بیژت: مانئ نهز دشیمه خو، و نهز نه هند مروځهکی ب ساناهیمه بو د سهردابرنی.

څیجا خو هشیارکرن ل څان ههر سی راستییان:

دیتنا دویماهییا کاری ل بهراهیی.

و خوئامادهکرن بهردهوام بو وهغرا مرنی.

و خودویرکرن ژ جهین خرابیی و مروځین خراب.

نهځه نه دلی مروځی ژ بن پیبهستا جازبییه تا دنیای دپاریزن، و ئیکا هند ژ مروځی

چی دکهن کو دهست څالا ژ مهجلیسین گوهدانا وهغزی نهزقرتهځه.

خودی هاریکاری مه ههمییان بت.

نهم و مهسه لا به لای

ل دۆر مهسه لا جهرباندنا مروّقی ب به لای هژماره کا حه دیسان ب پتکین دورست ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- دئینه فه گوهاستن، نه گهر مروّش باش هژرا خو تیدا بکهت تشته کی عه جیب تیدا دبیت، و هندهک پسیار دئینه سهر هژرا وی.. و بهری نهم به حسّی قی تشتی عه جیب بکهین، و وان پسیاران فه گپین یین کو دئینه سهر هژرا مروّقی، مه دقیت ئیک ژ فان حه دیسان فه گوهیزین.

(حاکم) ژ (سه عدی کورئ مالکی) فه دگوهیزت، دبیزت: پسیار ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- هاته کرن: کیژ مروّقان ژ ههمیان پتر به لا دئینه سهری؟ وی گوژت: ﴿الأنبياء ثم الأمثل فالأمثل، فإذا كان الرجل صلب الدين يبتلى الرجل على قدر دينه، فمن ثخن دينه ثخن بلاؤه، ومن ضعف دينه ضعف بلاؤه﴾ یه عنی: پیغه مبهران، پاشی یین د بن وان دا، پاشی یین د بن وان دا، قیجا نه گهر دینی زهلامی یی موکم بوو ل دویف دینی وی دئ به لا ئینه سهری، نه وی دینی وی یی ب هیز بت به لایا وی ژی دئ یا ب هیز بت، و نه وی دینی وی یی لاواز بت به لایا وی دئ یا لاواز بت.

و د ربوایه ته کا دی دا یا (ئبن حبان) ههر ژ (سه عدی) فه دگوهیزت د دویماهییا حه دیسی دا پیغه مبهری -سلاف لی بن- دبیزت: ﴿فما يبرح البلاء بالبعد حتى يتركه يمشى على الأرض وما عليه خطيئة﴾ یه عنی: به لا دئ مینته ب عه بدی فه و ژئ فه نابت حه تا وه ل وی بکهت نهو بی گونه ه ل سهر عهردی ب ریشه بچت.

گاڤا مروّش فان رهنگه حه دیسان دبیت و گوهر لی دبت عه جیگرته دمینت، و پسیاره کی دکهت: نه ری نه فه چاوا دبت؟ باوهرییا مروّقی هندی پتر بت پتر نیزیکی خودی دبت و ل بهر وی خوشتقیتر دبت، و ژ لایه کی دی فه هندی باوهرییا وی پتر لی

دئیت ئەو بەلایین خودی دئینته ریکا وی زیده تر لی دئین.. ما مروقی ئەگەر هەز ژئیکی کر دئ نه خوشیی ئینته ریکی و وی ب ئاگرئ بهلایین دا سوژت؟

ئەگەر تو باش هزرین خو د مهسهلی دا بکهی ئەف ریکا ئالوز ب ساناهی دئ ل بهر ته فەبت..

د دەسپیکا سوورهتا (العنکبوت) دا خودایی مهزن بهرئ مه ددهته لایهکی ژ لایین فەکرنا قئ گریکی، دەمی دبیزت: ﴿ أَحَسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ ۚ وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ ۚ ﴾ (العنکبوت: ۲-۳) ئەرئ مروقان هزرکریه کو ئەگەر وان گۆت: مه باوهری ئینا، خودی بی جهرباندن دئ وان هیلت؟ و ب راستی ئەو مللهتین بهری وان یین مه پیغه مبهه بو هنارتین مه جهرباند بوون، قیجا ب راستی خودی دئ وان ناست یین د باوهریا خو دا دراست، ویین د باوهریا خو دا ددرهوین.

د قانونا قیانی دا یا کو دل ل سهر گههشتینه ئیک ئەفهیه: گۆتن هەتا دئیتە باوهرکر د قیت ب کرباری بیتە جهرباندن، صوفی سهراتییهکا رهیزی د کتیبین خو دا فەدگوهیزن، دبیزن: جارهکی زهلامهکی ژنهک وه تی گههاند کو ئەو گهلهک هەز ژ وئ دکەت، رۆژهکی دەمی هەردو گههشتینه ئیک زهلامی بهحسی قیانا خو یا بی وینه بو وئ کر، و ژ بیر نه کر ئیشارهتی بدهته جوانیا وئ یا بی وینه ژئ، و چونکی ئەف ژنه ژئین عەقڵدار بو قیا وی بجهرپینت دا بزانت کانئ قیانا وی بهس گۆتنا دهقییه یان نه، ئینا گۆتی: پا ته خویشکا من نه دیتییه، ئەگەر ته ئەو دیتبا تو دا زانی جوانیا وئ چهنده، زهلامی گۆتی: کانئ خویشکا ته؟ وئ گۆتی: واهیه.. و دەستی خو ب لایهکی فە کیشا، دەمی زهلام ل سهر ملی خو زقری، ژنکی دەستی خو دا پاش وشهقهک ل بن گوهی دا و گۆتی: ئەگەر تو د قیانا خو دا بو من یی راستگو بای ژلی من تول کهسی دی نه دزقری!

و ځایانا ته یو خودی نه‌گهر گوتنا ده‌ځی ب تنی بت، دځیت جار یو جارۍ بییه
 جهرپاندن، دا ل بهر چاځین ته بهری یین خه‌لکی ناشکهره بت کانی نه‌څ ځایانا تو پی
 دخوری دیوارۍ ل سهر به‌فریبه یان نه؟ و کانی ته د ځایانا خو دا یو خودی بهر
 ل مه‌صلحه‌تا خوږه، یان ژۍ ته یو وی نه‌و دځیت، دیبت هنده‌ک جارن دلۍ مروځی
 ب لایۍ دوژمنۍ وی ب خو ژۍ څه بیته کیشان نه‌گهر هات وی دوژمنۍ مه‌صلحه‌ته‌کا
 ځی مروځی ب جهر ینا، یان مفایه‌ک گه‌هاندۍ، به‌لی حنیر نه‌وه نه‌خوځی ژ خوش‌څیږی
 ته بگه‌هته ته و نه‌څ نه‌خوځیږی چوپی ژ ځایانا ته یو وی کیم نه‌کته، نه‌څه‌یه نه‌و ځایانا
 ب مالی دنیاۍ نه‌ځیته به‌اکرن.

ب کرنا دو رکاه‌تین نفیژۍ ب تنی، یان گرتنا روژیه‌کۍ، راستیا باوهریبا دلی
 ناشکهره نابت، نه.. خودی دیژت: هوین -گه‌لی خودان باوهران- هزر نه‌کهن هوین دۍ
 بیژن: مه‌ باوهری ینایه، و خلاص! نه، نه‌م دۍ هه‌وه ژۍ ب به‌لایۍ جهرپینین کا چاوا
 مه‌ یین بهری هه‌وه جهرپاندین، دا راستیا گوتنا هه‌وه ل بهر چاڅ ناشکهره بت.

و ژ بیر نه‌کهن کو به‌لا نه‌ ب تنی نه‌وه کو نه‌خوځیږی بته رپکا ته، یان تو
 بکه‌ځیبه ته‌نگاځیږی کۍ، رهنه‌کۍ دی یی به‌لایۍ هه‌یه گه‌له‌ک ژ ځی ژۍ ب زه‌حمه‌ت‌ره،
 و مه‌خسه‌دا مه‌ پی نه‌وه تو ب خوځیږی بییه جهرپاندن، کو تشته‌کۍ ته پی خوش بت تو
 بکه‌ی، و ل بهر نه‌فسا ته یی شرین بت، خودی بدانت بهر سنگۍ ته و بیژته ته: خو
 نیژیک نه‌که، نه‌څ جهرپاندنه ژ وۍ مه‌زتره کو تو ب نه‌خوځیږی بییه جهرپاندن.. و
 د ه‌ردو حاله‌تان دا ژ مروځی موسلمان دځیته خواستن کو ب سهرکه‌فتن ژ ځی
 جهرپاندنۍ دهرکه‌فت، و پسیار ل ځیژۍ نه‌څه‌یه:

نهرۍ ریک چیه؟ چاوا مروځ دۍ شیت ب سلامه‌تی ژ ځان ه‌ردو رهنه‌گین
 جهرپاندنۍ دهریاز بت؟

بۆ بهرسف دئ بیژن: ئەگەر تە بقیّت ب سلامتەتی ریکا جەرباندنێ ببری، خو
ل ڤان راستییان ئاگەهدار بکە: دقیت تو بزانی کو بهردهوامییا هەر سەر و بهرهکی هەبت
تشتەکی موستەحیلە، وەکی ب عەرەبی دبێژن: (دوام الحال من الحال) ئەگەر
حاله تەکی نهخوش ب سەر تە دا هات، فەقیری، نساخی، تەنگاخی.. تو بزانه ئەف حاله
یئ بهردهوام نابت، و خوشی ژێ هەر وەسا، ئەفە حالێ شەف و پۆژانه، چەند کەسان تو
دنیا سی ژ کلۆفانکی خوشییی فەرەستییە و د نهخوشییان دا نقۆبوویه؟ و چەند جارێ تە
دیتییه چەر خا پۆژ و شەفان مەرۆفەک ژ چۆنەیی پاکرییهفە و ل گۆپیتکی پراوەستاندییە؟
ئەفە حالێ پۆژانه، قیجا کەس بلا خو ژ چەر خا پۆژان پشت راست نهکەت، و کەس خو
ژێ تەنگاڤ ژێ نهکەت.

پشتی تە ئەفە زانی بلا تە باوهرییەکا باوهری هەبت کو هەر کارەکی خودی بۆ تە
قیابت و ئینابته ریکا تە حکمەتەک وی پی هەیه، و دبت پترین جارێ دەمی تو
دکەفییە د وی حالی دا تو -ژ تەنگاڤییین خو دا- ب وی حکمەتی نهزانی، یان ژێ
غافل بی، و هزر بکە چەند جارێ تشتەک ب سەری تە هاتییه تە هزر کرییه ئەو تشت
بۆ تە یئ خرابه پاشی پشتی دەمەکی بۆ تە ئاشکەرا بوویه کو باشییا تە د وی تشتی دا
بوو؟

یان تو چ دزانی بەلکی ئەو تشتی تە دقیت بگههته تە ئەگەر بگههته تە بۆ تە
خراب بیت، و چونکی خودی باشییا تە قیایه ئەو تشت نهگههاندییە تە، هزر بکە دەمی
تو یئ فەقیر و بهر دەستی تە یئ تەنگ و تە دلێ خو بره زەنگینییی و تە خەون
ب مالدارییە فە دیتن، ئەری کی نابێژت ئەگەر ئەف مرادا تە حاصل بوو و تو زەنگین
بووی تو ژێ وەکی فلان و بیفانی لی ناییی دەمی ئەو د فەقیر وان خودی دنیاسی و
پشتی مال کەفتییە دەستان د سەر پی خو دا چوون، نهبیژە: ما بەلکی ئەز وه لی
نهئیم؟! چونکی وان ژێ وه دگۆت، و بزانه گەلەک جارێ مەحروومی نعمەتە خودی
دەدەتە مەرۆفی دا بهلایەکا مەزنتر پی ژ مەرۆفی بدەتە پاش.

و حکمه تا دی یا مهزن ؤهوا د بهلایي دا هه، یا کو ؤم ژ بیرا خو دبهین ؤههیه:
 نيزبکيا بؤ خودي ؤهوا بهلا و موصيهت دگههينته مروقي چو جاران بهرفرهه
 ناگههينته مروقي، هزر بکه شههکي تو نهخوش بي هتا سپيدې چهند جاران دي ههوار
 کهيه خودي؟ گاغا تو دکهقييه دهراقي ترسي چهند تو نيزبکي خودي دي، نهگهر ؤهوا بهلا
 ب سهر ته دا نههاتبا تو دا هندې نيزبکي خودي بي؟ نه.. مهعنا: گهلهک جاران بهلا
 خوداني هشييار دکهت نهگهر هات و وي صهر ل سهر کر و ب سهرکهفتن ژي دهرياز بوو،
 و دلي خو ب هندې خوش نهکه بيژه: قهيدي ناکهت، نهگهر ؤهوا د جهرباندني دا ناجح
 نهبووم ژي پشتي هنگي دي بؤ خو تويه کم ودي وهکي بهري زقرم، ؤهوا کراسي درپاي و
 هاتييه پاتهکرن، نهگهر لهشي ستاره بکهت ژي، ل نک باش و خرابان وهکي وي کراسي
 نابت يي نههاتييه پاتهکرن، ؤهقي تي بگهه!

و ژبلي وي خيرا مهزن يا ژ صهر ل سهر بهلایي دگههته مروقي ژ بير نهکهن
 گهلهک جاران ؤهف صهره د دنيايي دا بهري ئاخرهتي بهرههههکي باش پينه دييت، و
 پيچهکي هزرا خو د شان ههرودو نمونهيبن کورت دا بکهن:

ئادهمي نهگهر صهر ل سهر جهرباندني کربا و ژ وي داري نهخواربا يا خودي
 گوټيبي ژي نهخو.. چ دا ب صهرا وي قه ئيت؟

و يووسفي د قهسرا عهزري مصرې قه نهگهر صهر ل سهر جهرباندني نهکربا و
 گوهداريا خاتونا قهسري کربا.. چ دا ب کاري وي قه ئيت؟

بهرهههه صهرا ئادهمي دابته مانا وي د بهههشتي دا، و بهرهههه نهصهرا
 يووسفي دا بته نهگهرا هندې ؤهو پشتي هنگي نهديوو عهزري مصرې..

قيجا بلا ؤم ل خو دهشييار بين، و بزاني نهفسا نهلغافکري بهري خوداني ددهته
 نهالين تيچووني ل وي دهمي وي وهسا تي دگههينت کو ؤهوا يا بهري وي ددهته ناف
 ميترگ و چيمه نان.. خودي مه پياريزت.

ل دور حوکمی جگاری د ئیسلامی دا

ب کارینانا توبتنی بو کیشانی -وهکی ناشکرا- ئیک ژ وان موصیبه تان بوو یټن نوممه تا ئیسلامی ل دهسپیکا سه دسالا یازدئ هجری توش بووی، یه عنی: هه تا بهری نټزیکي چارسه د سالان جگاره کیشان د ناڅ موسلمانان دا نه بوو، و ته نه ددیت که سه ک هه بت څی شینکاتییی دبټرنی: توبتن، مرؤفه کی موسلمان بو کیشانی ب کارینت.

ل دهسپیکي ئه ف عه ده ته ل ناڅ کافران په یدابوو، پاشی هیدی هیدی هاته ناڅ موسلمانان، و پشتی سه د دوسه د ساله کان کیشانا جگاری د ناڅ موسلمانان دا به لاف بوو، و دهمه ک هات کټم که س ژ څی عه ده تی پاراستی مان.

و ناشکرا په کو دهمی ئه ف عه ده ته هاتییه ناڅ موسلمانان بارا پتر ژ جیهانا ئیسلامی ل بن حوکمی دهوله تا عوسمانی بوو ئهوا ب بریاره کا ره سمی ده رگه هی نجتهدای گرتی، و ل سه ر زانایان -خو یټن موخته هد ژی- قه ده غه کر کو نجتهدای بکه ن..

د گهل ده رکه فتنا جگاری د ناڅ موسلمانان دا بهری چار سه د سالان پسپاره کی ب گهرمی خو هافټته مه یدانی: ئه ری حوکمی ئیسلامی د څی عه ده تی دا چیه؟ هنگی زانایټن دینی خو مه جبوور دیت به رسقا خه لکی بدن، به لی چونکی جگاره کیشان تشته کی نوی بوو د ناڅ موسلمانان دا ده رکه فتی و ل سه ر دهمی پیغه مبه ری -سلاف لی بن- و هه تا پشتی وی ب هزار وسه د سالان ژی نه بوو، یا فهر بوو ل سه ر زانایان کو نجتهدای بکه ن، دا حوکمه کی شهرعی بو څی عه ده تی ده سنیشان بکه ن، و چونکی دهوله تی بریارا گرنا ده رگه هی نجتهدای دابوو، زانا به رانه ر څی تشتی حیبه تی راوهستان، و ههر ئیکی ژ لایي خو څه -و ب ره نگه کی نه یی ره سمی- فه توایه ک ل دور

ځي چهندي دا هتا دويماهيبي سولتان ب خو ژي نه چار بووي مايي خو د مهسهلي بکته، وهکي دي ناسکهره کين.

زانايين موسلمانان هنگي د حوکمي جگاره کيشان دا بوونه سي رهني و بوچوون:

هندهکان - وهکي موفتيبي هنه فييان شيخ (عبد الغني) يي نابلسي - گوټ: کيشانا توبتي تشته کي هلاله، و وي دو دهليل بو خو ل سهر ځي چهندي نينان:

۱- گوټ: مه چو دهليلين شهرعي يين ناسکهره ل سهر هرامبووني نين، و نهصل د ههمي تشتان دا هلاليه هتا دهليلهک ل سهر هرامبيا وي تشتي يان کهراهييه تا وي بيت، و د ځي مهسلي دا مه چو دهليل نين.

۲- گوټ: ژ لايي علمي څه بو مه مسوگر نه بوويه کو جگاره زهرري دگهينته خوداني خو يان ژي وي سهرخوش دکته، و نهگر خو ټو بو هندهک مروځان يا ب زهره ژي بت نه څه نابته دهليل ل سهر هرامبيي، چونکي يا ناسکهره يه کو هنگئين ژي بو هندهک مروځان يي خرابه.

و هندهک زانايين دي - وهکي فقيهي عيمادي يي هنه في - بو هندي چوون کو کيشانا جگاري تشته کي مهکرووه، و ههچيبي بهردهواميبي ل سهر ځي کاري بکته دي ژ فاسقان يته هژمارتن، و کرنا نځيري ژي ل دويف وي دي يا مهکرووه بت.

وپسيار ژ شيخ (محمد بن الوعظ) ي - کوئيک ژ زانايين هنه في يين وي سهر دهمي بو - هاته کرن کاني حوکمي کيشانا توبتي چيه؟ وي گوټ: شک تيدا نينه کو ټو تشته کي مهکرووه، و يا بهرگومانه کو يا هرام ژي بت، و دهليلي وي ل سهر ځي چهندي ټو دهبيرت: نهگر خوارنا پيقازي بهري هاتنا مزگفتي يا مهکرووه بت د شريعتي دا، چونکي بينهکا نه خوش ژي ديت، پا بوچي کيشانا جگاري يا مهکرووه نابت، و وي ژي بينا نه خوش ژي ديت؟ و د سهر هندي ژي را کيشانا جگاري زهعیکرنا مالي تيدا ههيه، و ب شريعت زهعیکرنا مالي يا درست نينه.

و دهسته کې ژ زانايېن -يېن کو گوټين: کيشانا جگاري تشته کې مه کرووهه-
گوټن: هر جاره کا ناشکرا بوو کو کيشانا جگاري بو له شې مرؤقي يا ب زهره هنگي
فه توا ب حهراميا وئ دئ ئيتهدان، وهکي (ابن عابدين) د کتيبه کا خو دا شه دگوهيزت.

و هژماره کا دي يا زانايان وهکي (ابن حمدون) و (نجم الدين الزاهدي) فه توا
ب حهراميا جگاره کيشانا دا، و وان دو دهليل ل سهر قئ چه ندئ بو خو ئينان:

يئ ئيکي: حهديسا (أم سلمه) يئ ئهوا تيدا هاتي: (نهي رسول الله صلى الله
عليه وسلم عن كل مسكر و مفتر) و گوټن: جگاره يا (مفتره)، يه عني: يا (مخدره)،
چونکي کيشانا وئ په ننگه کې ته خيرئ بو خوداني چئ دکهت.

يئ دووئ: کيشانا جگاري ئيسراف - لايئ مالي شه- وزهره -ژ لايئ صحي شه-
وييساتي -ژ لايئ چيکرنئ و ب کارئينانئ شه- تيدا هه يه، و ئيسراف و زهره و
پيساتي هه مي ب شريعت دحرامن.

و سولتانئ عوسمانئ ب خو ژي پشته قانييا قئ بوچوونئ کر و فه رمان
ب حهراميا وئ دا.

پشتي مه ئه ث هه سئ بوچوونئ زانايان بهر چاف کرين، و بو گه هشتنا بوچوونا
دورست د ناچه را فان بوچوونان دا دئ بيژين:

۱- نهو زانايين گوټين: جگاره يا هلاله دهليلئ وان يئ مه زن ئه شه بوو، گوټن:
بو مه ناشکرا نه بوويه کو جگاره بو صحتئ يا ب زيانه، مه عنا ئه گهر زيانا وئ بو وان
ناشکرا ببا نهو دا فه توايئ ب حهراميا وئ دهن.

۲- و نهو يئ گوټين: يا مه کرووهه، د کتيبين خو دا دبېژن: چي گاڅا ديار بوو کو
جگاره يا ب زهره هنگي فه توا ب حهراميا وئ دئ ئيتهدان.

۳- گوټنا شيخ (عبد الغني النابلسي) کو ئه گهر جگاره بو هنده کان يا خراب بت
ژي حهرام نابت چونکي هنگشين ژي بو هنده کان يئ خرابه، و هندهک کهس نوکه

هیجه تهکا وهکی قی بو خو دگرن، دبیزن: پا فلان تشت ژی بو فلان رهنگی مروشان یی خرابه. ئەف گۆتته یا د جهی خو دا نینه، چونکی خرابی و زیانا توبتنی زیانهکا (ذاتی)یه، نه وهکی هنگشینی و تشتین دی ئەوین زیانا وان نه یا (ذاتی) بهلکی یا (عرضی).

۴- ئەو کهسین ماف هه ی بیژن: جگاری زهره رین صحی تیدا هه نه یان نه، خودانین (اختصاصی) نه، نه کهسی دی، و خودانین (اختصاصی) -کو دختۆرن- هه می دبیزن: ئەو ماددین د جگاری دا هه یین وهکی نیکووتینی و قه ترانی و گه له کتین دی هه می ژ ماددین ژههرین و ب زیانن، بهلکی قی گاڤی کۆمپانیین جگاران ب خو ناڤه شیرن کو جگاری ماددین (مفتر و مخدر) یین تیدا هه یین، و ئەوی فیر بته کیشانا جگاری وهکی ویه یی فیر دبه (موخدراتان) زوی ب زوی نه شیت بهیلت، و ئەگه ر خوارنا ژههری د شریعه تی دا یا هه رام بت، چونکی خودان پی دمتر، چ د گاڤی دا بت چ پشتی هنگی، ئەری بۆچی قه خوارنا جگاری دی یا هه لال بت و ئەوی ب خو ژی ماددین ژههری یین د ناڤ دا هه یین، و دبه ئەگه را مرنا هیدی بو خودانی؟

۵- گه له ک کهس یین هه یین دبیزن: کیشانا جگاری تشته کی خراب و مه کرووه به لی نه یی هه رامه، و ژ بهر هندئ تو دی بین ی ئەو خو ژ کیشانا جگاری ناده نه پاش، بو شان رهنکه مروشان دی بیژن: ئەگه ر مروڤه ک چل پینجی سالان یان پتر تشته کی مه کرووه بکه ت، و نصرا ی ژی ل سه ر بکه ت ئەری ما داخلی گونه هی نابت؟

۶- گه له ک فقهزانین موسلمان ئەڤرۆ یی ل وی باوهری کو زهره را جگاری ژ یا عه رقی و قه خوارنن هه رام پتره، چونکی ئەگه ر زهره را قه خوارنن بگه هته وی یی قه خو ت ب تنی، زهره را جگاری دگه هته وی یی نه کیشت ژی، ئەگه ر ته جگاره کیشا تو زیانی ل جسمی خو ب تنی نا که ی بهلکی تول وی ژی دکه ی ئەوی ل نک ته دروینت، و

ب څي چهندي دي كهڅييه د بن حوكمي وي هديسا دوست دا نهوا ديترت: (لا ضرر ولا ضرار) چونكي تو زهرهري دگهينييه خو ژي و تو دگهينييه خلكي ژي.

و يا ژ څي ژي غريتر نهوه هندهك نهزان هه نه فتهوايي بو خو ددن كو جگاره روژيبي نايخت، يهعني نه بهس يا هلاله بهلكي روژي ژي پي ناكهفت، بهلي يا غريب نينه نه گهر وه لي هات مروقي نهزانت ناقي خو بنقيست فتهوا هلاليي و هراميي بدهت، عجبگرتي نه بت نه گهر سوباهي ويسكي ژي هلال بيت، چونكي ماني فلان كهس فهدخوت و بي سهرخوش نابت، و نهغه هنده ساله فهدخوت چ نيش ژي نه هاتينه و ناقي وي د قورناني ژي دا نه هاتييه قيجا بوچي يا هرام بت؟

مه نطق نه گهر نهغه بت چو تشت يي هرام نابت!

حوکمى چوون وئاکنجیوونا ل وهلاتین بیانی

گهلهک جاران ب رینکا تهلهفونئی و ب رینکا نامه یان ژئی پسپارهک ل دۆر حوکمی چوونا ژ دهرفه (خارج) و ئاکنجیوونا ل وهلاتین بیانی و نه موسلمان یا گههشتیه مه، کانئ ئیسلام بوئی چهندی چ دبیژت؟ و حوکمی وی موسلمانی ئهوی دچت ل شان وهلاتان ئاکنجی دبت چیه؟

و ژ بهر کو ئهقه ئیک ژ وان مهسهلانه یین فقهزنانین موسلمان د کهفن دا ب بهرفرههی ل دۆر ئاخفتین، و د کتیبین خو دا دان وستاندن ل دۆر کرین، و بهرسف ل سهرفی مهسهلی ب کورتی یا روهن و ئاشکهرا نابت مه قیا ئهم ل قییری چهندهکی ب بهرفرههی ل دۆر قی مهسهلی باخقین.

دهمی مروث ل کتیبین فقهی ئیسلامی دزقپرت و ل حوکمی چوونا مروثی موسلمان بو وهلاتین کافران دگهپیت، سی بوچوون ب بهرچاخی مروثی دکهفن:

ئیک: فقهزنانین مهزهبی مالکی دبیژن: ههرا مه بو موسلمانی قی چهندی بکهت، و دهلیلی وان ئهقهیه ئهو دبیژن: قورئانی یا واجبکری ل سهرفی کهسی کافر یی موسلمان بیت وهلاتی کوفری بهیلت و بیت قهستا وهلاتی ئیسلامی بکهت، دهمی ئهمر دکهت: ﴿وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَكِيلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّى يُهَاجِرُوا وَإِنْ اسْتَفْزَمُوكُمْ فِي الَّذِينَ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمِ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۝٧٢﴾ (الأنفال: ٧٢).

قیجا ئهگهر چی نهبت بو کافری موسلمان بیت بمینته ل وهلاتی خو، پا دی چاوا بو موسلمانی چی بت وهلاتی خو بهیلت و قهستا وهلاتی کوفری بکهت؟

و دهلیلی وان یی دی نهغهیه، نهو دبیرن: مروقی موسلمان گاڤا ل وهلاتی کافران
 ئاکنجی بوو دی مهجوروت ته حکامین کافران ب جه- نینت و پیگیریی ب قانونین
 وان کهت، و نهغه تشتهکی حرامه.

دو: فقهرانین مهزههیی حنبهلی دبیرن: نهو موسلمانن دچته وهلاتین کافران ئیک
 ژ دووانه: نهگهر نهو یی ژ دینی خو پشتراست نهبت و بزانت نهو نهشیت ل ویری دینی
 خو ب دورستی ب ریشه بیهت، حرامه بو وی نهو بچت، چونکی نهو هنگی یی دینی
 خو بهرئاتاف دکهت، و نهغه حرامه. و نهگهر ژ دینی خو نهترسیا مهکرووهه چونکی
 دهکرهفتا ژ وی وهلاتی یی بی دین و بیدعهچی لی زال بین بو خه لکی وی جهی ب خو
 سونهته، مهعنا چوونا وان وهلاتان دی یا مهکرووهه.

سی: فقهرانین حنهغی و شافعیان دبیرن: چوونا فان وهلاتان دورسته، چونکی
 چو دهلیلین دورست ل سهر نه دورستی چوونی نین، و موسلمانین ئیک ژ دچوونه
 وهلاتین کافران بو بازرگانیی و هندهک کارین دی وکسهی ئینکارا وان نه دکر.

نهغه حوکی چوونییه، یهعنی نهگهر کهسهک بو دهمهکی دهسینانکری بچت و
 پاشی بزقرته شه. بهلی نهگهر بچت بمینته ل ویری و عیالی خو ژ بیته، و بیته ئیک
 ژ خه لکی وی وهلاتی، وهکی نهو نهقرۆ دبیین، نهغه مهسهلهکا دییه و حوکی وی ژ
 یی جودایه، جمهورئی فقهرانین موسلمانان ژ ههمی مهزهه بان بو هندئ دچن کو یا
 دورست نینه بو مروقی موسلمان کو وهلاتی خو بهیتل و بچت قهستا وهلاتی کافران
 بکهت و لی ئاکنجی بیت، و بهرفرهکرنا بوچوونین وان ب قی رهنگیه:

فقهرانین مالکی دبیرن: حرامه ل سهر موسلمانن ل وهلاتین کافران ئاکنجی بیت
 چونکی نهو دی ل ویری دی تووشی گهلهک حرامییان بت، و دی خو شکهستی بینت
 بهرانهر کافران و نهشیت (شهعائرتن) دینی خو ب دورستی ب ریشه بیهت، و دی
 مهجوروت بت تووشی کرنا خرابیی و خوارنا حرامی بت.

و زانا یین مه زهه بئ حنه فی دبیرن: یا دورست نینه بۆ مروڤی موسلمان کو بمینته ل وهلاتین کافران، و مه کرووهه ئهو ڤی چهن دئ بکهت، چونکی د حه دیسه کی هاتییه پیغه مبهه - سلاڤ لی بن- دبیرت: ﴿أنا بریء من کل مسلم یقیم بین أظهر المشرکین﴾ یه عنی: ئه زئ بریمه ژ ههر موسلمان ه کی ل ناڤ موشرکان ئاکنجی بیت . وه کی ترمذی و ئه بو داوود ژ جابری ڤه دگو هیزن.

و زانا یین شافعی وح نه به لییان دبیرن: حه رامه بۆ موسلمانی ل وهلاتین کافران ئاکنجی بیت، به لی ب وی شهرتی ئه گهر نه شیا دینی خو ئاشکه را بکهت و ب دورستی ب ریڤه بهت، هنگی واجبه ل سهر وی ئهو نه مینته ل ویری.

پشتی مه بۆ چوونین فقهرزنان ب به رفره هی بهرچاڤ کرین، دمینته ل ویری ئهم بهری ئاخفتنی چهنده کی بدهینه مه سه لا مشه ختیوونا ئه ڤرۆ ئهم دبینن د ناڤ مه دا چئ دبت، کو ب هزاران ژ خه لکی مه بهر ب وهلاتین پوژئاقایی ڤه دچن و لی ئاکنجی دبن، و داخووا (لجوئی) و (جنسییی) ژ وان دکهن، ئه ڤه چاوايه؟

مروڤ ئه گهر ب په نگه کی واقعی بهری خو بدهته حالی وان موسلمانین ئه ڤرۆ ڤه ستا وهلاتین کوفری دکهن و لی ئاکنجی دبن دوبر ژ هیجه تگرتن و پنیکنی، و وه کی گه له ک ژ وان که سان ب خو بۆ مه گوئی یین کو چوینه ویری باش دی زانت کو ئه ڤ چوونا هه خه طه ره کا مه زن تیدا هه یه ب تاییه تی بۆ وان یین عه یالی خو یی هویر دبهن و دهیلنه ل ویری، ئهم کورد دبیرن: هه ره ملله تا بگه عه ده تا، و مسوگه ر ئه ڤ گوته ژ ڤه ستا نه هاتییه گوتن، و ژ سه ربوران یا هاتییه بنه جه کرن، مروڤ د ناڤ کی دا بژیت دی وه کی وان لی ئیت، به لکی بشیت چهنده ساله کان خو بگرت، و به لکی جيله ک یان دو وه کی خو بمینن، به لی پشتی هنگی دی چ لی ئیت؟

گهلهک کەس دلێ خۆ ب هندی خوش دکهن کو مزگهفت ل ویری ژێ یێن ههین، و یێ باش بت ل چی جهێ بت دێ یێ باش بت، بهلێ ب راستی قێ هیجهتی چو بهایی خۆ نینه د تهرازییا ئیسلامی دا.

ئهو کەسی ژ ناڤ موسلمانان دهردهگهفت و ب هندی رازی دبت کو بچت بته ئهندامهک د جفاکا کافر و بی دینان دا، بهری ههر تشتهکی ئهو ب حالی وان و سه‌ر و بهری وان رازی و مهندههوش دبت، و ئهو باوهری ل نک وی پهیدا دبت کو ئهو ژ موسلمانان دچیتەر و باشتەر لهو قهستا وان دکهت، و ئەفه کیلا ههمی خرابییانه، کو مروقی ئهو باوهری ههبت کافر ژ موسلمانی چیتەر، گاڤا ل نک مروقی ئهو چیتەر بوو دێ لێ گه‌رییت کو خۆ وهکی وان لێ بکهت، ئیکه‌مین جار ب سه‌ر و به‌ر و شکل و قیافه‌تا خۆ، پاشی ب بیر و باوهر و هه‌را خۆ، و ئەفه ژ ده‌ستادانا شه‌خصیه‌تییه و هه‌لیانا د ناڤ شه‌خصیه‌ته‌کا دی دایه، و ئەف چهنده کاره‌کی (مه‌رفووزه) د ئیسلامی دا.

ئهم ههمی یێ دبیینن ئهو کەسی ده‌مه‌کی ل وان وه‌لاتان دمینت مه‌ج‌بوور دبت پی‌گیریی ب قانونیتن وان بکهت ژ کومکێ هه‌تا شمکێ -وه‌کی دبیت‌ژن- ئە‌گه‌ر نه‌ ئهو نائیته وه‌رگرتن وه‌ک ئه‌ندامه‌ک د قێ چفاکی دا، و پشتهی ئهو ده‌مه‌کی ب قێ ره‌نگی دمینت ئهو فی‌ری ژین و سه‌ر و به‌ری وان دبت لهو پشتهی هنگی نه‌شیت بزق‌ته وه‌لاتن خۆ و وه‌کی خه‌لکی خۆ بژیت، و ئەز دبیت‌ژم کەسه‌ک د ناڤ مه‌ دا نینه ئە‌فرۆ حاشاتییا قێ چه‌ندی بکهت، چونکی ئهم ب چاڤ یێ دبیینن. خۆ ئهو موسلمانین بو ده‌مه‌کێ کورت دچن ل ویری دمینن ژێ گاڤا دزق‌رن فکرا وان چه‌نده‌کێ (ته‌شویش) دبت و دخوا‌زن ئهم ژێ خۆ وه‌کی وان لێ بکهین، دا ئهم ژێ پی‌شکه‌شین -وه‌کی ئهو دبیت‌ژن- قیجا پا یێ ل ویری بیت و ل ویری بژیت ئهو دێ چ بیژت؟

ئەو مروتىي موسلمان يى دچته قان ولاتان و عيالىي خو دبهت و ل ويري دهيلت
 بلا باش بزانته مهتلا وى وهكى مهتلا وى مروتىيه يى دهستى خو تزي خيز دكهت
 و دهاقىته ناڤ دهرىايهكى ههر دنكهك دى بو خو چت، پاشى پشتى هنگى بلا ئەو
 لومەى ل خو بكهت و كهسى نه ئەگەر مهسهله ژ دهستى دهركهفت، و بلا ئەو باش
 بزانته كول روژا قىامەتىي پساراي عيالىي وى دى ژ وى ئىتهكرن، و كانى بوچى وى
 ئەو هاڤىت بوونه ناڤ دهرىايا بى دينيى.

و ئەگەر هندەك دلىي خو ب هندىي خوش بكهن كو ئەو دى شين ل ويري خو
 پاربن، يان هندەك بېژن: ما كهنگى ههچيىي بچته ويري خراب دبت؟ دى بېژين:
 د شريعتى دا ههر گاف ئحتياط د مهسهلىي دا دئىته وەرگرتن، و حوكم ل سەر پترىي
 دئىتهدان، نه كول سەر هندەك حالەتيي كيي، پشتى هنگى ئەوي د ناڤ جڭاكهكى دا
 بژيت، و ب تايهتى جڭاكين غەريبي يين كو قانونا جڭاكى دەورىي خو لى دبينت،
 بڭيت نهڭيت دى د ناڤ جڭاكى دا حەلييت، ل روژا ئەينىي دهمى ئەو ل سەر كارى
 ل كارگهه يان ل ههر جههكى دى ئەري دى شيت كارى خو هيلت و قهستا مزگهفتهكى
 كهت يا دو سى سههەتان ب سەيارى ژى دوير - ئەڤه ئەگەر مزگهفت هەبت- دا خوتبا خو
 بكهت؟ عيالىي وى ئەگەر چوو مەدرەسى و زانكويى دى شيت ژ وان دەرسان عەفى
 كهت يين كو نه دىككهفتى د گەل دين و ئەخلاقى ئىسلامى؟ يان دى شيت ل سەر
 مەدرەسى فەرز كهت كچا وى ب جلكى ئىسلامى بچته مەدرەسى؟ ئەگەر ئىك هەبت
 بېژت: ئە. دى بېژينى: دياره ته مهسهلا وى كچكا موسلمان ژ بېركر دهمى وەزيرى
 تهعلیما فرەنسى ئەو ژ مەدرەسىي فەصل كرى ل سالا (۱۹۹۶) ئى يان (۱۹۹۷) ئى
 چونكى ئەو ب دەرسوڤى چۆڤو مەدرەسىي، گۆت: ئەڤه موخالفى قانونين مەيه، ئەڤه
 ل فرەنسا ماكا نازادىيىي وهكى هندەك خاپاندى هزر دكهن؟

پشتى هنگى مروتىي موسلمان ئەگەر جنسييا ئىك ژ وان ولاتان وەرگرت و
 سوباهى د ناڤ لەشكەرىي وى ولاتى دا هاته تهجنيدكرن و داخواز ژى هاتهكرن بيت

پشکدارییی د پیلانه‌کئی دا دژئ موسلمان بکه‌ت هه‌لوپستئ وی دئ چت بت؟ ئەفه ژبلی گه‌له‌ک هه‌رامییی دئ یئین مروژ تووش دبتئ ده‌مئ ل وان وه‌لاتان دژیت.

ژ به‌ر ژئ هه‌میئی ئەم دبیژن: مانا موسلمانی د ناڤ کافران دا ب ئنیه‌تا ئاکنجیوونی کاره‌کئی نه‌ یئ دورسته و دبه‌ ئەگه‌را هندئ پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- یئ ژ مروژئ به‌ری بت، وه‌کی ئەو ب خو د وئ هه‌دیسا دورست دا دبیژت، یا به‌ری نوکه مه‌فه‌گیپرای، له‌و پیتقی ئەو موسلمانی سهرفه‌رازیا دین و دنیا یئ بقی‌ت خو ژ ئی گونه‌ها مه‌زن بده‌ته پاش، و خو و عه‌یالی خو بو هنده‌ک مالی دنیا یئ نه‌به‌ته هیلاکئ.

و ژ هه‌ژئ گوتنییه‌ بیژین: هنده‌ک ئەگه‌رین شه‌ری هه‌نه‌ بو مروژئ دورست دکه‌ن کو مروژ بو ده‌مه‌کئ به‌روه‌خت بچته وه‌لاته‌کئ کافران، به‌لئ ب وئ ئنیه‌تئ کو چی گاڤا ئەو ئەگه‌ر نه‌مان بزق‌ته‌فه، و ئەو ئەگه‌ر ژئ ئەفه‌نه:

۱- کو بو چاره‌سه‌ریا نه‌خوشیه‌کئ بچت، ئەگه‌ر هات و ئەو نه‌خوشئ ل وه‌لاتین موسلمانان چاره‌سه‌ر نه‌بت.

۲- بو ته‌خه‌صوصا د لایه‌کئ علمی دا یئ موسلمان هه‌وجه ببنئ.

۳- بو تجاره‌تا وی تشتی یئ موسلمان هه‌وجه ببنئ، و ل وه‌لاتین موسلمانان نه‌بت.

۴- ئەگه‌ر موسلمانان مه‌کته‌به‌ک یان سه‌فاره‌ته‌ک ل ویرئ هه‌بت بو کارئ دبلۆماسی.

۵- بو پشکداری د کۆنگره‌کی دا یان د پیشانگه‌هه‌کئ دا ئەگه‌ر مفایئ موسلمانان تیدا هه‌بت.

۶- بو گه‌شت و گه‌ریان، دا د وان وه‌لاتان دا شاه‌زا بیت، ب وی شه‌رتی ژ خو یئ پشت راست بت کو نه‌فسا وی و دینی وی دئ یئ ب سلامه‌ت بت.

راودهستانهك د گهل نهفسی ل سهري سالا نوی

ل دویف ئیک هاتنا شهف و پوژان، و زقرینا خرخالا مهه و سالان، ئیک ژ وان گهلهک قهنجیانه یین خودی د گهل مروژان کرین، خودایی مهزن د نایهتهکی دا ئاشکهره دکته کو وی شهف و پوژ بؤ نقشى مروژان بن دهست و موسهخهر کرینه وهکی دبیزت:

﴿وَسَحَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَائِبَيْنِ وَسَحَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ﴾ (ابراهیم: ۳۳)

و ب زقرینا قى پوژى و قى ههقی، و هاتنا شهف و پوژان، ئەو دەم پهیدا دبت یی ژیی مه پی دئیتته هژمارتن، ئەو ژیی هه ژ پوژا ئیکى یا پهیدابوونا خو دهست ب کیمبوونی دکته هتا ل دویمایا خو -یا ل بهر مه قهشارتی- رادوهست.. و ئەگهر شهف و پوژ ئەو جه- بن یین کار و کریارین مه د ناڤ دا دئینه هلگرتن و پاراستن، و ئەو قوبناغ بن یین عهمر و ژیین مه تیرا دهرباس دبن، پوژهک دى ئیت هه شهف و پوژه دى شاهدهیى ل سهر مه دهن، و ئەو کارین مه ل سهر بهرپه پین وان نهخشاندین دى بهرچاڤ و بهلاف کهن، و هنگی چو پیکین رهقی یان یین ئینکار و حاشاتیی کهن ژ مه نابن!

د زقرینا چهرخا پوژ وشهفان دا نوی کهن دبن، و نیزیك دویر دبن، زهمان دئین و زهمان دچن، پوژ دزقرن و سال دبۆرن، و دهستهک ل دویف ئیکى ل سهر ریتکا چوونا بهر ب ئاخهتئ قه ددهته ری، ئەقه دئیت و وئ هه دچت، و ژشانئ ههمییان ل نک خودییه: ﴿کل الناس یغدو، فباع نفسه، فمعتقها أو موبقها﴾ وهکی پیغه مبهه- سلاڤ لی بن- دبیزت، مروڤ ههمی ل سهر قى ریتکی ددهنه ری، بهر ب ئارمانجئ قه دچن، خو دفروشن، بهلی هندهک ژ وان خو دفروشنه خودی و نهفسا خو ژ ئاگرئ جههنه می ئازا دکهن، و هندهک خو دفروشنه دنیا یی و خو تی دهن، ل شوینا خو بکهنه عهبدین خودی

ئەو دېنە عەبدىن وى دەمى يىخودى دايە وان دا ئەو ئەقرۆ وى بۆ خۆ بکەنە جەن چاندنا وى تۆقى يىخ سوباهى بەرى ژى ھلددەن.

د قى زەمانى دا يى ئەم تى دېۆرىن، يان ئەو د مە دېۆرت، گەلەك خەم ھەنە دئېنە وەرگىپران و دېنە كەيف، و گەلەك كەيف ھەنە دېنە خەم و كۆقان، ھندەك سال ھەنە وەكى پۆژەكا كورت زوى د سەر خودانى را دېۆرن، و ھندەك پۆژ ھەنە وەكى سالەكا درېژ خودانى دوەستىنن، و مروقى ب ئىغبال ئەو يى سەرکەفتى كاروانى خۆ دەرپاس بکەت، پشتى دو سى پۆژىن دى -وەكى عەدەتى پۆژ و شەقان- سالەك ژ ژىي مە دى بارکەت و سالەكا دى دى كار كەت، و ئەو دىتتا وى بۆ زەمانى و پۆژ و شەقان يا سادە و سەرڤە سەرڤە دېت كەيفا وى ب قى چەندى بېت و ھزر بکەت ئەڤە سالەك ل عەمرى وى زىدە بوو، بەلى ئەو عەقلەكى دورست و ساخلەم د سەرى دا ھەبت دى راوہستىانەكا تىر ھزر و تامداى ب خەمگىنىي قە د گەل قى پرويدانى ھەبت؛ چونكى ئەو دى زانت كو ئەڤە سالەكا دى ژ عەمرى وى كېم بوو. بارا پتر ژ مە -ئەگەر نە بېژم ئەم ھەمى- نوکە دېژىن: ئەڤ سالە چ زوى بۆرى، بەلى كېم ژ مە ھزرا خۆ دى وى تىشتى مەزن دا دكەن يى قى سالى ژ مە ستاندى و د گەل خۆ برى، پشكەك ژ ژىي مە كو موستەھىلە كەسەك بشىت بۆ مە بەدەل قەكەت، د قى سالى دا پشكەكا چەندا مەزن ژ عەمرى مە ژ دەست مە دەرکەڤت؟ چەند خۆشتقىي مە د گازىا مرنى چوون و خاترا خۆ ژ مە خواست و چوونە وەغەرى؟ چەند نەخۆشى و تەنگاشى و خەم و كۆقان گەھشتە مە؟ چەند گونەھ و بى ئەمرىيا خودى مە تىدا كرن و ل سەر مە ھاتنە قەيدكرن و بوونە مال؟

ب راستى ئەز ژ تىشتەكى عەجىبگرتى نابم ھندى ئەز ژ وان كەسان عەجىبگرتى دېم يىن سەرى سالى كەيفى دكەن و ئاھەنگان دگىرن، ئىك ژ مە دەرھەمەكى وى ژ دەستان دچت ھەيفەكى سەرا عىجز دېت، و زاد ب رحەتى د گەروپى دا ناچت، بەلى دەمى سالەك (پتر ژ سى سەد و شىست، يەعنى: ھەشت ھزار و شەش سەد و چل

سه‌عه‌ت) ژ عه‌مری وی ژ ده‌ستین وی دهرده‌کهن و ژنی دئینه ستاندن، که‌یفی دکه‌ت، و ئاهه‌نگان دگپرټ.. بۆچی دهم هنده ل بهر مه یی بی بهایه؟ ئه‌ز نزانم!!

ل شان رۆژان ساله‌ک ژ عه‌مری مه بۆ وه‌غه‌رکرنی یا خو به‌ره‌ه‌ف دکه‌ت، ئه‌قی سالی ل بن په‌ری شه‌ف و رۆژین خو گه‌له‌ک کار و کربارین مه ه‌لگرتینه، ئه‌گه‌ر مه ئه‌و ژ بیر کربن، ئه‌و وان ژ بیر ناکه‌ت، و ئه‌گه‌ر مه چاقین خو ژنی گرت بن، رۆژه‌ک دی ئیت ئه‌و دی وان به‌رچا‌ف که‌ت..

ه‌هر کاره‌کی مرۆقی کربت وی رۆژی دی ل بهر چاقان ئیتهدانان، ئه‌قه ساله‌ک ژ ژبی ته کیم بوو، و ل وی دهمی نه‌زان که‌یفی ب کیمبونا عه‌مری خو دکهن، تو ده‌لیقه‌یه‌کی بمینه ب تنی د گه‌ل نه‌فسا خو، و پسپاری ژنی بکه کانی ل سالا بۆری وی چ بۆ ئاخ‌ره‌تا ته ه‌لگرتیه؟

(ئبن حبان) دبیرت: ((یی ژ هه‌میان ب عه‌قلتر ئه‌وه یی پتر حسیی د گه‌ل نه‌فسا خو بکه‌ت))، و مه‌یمونی کورپی مه‌هرانی دبیرت: ((مرۆف نابته که‌سه‌کی ته‌قوادار هه‌تا ئه‌و د گه‌ل نه‌فسا خو دژوارتر لی نه‌ئیت ژ شریکی د گه‌ل شریکی خو))، مرۆقه‌کی زنده قه‌لس و یی دل خه‌له‌ت دهمی شریکاتییی د گه‌ل که‌سه‌کی دی دکه‌ت، قیجا ه‌هر رۆژ جاره‌کی بمینه ب لیقا شریکی خو‌قه، و حسیی‌ه‌کا ه‌ویر و دژوار د گه‌ل بکه‌ت، کانی وی چ کربه و چ نه‌کربه؟ تو.. ئه‌گه‌ر ته بقیته تو ژ ته‌قواداران بی، د گه‌ل نه‌فسا خو وه‌کی وی مرۆقی به، دا نه‌فسا ته حیلی ل ته نه‌که‌ت!

بۆرینا شه‌ف و رۆژان، و چوون و هاتنا هه‌یث و سالان، خودانی ژ دنیا‌یی د‌ویر دکه‌ت و وی پتر نیژیکی ئاخ‌ره‌تی دکه‌ت، قیجا خوزیا وی که‌سی یی ب حسیی د گه‌ل نه‌فسی پیشوازیی ل سالا خو یا نوی دکه‌ت، و دان و ستاندنه‌کا ه‌ویر و دژوار د گه‌ل خو بکه‌ت دا ریکا خو دورست بکه‌ت ئه‌گه‌ر خواریه‌ک که‌فتبی، و ب خو را بکه‌ه‌ت ئه‌گه‌ر سستی‌ه‌ک ژنی چی بیت، و ل خو بزقرته‌قه ئه‌گه‌ر غه‌فله‌ت ژنی په‌یدا بیت، و ئه‌قه‌یه

سالوخته تی تهقواداران، وهکی خودایی مهزن د نایه ته کی دا به حسنی وان دکهت و دبیرت:

﴿إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ﴾ (۲۰۱)

(الأعراف: ۲۰۱) هندی ئەون یێن تهقوایا خودی کری، ئەگەر دودلییهک ژ شهیتانی گههشته وان ئەو وئ چەندی ل بیرا خو دئینن یا خودی ل سەر وان فەرکری ژ تویی و گوهدارییا خو، قیجا هنگی ئەو ب چاڤ ڤه کرن ڤه خو ژ بی ئەمرییا خودی ددهنه پاش، و وئ دکهن یا خودی فەرمان پی کری، و بی ئەمرییا شهیتانی دکهن.

ل دهسپیکا سالا نوی حسییی د گهل خو بکهن ل سەر کارئ ههوه ل سالا بۆری کری، بهرپهڕئ ئیکێ ژ دهفتهرا سالا نوی ب تویی وئستغفاری ڤه کهن، نه ب غهفله تی و بی ئەمریا خودی و ههقالینیا شهیتانی، و باش بزنان کول قیامه تی حسییا وی کهسی دی یا شک بت ئەوئ ئەفرۆ حسییه کا دژوار د گهل خو بکهت.. کارئ خو بۆ وهغهرا مهزن بکهن، چونکی رۆژ بۆ رۆژی هوبن یی نيزیک دبن.

بوونا پیغه مبهري بوونا نوممه ته كي بوو

ل دمه كي كاروانې ژينې ب سست و خافي و بي پښه سهرگه شت و حېبه تي ددا
پي، و جيهانا مروقينيې هر ژ پوژه لاتي هتا پوژتافي، د خورافه و درهوا صه نه م
په رسيې دا نقو بووي، و ب په شه داڅين كوله تي و عبوديه تي دا هاتييه گريدان، دنيا
كه فتبوو ده ستې هنده ك رو مي پېن فاسقي و به طراني و نه گوهداريې ئه و بن ده ست كرين،
و هنده ك فارسين بيخيري و طه مه ع و سهر داچوونې ئيخسير كرين، و خه لك د ناڅبه را
څان هه ردو هيزان دا پي به رزه مابوون، يان دي دويشه لانكييې كه ن، يان دي دويشه لانك
مين!

چو ده ليل نه بوون پيكا راست نيشا خه لكې بده ن، و چو په رزان نه بوون مروڅان
ژ لاداني پياريزن، يان ژ كه فتنې بده نه پاش.. كرين و فروتن ب له شي ده اته كرن، و
رح مراره كي حه بسكري بوو، و خودي ب هه مي مه نيزيا خو څه د هزرا خه لكې دا يان
د قالبې صه نه مه كي دا يي نه خشاندي بوو، يان ژي د خورافا (ثالووه كي نه ئي ته
فامكرن) دا به رزه بوو بوو!

چي لايي ته به ري خو دابايي چريسكه كا هيقييې ته لي نه دديت، هنگي، ل نيشا
عه رده كي كه سي چو هزر ژي نه دكر، پونا هيه كا گه ش بلند بوو، ئه و قه دهر ته خه يين
تارييې هه مي څه پڅانندن، و ژ نيشا جه رگي جاهلييه تي گازييا ته وحيدي بلند بوو، و
ل جيهاني هاته راگه هانندن كو: موحه ممه د هاته دنيايې.. و ب هاتنا وي ديروكه ك
ب دويماهي هات، و ديروكه كا دي ده ست پي كر، زه مانه ك سهر ژير بوو و ئيكي دي
به ر ژير بوو، سهر وري ژ ده ست (جبت و طاغوتي) ده ركه فت، و سهر كي شي بو
پيغه مبهري هاته دان، گر نرينا هيقييې ژ نيشا ده ربايېن بي نوميدديي هاته دهر، و بوونا

پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- بوو بوونا ئوممه‌ته‌کا نوی، ئەو ئوممه‌تا وه‌حدانییه‌تی ب سهر وه‌شه‌نییه‌تی دئیخت، و ئینسانییه‌تی ب پیش عه‌سه‌بییه‌تی دئیخت، و ئیسلامییه‌تی ل جه‌ی جاهلییه‌تی ددانت.

و ههر چه‌نده پیغهمبه‌ری نوی ژ ناف عه‌ره‌بان هاته‌ه‌لبارتن، و ب ئەزمانی وان دئاخت، به‌لی به‌ریخودان و په‌یام و ئارمانجا وی گه‌له‌ک ژ هندی مه‌زنتر بوو کو د قالبی ملله‌ته‌کی دا بیته‌ کو‌مکرن، یان د چارچووه‌یی زمانه‌کی دا بیته‌ گرتدن، و کانی چاوا ئەو رۆژا هوبن دبینن ل عه‌سمانی گه‌ش دکه‌ت، ملک‌ی چو ملله‌تین تایه‌ت نینه، چونکی ئەو تینی و گهرمی دده‌ته‌ دنیا‌یی هه‌می، وه‌سا موحه‌مه‌د و گازیا وی ملک‌ی چو ملله‌تین تایه‌ت نه‌بوویه، چونکی ئەو ریکی بو‌ه‌ر ریکی بگریته‌ت گرت قه‌دکه‌ت! و کانی چاوا زقرینا دۆلایا زه‌مانی وی رۆژا هوبن ل عه‌سمانی بلند دبینن که‌شن ناکه‌ت، و ههر شه‌قه‌کا ره‌شا بیت هیثیی خه‌لکی پتر ب هاتا وی قه‌ گری دده‌ت، و به‌ری وان دده‌تی، وه‌سا ئەو گازیا موحه‌مه‌د پی هاتی، و ئەو ئوممه‌تا ب بوونا وی بووی، دمیت ئەو هیثی یا خه‌لک په‌نایی ده‌نه‌ به‌ر ده‌می کۆره‌ ری مشه‌ دبن، و گازیکه‌ر بو‌ ده‌رگه‌هین جه‌نه‌می زیده‌ دبن.

ب بوونا پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- رۆژا قورئانی هه‌لات، ئەو رۆژا (ته‌جاوبی) د گه‌ل هه‌می راستیی گه‌ردوون‌ی دکه‌ت، و ری دکه‌ت د گه‌ل مه‌نطق‌ی عه‌قل‌ی راست، و (موقه‌راتین) علم‌ی دورست، بی ژ داخوازین (فطه‌رتی) دویر که‌ت، و ئەگه‌ر ئەف چه‌نده‌ ل به‌ر هنده‌ک که‌سان تشته‌کی غه‌ریب بت، ئەو ل به‌ر مه‌ یا غه‌ریب نینه، مه‌ ئەوین مه‌ باوهری هه‌ی کو ئیسلام و گه‌ردوون و مرو‌ف صنعه‌تی خودییه‌: (صنع الله الذي اتقن كل شيء)، و ئەگه‌ر بۆرینا زه‌مانی که‌سه‌ک ب هندی نه‌حه‌ساند بت کو گه‌ردوون چیکه‌یه‌کی که‌شنه، یان مرو‌ف مه‌خلووقه‌کی پیره، وه‌سا وی که‌سه‌ک پی نه‌حه‌ساندیه‌ کو ئەو قورئانا موحه‌مه‌د ژ پی هاتی (تورائه‌کی) که‌شنه، یان بیره‌اتنه‌که ده‌می وی یی چووی.. چونکی په‌یاما موحه‌مه‌د پی هاتی هزره‌کا (موحه‌ره‌ده) ژ ههر

تهه صصوب و تهه زروب و كه رب و كينه كا ههبت.. هزره كا ئاكارنا مروقي بو خو
دكه ته نارمانج.

روژدكي مروقه كي پسار ژي كر: ئه ي پيغه مبهري خودي، ژ هه مي مروقان خودي
پتر هه ز ژ كيژ مروقي دكه ت؟

بهلكي هندهك ژ هه وه هزر بكه ن، وي گو ت بت: ئه وي پتر عيباده تي خودي
بكه ت، نقيژان بكه ت روژيان بگرت، جيهادي بكه ت.. و هتدا! به لي ئه ز ديژمه هه وه:
نه.. به رسقا وي ئه و نه بو يه، وي گو ت: ﴿أَحِبُّ النَّاسَ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى أَنْفَعَهُمُ لِلنَّاسِ،
وَأَحِبُّ الْأَعْمَالُ إِلَى اللَّهِ تَعَالَى سُرُورٌ تَدْخُلُهُ عَلَى مُسْلِمٍ، أَوْ تَكْشِفُ عَنْهُ كَرْبَةً، أَوْ
تَقْضِي عَنْهُ دَيْنًا، أَوْ تَطْرُدُ عَنْهُ جُوعًا، وَلَئِنْ أَمْشَيْتَ مَعَ أَخٍ فِي حَاجَةٍ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ أَنْ
أَعْتَكِفَ فِي هَذَا الْمَسْجِدِ شَهْرًا، وَمَنْ كَفَّ غَضَبَهُ سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ، وَمَنْ كَظَمَ غَيْظَهُ
وَلَوْ شَاءَ أَنْ يَمْضِيَهُ أَمْضَاهُ مَلَأَ اللَّهُ قَلْبَهُ رَجَاءً يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ مَشَى مَعَ أَخِيهِ فِي
حَاجَةٍ حَتَّى يَتَهَيَّأَ لَهُ أَثَبَتَ اللَّهُ قَدَمَهُ يَوْمَ تَزُولُ الْأَقْدَامُ﴾ مروقه كي مه زن و هيقيي
زه لال وه كي قي مروقي هه وه ديتيه؟!

مه زنترين مرو ف ب ديتنا موحه ممه دي، يي كو ژ هه ميبان پتر خودي هه ز ژي
دكه ت ئه و مروقه پتر مفايي دكه هينته مروقان، ئه وي ته فشيي به رو كا خو ب تني بت، و
مفايي وي ژ ده رازينكا مالا وي ده رباس نه بت، نه ئه وه يي خودي هه ز ژي بكه ت،
ئه گهر شه قي هه ميب ي سه ري وي د سوجدي دا بت، و كاري ژ هه ميبان پتر خودي هه ز
ژي دكه ت، ب ديتنا موحه ممه دي، ئه وه تو كه يفه كي بيخيه دلي مروقه كي، كو تو
ته نگا قيبه كي ژ سه ر راكه ي، يان دهينه كي پيشقه بده ي، يان برسه كي ژي دو بر بكه ي.. و
ئه گهر ئه ز د گهل براهه كي ده ركهم دا شوله كا وي بو ب جه بينم، ل بهر من خوشتره
ژ هندي كو ئه ز هه يقه كي عتكافي ل قي مزگه فت ي بكه م، ئه قه گو تن پيغه مبهريه - سلا ف
لي بن-!

و ئەو کەسێ غەزەبا خۆ داکەت خودی عەیبێن وی دێ ستاره کەت، و هەچیێ بشیتە خۆ دەمی کەریێن وی فەدبن، و ئەگەر وی بقییت ئەو دشییت کەربا خۆ داریژت، رۆژا قیامەتی خودی دلی وی دێ تژی هیقی کەت، و هەچیێ د گەل برایێ خۆ دەرکەفت هەتا هەوجەبیا وی ب جە بینت، خودی پیێن وی دێ موکم کەت رۆژا پی دتەحسن.

ئەفە (مقیاسی) باشییا مروّقییه د دینی موحەممەدی دا.. قیجا ئەفرۆ، ل وی دەمی ئومەتا موحەممەدی وی ل بیرا خۆ دینتە فە، و بیرهاتنا وی ساخ دکەتە فە، بلا سەح کەتی کانێ چەند ژ دینی موحەممەدی د دلی وان دا مایه، و چەند ژ ئەخلاقێ وی د ناف ئەخلاقێ وان دا مایه، و ئەگەر بەرسف یا سلبی بوو، هنگی بلا ئەو بزنان ساخکرنا بیرهاتنان فلسەکی ل سەر مالی مروّقی زیده ناکەت.

دویماییا ره مه زانی

و ب څی ږهنگی ره مه زان ب دویمای هات.. کاری خو کر و ژ ناف مه بار کر، ب وی ئیه تی کو پستی یازده هیقین دی جاره کا دی قهستا مه بکهت، بهلی جارا بیت ده می ئه و دیت ئه و دی کی ژ مه بینت ل هیقیی، و دی ل کی ژ مه گه رییت و نابینت؟ علمي څی چه ندی یی ل نک خودی ب تنی.. چونکی بهس مرنه جودا ژ هه ر تشته کی دی نه چو ژفانان دزانت و نه خو ل چو توخوبیان دگرت، دی ل ته بته سپیده تو یی کهیفخوش و هیشتا ئیشار نه هاتی کهس و کارین ته دی ل سه ر ته که نه گری، گورزی کوره یه، ژ کهسی شهرم ناکهت، و خو ل کهسی ناگرت، و ژ کهسی ژی ناترست..

ره مه زان چوو خاتر خواست، و هندی من هزا خو کری د نه خوشییین څی دنیا یی دا من نه دیتییه ژ خاتر خواستنی پیقه تر نه خوشیییه که هه بت.. غه ربی خاتر خواستنا ژ وهلا تییه، فه قیری خاتر خواستنا ژ زهنگینییییه، نساخی خاتر خواستنا ژ ساخله مییییه، و مرن خاتر خواستنا ژ دنیا ییییه، بهرئ خو بدی هه ر نه خوشیییه کا هه بت ږهنگه کی خاتر خواستنییه، ره مه زان یا خاترا خو ژ مه دخوازت، ئه و ره مه زانا ئه څه هه یقه که بوو مه بو خو کرییه شاهد کو ئه م -ئه گه ر مه بقیت- ئه م دشیین ئیرادا خو وه لی بکهین وه کی مه دقیت، قیجا نه وه بت ئه م هه یقا بیت ل سه ر خو بکهینه شاهد کو ئه م نه ئه و که سین یین دشینه خو، ئه څه هه یقه بوو مه ره مه زان کرییه شاهد ل سه ر تویه دارییا خو، قیجا بلا ئه م یازده هیقین پستی ره مه زانی نه کهینه شاهد ل سه ر گونه هکارییا خو، چونکی هه ر ئیک ژ مه باش دزانت ئیک ب یازده خوساره تییه کا مه زنه!

ئه ف ساله ژی ره مه زانی وه کی هه ر سال کاری خو کر و خاترا خو خواست، هنده ک د ناف مه دا هه بوون حمز دکر ئه و مابا و نه چووبا، و هنده ک هه بوون حمز دکر ئه و هه ر نه هاتبا، بهلی هه ر چاوا بت ئه و ب هاتن و چوونا خو ئه ف هه ردو جینیین مرو قان ل وی

راستیې هشیارکرن یا گلهک جاران نهو ژ بیرا خو دبهن: نهغه ههیشهک ل عهمری ته زیده بوو.. قهصدا من: ژ عهمری ته کیم بوو!

د قی ههیشی دا وهکی یا بهری وی، و یا بهری وی، و یا بهری وی.. ته چ کر؟ چهند ژ وی نارمانجی ته ب دهست خو څه ئینا یا تو د ژییی خو ل دویف دبهزی؟ رهمهزان پارچهیهک بوو ژ عهمری ته، هندهک پوژین دهسینشانکری بوون ژ ژییی ته نوکه چوون، سیه پوژ ژ وی دهلیقهیی هاتنه خوارې یا بو ته هاتیبهدان، زوی چوون، ژ ناف تبلین ته درکهفتن، ههوجه ناکهت بگری، یان ل سهر بگری! چوو.. وهکی سکری گاډا ل جههکی پهقی و تو څیرا نهگههشتی ئیدی تو نهشیی زهبتکهی، رهمهزان ب پوژین خو یین هژمارتی څه دیترته ته: خو ب دریثیا عهمری نهخاپینه، عهمری ته چهند بت وهکی پوژین من دی چت، چاڅین خو څهکه بهری تهمارا خهوی دیتنی ل بهر چاڅین ته شیلی بکهت، پوژین بوړین بهرمیږه خو ژ نوقطا ئیکي.. ژ قیثیا ئیکي یا ته راهیلاي دهمی چاڅین ته ب قی دنیا یی کفیتین و هتا نهقرؤ، چهند پوژ و شف ته بوړاندینه؟ سال و زهمان ته دیتینه؟ هزر بکه نوکه تو ژی وهکی رهمهزانا مه یا نهف ساله یی کارې خو دکه و چانتکی خو لیکددهی دا وهغهره خو یا دویر و دریتر دهست پی بکهی، نهری ما نه تو دی بیژی: وهی چ زوی عهمری من خلاص؟ ما نه تو دی عهجبگرتی بی ژ فان سالان چ زوی بوړین بیی تو پی بحهسیپی؟

هندهک پوژین هژمارتی بوون بوړین و چوون.. و ههر ئیک ژ مه ژی هندهک پوژین هژمارتی یین بو ههین دی هند بینین چوون و خلاص بوون.. ناشهکی خوش یی ل کاره مه ههمیان دی د ناف خو دا هیرت، ل دهمی خاترخواستنی نه م دی ب خهم کفین، و.. چهند دهلیقهیهکن دی ژبیر کهین، و پاشی نه نهز دمینم و نه تو، ل بن ناخا ژبیرکرنی دی ئینه هیلان، بهلی تو بیژی مهسهله هه ما ل قیتر ب دویماهی بیت؟

نه.. ئەم د قشې دنیایې دا غاردانې د گهل دهمی یټن کهن، مه دقیت بهرئ
 راکهن، د شهرئ خو دا د گهل ب سهرکهڅن، راسته مه نه دیتییه کهسې بهری مه د سهر
 دهمی را بازداي، یان زهمان ئیخستییه بن دهستی خو، بهلئ د گهل هندئ ژئ ئەم
 د غاردانا خو دا د گهل دئ دبهردوام بین، بهلکی بشیین د څان رږژن هژمارتی دا یټن
 بو مه هاتینه دان تۆقه کئ وهسا بچینین ئەوین هیشتا نه بووین و د گهل زهمانی
 نه که فتنه غاردانې بهرهمه کئ باش ژئ بچن، هنگی ئەم دئ شټین بیژن: ئەم
 سهرکه فتن!

و بهری ئەم خاترا خو ژ رهمه زانئ بخوازیښ.. یان بهری رهمه زان ژ ناڅ مه بارکهت
 ئەو ب حوکه کئ خو یئ شهرعی دهرسه کئ نیشا مه ددهت پشټی ئەو دچت ژئ ئەم
 مفای بو خو ژئ ببین.. ئەڅ حوکمئ شهرعی دانا زهکاتا فتریه.

فتره وهکی ئەم ههمی دزانین زکاته که خودئ ل سهر خوارنا مه دانای، حهقه که
 مروځئ فهقیر د وی قوبتی دا هه ی یئ تو ژئ دخوی.. و ئەگهر شهرتی دانا زهکاتئ ئەو
 بت مروځئ مالدار بت هه تا بدهت فترئ ئەڅ شهرته تیدا نینه، بهس ته هند قوبت
 هه بت ژ رږژا جهژنئ زیده بکهت دقیت تو زکاتئ ژئ بدهی، و ئەگهر (که ممییه تا)
 زهکاتئ ب نصاب و قهدهرئ مالی څه یا گریدای بت، فتره یا وهسا نینه ئەو ب سهران
 څه یا گریدایه، دهمی رږژا دویماهییا رهمه زانئ ئاڅا دبت کانئ مالی چهند مروځ تیدا
 هه نه هند فتره دئینه دان، بلا بهری هنگی ب بیست خه بهران ژئ ئیک ل قشې مالی زیده
 بیت ژئ.. ئهرئ بوو؟

ههر سال ئەم پسیار دکهن: ئهرئ فتره چهنده و چاوايه؟ بهلئ چو سالان ئەم
 پسیار ناکهن: ئهرئ بوچی ئەم فتران ددهین؟

بهلکی هندهک بیژن: فتره جه برانده که بو وان شکهستان یین دبت رۆژیگر بیخته رۆژییین خو، بهلکی.. بهلی پا بۆچی ئەم فترین وان کهسان ژى ددهین یین رۆژی ل سهر نه.. وهکی زارۆکان بو نمونه؟!

هندهک دبیزن: فتره دهوله مه ندکره بو وی کهسی هه ژار بت، بهلکی.. بهلی پا بۆچی ئەم دبیزینه هه ژاری ب خو ژى فترى بده؟!

ئهز دبیزم: مه عنايه کا دويرتر و ئارمانجه کا مه زنتر د پشت دانا فترى را ههيه رهمه زانى دقيت ل دويماهيى بگه هينته مه بهرى ژ ناڤ مه بار کهت، ئەو ژى چاندنا رهميتيه د دلين مه، چونكى دل گاڤا ژ رهمى ڤالا بوو دى بهيار بت، و گاڤا بهيار بوو زيوان دى سهرى ژ بهرهمى وى ستينت، و گاڤا دل ما بى بهرهم پسيارا بهخت رهشيبا خودانى وى نه که!

پشتى رهمه زانى هه يشه کى تو فيرى ب هيزکرا ئيرادى کرى، پشتى هه يشه کى تو پالداى دا پتر خو نيزيکى خودى بکهى، ڤيا بيژته ته: دى کانى ل دور و رهخين خو ژى سهح بکه، چاڤين خو ل وان کهسان بگيرپه ئەوين ب دو دهستين ڤالا ڤه بهر ب رۆژا جهژنى ڤه دچن، دهستى وان تڙى که و زکى وان تير بکه، بلا هندهک رهم د دهر حه ڤا وان دا د دلى ته دا ههبت، وان ژبير نه که، دا تو بزاني چهند خوشه دهمى مروف گرڤزىنى ل سهر ليڤا هه ژاره کى بچينت، يان کهيفى ل سهر ديمى فه قيره کى بنه خشينت.

خوزى مه زانينا حکمهت ژ دانا فترى چيه، و ئارمانج ژ ته شريعا وى چيه، هنگى فتره ل نک مه نه دبوو (شه عيره يه کا هسک) و بى مه عنا، و هه ڤرکيه کا سالانه کانى چ بدهين و چ نه دهين.. ئەف هه ڤرکيا دويماهيا رهمه زانى ههر سال کرېت دکهت!

ئه ڤه رهمه زان چوو.. بهلى خوزى ئەو مه عنا نه چووبان يين رهمه زان ب هاتنا خو د دلين مه دا ساخ دکهت.

یا ره‌ببی، تو ره‌ببی ره‌مه‌زانی و شه‌ووالی و موحه‌ره‌می و هه‌می سالی یی،
 نه‌گه‌ر ته ته‌وفیقا مه دا بت نه‌م ل قی هه‌یقی پتر خو نیزیکی ته بکه‌ین، تو ئیکا هند
 ژ مه چی نه‌که پستی ره‌مه‌زانی نه‌م ته ژ بیر بکه‌ی.. نه‌گه‌ر د ناڅ مه دا هنده‌ک هه‌بن
 ره‌مه‌زانی ژی تو نه‌نیاسی بی، تو ب که‌ره‌ما خو د گهل وان بکه، ره‌ما خو ب سه‌ر وان
 ژی بینه دا نه‌و ل پیکا ته بزقن وقه‌ستا ده‌رگه‌هی لوگفا ته بکه‌ن..

یا ره‌ببی نه‌گه‌ر دنیا یی ب موژیلا هیپین خو څه ئیکا هند ژ مه چی کر نه‌م ته
 ژ بیر بکه‌ین، تو ب که‌ره‌کا خو مه ژ بیر نه‌که، نه‌م مرؤقین و ژبیر کرن بابه‌تی مه‌یه، و
 تو ئیلاهی و لیبورین کاری ته‌یه.

یا ره‌ببی کانی چاوا ته هاریکاریا مه کر نه‌م ل قی هه‌یقی د فهرمانا ته دا بین
 وه‌سا تو ته‌وفیقا مه بده کو نه‌م پستی قی هه‌یقی ژی خو ژ ته نه‌که‌ین.. تو مه و
 ده‌یابین مه و هه‌می خودان باوهران بکه ژ نازابوویین قی هه‌یقی ژ ناگری.
 ئامین.

جهړن د ناقبه را عباده تی و بینقه دانې دا

د ژبانا هر نوممه ته کی دا - وه کی یا هر مروقه کی - هنده ک دهم هه نه نهو تیدا هه وجهی بینقه دانې دبت ژ وی زهحه ته ی یا نهو دبیت؛ دا کو ژ حاله کی قه گوهر ته حاله کی دی، و تبعه ته کی ب ئیکې دی بگوهرت، تبعه ته کی ب مجدیې توخویدای، بو ئیکې دی یی ترانه و یاری و رحه تی جهې خو تیدا دبیت.. و ئەف دهمه نهو یین خه لکی ناقې جهړنې ل سهر دانای، و نه گهر نه م ل دیروکا مروغان یا کهفن و نوی ژی بگه پین دئ بینین شریعه تی هر ملله ته کی، چ نهو بت یی ژ نک خودی هات بت، یان مروغان بو خو چی کرت، هنده ک جهړن ده سنیسان کرینه، و ده ستوری دایه ملله تی نهو ب رهنه کی یان ئیکې دی که یفا خو تیدا بهرچا بکهن، و نه گهر نه م بهرئ خو بدهینه نایه تین قورنائی دئ بینین بهحسی هنده ک ژ قان جهړنان هاتییه..

ملله تی ئیبراهیمی جهړنه ک هه بوو خه لک هه می تیدا ژ مالین خو دهرده کفتن، و دچونه چولی هر ژ سپیدی زوی و هه تا روژ ئا قا دبوو، و ل ویری که یف و شاهی دکر، و نهو دهرنه که فتبا دبوو جهې سهرنج راکیشانا خه لکی، لهو دهمی ئیبراهیمی گوئییه وان: نهز د گهل هه وه نایم، وان گوئنا وی ب غه ربی قه وهرگرت، و قورنان ئاشکه را دکه ت کو ئیبراهیمی ئەف روژه بو خو ب ده لیقه زانی کو بچت صه نه مین ملله تی خو بشکیت.

ملله تی فیرعه ونی ژی جهړنه کا سالانه هه بوو، ل وی روژئ خه لک هه می ل مهیدانه کا بهر فره کوم دبوو، و که یف دکر، و دگوته وی روژئ (روژا خه ملاندنې)؛ چونکی خه لکی خو تیدا دخه ملاند، و لیک کوم دبوو، و ئاههنگ دگیران، مووسای

نښه پرېکړه کوي چې د دې زانې کو ژانې تېدا بده ته سپړه بېندېن فېرعه ونې؛ دا ل پېش چاڅين خه لکې هه مېي فهد و فېلېن وان به طال بکته.

و عيسای -سلاف لې بن- وه کی قورئان بؤ مه شه دگېرت، ل دويش داخوازا هه قالين خو، دوعايه ک ژ خودې کر کو نښه سفره کی بؤ وان ژ عهسمانی بينته خوارې؛ دا نښه بؤ وان بېته جهژن، و خودې دوعايای وی ب جه- نينا..

و هوسا، چو دين و چو مللهت د دېرؤکا خو دا بې جهژن نه بووینه، و تشتي بهرچا د جهژنان دا نښه جهژنا هه ملله ته کی (يان دینه کی) ب تبعهت و ديتن و بير و بؤچوونين وی ملله تی دئېته تامدان يې نښه بؤ دئېته پالدان، ملله ته کی نه گهر ژ توره و قهنجيان يې سهره ردای بت، و باشی و خرابی د فهره ننگا وان دا دو تشتين ژيک جودا نه بن، جهژن دې بؤ وان بته باشتين دهلېقه کو توخوب بينه پيليدان، و باشی د ناف خرابيی دا بينه بهرزه کرن، و فلهسه فا جهژنې ل سهر هندي نه ئېته ئاڅا کرن کو نښه بؤ هندي بهرزه مړؤ پېچه کی بينا خو ژ روتيني رؤژانه شهدهت، دا پشتی هنگی بزفرت ب هيتر ژ بهری هنگی، بهلکی نښه -ل بهر وان- دې بؤ هندي بت لهش و هزر و عقل ژي ب باره کی گرانې گونه و کړيتی و خه له تيان ژي دهرکه فت.

ژ بهر قې چهندي ئيسلامی ديتنا خو یا تاييهت بؤ پېشوازی و کارکرنال جهژنې هه بوو، ديتنه کا رېککه فتی د گهل تبعه تی ئيسلامی، نښه دينی هاتی و دل هشيار کړين، و وزدان زيتندی کړين، و عقل ئاخفتين، و شه هوهت و دلچوون رېکخستين، ئعتيراف ب حهز و ههوجه يېن نه فسې کر، و پيتقيين لهشی ب پشت گوډه شه نه هاڅيتن، بهرې دويکه فت يېن خو دا کاری، بهلې ل سهر وان حهرام نه کر هندهک جارن بينا خو شهدهن، و رحه تيا دلی بخوازن.. نښه ئيسلامه، رؤژه کی ده مې هندهک صهحابی هاتين و گازنده ژ دليين خو کړين بؤ پيغه مبهری -سلاف لې بن- کو نښه هه مې گاڅان دوه سا نين و وهکی نښه ل ديوانا وی، گاڅا نښه دچنه مالين خو، و تیکه لی ژن و عه يالان دبن، نښه

دئینه گوهارتن، پیغمبه‌ری -سلاف لی بن- ئەو ل وئ راستیی ئاگه‌دار کرن یا کو د ئیسلامی دا هە، یا هندهک موسلمان ژ بیرا خو دبهن، راستیا کو ئیسلام نه دینه‌کی (موتزه‌ممت) و هشکه، ژ خەلکی دخوازت هەمی گاڤا ئەو دوه‌سا بن، وەکی ئەو د نڅیژنی دا.. نه‌خیر! ئەگەر ئەو دوه‌سا بن، مەعنا ئەو دئ بڼه ملیاکه‌ت، و ئەڤه تشته‌که ب وان ڤه نائیټ.

ل سەر ڤی بناخه‌یی جه‌ژن د ئیسلامی دا عیبادەت ب تنی نینه، و بینڤه‌دان ژ ی ب تنی نینه، که‌یف و خو‌شی جه‌ی خو تیدا دبیت، به‌لی نه ل سەر حسێبا خو ژ بیرکرنی، موسلمان جه‌ژنا خو ب نڅیژکا تایه‌ت ده‌ست پی دکه‌ت، دبیزنی: نڅیژا جه‌ژنی.. به‌لی خو جه‌ژنی ژ ی د ئیسلامی دا نڅیژا خو هه‌یه، مەعنا: ئەو جه‌ژنا خو ب عیبادەتی و خو‌شکاندن ڤه بو خودی ده‌ست پی دکه‌ت، و دورویشمی وی یی جه‌ژنی (الله اکبر)ه، یه‌عی: خودییه یی مه‌زتر ژ هەر تشته‌کی دی، ئەو تشت مروڤه‌ک بت، یان که‌یف و خو‌شیه‌ک بت، و پستی هنگی جه‌ژن کۆمبوونا ل سەر خیری و خو‌شیه‌یه، و کارکرنه بو به‌لافکرنا که‌یفی و ڤیان، خو‌شیه‌کا بی گۆنه‌ه، و که‌یفه‌کا بی به‌طرا‌نی، و موژیلاهییه‌کا بیی خو ژبیرکرن..

جه‌ژنن مە موسلمانان دیارکرن شوکریه بو خودی ل سەر نعمه‌تین وی، و سوپاسیه بو وی ل سەر ته‌وفیقا وی، جه‌ژنن مە ب چو بیره‌اتنن ئه‌رزان و سه‌ره‌اتینن بیخیر ڤه دگری‌دای نین، ئیک ژ وان پستی ڤۆژی دئیت، و یا دی پستی جه‌جی.. دو ستوینن ئیسلامی یین سه‌ره‌کی، جه‌ژنن مە مل ب مل د گهل دو شریعه‌تین وه‌سا دئین پامانا هاریکاریا هه‌ژاران دده‌ن، دانا فتران و دانا قوریانان، بو هندی دا پامانا هاریکاری و (ته‌کافولا جڤاکی) د دلین مە دا زیندی بکه‌ن.

ئیسلامی دڤیت ئەم ب جه‌ژنی بیرا خو ل ئیک و دو بینینه‌ڤه، نه کول جه‌ژنی خو ژ بیرڤه به‌ین، و ژ بهر خو خو ژ بیر بکه‌ین.

نېگه رېن سهرکه فتنه رږځا به درې

شهرې به درې نهوې ل سپېده ديا رږځا نه ينيي هه قدهې رهمه زانا سالا دووې مشه ختي چيېوې، نيکه مين شهر بو د ناقبره پيغه مېهري -سلاف لي بن- و دوژمنين گازيا ئيسلامي دا چيېوې، و نيکه مين سهرکه فتن بو له شکهري ئيسلامي د مهيدانا جيهادي دا ب دهست خو قه ئيناي، و ب نه گهرا قې شهرې وقي سهرکه فتنې سوورده ته کا قورئاني يا تايهت نهوا ديژني: (سورة الأنفال) هاتبوو خوارې وهکي ئيمامي بوخاري ژ عهبدللاهي کورې عهباسي قه دگوھيزت.

د قې شهرې دا -وهکي مه گوټي- موسلمان هر چنده هژمارا وان يا کيم بوو و چهکې وان يې شک بوو وئو بو شهرې دهرنه که فتيبون ژي به لي نهو ب سهرکه فتن، و هفتي کهس ژ له شکهري کافران کوشتن و گه لهک ژ وان کوشتيان ژ مهزن و که نکه نه يين وان بوون، و هفتي که سين دي ژي هاتنه ئيخسيران، و مال و چه کهکې باش يي وان که فته دهستي موسلمانان.. و چونکي نهف شهره نيکه مين شهر بوو د ناقبره پيغه مېهري و دوژمنين وي دا چي دبت، و چو شريعت هيشتا ژ نک خودي نه هاتبون کاني موسلمان د حاله تهکې ب قې رهنګي دا چ بکن، خيلاف د ناقبره موسلمانان دا چيېو د دهر حقا ئيخسيران دا هر وهسا د دهر حقا وي مالي ژي دا يي ژ کافران گه هشتييه وان، و دويماهيي نهف سوورده ته هاته خوارې دا خيلافي ژ ناقبره وان راکهت، و شريعه تهکې نوي د قې لايي دا بو وان ده سنيشان بکهت و بهري وان بدهتي..

و ل قيرې مه نه ل بهر نه سهرهاتييا شهرې به درې وهکي د کتيپين ديروکې دا هاتي قه گوھيزين، يان ته فسيرا سوورده تا (الأنفال) بيژين، بهلکي ب تني مه دقيت ب کورتي بهري خو بدهينه وان نه گهران يين موسلمان د قې شهرې دا ب سهر ئيخسرين

وهکې سووره تا (الأنفال) بۆ مه دیار دکهت، بۆ هندې دا ئەم ئەقرۆ مفای بۆ خو ژئ ببینن ئەگەر هات و مه قیا د شهړئ خو دا د گهل دوژمنان ب سهرکهښن.

ل سهری دئ بیژن: ئەو ئایه تین ب رهنګه کئ ئیکسهر به حسئ سهرهاتییا رۆژا به درئ دکهن د سووره تا (الأنفال) دا دهه ئایه تن (ژ ئایه تا ۵-۱۴)، ئایه تا ئیکئ و دووئ به حسئ دهسپیکه دهرکهفتنا پیغه مبهري -سلاف لی بن- و صهحاییین وی ژ مه دینئ دکهن ب ئیه تا گرتنا رپکئ ل کاروانئ قورهیشییان یئ تجاری ئەوی ژ شامئ قه دګه ریا مه که هئ، قورئان دبیزت:

﴿كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِن بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَرِهُونَ
الْحَقَّ بَعْدَ مَا بَيَّنَّ كَانَمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ﴾ (۱۶)

د ئایه تین بۆری ژ سووره تی دا خودایئ مه زن چاوانییا لیکنه کرنا دهسکهفتییان دکهت، کو ئیک ژ وان مهسه له بوون یین صهحایی پشتی شهړی تیدا ب خیلاف چووین، و پشتی ئەو مهسه له بۆ وان دیارکری ئایهت دویماهیئ ب بهراهیئ قه گری ددهت، و دبیزت: کانئ چاوا دهمی هوین د لیکنه کرنا دهسکهفتییان دا ژیک جودا بوون خودئ ئەو ژ دهستی ههوه ئینا دهري، و لیکنه کرنا وان هیلا ب هیثیا خو و پیغه مبهري خو ب تنئ قه، ههر وهسا خودایئ ته -ئهی موچه ممه د- فرمان ل ته کر کو تو ژ (مه دینئ) دهرکهفی دا بهر سنگئ کاروانئ قورهیشییان بگری، ب رپکا وئ وهحیی یا جبریل بۆ ته پی هاتی، مه عنا: ههر ژ دهسپیکئ مهسه له -د علمئ خودئ دا- یا (ته خطیط) کری بوو، و (صودفه) نه بوو، هوین ب ئیه تا بهرسنگ گرتنا کاروانئ قورهیشییان دهرکهفت بوون، ههوه دقیا ب ساناهی کاروانییان بگرن و مالی وان ژئ بستین، و بی زهحمهت بزقرنه مالین خو، بهلئ خودئ تشته کئ دی دقیا، و یا خودئ قیای ئەو چیموو، ئەبوو سوفیان ب دهرکهفتنا ههوه حساند، دا رپکا خو قه گوهرت و ههوارئ بهنیرته مه که هئ، و خه لکئ مه که هئ د ههوارئ دهریخستن، و نیشانیین هلبونا

شهره‌کی د ناڅېره هه‌وه و وان دا په‌یداکرن، و بریار بوو نه‌و هوین و نه‌و د شهره‌کی دا بگه‌هنه ئیک، هه‌ر چهنده ده‌سته‌که‌کی ژ خودان باوهران نه‌ف چهنده پی نه‌خوش بوو ژی، و قی ده‌سته‌کی ژ خودان باوهران د مه‌سه‌لا کرنا شهرې دا هه‌فړکی د گهل ته کر، نه‌ی موحه‌مه‌د، پشتی بو وان ناشکه‌را بووی کو هنده شهر دئ ئیته‌کرن، و پشتی پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- نه‌و ناگه‌هدار کرین کو خودی ئیک ژ دووان دئ ده‌ته وان: یان سه‌رکه‌فتنا ل سه‌ر له‌شکه‌ری، یان ژی ستاندنا کاروانی، به‌لی وان هه‌فړکی کر وپی نه‌خوش بوو شهر بیته‌کرن هه‌ر وه‌کی نه‌و بو مرنئ دهاتنه هاژوتن و وان ب چاف به‌ری خو ددایی.

و وه نه‌بت بیته هزرکرن قی ده‌سته‌کی نه‌وا ل سه‌ر پی نه‌خوش شهر بیته‌کرن ل ده‌می شهر هاتییه کرن سستی کربت یان خو ژ مه‌یدانی فیه‌کیشا بت، نه‌خیر! به‌لی نه‌ف دودلییا د کرنا شهرې دا ل ده‌سپیکئ بو چی‌بووی (رهد فعله‌کا) طه‌بیعی بوو یا نه‌فسا مروقی ده‌می به‌رانبه‌ر ده‌راقی شهرکرنی رادوه‌ستت و ب تاییه‌تی نه‌گه‌ر کارئ خو باش نه‌کربت، بلا باوهرییا موکم وی ب وی قه‌زییی هه‌بت ژی یا نه‌و شهرې بو دکه‌ت.

پشتی خودی کارئ قی ده‌سته‌کی بو مه‌ ناشکه‌را کری ده‌می هه‌فړکی د گهل پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- دکر سه‌را کرنا شهرې، خودی یا دلئ وان پتر بو مه‌ ناشکه‌را کر، و بو مه‌ دیارکر کانئ وان چ بو خو دثیا، و خودی چ بو وان دثیا:

﴿يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهُمَا لَكُمْ وَقُودٌ أَنْ غَيَّرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ ۝٧ لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلِيَؤَكِّدَ الْمُجْرِمُونَ ۝٨﴾.

مروقی هه‌رده‌م دثیت -و سه‌حابی ژی مروث بوون!- بی زه‌مه‌ت و وه‌ستیان بگه‌هنه وی یا وی دثیت ژ خوشی و سه‌رکه‌فتنی، و خودی تشته‌کی دی دثیت، دثیت ب خوشی و نه‌خوشی مروقان بجه‌رینت دا ب ره‌نگه‌کی واقعی به‌رچاف بکه‌ت کانئ

باوهرییا کې یا ژ راستییه ویا کې ګوتنا دهڅییه، خودی ګوت: هوین ګهلی ئهین ههوه ههڅرکی د ګهل پیغهمبرئ مه کری، سؤزا من بیننه بیرا خو دهمی من سؤز دایه ههوه کو ئیک ژ ههردو دهستان ب دهست ههوه څه بینم: کاروانی و ئهو مالی د ګهل دا، یان ژی کرنا شهرئ دوژمنی و سهرکهفتنا ل سهر وان، و ههوه دڅیت بی شهرکرن هوین کاروانی ب دهست خو څه بینن، و خودی دڅیت کو ئیسلامی حق کهت و ب شهرکرنا ههوه د ګهل کافران دینی ب سهریخت، و کافران ب تیبرنی بیرنت، دا ئهو ئیسلامی و موسلمانان سهرهراز بکهت، و شرکی و موشرکان نهیلت، ئهګر خو موشرکین تاوانبار ب وی چندی نهخوش بت ژی.

ههوه ئیک دڅیا کو ب دهستقه ئینانا دهسکهفتیان بوو، بهلی خودی دو خیر بو ههوه دڅیان: سهرکهفتن و ب دهستقه ئینانا دهسکهفتیان ژی.. ههوه دڅیا ب ستاندنا کاروانی ئهبوو سوفیانی کافران رذیل بکهن، و خودی دڅیا وان ب کوشتن و گرتن و چوونا مالی بشکیت، و یا خودی دڅیت ههردم باشتره ژ وی یا مروڅی دڅیت، بهلی بارا پتر ژ مروڅان څی چندی نزانن، لهو ههڅرکی دکهن.

و ئهڅرو ژی خودان باوهر ئهوین دخوازن حهقییا خودی ب سهر بیخن دڅیت څی دهرسی باش ودرگرن: دبت هندهک تشت ههبن ئهو هزر کهن باشی تیدا ههیه و ئهو ب خو باشی تیدا نهبت، و هندهک تشت ههبن ئهو هزر کهن باشی تیدا نینه و ئهو ب خو باشی تیدا بت.. و بلا ئهو باش بزائن کو دیتنا وان یا توخوبیدایه نه وهکی دیتنا خودی یا بی توخوب.

ئشه بهری شهری، و دهمی ههردو لال مهیدانا شهری کومبووین، ههڅرکی نهما و ریژ بوونه ئیک، و ههوار ګههسته خودی، لهو مزګینییا سهرکهفتنی ګههشت:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِأَلْفٍ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرَدِّفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِن عِندِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾﴾.

خودی دبیره خه لکی به دری: هوبن وی قه نجیبا خودی ل رۆژا به دری د گهل هه وه کری ل بیرا خو بینن ده می هه وه سه رکه فتننا ل سه ر دوژمنی خواستی، خودی داخوازا هه وه ب جه ئینا و گوټ: نه زب هزار فریشته یان ژ عه سمایی دی پشستا هه وه گرم، هنده ک ب دویف هنده کان را دی ئین. و خودی نهو پشته فانی بو هه وه کربوو مزگینییه ک بو سه رکه فتنی، و دا دلین هه وه پی رحمت و تهنا بین، و هه وه باوهری ب سه رکه فتننا خودی هه بت و هه ما سه رکه فتن ب تنی ژ نک خودییه، نه ب هیژ و زیره کییا هه وه یه. هندی خودییه د ملکی خو دا یی زاله، و د شریعه تی خو دا یی کار بنه جهه..

و نهف نایه ته موسلمانان ل وی ده می و ل هه می ده مان ل راستییه کا مه زن ناگه هدار دکهن نهو ژی نهقه یه دقیت بو سه رکه فتننا ل سه ر دوژمنان به ری مه ل خودی ب تنی بت، چونکی سه رکه فتن ژ نک خودی ب تنییه، و مه عنا قی نهو نینه نه م نه گهرین ماددی ب پشت گو هه قه لی بدهین، به لی دقیت نه م بزاین کو ب کارئینانا نه گهرین ماددی بین سه رکه فتنی -د گهل گرنگییا وان- چو کارتیکرنا خو نابت نه گهر هه زکرنا خودی ل سه ر نه بت، لهو هه وار و گازیا مه دقیت خودی بت.

پاشی نایه ت بیرا سه حاییان ل دو سه رهاتییین رۆژا به دری دئینه ته قه کو دبت د چاټین وان دا دېچوبک بن به لی کارتیکرنا وان ل سه ر نه نجامی شه ری ل وی رۆژی یی مه زن بوو:

﴿إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسُ أَمْنَةً مِّنْهُ وَيُزِيلُ عَلَيْكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِّطِّهَرَكُم بِهِ وَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ رِجْرَ الشَّيْطَانِ لِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ ﴿١١﴾﴾.

ئەو دەمەك بوو پتەغمبەری -سلاڤ لى بن- و لەشكەرى موسلمانان دایە رى حەتا گەهشتىنە مەیدانا بەدرى، و دەمى لەشكەر گەهشتى ئىقارەكا درەونگ بوو و یى وەستىای بوو، و ل نىزىكى لەشكەرى كافران دانا، دو هزرىن نەخۆش د سەرىن وان دا دلڤلڤىن و ھندەك دودلى بۆ چى دكر:

يا ئىكى: گۆتن ئەم دوەستىاينە چاوا دى شىين سوباهى سپىدى بەر سنگى قى
هژمارا مەزن يا كافران گرین؟

يا دووى: ئەو مەیدانا شەر دى لى ئىتەكرن عەردى وى ھەمى خىزە و نەكو دەمى
دەست ب شەرى دكەن خىز ل بن پىيىن وان بتهست.

مەعنا وان ھزر د دو مەسەلان دا كر پەيوەندى ب حالەتى وان یى نەفسى قە
ھەبوو، كو كارتىكرنى ل سەر لایى عەسكەرى دكەت، چونكى ئەگەر ئەو د وەستىای بن،
و جەمى شەرى لى دكەن یى ھارىكار نەبت، شەر ل بەر وان دى ب زەحمەت كەشت،
بەلى خودى د ھەوارا وان ھات و ئەف ھەردو ئاستەنگە د رىكا وان دا نەھىلان، دەمى
بوویە شەف لەشكەرى موسلمانان د خەو چوو، ئىمام عەلى دىيژت: من دیت وى شەفى
ئەم ھەمى نەستىن پتەغمبەر -سلاڤ لى بن- تى نەبت، ئەو حەتا سپىدى یى ھشيار
بوو دوعا دكرن و دكرە گرى.

و يا (موتەوقع) ئەو بوو حالەتەكى نەفسى یى وەسا ب لەشكەرى دا بىت ئەو
نەنڤن، بەلى وەسا چى نەبوو نقرۆسك ب سەر وان دا ھات و ئەو ھەمى نەستىن، و قى
خەوى مفایەكى مەزن دا وان رۆژا د دوىڤ دا.

و گاڤا بوویە سپىدە بەرى شەر دەست پى بكەت، خودى وەسا ھزكر بارانەك
ل مەیدانا بەدرى بارى، عەرد شىدان، و ئەو وەسواس ژى د دلین وان دا نەھىلا، ئەو
پى ھاتنە پاڤزكرن و پىيىن وان ژى پى ھاتنە موكمكرن.

و گاڤا شه‌ری ده‌ست پی کری هاریکاریا خودی ب سهر وان دا هات، دا خودی سؤزا خو بو پیغه‌مبه‌ری ب جه- بینت ونه‌یارین وی بشکیتنت:

﴿إِذْ يُوحَىٰ رَبُّكَ إِلَى الْمَلَكِيَّةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُوا الَّذِينَ ءَامَنُوا سَأَلْتِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَأَصْرَبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَأَصْرَبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ ﴿١٢﴾ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿١٣﴾ ذَلِكَ كُمْ فَذُوقُوا وَآتَ الْكَافِرِينَ عَذَابُ النَّارِ ﴿١٤﴾﴾ .

خودی دبیتژت: ل بیرا خو بینن ده‌می خودایی ته -ئه‌ی موچه‌مه‌د- وه‌چی بو وان فریشته‌یان یین وی پشته‌قانییا خودان باوهران ل رۆژا به‌دری پی کری هنارتی کو ئه‌زی د گهل هه‌وه، و ئه‌ز دی هاریکاری و پشته‌قانییا هه‌وه که‌م، قیجا هوین وان یین باوهری ئینای ب هیژ بیخن، ئه‌ز دی ترسه‌کا دژوار و شکه‌ستنی هاڤیمه‌ دلین وان یین باوهری نه‌ئینای، قیجا هوین -گه‌لی خودان باوهران- ل سه‌ری کافران به‌دن، و ل هه‌می گه‌ه و لایین وان به‌دن. ئه‌قا هه‌ یا کو ب سه‌ری کافران هاتی ژ لیدانا سهر و گه‌ه و ستویان، ژ به‌ر نه‌گوهدارییا وانه بو ئه‌مری خودی و پیغه‌مبه‌ری وی، و هه‌چی پی بی ئه‌مرییا خودی و پیغه‌مبه‌ری وی بکه‌ت، هندی خودییه‌ ل دنیا پی و ئاخره‌تی دی جزایه‌کی دژوار ده‌ته وی. ئه‌وا هه‌ ئه‌و عه‌زابه‌ یا من بو هه‌وه پیش ئیخستی گه‌لی کافرین بی ئه‌مرییا خودی و پیغه‌مبه‌ری وی د دنیا پی دا کری قیجا هوین د ژینا دنیا پی دا تام بکه‌نی، و ل ئاخره‌تی عه‌زابه‌ ئاگری بو هه‌وه هه‌یه. ئه‌ف سه‌رکه‌فتنا هه‌ ل رۆژا به‌دری خودی دا هه‌وه چونکی دوژمنین هه‌وه ئه‌و بوون یین نه‌یاره‌تییا خودی و پیغه‌مبه‌ری دکر. قیجا هوین گه‌لی ئه‌و که‌سین دبیتژن: ئه‌م موسلمانین! گاڤا د قی خالی دا وه‌کی وان کافران لی هاتن، و هه‌وه ژی نه‌یاره‌تییا دینی خودی کر، شه‌ری هه‌وه و وان ل سهر ئه‌گه‌رین مادی دی پاره‌ستت، و چونکی د قی لای دی دا ئه‌و ژ هه‌وه ب هیژ ترن سه‌رکه‌فتن دی یا وان بت، و فایدی هه‌وه ناکه‌ت هوین ب ده‌فی ب تنی بیتژن: ئه‌م موسلمانین!!

مفایین دانا خیران

ژ سالوخته تین پیغه مبهری مه -سلاف لی بن- وهکی صهحاییین وی بو مه قه دگپرن، نهو گه لهک یی مهرد بوو، دهستی وی بو دانا خیران ههردهم یی قه کری بوو، وکس ژ بهر دهرگه هی وی بی مراد نه دزقری.. و مهردینییا وی ل ههیشا ره مه زانی هیشتا زیده تر لی دهات، و چونکی ههیشا ره مه زانی ههیشا خیرخوازی و هاریکارییییه مه دقیت ل قییری بهحسی هندهک ژ وان فایدان بکهین یین ژ دانا خیری دگه هه مهروقی بو هندی.

ئه گهر پسپاره کی مروف بهلیخت و بیژت: ئه ری بوچی ئه ز مروقه کی خیرکهر بم و دهستی من بو دانا خیران یی قه کری بت؟

بو بهرسف دا بهری خو بدهینه هه دیستین پیغه مبهری -سلاف لی بن- کانی نهو چه ند مفایین دانا خیران د دنیا یی و ئاخه تی دا بو مه ده سنی شان دکه ت:

۱- دانا خیری دبه نه گه را هندی دویماهییا مروقی یا باش بت، و خودی ئاتاف و موصیبه تان ژ مروقی دده ته پاش، حاکم ژ ئه نه سی کوپی مالکی قه دگو هیزت، دبیزت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گو ت: ﴿صنائع المعروف تقی مصارع السوء، والآفات، والهلاکات، وأهل المعروف فی الدنيا هم أهل المعروف فی الآخرة﴾ کرنا کارین قه نج خودانی ژ دویماهییین خراب دپاریزت، و ژ ئاتاف و تیچوونان، و خودانین قه نجییی ل دنیا یی ئه ون خودانین قه نجییی ل ئاخه تی.

۲- ل روژا قیامه تی ده می مروف هه می ل مه حشه ری دئینه کو مکر، و روژ دئینه هنداقی سه ری خه لکی، مروقی خیرکهر ل بهر سیبه را خیرا خو دمینت هه تا حوکم د ناچه را خه لکی دا دئینه کرن، ئیمام ئه حمه د و ئبن خزیمه ژ عوقبه یی کوپی عامری

ښه دگوښتن، دبیژت: پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوټ: ﴿کل امرئ فی ظل صدقته حتی یفصل بین الناس﴾، او قال یحکم بین الناس ﴿هه مرؤقهک دئ ل بهر سیبهرا خیرا خو بت هه تا حوکم د ناڅبهرا خه لکی دا دئیته کرن.

و د همدیسا وان هه ر هفت که سان دا یتن خودئ روژا قیامه تی سیبهرا خو لی دکه ت دهمی ژ سیبهرا وی پیغه تر چو سیبه ر نه هه ین هاتییه کو مروقی سییی نه و کهسه یی ب دهستی خو یی راستی خیر کری بیی دهستی وی یی چه پی پی بهه سییټ.. یه عنی: خیری څه شارتي دده ت.

۳- و هندهک جاران ژي ژ بهر بهر که تا دانا خیری خودئ شفایي دده ته وی نساخی یی مروقی تن وی خیری دده ن، (أبو الشیخ) ژ (ئهبو ئومامه ی) ښه دگوښتن، دبیژت: پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوټ: ﴿داووا مرضاکم بالصدقه﴾ نساخین خو ب خیران دهرمان بکه ن.

یه عنی: نه گهر هه وه نساخهک د مالی دا هه بت، و هه وه بقیت وی دهرمان بکه ن، گه لهک خیران بدن، دا ب بهر که تا دانا وان خیران خودئ شفایي بده ته نساخی هه وه.

۴- دانا خیری دبه نه گه را هندي خودئ رهمی ب مروقی ببه ت، و گونه هین مروقی ژي ببه ت (ترمذی) ژ موعاذی کوړی جبه لی ښه دگوښتن، دبیژت: جاره کی نه ز د گهل پیغهمبهري -سلاف لی بن- ل سه فهره کی بووم، دهمه کی نه ز یی نیزیکي وی بووم، ئینا من گوټی: نه ی پیغهمبهري خودئ، کاره کی بو من بیژه من ببه ته بهه شتی و من ژ ناگری دویر بکه ت، وی گوټ: ﴿لقد سألتنی عن عظیم، وإنه لیسیر علی من یسره الله علیه: تعبد الله ولا تشرك به شیئاً، وتقیم الصلاة، وتؤتی الزکاة، وتصوم رمضان، وتحج البيت﴾ ته پسپارا تشته کی مه زن ژ من کر، و نه و یی ب ساناهییه بو وی یی خودئ ل سهر ب ساناهی کریت: په رستنا خودئ بکه و چو شریکان بو چی نه که، و نفیژی بکه، و زه کاتی بده، و رهمه زانی یی ب روژی به، و هه جی بکه. پاشی گوټ:

خه لکې عهردې و ژبلی مړوڅ و نه جنان هه ر تشته کي دی گوډل وان دبت نهو دبېژن: یا ره بي نهوئ ملي بدهت تو بو بهدل فکه، و نهوئ دگرت تو مالي وی بته لیفه.

مهنا ملياکهت دوعايين خيرئ بو وان کهسان دکهن يين خيرکهر بن، و نفرينسي ل وان کهسان دکهن يين قهلس و چريک بن.

۶- موسلم ژ نه بو هورهيره فهدگوهيزت، دبېژت پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوټ: ﴿ما نقصت صدقة من مال، وما زاد الله عبداً بعفو إلا عزاً، وما تواضع أحد لله إلا رفعه الله﴾ مالهک ب دانا خيرئ کيم نه بوويه، و نينه عه بدهک ههبت خه لکي عهفي کهت نه گهر خودئ وی سهر فهراز نه کهت، و هه چيبي بو خودئ خو بشکيئت خودئ دي وی بلند کهت.

نهف ههديسه ژي هندي دگه هينت کو نهو کهسي خيران ژ مالي خو بدهت، چ زه کاتا فهرز بت، چ خيرين سونهت بن، خودئ مالي وی کيم ناکهت، نه گهر چ ل پيش چاڅ مالي وی کيم دبت ژي، به لي خودئ بهر که تي ديخته مالي وی وبو وی بهدل فهدکهت.

۷- ئيمامي طه بهراني ژ نه بو سه عيدي فهدگوهيزت، دبېژت: پيغه مبهري -سلاف لي بن- گوټ: ﴿صدقة السر تطفئ غضب الرب﴾ دانا خيرئ ب رهنگه کي فهشارتي غه زه با خودئ فهدمريت.

و ناشکه رايه کو دانا خيرئ ب فهشارتي بي کهس بي بحه سييت نيشانا ئيخلاصا خودانييه، و هندي دگه هينت کو نهف مړوڅي خيرکهر يي دويره ژ ريمه تي و مننه تي، و نهوئ ب قي رهنگي ئيخلاص ل نک ههبت، مهنا قيانا خودئ يا د دلي دا هه ي، و نهوئ قيانا خودئ د دلي دا ههبت خودئ غه زه با خو نادار پژه سهر.

دانا خیرې و هندهك ټیښی:

وهكى بؤ مه ديار بووى پیغه مبهري -سلاف لی بن- گهلهك بهري مه یی دایه خیری، بهلی ل وی دهمی ئهم تهئکیدى ل سهر هندى دکهین کو تشتهکى فرهه مروقی خودی کهرم د گهل کرى و بهردهستى وی فرهه کرى ئهو ژى کهرمی د گهل مروقی پیتقى بکهت، و رهمى ب ههژاران بیهت، ب تاییه تی د ههیشا ره مزانى دا، هندهك ټیښی یین په یوهندی ب دانا خیری څه هه هی هه نه مه دقیت ئیشاره تی بدهینی:

۱- دهرگهه خیری گهلهکى بهرفرهه، و خیر بهس ئهو نینه مروث هندهك مالى بدهته مروثهکى ههوجه.. نه! دانا مالى بؤ کهسى پیتقى رهنكى ژ ههمیان بلندتره، بهلی دهمی تو د کرین و فروتنی دا یی سههل بی د گهل خهلکى، ئهو خیره، دهمی تو (تهنازولى) ژ هندهك فايدى خو دکهى د گهل وی کهسى بهردهستى وی یی تهنگ، ئهو خیره، دهمی تو ئاستهنگهکى ژ رپکا خهلکى رادکهى خیره، دهمی تو ب دهستى خو هارېکاریا کهسهکى موحتاج دکهى خیره، دهمی تو ئاخفتا خیری بؤ خهلکى دپیژى خیره.. و هتد.

۲- گاڤا کهسهکى ههوجه تشتهك ژ ته خواست وی بی مراد نه زږینه، ئه گهر چو ژ ته نه هات ئاخفتنه کا خوش بیژى، دوعایهکى بؤ بکه، دا دلې وی نه شکیت.

۳- خیری کیم نه بیینه، و بزانه هندهك جاران دهرهه مهك د ته رازییا خیرین مروقی دا ژ سهد هزار دهرهه مان گرانتر لی دئیت، ئیمامى نه سائی ژ پیغه مبهري -سلاف لی بن- څه دگو هیژت، دپیژت: ﴿سبق درهم مائة ألف درهم﴾ دهرهه می بهري سهد هزار دهرهه مان راکر. مروثهکى گوټ: چاوا ئهى پیغه مبهري خودی؟ وی گوټ: ﴿رجل له مال كثير أخذ من عرضه مائة ألف درهم تصدق بها، ورجل ليس له إلا درهمان، فأخذ أحدهما فتصدق به﴾ زهلامهکى گهلهك مال ههیه سهد هزار دهرهه مان دى ژى راکهت و کهته خیر، و زهلامهکى دو دهرهه ب تنى هه نه، ئیکى دى ژى راکهت و کهته خیر.

۴- دهمی تو خیره کی دکهی بلا بهرئ ته ل هندئ نهبت رۆژه کی ئەف کەسه یی ته خیر د گهل کری فایده کی بگههینته ته، ئیهتا ته بلا بۆ خودئ بت نه بۆ چو تشتین دی، و ئەگەر هات وئەو کەسی ته خیرهک د گهل کری، رۆژه کی خرابیهک گههاندە ته، نهیترئ: تو ئەو بووی یی من فلان رۆژئ فلان خیر د گهل ته کری، چونکی خودئ دبیرت:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَتَكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنفِقُ مَالَهُ رِثَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ ثَرَابٌ فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ﴾ (البقرة: ۲۶۴) ئەوی ئەوین ههوه باوهری ب خودئ ورۆژا دویماهییی ئینای خیرا خو ب منهتی و نهخووشییی پویج نهکن، ئەفه وهکی وی یه یی مالی خو بۆ ریمهتییا مروشان ددهت، دا وی بیین و مهدهیین وی بکهن، و وی باوهری ب خودئ ورۆژا دویماهییی نینه، قیجا مهتهلا وی وهکی مهتهلا وی کهثرئ حلییه یی هندەک ئاخ ل سەر و بارانهکا بۆش بیت و بشووت و بهیلت حلی و چو ئاخئ پیقه نهیلت، قیجا ئەو ریمهتکارین هه ژئ خیرین وان ل نک خودئ پویج دبن، و ئەو چو مفایی ژ خیرین خو نابین، و خودئ بهرئ کافران نادەته ریکا حەق نه ددانا خیران دا و نه د چو تشتین دی دا.

۵- ئەگەر ته قهنجیهک ل ئیکی کریان ته خیرهک دایئ چو جارن بیرا وی لی نهینهفه، و ئەگەر ئیکی قهنجیهک د گهل ته کر چو جارن قهنجییا وی ژ بیر نهکه، و ههردهم شوکرا وی بکه، و بزانه ئەوئ شوکرا خه لکی نهکەت سهرا قهنجییا وان شوکرا خودئ ژئ ناکەت سهرا نعمهتین وی.

۶- دهمی ته دقبت خیره کی بکهی ل وی کەسی بگههیری یی خیرا ته ل نک زهعی نهبت، چونکی وهکی ئەم ههمی دزانین گهلهک کەس یین ههین خواستن یا بۆ خو کریه کار، و وان پی خوشه ئەو ههردهم خو نیشا خه لکی بدەن کو ئەو دفهقیرن، ئەگەر خو

وهسا نهبت ژى، څټجا ب (مهظاھرېن درهوين) نه خه دعه، و بزانه دهمى تو خيړى ددهيه
څان رهنګه مروڅان ټهو تو يى ته شجيعا وان دکه ل سهر کارى وان يى خراب.

۷- وهكى مه گوتى گه لهك كهس يين ههين شولئ خو يى كريبه خواستن، و يين
فيري نانئ رحه تيبي بووين، لهو دئ يينى ټهو ستويى خو ل بهر دهرګه هان خوار دكهن، و
رزقي خو ب درهوان كوم دكهن، ب تاييه تى ل هه يقا رهمه زانئ و ل بهر دهرين مزګه فتان،
حه تا نيزيکه ټهو ب څى کارى خو يى خراب رهمه زانئ بکهنه هه يقا خاروځى و
رويقاتي ميبى! و پيغه مبه ر -سلاڅ لى بن- به حسى هندك مروڅان دكته روژا قيامه تى
دئينه مه حشهرئ روييى وان يى حلييه چو گوشت ل سهر نينه، دا خه لك بزنان ټهفه
ټهون يين خواستن دكر و ټهو نه دموحتاج.

۸- ټهګر تو ب خيړه كى حه سياى و ژ ته نه هات وى خيړى بكهى، ههړه بيړه
كهسه كى ژئ بيت خيړى بكهت، دا ټهو وى خيړى بكهت، هنگى تو ژى دى خودان خيړ
بى ههړ وهكى ته ټهو خيړ كرى، پيغه مبه ر -سلاڅ لى بن- د گوتنه كا خو دا -يا
طه بهراني و بهزار ژئ څه دگوهيژن- دبيتژت: ﴿الذال على الخير كفاعله﴾ ټهوى خيړى
نيسا ئيكي بدهت وهكى وييه يى خيړ كرى.

۹- گاڅا خيړهك هاته بهروكا ته و ژ ته هات تو بكهى، لهزئ لى بكه و هشيار
بى و نه بيړه: پاشى! چونكى تو زانئ كانئ ل دهمه كى دى تو دئ شېبى وى خيړى كهى
يان نه، گه لهك كهس هه بوون كربو دلى خو پاشى خيړى بكهن، بهلى مرنئ دهليشه
نه دا يى، يان فه قيربيى ب سهر دا گرت، پسيار ژ پيغه مبه رى -سلاڅ لى بن- هاته كرن:
كيژ خيړ ژ همميان چيتره؟ وى گوت: ﴿أن تتصدق وأنت صحيح حريص شحيح، تأمل
الغنى، وتخشى الفقر، ولا تمهل، حتى إذا بلغت الحلقوم، قلت: لفلان كذا، و لفلان
كذا﴾ كو تو خيړى بدهى و تو يى ساخلم و حه ريص و به خيل، بهري ته يى لى تو

زهنگین بېی، و تو ژ فەقیریښ دترسی، و تو خو گیرۆ نهکەیی، هەتا رح بېته گەرووییښ ژ نوی بېژي: هنده بو فلانی، و هنده بو فلانی.

۱۰- خېرا هەي ژ خېرئ فەرتر، ئەگەر دو خېر کەفتنه ریکا تە بەرئ خو بدئ کانئ کيژ هەردوووان فەرتره وئ بکە، ئیمامی رازی دبېژت: جارەکی ژنکەک هاتە نک زانایەکی مەزن، هندهک زەیت قئ بوو، گوئئ: ئەف زەیتە بلا بو هلکرا چرایئ مزگەفتئ بت، قئ زانایی گوئئ: تە چ پئ خوشتره زەیتا تە بېتە رۆناهی و ب نک بانی قە بلند بېت، یان ژي بېتە رۆناهی و ب نک عەرشئ خودئ قە بلند بېت؟ ژنکی گوئ: ب نک عەرشئ قە بلند بېت. وی زانایی گوئئ: پا دئ هەرە وئ زەیتئ بدەتە فەقیرەکی برسی بلا بکەتە ناڤ زادئ خو و بخوئ بو تە چیتەرە، چونکی ئەگەر مە ئەو ب چرای دا کر رۆناهییا وئ دئ بلند بتە بانی، بەلئ ئەگەر فەقیرەکی برسی ئەو خوار، رۆناهییا وئ دئ بلند بتە عەرشئ.

ئەفە وەکی وئ خېرئ یا گەلەک کەس نوکە دکەن، دئ رابەت مەحفیرەکی کړن بەن داننە مزگەفتەکا تژي مەحفیر لئ هەین ل وی دەمئ کو گەلەک خېرئ فەرتر هەین ناکەن.

و جارەکی زەلامەک هاتە نک زانایی مەزن (بشر الحافی) دا خاترا خو ژئ بخوازت، بشری گوئئ: دئ کێفە چی؟ وی گوئ: دئ چمە حەجئ ئەگەر تە داخوازەک هەبەت بېژە.

و ئەف چوونا وی یا حەجئ بو جارا دووئ بوو، یەعنی: حەجا فەرز نەبوو، بەلکی یا سوننەت بوو، زانایی مەزن (بشر الحافی) ئەف چەندە دزانی، لەو گوئئ: تە چەند پارە بو مەصرەفا خو حازر کړینە؟

وی گوئ: دو هزار دەرهم (وبۆ زانین ئەو خەلکی بەغدا بوو).

بشری گوتی: بوچ تو دی چیه هجی؟ تو ژ بهیتی خه ریب بووی یان چونکی ته دقیت خودی ژ ته رازی بیت؟

وی زهلامی گوت: من بو هندیه دا خودان خیر بم و خودی ژ من رازی بیت.

بشری گوتی: ما چاوايه نه گهر خودی ژ ته رازی بیت و تول مالا خو، وان دو هزار دهره مان تو بکویه خیر و تو یی پشت راست بی کو خودی دی ژ ته رازی بت، دی وه که ی؟

گوت: چاوا؟

بشری گوتی: هه ره وان دهره ما بده دهه مروځان: دهینداره کی دا دهینی خو پی بدت، و فقهیره کی دا حال پی دورست بکته، و کهسه کی خودان عه یال دا عه یال پی ب رښه بیه، و کهسه کی خودان ئیتیم دا کهیفا ئیتیمین وی پی بیت، و نه گهر تو بشی بدهیه ئیکی ژی دورسته، چونکی تو دهمی دلې موسلماننه کی خوش دکه ی، و تنگاییی ژ سهر ږاکه ی، و هاریکاریا موحاجه کی بکه ی، بو ته ژ سه د هجان ب خیره ژبلی هجا فهرز. ئینا وی زهلامی گوتی: بلا ئه ی ئیمام نه ز دی وه که م!

و مه خسه دا ئی ئیمامی نهو بوو بیژت: هاریکاریا مروځی که تی فهرتره ژ چوونا هجا سوننه، چونکی ب هاریکاریا مروځی موحاج تو خیری ژی دی ب دهست خو څه ئینی، و مروځه کی ژی دی ژ تنگاییی خلاص که ی ودلې وی خوش که ی، نه وه کی هجا سوننه خیرا کرنا عبادته کی دی ب دهست ته څه ئیت، بهلې دهریخستنا مروځه کی هه وجه ژ تنگاییی تیدا نینه.

يان ژي خو ژ بير بکهت و بهر ب وي گوندهی څه بچت يا خودی نهو ژي دايه پاش، و هنگي دښت نهو د گافي دا خو هشیار بکهت و خودايي خو ل بيرا خو بينته څه و ب دله کي شکهستي څه قهستا توپي بکهت.

و د دوعایه کا خو دا پیغهمبه‌ری -سلاڅ لی بن- به‌حسی څان هەر سی حاله‌تان کریمه یتن نه‌فسا مروچی تیږا دبورت، وه‌کی بوخاری ژ شه‌ددای کورئ نه‌وسی څه‌دگوهریزت دبیرت پیغهمبه‌ری -سلاڅ لی بن- گوت: ﴿سید الاستغفار أن تقول: اللهم أنت ربی لا إله إلا أنت، خلقتنی وأنا عبدک، وأنا على عهدک ووعدک ما استطعت، أعوذ بک من شر ما صنعت، أبوء لک بنعمتک على وأبوء لک بذنبی فاغفر لی، فإنه لا یغفر الذنوب إلا أنت، قال: ومن قالها من النهار موقنا بها فمات من یومه قبل أن یمسی فهو من أهل الجنة، ومن قالها من اللیل وهو موقن بها فمات قبل أن یصبح فهو من أهل الجنة﴾ سه‌روه‌ری هه‌می ئستغفارن نه‌وه تو بیژی: یا ره‌بی تو خودای منی ژ ته پیغه‌تر چو خودایتن ب حق نین، ته نه‌زی ئافران‌دیم، و نه‌ز به‌نییی ته‌مه، و نه‌زی ل سه‌ر سوژ و په‌مانا ته هندی نه‌ز بشیم، نه‌ز خو ب ته دپار‌یزم ژ خرابیا کاری من کری، نه‌ز ئعترافی بو ته ب وئ قه‌نجیی دکهم یا ته د گهل من کری، و نه‌ز ئعترافی ب گونه‌ها خو دکهم، فیجا تو گونه‌ها من ژئ بیه، ژ ته پیغه‌تر کهس نینه گونه‌هان ژئ بیه، پیغهمبه‌ری -سلاڅ لی بن- گوت: هه‌چی ل روژی څی دوعایی ژ دل بیژت و به‌ری بته ئیثار بمرت نه‌و ژ خه‌لکی به‌حه‌شتییه، و هه‌چی ب شه‌څی وئ ژ دل بیژت و به‌ری لی بته سپیده بمرت نه‌و ژ خه‌لکی به‌حه‌شتییه.

یه‌عنی: پیتشییه مروف هه‌رده‌م ب شه‌ف و روژ بیرا خو ژ قه‌نجیا خودی بینته‌څه، و بیرا خو ل گونه‌هین خو ژ بینته‌څه، و داخوای ژ خودای خو بکه‌ت کو نه‌و گونه‌هین وی ژئ بیه.. و نه‌څه‌یه زکری خودی یی کو دڅیت نه‌م ل چو ده‌مان ژ بیرا خو نه‌به‌ین.

و نه‌وی زکری خودی ژ بیرا خو بیه‌ت و پشت بده‌ته عیاده‌تی وی، خودی د قورئانی دا څی جزایی بو ددانت ده‌می دبیرت: ﴿وَمَنْ أَعْرَضَ عَنْ ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ أَعْمَى﴾ (طه: ۱۲۴) و هه‌چی د دنیا یی دا پشت بده‌ته زکری من ژینه‌کا ب زه‌حه‌مت و به‌رتنگ بو وی هه‌یه، و ل روژا قیامه‌تی نه‌م دی

وی ږاکهینه‌څه کوره.. هه‌چیی پشتمه زکړی من، خودی دبیرت، و پشندان زکړی خودی ب گه‌له‌ک ږه‌نگانه: نه‌وی د گهل قورئانی نه‌ژیت، و قورئانی نه‌خوینت، و هزرتن خو تیدا نه‌کته.. نه‌وی یی پشتمایه زکړی خودی، و نه‌وی د قورئانی نه‌گه‌ت و کاری پی نه‌کته، و د ژینا خو دا بو خو نه‌کته ږیبه‌ر، نه‌وی یی پشتمایه زکړی خودی، و نه‌وی دویر ژ خودی بژیت، و په‌رستنا وی نه‌کته، و هه‌رده‌م وی ل بیرا خو نه‌ئینته‌څه نه‌وی یی پشتمایه زکړی خودی، و نه‌وی پشتمه زکړی خودی حالی وی دی یی چاوا بت؟

خودی دبیرت: ﴿فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا﴾ ژین و ژیاره‌کا نه‌خوش و به‌رتنه‌گ د دنیا یی دا بو وی دی هبت، و به‌لکی هنده‌ک بیژن: نه‌څه چاوايه؟ پانی گه‌له‌ک که‌س مه‌ دیتینه نه‌ به‌س دویری خودی دژین، به‌لکی ژینا خو هه‌می یی د نه‌یاره‌تیا خودی دا دبورینن، د گهل هندى ژى ژینا وان ژینه‌کا به‌رفره‌هه، و چی خوشیا وان دڅیت یا ل به‌ر ده‌ستی وان؟

بو به‌رسف دی بیژن: ژبلی کو هنده‌ک ته‌فسیرزان دبیرن: مه‌خسه‌د ب څی ژیارا به‌رتنه‌گ یا بو وان هه‌ی عه‌زابا به‌رزه‌ختیه، مروث نه‌گه‌ر باش هزرا خو د وی ژینا دنیا یی دا بکه‌ت یا خودان دویر ژ خودی و زکړی وی دبوربت دی زانت نه‌وی ژین نه‌گه‌ر ل به‌رچاڅ چنده یا به‌رفره‌ه ژى بت- نه‌وی بو خو گه‌له‌ک یا به‌رتنه‌گه!

یا به‌رتنه‌گه.. چونکی خودانی وی باوهری ب پشته‌فانییا خودی بو وی نینه.

یا به‌رتنه‌گه.. چونکی نه‌وی هزر دکه‌ت ژین هنده‌ک چاڅین وی قه‌تره‌ دکه‌ت، و مرن به‌رپه‌ری دویماهییه‌یه ژ ده‌فته‌را ژییی وی، ژ به‌ر څی چهندي نه‌وی د حبه‌تی و قه‌له‌ق و گومانه‌کا به‌رده‌وام دا دژیت، و چونکی وی باوهری نینه کو پشتمی مرنی ږوژا خه‌لات و جه‌لاتی هه‌یه دی بینى دلۍ وی یی رحه‌ت نابت، هندى خوشیاان کوم که‌ت گاڅا ده‌لیقه‌یه‌کۍ هاته‌ه سهر هزرا وی کو نه‌وی دى مرت و پشتمی مرنی پویج‌وون و

نهمانه، که سهرېن وی ل سهر ژ دهستدانا شان خوشییین نهو نوکه تیدا دی تاما وان خوشییان ل بهر وی دی نهخوش کهت.. و ژبلی قی چهندي ژي هندهک جاران دلی ب دزی قه دبیرتی: و دی چاوا بت نهگهر نهو گوئن یا دورست بت نهو دیندار دبیرن کو پستی مرنی رابونهک ههیه؟ و ههر چهنده نهو ب ههمی هیزا خو دئیتی کو قی پسیار ژ خو دوبر بکهت و هزارا خو تیدا نهکهت ژي بهلی ههما بۆرینا د هنداف هزارا وی ژي را دی بته جهی پهیدا بوونا بینتهنگییی ل نک وی!

دل بهس هندي رحهت و پشتراست دبت دهمی ب باوهرییی تژی دبت، هنگی ژین د چاقان دا بهرفره دبت و ب تام دکهفت دهمی باوهرییی دئیت کو پستی قی ژینا دنیایی یا بهروخت ژینهکا دی یا بهردهوام ههیه، هزارا خو بکه چهند جودایی د ناقههرا وی کهسی دا ههیه یی باوهری ههبت کو ژین ههما نهو پینجی شیست سالن یین نهو ب نهخوشی -یان ههتا ب خوشی- دبۆرینت و پستی مرنی زالم و مهزلووم وهکی ئیک لی دئین و دبنه ئاخ! و نهوی هزار بکهت نهف دنیایه ههما ب تنی فهصلهکی کورته د دهفتهرا ژینی دا، جهی کارکرنی یه، و پۆزهکا دی دی ئیت باش و خراب جزایین خو ب عدالهت دی وهرگرن و چو حق بهرزه نابن.. ژین ل بهر کهسی ئیکی چهند دی یا بهرتهنگ بت و ل بهر یی دووی چهند دی یا بهرفره بت؟

نهفه ل دنیایی.. و ل ئاخهتی: ﴿وَتَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ اَعْمٰی﴾ (۱۲۶) پۆزا قیامهتی نهو وی باوهری پی نه دئینا دهمی نهو رادبتهفه دی یی کۆره بت، کا چاوا د دنیایی دا وی خو ژ حقییی کۆره کرپوو، بهلی نهو قی کۆراهییا خو یا دنیایی هنگی ژ بیرا خو دبهت لهو پسیار دکهت: ﴿قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِيْ اَعْمٰی وَقَدْ كُنْتُ بَصِيْرًا﴾ (۱۲۷) یا رهبی! بۆچی ته نهز کۆره راکرمهفه و نهو ب خو نهز د دنیایی یی ب چاف بووم؟

و بهرسف دی بو وی ئیتهدان: ﴿قَالَ كَذٰلِكَ اَنْتَکُمْ اَیْنُنَا فَنَسِيْنَهَا وَكَذٰلِكَ الْيَوْمُ نَسِيْ﴾ (۱۲۸) دیاره نائیته بیرا ته د دنیایی دا توج مال بووی؟ جزایی ته نهفرۆ ژ رهنگی کرپارا ته

یا دوهییه، د دنیایی دا نایه‌تین مه ئاشکه‌را بو ته دهاتنه خواندن، ته گوهر لى دبوو، و تو تى دگه‌هشتى ژى، به‌لى چاقین خو ژى دقاندن، ته خو ژى كوره ذكر وته نهو ژ بیر دكرن، لهو نه‌فرۆكه نه‌م ژى دى ته هیلینه د عه‌زابى دا و ژ بیرا خو به‌ین!

و چونكى گون‌هه‌كارى ژى ره‌نگه‌كى پشندان و ژ بیركرنا نایه‌تین خودییه نه‌و مرۆقئى خودان باوهر ژى یى كو په‌رده‌ی د نابقه‌را خو وگوه‌هئى دا رادكه‌ت و پى ل نه‌مرى خودى ددانت، د ژیاره‌كا نه‌خووش و به‌رته‌نگ دا دژیت، و ههر جاره‌كا دئیته سه‌ر هزرا وى كو نه‌و یى بى نه‌مربیا وى خودایی دكه‌ت یى وى باوهرى پى هه‌ی خه‌م و ترسا عه‌زابدانا ل پاشه‌پوژا مه‌زن دلئى وى دى له‌رزینت و تثرى كه‌سه‌ر كه‌ت، وى باوهرى هه‌یه كو ئمتحانه‌كا مه‌زن ل به‌راهییا وى هه‌یه و ههر پوژه‌كا ب سه‌ر وى دا دئیت نه‌و پتر یى نیزیكى پوژا ئمتحانئ دبت، و چه‌ند دئیته بیرا وى كو وى ب دورستى خو بو ئمتحانئ حازر نه‌كرییه خو‌قوتانا دلئى وى دژوارتر لئ دئیت، وه‌كى وى قوتابى یى ب خافله‌تى شه ژى دئیته داخوازكرن بچته د قاعا ئمتحانئ شه دا (ئمتحانه‌كا مه‌صیری) بكه‌ت! نه وه‌كى وى یى به‌ره‌ه‌قییه‌كا دورست كرى و یى ژ خو پشت راست و گوهرى وى لى كه‌نگى دى ئیته گازبكرن دا ب له‌ز بچت.

خودایی مه‌زن د نایه‌ته‌كا پیروژ دا دبیرت: ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ اُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيٰوةً طَيِّبَةًۖ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ اَجْرَهُمْ بِاَحْسَنِ مَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ﴾ (النحل: ۹۷) هه‌چیى كاره‌كى چاك بكه‌ت نیر بت یان مى بت، و وى باوهرى ب خودى و پیغه‌مبه‌رى وى هه‌بت، د دنیایی دا نه‌م ب ژینه‌كا خووش و ته‌نا دى وى زبندى كه‌ین، و ل ناخه‌رتى نه‌م دى خیرا وان ب باشتین ره‌نگ سه‌را كارى وان یى دنیایی ده‌ینى.

و مه‌زنترین خو‌شییا دنیایی یا كو بو وى دئیته‌دان نه‌و سنگ فره‌هى و دل‌رحه‌تى و كه‌یف‌خو‌شییه یا وى هه‌ی، و ب تنئ نه‌و ب قئى خو‌شییى ده‌ه‌سییى یى تام‌كرییى، مرۆقه‌ك ژ مرۆقین خودى یین خودى نه‌ف كه‌ره‌مه د گهل كرى د گو‌تنه‌كا خو دا دبیرت:

(هندهک دهم ب سهر من دا دئین ئەز دبیتزم: ئەگەر خەلکى بهحهشتى د هوسا بن، ئەو یین د نعمهتهکا مهزن دا)، و ئیکى دى دبیترت: (ئەگەر مهلکان و عهياالین مهلکان زانیبا ئەم یین د خوشییهکا چەند دا ئەو ب شیرى دا شهړئ مه سهرا کهن).

یا رهبى تو وئ دلخوشیى ب رزقى مه بکهى.

جزایى مرنا خوشتیان

بوخاری ژ ئه‌بوو هورده‌یره‌ی قه‌دگوهرت، دبیرت: پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوت: خودی دبیرت: ﴿ما لعبدی المؤمن عندی جزاء إذا قبضت صفیه من أهل الدنیا ثم احتسبه إلا الجنة﴾ عه‌دی من یی خودان باوهر نه‌گهر من رها خوشتیایی وی ژ خه‌لکی دنیایی ستاند و وی بو خو ب خیر حسیب کر جزایه‌ک ل نک من نینه ژ به‌حه‌شتی پیغه‌تر.

ئیک ژ مه‌زترین موصیبه‌تان یی د دنیایی دا دئینه سه‌ری مروقی ئه‌وه رها خوشتیایی مروقی بیته ستاندن، و ژ قی دنیایی وه‌غهر بکه‌ت، له‌و سه‌برال سه‌ر قی موصیبه‌تی ژی گه‌له‌ک یا مه‌زنه، ب تاییه‌تی ل ده‌سپیکا هاتنا قی موصیبه‌تی، و ههر ژ به‌ر قی چه‌ندی جزایی سه‌برال سه‌ر قی موصیبه‌تی ژی گه‌له‌ک دی یی مه‌زن بت، د قی ه‌دیسا قودسی یا بوری دا خودایی مه‌زن بو مه‌ ناشکه‌را دکه‌ت کو عه‌بد نه‌گهر یی خودان باوهر بت، و سه‌برئ ل سه‌ر موصیبه‌تا ژ قی ره‌نگی بکه‌ت، و باوهرییا وی ب خودی ئیکا هند ژ چي بکه‌ت کو ئه‌و قی موصیبه‌تی بو خو ب خیر حسیب بکه‌ت، رۆژا قیامه‌تی جزایی وی دی به‌حه‌شت بت.

و تشتی ژ هه‌مییی مه‌زتر یی کو دقیت مروف سه‌برال خو پی بینت ده‌می موصیبه‌تا مرنا خوشتیایی ب سه‌ر مروقی دا دئیت ئه‌وه مروف بزانت نه‌ف خوشتیایی هه‌ وه‌کی مه‌ هه‌مییان و ههر تشته‌کی هه‌ی ملکی خودی بوو، وی ئه‌و دا بوو، و ئیمانه‌تی وی بوو ل نک مه‌، و خودانی ئیمانه‌تی ههر جاره‌کا بقیت هه‌قی هه‌ی ئیمانه‌تی خو بزقرینت، و ژ به‌ر قی چه‌ندی قورئان به‌ری مه‌ ده‌ته هندی کو چی گا‌قا موصیبه‌ته‌ک ب سه‌ری مه‌ هات، ب تاییه‌تی موصیبه‌تا مروقه‌کی مه‌ یی نیزیک، ئیکه‌مین ئاخفتنا ئه‌م دبیرین، ئه‌و بت ئه‌م دبیرین: (إنا لله وإنا إليه راجعون) ئه‌م ملکی

خوډیینه، و ئەم دځ زځړینه نک وی. مه‌عنا: مادهم ئەم ملکځ وینه، و ئەم هەر دځ زځړینه نک وی، چ زوی چ دره‌نگ، نه ژ عه‌قلییه ده‌مځ مرؤڅ دبیت ئیک ژ مه‌زویتەر بزځړته نک خودانځ خو‌یځ ژ راستځ.. خو‌ته‌نگاڅ بکه‌ت یان نه‌رازی بکه‌ت.

ئیمام مالک ژ زانای تابعیان یځ مه‌زن (قاسمځ کورځ موحه‌مه‌دځ کورځ ئەبو‌به‌کری) څه‌دگو‌هیت، دبیت: جاره‌کځ ده‌مځ ژنکه‌کا من مری (موحه‌مه‌دځ کورځ که‌عبځ قوره‌ضی) هات ته‌عزییا من بکه‌ت (و بو‌زانین ئەڅ موحه‌مه‌ده ژ سه‌حابیین پیغه‌مبه‌ری بوو سلاڅ لی بن)، گو‌ت: وی گو‌ته‌من:

د ناف به‌نی ئسرائیلییان دا زه‌لامه‌کځ زانا و عیباده‌تکه‌ر و تیگه‌هشتی هه‌بوو، ژنکه‌کا وی هه‌بوو، وی گه‌له‌ک هه‌ز ژځ دکر و که‌یف پځ ده‌ات، جاره‌کځ ژنکا وی مر، ئینا ئەو گه‌له‌ک پۆسیده‌ بوو، و سه‌را وځ ب خه‌م و کو‌څان که‌فت، هه‌تا گه‌هشته‌ وځ ده‌ره‌جځ ئەو چوو د مال دا و ده‌رگه‌ه‌ل خو‌گرت، و خو‌ژ خه‌لکځ څه‌شارت دا ئەو که‌سځ نه‌بیت، و که‌س وی نه‌بیت.

ژنکه‌کځ سوچه‌تا وی گو‌ه‌لی، رابوو چوو نک و گو‌ته‌وان که‌سځ ل به‌ر ده‌ری: من دځیت فلان زانای بیینم دا پسپاره‌کځ ژځ بکه‌م، وان گو‌ت: تو نه‌شځی وی بیینی چونکځ ئەو ناهیت که‌س وی بیینت، ژنک مال به‌ر ده‌ری و گو‌ت: ئەز ژ ځیرځ ناچم هه‌تا وی نه‌بینم. ئینا مرؤڅه‌ک چوو ژۆر و مه‌سه‌لا وځ بو‌وی زانای څه‌گیرا، و گو‌تځ: ئەو یا دبیت: ئەز ژ ځیرځ ناچم هه‌تا پسپارا خو‌ژځ نه‌که‌م، زانای ده‌ستوریا وځ دا، گاڅا ژنک چوویه نک گو‌تځ: ئەزا هاتیم پسپاره‌کځ ژ ته‌بکه‌م، گو‌تځ: بیتځ، چ پسپاره‌؟ ژنکځ گو‌ت: من هنده‌ک زځر ژ جیرانه‌کا خو‌وه‌رگرت ئیمانته‌، دا بکه‌مه‌ به‌ر خو‌، پشتی ده‌مه‌کی وان هنارته‌ زځرځ خو‌، ئەرځ ئەز زځرځ وان لځ بزځړنم یان نه‌؟

زانای گو‌تځ: ئەرځ ب خودځ دځیت لځ بزځړینی.

ژنکځ گو‌تځ: به‌لځ ئەڅه ده‌مه‌که‌ ئەو زځر ل نک من؟

زانای گوت: ئەها ژ خو فەرتر بوو تو لی بزقرینی مادەم ئەقە دەمەکه ئەو ل نک تە.

ژنکی گوتی: خودی رحمی ب تە ببەت، پا پا چاوا تو هەندە کۆناندار بووی ل سەر وی ئیمانەتی خودی دایە ف تە پاشی ژ تە وەرگرتی، و ئەو ژ تە هەقتەر ب وی ئیمانەتی؟

گاڤا فی زانایی گوھ ل گوتنا ژنکی بووی، وی زانی ئەو چ حالە ئەو کەفتیی، ئینا وی مفا بو خو ژ گوتنا وی وەرگرت و ژ وی حالی دەرکەفت.

ئەقە ئیک ژ وان سەرھاتیین مللەتین بۆرین بوو، پیغەمبەری -سلاف لی بن- بو صەحابییین خو قەگپرا بوو، و ئەو باش تیگەهشت بوون:

جارەکی کورپەکی (موعاذی کوپئ جەبەلی) کەفتە بەر سەکەرانی هەندەک هەڤالیین وی حازر بوون، ئەو نەشیانە چاڤین خو و وان کرە گری، و دەنگی گرییا ئیک ژ وان بلند بوو، موعاذ لی زقپی و گوتی: هس بە، ئەز ب خودی مە کو خودی رازیبونا من ل سەر فی چەندی ببینت ل نک من خوشنقیترە ژ وی هەمی جەهادا من کری.. مەعنا: خپرا صەبرا ل سەر موصیبەتا مرنا خوشنقییهکی -ب دیتنا فی صەحابی- مەزنتەرە ژ وی هەمی جەهادا وی د گەل پیغەمبەری -سلاف لی بن- و پشتی وی ژی کری.

بۆچی؟ چونکی جزایی وی بەهەشتە، وەکی د وی حەدیسە قودسی دا هاتی یا مە ل دەسپیکتی قەگپرای.

پهنگه کی زورداری

زوردای ژ وان کارانه ییځن خودی -ب هه می مه زنییا خو څه- ل سهر خو حهرام کرین، وه کی د وی حه دیسا قودسی دا هاتی یا ئیمامی موسلم ژ نه بوو ذهری څه دگو هیزت دبیژت: پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوت: خودایی پاک و بلند دبیژت: ﴿یا عبادی انی حرمت الظلم علی نفسی، وجعلته بینکم محرماً، فلا تظالموا﴾ ئه ی به نییځن من! من زولم ل سهر خو حهرام کریمه، و من نهو بو هه وه ژی حهرام کریمه، څیجا هوین زولمی ل ئیک و دو نه کهن.

و د حه دیسه کا درست دا یا نه نس ژ پیغه مبهری -سلاف لی بن- څه دگو هیزت هاتییه: ﴿الظلم ثلاثه: فظلم لا یترکه الله، وظلم یغفر، وظلم لا یغفر، فأما الظلم الذی لا یغفر فالشک لا یغفره الله، وأما الظلم الذی یغفر فظلم العبد فیما بینہ و بین ربہ، وأما الظلم الذی لا یترک فظلم العباد یقتص الله بعضهم من بعض﴾ زورداری سی پهنگن، زورداریه ک هیه خودی ناهیلت، و زورداریه ک دئیته ژیرن، و زورداریه ک نائیته ژیرن، څیجا نهو زورداریا گونه ها وی نه ئیته ژیرن شرکا ب خودییه خودی وی ژئی نابهت، و نهو زورداریا گونه ها وی دئیته ژیرن نهو زورداریه یا د ناڅه را مروقی و خودایی وی دا، و نهو زورداریا نه ئیته هیلان زورداریا به نییانه خودی ټولا هنده کان ژ هنده کان دستینت.

و نهف پهنگی سییی یی زورداریی نهوی بهنی ل ئیک و دو دکهن وه کی پیغه مبهری -سلاف لی بن- ناشکه را کری گونه ها وی نائیته ژیرن و جزایی وی دی ئیته ستاندن، چ د دنیا یی دا بت چ د ناخره تی دا بت، نه گهر نهو بهنی یی زورداری لی هاتییه کرن نهو عه فی نه کربت یی زورداری لی کری، نهف زورداریه ژی گه له ک پهنگی

وئ هه نه، و ل څيرئ ئه م دئ به حسئ ږهنگه کي ژ څان ږهنگان کهين -ئه گهر خودئ چهز بکهت- کو دئته هرمارتن ئیک ژ (که بائران -گونه هین مه زن)، خودئ مه ژئ پیاړت. ئه ف زورداريیه ئه وه: که سهک عهردئ که سهکئ دی ب زورداري ژئ بستینت و بکهته یی خو.

ل سهري دئ هندهک ژ وان هه دیسین درست فه گوهیتین یین د دهر هه قا څئ زورداريیا مه زن دا هاتینه فه گوهاستن، پاشی دئ هندهکئ ژ فقهئ وان هه دیسان ئاشکه را کهين:

۱- بوخاری ژ سه عیدئ کورئ زهیدی فه دگوهیت، دبیرت: پیغه مبهري -سلاف لی بن- گوت: ﴿من ظلم من الأرض شيئاً طوقه من سبع أرضين﴾ هه چيی ب زورداري هندهکي ژ عهردی ببهت ئه و ب هفت ته به قین عهردی فه دئ بته توک و کهفته ستوی وی.

۲- بوخاری ژ ئه بوو سه له مهی فه دگوهیت کو د ناقبه را وی و هندهک مروځان دا هه څرکيهک سه را عهردی هه بوو، ئينا وی ئه و چهنده بو عائشايی گوت، عائشايی گوتی: ئه بوو سه له مه! هشياری عهردی به خو ژئ بده پاش، پیغه مبهري -سلاف لی بن- دبیرت: ﴿من ظلم قيد شبر من الأرض طوقه من سبع أرضين﴾ هه چيی ب زورداري هندي بهوسته کي ژ عهردی ببهت ئه و ب هفت ته به قین عهردی فه دئ بته توک و کهفته ستوی وی.

۳- بوخاری ژ عهبدللاهئ کورئ عومهري فه دگوهیت، دبیرت: پیغه مبهري -سلاف لی بن- گوت: ﴿من أخذ من الأرض شيئاً بغير حقه خسف به يوم القيامة إلى سبع أرضين﴾ هه چيی بی هقی خو هندهکي ژ عهردی ببهت ږوژا قیامه تی ئه و د وی عهردی دا دئ ئیته برن هتا هفت ته به قین عهردی.

۴- ئبن حبان ژ یه‌عالی کورئ مورره‌ی شه‌دگوهریزت، دبیرت: من گوهر
ل پیغه‌مبه‌ری بوو -سلاش لی بن- دگوت: ﴿ایما رجل ظلم شبراً من الأرض کلفه الله
أن یحفره حتی یبلغ سبع أرضین ثم یطوقه یوم القیامة حتی یفصل بین الناس﴾ هه‌چی
زه‌لامئ به‌وسته‌کا عهردی ب زۆرداری ژ خودانی ستاند بت رۆژا قیامه‌تئ خودئ
فه‌رمانئ دئ ل وی که‌ت ئەو وی عهردی هه‌تا هه‌ت ته‌به‌قان بکۆلت، پاشی ئەو بو وی
دئ بته‌ توک هه‌تا حوکم د ناچه‌را خه‌لکی دا دئیته‌کرن.

ژ شان ههر چار هه‌دیسان ئاشکه‌را دبت کو غه‌صبکرن و ژیتستاندنا عهردی ئیک
ژ گونه‌هین مه‌زنه (ژ که‌بائران) یتن کو عقوبه‌کا دژوار بو هاتییه‌ دانان و د مه‌سه‌لا
غه‌صبکرن عهردی دا فه‌رق نینه‌ ئەف عهرده‌ یئ کیم بت هندی به‌وسته‌کئ یان گه‌له‌ک
بت هندی باژیره‌کی یان وه‌لاته‌کی، ژ مروقه‌کی بیته‌ ستاندن یان ژ ملله‌ته‌کی، ئەف
ستاندنه‌ ب هه‌می رهنگین خو فه‌ یا هه‌رامه‌، و ئەو که‌سئ پئ رابیت د دهر هه‌قا خودئ
دا دبه‌ که‌سه‌کئ گونه‌هکار، و وه‌کی د هه‌دیسه‌کا بۆری دا هاتی و مه‌ دیتی ئەف
زۆرداریه‌ ژیتستاندنا عهردی بی حه‌ق ژ وی رهنگی زۆرداریی یئ خودئ بو به‌نیبی خو
یئ زۆردار نه‌هیلت، و ده‌می هه‌دیس دبیرت: خودئ بو وی ناهیلت، مه‌خسه‌د پئ ئەوه
د دنیا یئ دا ده‌سه‌لات دقیت نه‌هیلت ئەف رهنگی زۆرداریی بیته‌کرن، و ئەگه‌ر که‌سه‌ک
به‌ر ب قئ زۆرداریی فه‌ چوو و عهردی ئیکئ دی ژئ ستاند، ده‌سه‌لات دقیت وی
ژ قئ چه‌ندئ مه‌نعه‌که‌ت، ئەگه‌ر خو قئ مه‌نعه‌کرنئ خواست هی‌ز دژی وی بیته
ب کارینان ژئ.. ئەفه‌ د دنیا یئ دا، و ل ئاخه‌تئ ژئ خودئ قئ بو وی ناهیلت،
یه‌عنئ: ئەگه‌ر هات و ده‌سه‌لات ب کارئ خو یئ شه‌رعئ رانه‌بوو، یان ده‌سه‌لات
ب خو ئەو بت یا ب قئ زۆرداریی رادبت، وه‌کی کو د گه‌ل مه‌ کوردان ل گه‌له‌ک
ده‌فه‌ران ژ کوردستانئ هاتییه‌کرن، ده‌می ده‌سه‌لاتئ ب خو ئەوا مخابن هنده‌ک جاران
ب ناقتئ ئیسلامئ دناخت- ئەف رهنگی زۆرداریی ب رهنکه‌کئ (مونه‌ظه‌م) د گه‌ل مه‌
کری ئەم کورد ژ سه‌ر عهردی مه‌ پاکرین و دهر‌بخستین و هنده‌ک که‌سین دی ئینان و

داناینه سهر گوند و باژیرین مه، ژ همدیسا پیغه مبهری -سلاف لی بن- ئاشکهر دبت کو ئەف زۆردارییه ب سهر دفنا وان فە ناچت، و رۆژا قیامهتی خودی ب خو ب ههمی مهزینیا خو فە دهعه دارئ وانه و قی تهعدایییی بو وان ناهیلت، و وی عهردی دئ که ته تۆکهک ژ له عهتهتی و د ستویی وان دا دانت!

و دا کو ئیسلام نههیلت ئەف زۆردارییه (ژێستاندنا عهردی بی حق) بیهت کرن هندهک ئەحکام بو مه وهک (ضه مان) دانان، ژ وان ئەحکامان:

۱- ئیسلام دیبژته مه: ئەگەر کهسهک هات و قیا نهفسا ته یان دینی ته یان مالی ته -و عهرد پشکهکه ژ مالی مروقی- قیا بی حق ژ ته بستینت، نههیله ئەو وی چهندی بکهت، و بهرگرییا وی بکه، ئەگەر وی شهړی ته کر تو ژی شهړی وی بکه، ئەگەر خو ئەف شهړکرنه سهری بکیشته کوشتنی، و ئەگەر خو ئەوی دئیت دا قی تهعدایییی ل ته بکهت مروقهکی موسلمان ژی بت، موسلم ژ ئەبوو هورهیره ی شه دگوهیزت، دیبژت: زهلامهک هاته نک پیغه مبهری -سلاف لی بن- و گوتی: ئەی پیغه مبهری خودی! ئەگەر زهلامهک هات و قیا مالی من ژ من بستینت، ئەز چ بکهم؟ پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: ﴿فلا تعطه مالک﴾ تو مالی خو نهده وی. گوت: پا ئەگەر وی شهړی من کر؟ پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: ﴿قاتله﴾ تو ژی شهړی وی بکه. گوت: پا ئەگەر وی ئەز کوشتم؟ پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: ﴿فانت شهید﴾ تو شههیدی. وی گوت: و ئەگەر من ئەو کوشت؟ پیغه مبهری -سلاف لی بن- گوتی: ﴿هو فی النار﴾ ئەو دئ د ناگری دا بت.

ژ بهر قی چهندی د فقهی ئیسلامی دا ئەگەر کهسهک هات دا عهردی مروقی یان مالا مروقی ژ مروقی بستینت و مهسهله گههشته هندی بته شهړ و ئەو بخوازت مروقی بکوژت و مروقی ئەو کوشت، چول سهر مروقی ناچت، و ئەگەر وی مروق کوشت خیرا شههیدی بو مروقی دئ ئیتهدان، و کهس بلا نهیژت: مانئ ئەوی هه یی

دئیت عهردی مه ژ مه دستینت مروځه کی موسلماننه یان یی نفیژکهره یان شاهده ددهت! پیغه مبهه -سلاڅ لی بن- دبیرته مه: هه کسه کی بیت دا ته عدا یی ل ته بکهت.. و نه گوتییبه: نه گهر کافرهک بیت.

۲- فقهزانی موسلمان دبیرن: نهو کسه نفیژ ل سهر وی عهردی بکهت یی وی بی حق ژ ئیکی ستاندی، نه گهر چ نفیژ دئیته قه بویلکرن و فهرز ژ سهر رادبت به لی نهو یی گونه هکاره، و نیزیکه چو خیر د نفیژا وی دا نهبت ژبلی راکرنا فهرزی.

۳- (مولکییهت) ب ربکا غهصبی پهدا نابت، و چو نه حکامین شهرعی ژی پی ب جه نائین، یه عنی: نه گهر مروځه کی عهردهک ژ ئیکی ستاند ب شریعت نهو عهرد نابته یی وی، نه گهر خو چند سال و زه مان ب سهر دا بچن ژی، و نه گهر هات و وی خانیهک ل سهر وی عهردی ئافاکر خانی دی ئیته خرابکرن، و نه گهر تشتهک لی چاند بت، حقی مه صره فا وی دی ئیتهدان، و چی نابت بو وی نهو ب هیجه تا وی خانی یان چاندنی عهردی بکهته یی خو.. نه قه یه حوکمی شهرعی وه کی فقهزانی ئیسلامی دبیرن.

سوننه تا پیغه مبهري د خوارن و څه خوارنې دا

ښه گهر مړوڅ هزرا خو د سوننه تا پیغه مبهري دا - سلاف لی بن - بکته دی بینت وی د ههمی سهر و بهرې ژبنا مه دا هندهک ښه ده ب و توره بو مه داناینه و بهرې مه دایه بو هندې دا مه که سنییا خو یا تایهت ههبت، و ل څیرې مه ل بهره هه دیا پیغه مبهري - سلاف لی بن - د مه سلا خوارن و څه خوارنې دا وهکی ژ سوننه تا وی ښاکه را دبت د چهند خاله کان دا بهرچاڅ بکهین، بو هندې دا ښه چاڅ ل وی بکهین.

و ښه فان توره و نادابان ښه دشتین د فان خالان دا کوم بکهین:

۱- ښانا ناڅې خودې ل ده سپیکې:

ههر کاره کې مړوڅ بکته یا باش ښه ل ده سپیکې ناڅې خودې ل سهر بینت دا بهره کته تیدا ههبت، و خوارن و څه خوارن ښیک ژ فان کارانه، ترمذی ژ عائیشایې څه دگوهرت، دبیرت: پیغه مبهري - سلاف لی بن - گوټ: ﴿إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ، فَإِنْ نَسِيَ فِي أَوَّلِهِ فَلْيَقُلْ: بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوَّلِهِ وَآخِرِهِ﴾ ښه گهر ښیک ژ ههوه خوارنه ک خوار بلا دبیرت: بسم الله، و ښه گهر ژ بیر کر بلا دبیرت: بسم الله اوله و آخره.

و یا دورست ښه ښه چوپې ل څې یا پیغه مبهري - سلاف لی بن - گوټی زبده نه کهین، یه عنی نه دبیرت: بسم الله الرحمن الرحيم، چونکی پیغه مبهري وهسا نیشا مه نه دایه.. روزه کې زه لامه ک ل نک صه حابیې پیغه مبهري عه بدللاهې کورې عومهری دبیرت و گوټ: (الحمد لله والسلام على رسول الله) عه بدللاهې گوټې: و ښه زې دبیرت (الحمد لله والسلام على رسول الله) بهلې پیغه مبهري - سلاف لی بن - هوسا نیشا مه نه دایه، وی ښه پین فیرکین دبیرت: (الحمد لله على كل حال).

مه‌عنا: من چو (اعتراض) ل سهر ځي گوتني نينن به‌لي تفت گوتنه ل ځي جهي يا دورست نينه چونكي خيلافي سوننه‌تييه، ځي‌جا يا دورست نه‌وه مروث د ههمي زكر و عيбаذه‌تان دا پيگيري ب سوننه‌تي بكهت، دا يي خودان خي‌ر بت و كاري وي ژي بيته قه‌بولكرن.

۲- خوارن و قه‌خوارن ب دهستي راستي:

ترمذي ژ عه‌بدللاهي كورې عومهرې قه‌دگوهي‌زت، دبي‌زت: پيغه‌مبه‌ري -سلاڅ لي بن- گوت: ﴿اذا اكل احدكم فلياكل بيمينه وليشرب بيمينه فان الشيطان ياكل بشماله ويشرب بشماله﴾ نه‌گهر ئيك ژ هه‌وه تشتهك خوار بلا ب دهستي خو يي راستي بخوت، و نه‌گهر تشتهك قه‌خوار بلا ب دهستي خو يي راستي قه‌خوت، چونكي شه‌يتان ب دهستي چه‌پي دخوت و قه‌دخوت.

و دهمي مروثه‌كي ل نك پيغه‌مبه‌ري -سلاڅ لي بن- ب دهستي چه‌پي زاد دخوار نه‌وي فرمان لي دكر نه‌و ب وي دهستي نه‌خوت، و دا بي‌زتي: ب دهستي راستي بخو، نه‌گهر كو نه‌و كهس بچويكهك ژي با.. ژ بهر ځي زانايه‌كي وه‌كي (ابن القيم) ي بو هندی دجت كو خوارن ب دهستي چه‌پي كاره‌كي هه‌رامه!

۳- خوارن ژ لايي ناماني:

(ابن ماجه) ژ پيغه‌مبه‌ري -سلاڅ لي بن- قه‌دگوهي‌زت، دبي‌زت: ﴿اذا وضع الطعام فخذوا من حافظه، وذروا وسطه، فان البركة تنزل في وسطه﴾ نه‌گهر زاد هاته دانان هوين ژ لايي بخون، و نيغه‌كي به‌يلن، هندي به‌ره‌كه‌ته ب سهر نيځي دا دئيه خوارن.

۴- هه‌ر ئيك ژ به‌روكا خو بخوت:

نه‌غه ژي ژ وان نادابانه يين پيغه‌مبه‌ري -سلاڅ لي بن- نيشا مه‌ داين، جاره‌كي پيغه‌مبه‌ري و هندهك مروثان پيگه‌ زاد دخوار زركورهك د ناڅ دا هه‌بوو دهستي وي

ژ څی لایې دچوو یی دی، پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- گوتی: ﴿یا غلام! سم الله، وکل بیمینک، وکل مما یلیک﴾ نهی جحیل! ناڅی خودی بینه، و ب دهستی راستی بخو، و ژ بهروکا خو بخو.

و د دو حالتان دا مروڅی حق هیه ژ بهروکا خو ب تنی نه‌خوت: نه‌گهر بزانت هه‌قالین وی ژ څی کارې وی عیجز نابن، و نه‌گهر گه‌له‌ک رهنګین خوارنی هه‌بن و هنده‌ک رهنګ ل بهروکا وی نه‌بن.

۵- څه‌خوارن ب سی قورچان:

یا سوننه‌ت نه‌وه مروڅ ناڅی ب ټیک نه‌ف‌س څه‌نه‌خوت، و ل هنداف نامانی بیهنا خو نه‌ئیت و بهت، به‌لکی یا باش نه‌وه نه‌وه ناڅی ب سی قورچان څه‌خوت و دویر ژ نامانی بیهنا خو بینت و بهت، و مه‌گوت: یا باش نه‌وه دا نه‌ئیت هزرکرن کو څه‌خوارن ب ټیک قورچ یا دورست نینه.

۶- نه څه‌خوارن ژ نامانی مه‌زن:

پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- هم ژ هندې داینه پاش کو هم ناڅی ژ نامانی مه‌زن څه‌خوین، وه‌کی کونا ناڅی، چونکی دبت هنده‌ک ئاف ژ ده‌څی بزقرته‌څه د نامانی دا و نه‌وه ئافا تیدا پیس بت، یان دلې که‌سی دی نه‌چتی ژ وی ناڅی څه‌خوت، و ههر چه‌نده شوین ده‌څی مروڅان یی پاقره ژی به‌لی دبت دلې ټیکی نه‌چتی، څیجا ژ بهر هندې نه‌گهر ټیکی څیا ناڅی څه‌خوت یا سوننه‌ت نه‌وه نه‌وه هنده‌کی بو خو بکه‌ته نامانه‌کی بچویکتر و څه‌خوت.

۷- خوارن و څه‌خوارنا ژ پیمان څه یان پالداي:

نه‌څه ژي ژ وان تشتین مه‌کرووه یین پیغهمبه‌ری -سلاف لی بن- هم ژي داینه پاش.

۸- دەست شوبستن بهری خوارنئ:

ئیمامئ نەسائی و ئەحمەد ژ عائیشایئ قەدگوهیژت، دبیژت: دەممئ پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- قیابا خوارنئ بخۆت دەستین خۆ دشوبستن.

۹- خوارن پیڤڤه:

ئەبوو داوود وئبن ماجه ژ وهحشییئ کورئ حەری قەدگوهیژن، دبیژت: صەحابییین پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- گوئئ: ئەم پیغەمبەری خودئ، ئەم زادی دخۆین و ئەم تیر نابین.. پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- گوئ: نەکو هوبن جودا جودا دخۆن؟ گوئن: بەلئ، گوئ: بۆ خوارنئ کۆم بین، و ناڤئ خودئ بینن، بەرەکەت دئ بۆ هەو هەو کەفتە زادی هەو.

لەو یا سوننەت ئەو خەلکئ مالی پیڤڤه زادی بخۆن.

۱۰- حەمدا خودئ پشتی خوارنئ:

موسلم ژ ئەنەسی قەدگوهیژت، دبیژت: پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- گوئ: ﴿إِنَّ اللَّهَ لِيَرْضَى مِنَ الْعَبْدِ يَأْكُلُ الْأَكْلَةَ فِيحْمَدَهُ عَلَيْهَا، وَيَشْرَبُ الشَّرْبَةَ فِيحْمَدَهُ عَلَيْهَا﴾ هندی خودییه ژ عەبدی رازی دبت خوارنەکئ دخۆت حەمدا وی سەرا دکەت، و قەخوارنەکئ قەدخۆت حەمدا وی سەرا دکەت.

۱۱- دانا خێڤهیی بۆ زارۆکان:

موسلم ژ ئەبوو هورەیرە قەدگوهیژت، دبیژت: دەممئ فیتییهکئ خێڤه بۆ پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- هاتبا ئەو دا بیژت: یا رەبی تو بەرەکەتئ بۆ مە بیخییه باژیرئ مە، و فیتییه مە، و من و مستا مە، بەرەکەتا ل سەر بەرەکەتئ. پاشی ئەو دا وی دەته زارۆکئ ژ هەمییان بچویکتر ل نک وی ئاماده.

و ئەڤه پێزگرتەکە ژ پیغەمبەری -سلاڤ لئ بن- بۆ شعوروا زارۆکی، چونکی زارۆک پتر ژ هەر کەسەکی دلئ خۆ دبهته رەنگین نوی یین خوارنئ.

ب وان یین بهلا ب سهری هاتی خه مین خو بره قینه

ل لایئ خو یی راستی و یی چه پی بزقره، ژ خودان به لایان پیته تر کهسه کی دی تو دئی بینی؟ ژ وی پیته تر یی توبشی گرفتاریان بووی دئی ئیکی بینی؟ د ههر ماله کی قه بهیداره ک ههیه، و ل سهر ههر روییه کی رۆندکهک ههیه.

چهند بهلا و موصیبهت ههنه، و چهند خودان صهر ههنه؟!

مهنا موصیبهت ب سهری ته ب تنی نه هاتییه، بهلکی موصیبهت ته ل بهر یا گهلهکان یا بچوبکه، چهند کهسین نه خوش ههنه ب سالان ماینه ل سهر جهی، ژ قی لایئ خو وهردگیرنه سهر لایئ دی، ژ ئیشی دنالن، و نه خوشیی هواران رادهیلن؟

چهند کهس ههنه دگرتینه سال و زهمان د سهر را دپورن بیی نهو رۆژی ب چاقین خو ببینن، و ژ زیندانا خو پیته تر نهو تشته کی نابینن؟

چهند ژن و میتر ههنه ل بهارا ژییی خو و کاملانا جحیلینیا خو جهرگی وان ژ بهر دلی چوویه؟

چهند کهس ههنه توبشی گرفتاری و دهینداری و بهلا و موصیبهت بووینه؟

دهمه بو ته کو توب وان خو ژ بیر قه بکهی، و تو باش بزانی کو ئەف زیانه گرتیخانه یا خودان باوهریه، و واری خهم و کوئانانه، سپیدئ دئی بینی قهسر ب خودانان یا ئاقایه، و ئیقاری دئی بینی رۆژا خوشیی یا لی ئاقایه، ل وی دهمی مرۆف هه می دکۆم، و لهش ب سلامهت، و مالی مشه، و عه یالی بۆش، دئی هند بینی هندهک رۆژ هاتن فهقیری و مرن ونه خوشی د گهل دا ﴿وَبَيِّنْ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ﴾ (ابراهیم: ۴۵) بو ههوه ئاشکهرا بوو کانی مه چ د گهل وان کر، و

نهم مه‌تەلان بۆ هه‌وه دئینین.. قیجا یا فه‌ره وه‌سا تو خۆ فی‌ری نه‌خۆشیی بکه‌ی کا چاوا حیشتەر خۆ فی‌ری هندێ دکه‌ت کول سهر که‌ق‌ری بنیخییت، و دقیت تو موصیبه‌تا خۆل به‌ر یا وی خه‌لکی بکیشی نه‌وین ل دۆر وره‌خین ته‌ دژین، و یا وی خه‌لکی به‌ری ته‌ ژبای، دا بۆ ته‌ ئاشکه‌را بیت کو ته‌ به‌رانبه‌ری وان چو موصیبه‌ت نین، و نه‌وا هاتییه‌ سه‌رێ ته‌ نه‌خۆشییه‌ کا سقکه‌، قیجا تو حه‌مدا خودێ بکه‌ ل سهر ره‌حما وی، و شوکرا وی بکه‌ سه‌را وی تشتی وی بۆ ته‌ هیلای، و تشتی وی ژ ته‌ ستاندی بۆ خۆ ب خیر حسیب بکه‌، و ب وان یین به‌لا ب سه‌ری هاتی تو خه‌مین خۆ پره‌قینه‌.

و باشرین چاقلیکری بۆ ته‌ د قی چهندێ دا پیغه‌مبه‌ره -سلاف لی بن- کافران رویشیک و عوبرگیشی حیشتیری دانا‌بوو سه‌ر سه‌رێ وی، خوین ژ پیپین وی ئینا، و رویی وی بریندار کر، د نه‌الی دا حصار دا حه‌تا به‌لگین داران خوارین، ژ مه‌که‌هێ هاته‌ درێخستن، و ددانێ وی شکاند، بی به‌ختی د دهر حه‌قا ناموسی دا لی کرن، و حه‌فتی ژ هه‌قالین وی کوشتن، کورپ وی و بارا پتر ژ کچین وی ژێ د ساخیا وی دا مرن، ژ برسان دا به‌ر ب زکی خۆ قه‌ گریدان، و د دهر حه‌قا وی دا هاته‌ گۆتن کو نه‌و شاعره‌ سیره‌به‌نده‌ خێژرانکه‌ شیته‌ دره‌وینه‌، و خودی نه‌و ژ وی پاراست، و نه‌قه‌ به‌لایه‌که‌ دقیت بیت، و قه‌وژارتنه‌کا مه‌زنه‌، و به‌ری زه‌که‌ریا هاتبوو کوشتن، و یه‌حیا هاتبوو سه‌رژیکرن، و مووسا مشه‌خت بووبوو، و ئیبراهیم هاتبوو هافیتن د ئاگری دا، و ئیمام ژێ ل سه‌ر قی ریکێ چوینه‌.. عومه‌ر، عوشمان، عه‌لی هاتبوونه‌ کوشتن، و هنده‌ک ئیمام هاتبوونه‌ جه‌لده‌دان، و مروّقین باش هاتبوونه‌ گرتن، و نه‌خۆشی گه‌ه‌شتبوونه‌ قه‌نجان ﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسْتَهْمُ الْأَسَافَةِ وَالضَّالَّةِ وَلَزِلُوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصْرُ اللَّهِ أَلاَ إِنَّا نَصْرُ اللَّهِ قَرِيبٌ ﴿٢١٤﴾﴾

(البقرة: ۲۱۴) یان هه‌وه گه‌لی خودان باوهران هزرکریه‌ کو دی چنه‌ به‌حه‌شتی، و هیشتا نه‌و ب سه‌رێ هه‌وه نه‌هاتی یا ب سه‌رێ خودان باوهرین به‌ری هه‌وه هاتی: ژ فه‌قیری و نه‌خۆشی و ترس و سه‌همی، و نه‌و ب گه‌له‌ک ته‌نگا‌قییان هاتبوونه‌ هژاندن،

حه تا پیغه مبهري وان و ئەو خودان باوهرين د گهل دا ژ له زين خواستنا سهرکهفتنا خودي دا گوته: سهرکهفتنا خودي کهنگيه؟ نه هندی سهرکهفتنا خوديه يا نيزيکی خودان باوهرانه.

خوداي مهزن ديتر: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ﴾ (البقرة: ۱۵۳) گهلي خودان باوهران هوين ب صبري و کرنا نقيزي هاريکاريي بو خو ژ خودي بخوازن.

ئه گهر ترسي ب سهر ته دا گرت، وخه مي توکا خو د ستوي ته دانا، و کوڤانان تو د بهر سنگي را گرتي، رابه قهستا نقيزي بکه، رها ته دي ل ته زقريته، و نهفسا ته دي تهنا بت، و ب ئانههيا خودي نقيز تيرا هندی ههيه لهشکهري خهم و کوڤانان پاشدا بيهت و بشکينت.

و پیغه مبهري -سلاف لي بن- ده مي خه مهک دگه هشتي دگوت: ((أرْحْنَا بِالصَّلَاةِ يَا بِلَال)) ئەي بلال مه ب نقيزي رحمت بکه. و ئەو بو وي چاقروني و دکه يه خوشي بو. و من ژينه نيگارا هندک که سين مهزن خوانديه گاڤا تهنگاڤيهک ب سهر ئيک ژ وان دا هاتبا، يان موصيه تي ناچاڤين خو لي کرانه گري، ئەو ب خوشکاندن قه دا قهستا نقيزي کهن، هنگي هيز و ئيراده شيانا ل وان دزقري قه.

هندی نقيزا ترسييه يا هاتييه فهرکرن دا ل ده مي ترس و سهه مي بيته کرن، پوژا کلوخ دفرن، و نهفس درپژنه سهر ليڤين شيران، هنگي مهزنترين خوږاگري و رحه تي ئەوه نقيزهکا ب خوشکاندن قه بيته کرن.

ئەو جيلي ئيشين نهفسي ب سهر دا گرتي دڤيت مزگهفتي بنياست، و ئەنييا خو بدانته عهردی دا ئيکه مين جار خوداي خو رازي بکهت، و دا نهفسا خو ژ عهزبا ب وهستيان پرگار بکهت، ئەگهر نه روڤندک چاڤين وي دي سوژن، و خهم ئەعصابين وي دي هلوهرينت، و ژبلي نقيزي وي هيزهکا دي نينه تهناهي و رحه تيبي بده تي.

مهزنترين نعمهت -ئهگهر ئهم تى بگههين- ئهف ههر پينج نقيژنه يين ل شهقهك و
 رۆژهكان دئينهكرن، گونههين مه ژئ دهن، و دهرهجهين مه ل نك خودايي مه بلند
 دهن، و ئهو چارهسهرييهكا مهزنه بو نهخوشييين مه، و دهرمانهكي ئيك و ئيكه بو
 ئيشين مه، باوهرىيهكا مهزن ب وژدائين مه دا دكهت و گيانى مه ترى رازييون دكهت،
 بهلى ئهوين ژ مهزگهفتى دوير كهفتين و پشت دايه نقيژئ، ئهو ژ خهههكي بو خهههكا
 دى دئينه قهگواستن، و ژ بهخترهشييهكي بو ئيك دى ﴿فَتَعَسَاؤُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ﴾ (۸)
 (محمد: ۸) تيچوون بو وان بت، و خودئ خيرا كيارين وان پويج كر.

(نهخت)

و هندهك رامين بهرزه

د قورانا پېرؤز دا سوورتهكا تايبت هيه، دبېژنې: (سوره النساء) و ئەف ناڅه ل سهر قې سوورته قې هاتييه دانان چونكي گهلهك ئەحكامين فقهې و يېن جفاكي يېن پهيوه ندى ب ژنې فقه هې تيدا هاتينه، و د نايه تېن (۱۹ - ۲۱)يدا، و پېخه مهت پاڅرنا جفاكا ئيسلامې ژ شوبنخه رتوگېن جاهليه تې فان نايه تان بابتهك ل بهرچاڅ دانا، مرؤف دشيت قې ناڅې ل سهر بدانت: (پاشقه برنا زه لمان ژ زؤرداريكرنا ل ژنان) و ئيك ژ فان نايه تان كو نايه تا (۲۰) ييه نهوه يا خودايې مهزن تيدا دبېژت:

﴿وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَبْدُلُوا زَوْجَ مَكَانٍ زَوْجٍ وَأَنْتُمْ أَحَدَنْهِنَّ فَنُطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَ مِنْهُمْ بِهَتْنًا وَإِنَّمَا مُبِيدٌ﴾.

ژ وان حوكمين د جاهليه تا ئيكې دا يا ئيسلامې راكړې د دهر حهقا ژنې دا هين نهو بوو دهمې زه لاهه كي ژنكا خو بهردابا مالې وې ژې دستاند و لې دخوار، و نهو مههرې وې د ستوبې وې دا ماى نه ددايې.. دهمې ئيسلام هاتې ئەف حوكمه نه هېلا، نايه تې گوت: نه گهر ههوه قيا ژنه كي بهردهن و ل شوبنا وې ئيكې دې بينن، و ههوه ماله كي مهزن وهك مههر دابته وې ژنكي يا ههوه دقيت بهردهن، هوين چوبې ژې رانه كهن، نهري ژ درهو و بې بهختييه كا ئاشكه را هوين دې وې مالې راكهن؟ و چاوا دې بو ههوه دورست بت هوين وې مالې ژې بستين يې ههوه ب مههر دايه وان، و ههر ئيك ژ ههوه خوشې ب يې دې برييه، و وان په يمانه كا موكم ژ ههوه ودرگرتييه كو هوين وان ب قهنجې بگرن يان خوشخوك بهردهن؟!

و ل وې دهمې ئەف نايه ته ل سهر زه لمان حهرام دكهت نهو ته عداييې ل ژنې بكهن، ب تاييه تې نهو ژنا دئيت بهردان، نايه تې زه لام ل هندې ئاگه هدار كرن كو هندې

مههره، نهوئې ئهم كوردی دبېژنې: نهخت، حقهكه ژ حقهين ژنكې د ستوبې زهلامی دا دقيت زهلام قی حقه ب دورستی بدهتی نهگه نه دئ یې گونههكار بت، چونكي وهكي ناشكهره د شریعهتی ئیسلامی دا هندي (مههره) شهرتهكه ژ شهرتین دورستبونا زهواجی، و ههر زهواجهكا مههر تیدا نهبت دئ زهواجهكا بهطال بت.

و ههر چهنده شریعهتی چو حهد بو کیمی وگهلهکیا مههری دهسنيشان نهکریه، و نهو یا هیلايه ب هیثیا وی تفتاقی قه یا زهلام و ژن ل سهر پیک دئین، پیغهمبهري -سلاف لی بن- د پتر ژ گوتهكا خو دا بهري ژنكان و سهرکارین وان دایه هندي کو نهو د خواستنا مههری دا د نهرم و سههل بن، و هند باری زهلامی گران نهکهن کو نهو مههره یی ئیسلامی کریه پیک بو پیکهاتنا زهواجی نهو بکهنه ئاستهنگ د ریکا ب جههاتنا زهواجی دا، ژ وان ههديسان:

۱- ئیمامی حاکم ژ عائشایی قه دگویت، دبېژت: پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوټ: ﴿اعظم النساء بركة أيسرهن صداقا﴾ ژنن بهرکهتا وان ژ ههميان مهزتر نهون یین مههری وان ب ساناهیت. و نهگه نهو مهفهومی قی ههديسی وهرگین دئ بېژن: نهو ژنن مههری وان یې زهحمت بت، یهعنی: یې گران بت، بهرکهتا وان دئ یا کیم بت، و پیغهمبهري -سلاف لی بن- دهمی دبېژت: (بهرکهت) ب رهنکهکی گشتی و قهکری دبېژت، دا ههمی رهنکین بهرکهتی قهگرت، بهرکهتا عیالی، یا مالی، یا تهوفیق، یا پیکرنا د گهل زهلامی.. و هتد.

۲- (ابن حبان) ژ عبداللهی کورې عهباسی قه دگویت، دبېژت: پیغهمبهري -سلاف لی بن- گوټ: ﴿خيرهن أيسرهن صداقا﴾ ب خیرترینی وان نهون یین مههری وان کیمتر. مهعنا: نهو ژنكا مههری وی گهلهک بت و باری زهلامی پی گران بت، چو خیر تیدا نابت، یان خیرهكا کیم دئ تیدا بت.

۳ - ئبن حبان ژ عائیشایي څه دگوځیزت، دبیزت: پیغه مبهري -سلاف لی بن- گوت: ﴿من یمن المرأة تسهیل أمرها وقلة صداقها﴾ ژ بهرکه تا ژنییه کاری وی یی ب سانا هی بت و مهري وی یی کیم بت. و خوارزایی عائیشایي (عوروه) نه وی قی حدیسی ژي څه دگوځیزت دبیزت: و نه ز دبیزم: ژ (شوئ) و نه بهرکه تا ژنییه کاری وی یی ب زحمه بت و مهري وی گلهک بت.

و نیمام نه حمه د ژ عومهری کورې خه ططابی څه دگوځیزت، دبیزت: ﴿لا تغالوا بصادق النساء، فلو كان مكرمة أو تقوى كان نبیکم صلى الله عليه وسلم أولاكم بذلك، ما أصدق امرأة من نسائه ولا أمهر بناته إلا ثنتی عشرة أوقية، وإن الرجل لیغالی صادق المرأة حتی یورث ذلک بینهما عداوة﴾ مهري ژنکان گران نه کهن، چونکی نه گهر څه درگرتن و ته قوا د وی چهندي دابا، پیغه مبهري هه وه -سلاف لی بن- ب وی چهندي فترتو بو ژ هه وه، نه وی ژ دووا زده وه قییان پتر مهري نه دابو نه ژنکه کا و نه کچه کا خو، و زه لام دی مهري ژنکی گران که ت هه تا نه و چهنده نه قییان و دوژمناتییی د ناڅه را وان دا پهیدا دکه ت.

و هه وه کی نیمامی عومهر ب قی گوتنا خو بهري مه دده ته پشکه کی ژ وی نه بهرکه تی یا دکه فته وی زه واجی یا مههره کی گران و مهصره کی زیده لی دئیته خه جکرن ده می دبیزت: نه ف چهنده نه قیانی د ناڅه را ژنکی و زه لامی وی دا پهیدا دکه ت، ده می (تهبعاتین) وی مهصره فا زیده و مهري گران ژینی د چافین زه لامی دا تاري و بهرته نگ دکه ت، نه گهر هات و قی مهصره فی زیده هه ما زه لام (نه صلن) ژ زه واجی نه دا پاش!

ژ لایه کی دی څه نیمامی عومهر مه ل راستییه کا دی دئینته څه یا گلهک ژ مه ژ بیرا خو دبه ت نه و ژي نه قیه: گرانییا مهري ژنی نه و ل نک نه زانان دبه ت نیشانا گرانییا بهایی وی ته رازییا راستییی دا دبه ت بی بهایی بو وی، چونکی زه واج ل وی

دهمی ژ ږامانا خو یا دوست څالا دبت، و ږامانا بازرگانیی ددهت، زهواج نهوه مروځی مروځهک بقیّت، دا همدو د گهل ئیک بڼه جوّت، و ئیک یی دی تمام بکته، نهکو بکړهکی پهرتالهک بقیّت و موعاملی سهره بکته دا سعرا وی کیم کهت یان زیده کهت، و نهگهر مه نهغه زانی دی بو مه ناشکهره بت کو نهو ژنا بهر ل هندئ نهبت وهکی وئ بزنی لی بیت نهو خودان ل مهیدانکی بو ل بکړهکی تیر پاره دگه پیت، ژنهکا خودان عقل و دینهکی ب بهایه، نه وهکی وئ ژنی هزر دکته شویرن باشتیرن ږیکه بو خو گرانکړی! نیمامی عومهر دبیتژت: نهگهر گرانییا مههری ژنی نیشانا قهدر و بهایی وئ یی مهزن با، پیغه مبهری ههوه -سلاف لی بن- ب وئ چهندی فهرتر بوو ژ ههوه، یهعنی: نهو دا مههرهکی مهزن بو کچین خو خوازت، یان دته ژنکین وی، بهلی وی نهغ چنده نهکریه، نهوی ژ دوواژه وهقیان پتر مههر نه دابوو نه ژنکهکا و نه کچهکا خو.

و بلا کس هزر نه کهت پیغه مبهری چو نه بو لهوا.. نهخیر! وی دقیا ب قی سونه تا خو شریعت ته کی بو مه بدانت هم پی بزاین ژن بو میتری نه فسه که بو نه فسه کی، نه پهرتاله که بو بکړه کی، نهگهر پهرتال ل بازارا کرین و فروتنی ب کیمی و گله کییا بهایی فروتنی بیت هلسه نگاندن، دقیت زهلام ل نک ژنی ب وی کاری ژنی چی دبت بیت هلسه نگاندن، و ژنا ب عقل دقیت بزانت مههری وئ یی دوست نه نهو پارده یین نهو ژ زهلامی وهر دگرت بهری بچته مالا وی، بهلکی نهو (ته صهر روفه) یا نهو ژ وی دبیت پستی نهو دچته د مالا وی دا.

خودایی مهزن د نایه ته کا قورانی دا دبیتژت: ﴿هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا﴾ (الأعراف: ۱۸۹) نهی گهلی مروځان خودی یه هوین ژ نه فسه کا ب تنی ئافراندین، و جوته وئ هر ژ وئ ئافراند، دا صهر و همدارا وی پی بیت.

و ژن هنگی بو میړی دېته جوړت نه‌گهر وئ نه‌و دیت نه‌مالی وی، و نه‌گهر وئ نه‌و تمام کر نه‌کو کیم کر، هنگی ب تنی نه‌و ههر دو پیکځه دېنه ئیک نه‌فس.

نیمامی ترمذی ژ نه‌بوو هوریره شه‌دگو هیزت دبیژت پیغه‌مبه‌ری -سلاف لی بن- گوټ: ﴿إِذَا خُطِبَ إِلَيْكُمْ مِنْ تَرْضُونَ دینه وخلقه فزوجه إِلَّا تَفْعَلُوا تګن فتنه فی الأرض وفساد عریض﴾ نه‌گهر ئیکې هوین ژ دینی وی و نه‌خلاقې وی درازی هاته نک هه‌وه خوازگینیان هوین داخوازا وی ب جه- بینن و نه‌گهر هوین وه نه‌کهن فتنه‌یه‌ک د عهردی دا وفساده‌کا به‌رفره‌ه دئ په‌یدا بت.

و وه‌کی ناشکه‌را پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د قی گوټنا خو دا دو شه‌رتان بو رازیوونا ل سهر زه‌لامی ده‌سنیشان دکه‌ت:

یی ئیکې: دین، به‌لی نه‌ههر دینه‌کې هه‌بت، نه‌و دین بت یی خودان ژئ رازی بیت.

یی دووئ: نه‌خلاق، و نه‌خلاقه دینی ب هه‌می جوانییا وی شه‌به‌رچاډ دکه‌ت.

و نه‌وئ دینه‌کې وه‌سا هه‌بت نه‌خلاقې وی د گهل ژنکې باش بکه‌ت، یان نه‌خلاقه‌کې وه‌سا هه‌بت دینی وی بو ژنئ به‌رچاډ بکه‌ت، نه‌گهر ژنه‌ک خواست و ژن ب وی رازی نه‌بوو نه‌ ژ به‌ر چوب تنی ژ به‌ر هندئ چونکی وی هند پاره نینن رویه‌کې بازرگانییې بده‌ته زه‌واجا وئ، نه‌و ب قی کارئ خو پشکدارییې د به‌لاکړنا فسادئ دا دکه‌ت، فسادئ نه‌ ب تنی د دهر حقا وی زه‌لامی دا یی نه‌و (ره‌فض) دکه‌ت، به‌لکی د دهر حقا خو ب خو ژئ دا چونکی نه‌و خو ده‌یلت هتا (قطار) وئ ده‌یلت -وه‌کی دبیژن-، و پی نه‌قیټ بیژن: نه‌گهر ژن ما، و زه‌لامی پیځه نه‌هات وئ سعری پی بده‌ت یا سوبک دخوازت! ژن و میړ د سهر دفنا دینی و نه‌خلاقې و مه‌هری را دئ نیزیکی ئیک بن، و هنگی مه‌عنا زه‌واجی دئ په‌یدا بت، و شریعه‌تئ زه‌واجی دئ ئیته عاطلکرن.

حهقی قورئانی ل سهر ئوممهتی

قورئان دهمی بهحسی هه یفا ره مه زانی دکهت، بیرا مه ل وی په یوه ندیا موکم دئینه ته شه ئهوا د ناچه را قی هه یقی و قورئانی دا هه ی دهمی دبیرت: ﴿شَهْرَ مَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ﴾ (البقرة: ۱۸۵) هه یفا ره مه زانی ئهوا خودی د شه فا وی یا ب بها دا ده ست ب ئینانه خوارا قورئانی کری، دا بو مرو فان بته رنیشاندر، و نیشانین ئاشکهرا ل سهر هیدایه تا خودی و ژیکجودا کرنا د ناچه را راستیی و نه راستیی تیدا هه نه.

و ل جهه کی دی دهمی بهحسی وی کاری دکهت یی قورئان بو ب جهئینا وی هاتییه خوار دبیرت: ﴿كَتَبْنَا أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ﴾ (ابراهیم: ۱) ئهف قورئانه کیتابه که مه بو ته ئه ی موحه ممه د ب وهی هنارتیه دا تو به ری مرو فان پی ژ به رزه بونی و سه رداچونی بدهیه هیدایه تی و رو ناهیی کو ئیسلامه ریکا خودای هه رده م ب سه رقه هاتی یی د هه می حالان دا مه دحین وی دئینه کرن.

و قی قورئانی ئهوا ل هه یفا ره مه زانی پتر ژ هه ر ده مه کی دی ژ سالی ئه م بیرا خو لی دئینه ته هه ده ک حه ق ل سهر مه هه نه دقیت ئه م پی بزاین دا بشیین فان حه قان ژ سهر خو راکه ین بو هندی دا به رانه ر خودانی قی قورئانی شه رمزار نه بین، و ل قیری ئه م دی ب کورتی فان حه قان به ر چا ف که ین:

حهقی ئیکتی: باوهری ئینانا ب قورئانی:

باوهری ئینانا ب وان هه می کتییین عه سمایی یین خودی بو پیغه مبه رین خودی هنارتین، و قورئانا پیروژ ئیک ژ وانه، ژ ستوبنن باوهریا مروقی موسلمان، و ده کی

د نايه ته کا قورئانی دا هاتی: ﴿ءَامَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ ءَامَنَ بِاللّٰهِ وَمَلَكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۝﴾ (البقره: ۲۸۵) مه‌عنا: باوهری ئینانا ب کتیبین خودای پشکه‌که ژ باوهرییی.

د نايه ته کا دی دا خودای مه‌زن دبیرت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا ءَامِنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهِ ءَلِكِتَابُ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ ءَلِكِتَابُ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللّٰهِ وَمَلَكِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ ءَالْيَوْمِ ءَلْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ۝﴾ (النساء: ۱۳۶) گه‌لی خودان باوهران ل سهر باوهرییا خو یا موکم دبه‌رده‌وام بن یا هه‌وه ب خودی و پیغه‌مبه‌ری وی موحه‌مه‌دی -سلاف لی بن- ئینای، و ب وی قورئانی ژ ی یا وی بو پیغه‌مبه‌ری خو ئینایه‌ خورای، و ب وان کیتابین وی بو پیغه‌مبه‌ری خو هنارتین و هه‌چییی باوهرییی ب خودی و ب فریشته‌یین وی یین خودان قه‌در، و ب کیتابین وی هنارتین هی‌دایه‌ت بو خه‌لکی، و ب پیغه‌مبه‌ری وی هلبژارتین دا په‌یامین وی بگه‌هینن، و ب رږژا دویماهییی یا مروژ تیدا پستی مرنی بو حسییی رادبن نه‌ئینت، ب راستی نه‌و ژ دینی ده‌رکه‌فت، و نه‌و دویراتییه‌کا دویر نه‌و ژ ریکا حه‌قییی دویر که‌فت.

و باوهری ئینان نه‌وه مروژ ب دلی -و ب نه‌زمانی ژ- تعترافی بکه‌ت کو نه‌ف قورئانه‌ هه‌می نه‌وا نوکه‌ل به‌ر ده‌ستی مه‌ ژ نک خودی بو پیغه‌مبه‌ری هاتییه، و ب ریکه‌کا دورست بی کیم وزبده‌یی گه‌شتییه مه، و ههر تشته‌کی تیدا هه‌ی حه‌قییه و چو گومان ل سهر نینه.. و یی نه‌ف باوهرییه نه‌بت موسلمان نابت و ژ کافران دئیه هژمارتن.

حەقی دووی: خواندن و ژبه‌رکړنا قورئانی:

پستی نه‌م باوهرییی ب قی رهنکی ب قورئانی دئینین یا فهره‌ل سهر مه‌ نه‌م گرنگییی بده‌ینه قورئانی و پویته‌ی پی بکه‌ین، و ژ پویته‌ پیکړنا ب قورئانییه نه‌م خو

فیری خواندنا وی بکهین و بهردهوام بخوینین، و ل دویف شیانا خو ژ بهر بکهین ژی، د نایه ته کی دا خودایی مهزن مه دحیتن خودان باوهران دکهت و هندهک سالوخته تین وان ده سنی شان دکهت و دبیرت:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تَجَرَّةً لَّنْ تَبْزُورَ﴾ (فاطر: ۲۹) هندی نهون یین قورئانی دخوین، و بهردهوامیی ل سهر کرنا نفیژئی ل ده می وی دکهن، و ژ وی رزقی مه دایی ناشکهر و قهشارتی خیرین واجب و سوننهت ددهن، نهو ب وی چهندی چاقه پریی بازرگانیه کا کهساد نهبت دکهن.

مهنا خواندنا قورئانی تجاره ته کا بی خوساره تییه مروژ د دنیا یی دا پی رادبت، و ل ناخره تی جزای وهر دگرت، و پیغه مبهه -سلاف لی بن- د حه دیسه کا خو دا دبیرت: ﴿إِنَّ لِلَّهِ أَهْلِينَ مِنَ النَّاسِ﴾ د ناف مروژان دا هندهک هه نه مروژین خودینه. گوئن: نهو کینه نهی پیغه مبهه ری خودی؟ پیغه مبهه ری -سلاف لی بن- گوئ: ﴿هُمْ أَهْلُ الْقُرْآنِ، أَهْلُ اللَّهِ وَخَاصَّتَهُ﴾ نه مروژین قورئانینه، نهون مروژین خودی و خاسین وی.

و د حه دیسه کا دی دا یا موسلم ژ نه بو ئومامه یی باهلی قه دگو هیزت هاتییه، دبیرت: پیغه مبهه ری -سلاف لی بن- گوئ: ﴿اقْرَأُوا الْقُرْآنَ فَإِنَّهُ يَأْتِي بِيَوْمِ الْقِيَامَةِ شَفِيعًا لِأَصْحَابِهِ﴾ قورئانی بخوین پوژا ققیامه تی نهو دئیت مه هده ری بو خودانین خو دکهت.

هه وه سا موسلم ژ دهیکا موسلمانان عائیشایی قه دگو هیزت، دبیرت: پیغه مبهه ری -سلاف لی بن- گوئ: ﴿الْمَاهِرُ بِالْقُرْآنِ مَعَ السَّفَرَةِ الْكِرَامِ الْبَرَّةِ، وَالَّذِي يَقْرَأُ الْقُرْآنَ وَيَتَتَعْتَعُ فِيهِ وَهُوَ عَلَيْهِ شَاقٌ لَهُ أَجْرَانِ﴾ نهوی رهوان بت بو خواندنا قورئانی دی د گهل ملیاکه تین قهنج و خودان قه در بت، و نهوی قورئانی دخوینت و زه حمه تی پیقه دبیرت دو خیر بو هه نه.

و ئاشکه رایه کو قیانا مروقی بو قورئانی و سونه تی نیشانا قیانا و بیه بو خودی و پیغه مبهری - سلاش لی بن-، و مروقی خودان باوهر ده می دچته د به حه شتی دا دی بو ئیته گوتن: قورئانی بخوینه وه کی ته د دنیا یی دا دخواند و بلند بیه، و جهی ته ل نک ئایه تا دویمایی یه یا ته دخواند، وه کی د حه دیسه کا دورست دا هاتی.

و د مه سه لا خواندن ی دا یا دورست ئه وه مروقی حه ده ده کی ده سنی شان کری هه بت ههر رۆژ هندی بخوینت، نه کو هنده ک رۆژان گه له کی بخوینت و هنده ک رۆژان چوین نه خوینت، و ئه وی بزانت قورئانی بخوینت و نه خوینت، یان هه یقه ک پتر د سه ر را ببورت بی بخوینت دی یی گونه هکار بت، و گونه ها پشتدانا قورئانی ئیک ژ وان گونه هانه یین خودان هیشتا د قه بری دا پی دئیته عه زابدان، و یا باش ئه وه ئه گهر مروق بشیت نه هیلت ختما وی ژ چل رۆژان ببورت، و نیمام ئه حمه د دبیرت: مه کرووه ختما مروقی ژ چل رۆژان زیده تر لی بیت.

حه قی سیی: تیگه هشتن و خو شاره زاکرنا د مه عنا یین قورئانی دا:

د ئایه ته کا پیروژ دا خودایی مه زن به حسی قورئانی دکه ت وئیک ژ وان ئه گه را بو مه دیار دکه ت یین وی قورئان ژ بهر ئینایه خواری و دبیرت: ﴿كَتَبَ أَنْزَلَهُ إِلَيْكَ مُبْرَكٌ لَيْدَبْرُواْ ءَايَتِهِ وَلَسْتَ تَكْفُرُ أَولُواْ لَا تَلْبَسُ﴾ (ص: ۲۹) ئه ف و هحییا بو ته هاتی ئه ی موحه ممه د کیتابه کا پیروژه مه بو ته ئینایه خواری، دا ئه وه هزرتن خو د ئایه تین وی دا بکه ن، و دا کاری پی بکه ن، و خودان عه قل بیرا خو بیننه فه.

مه عنا: خودی ل سه ر فه رگریه ئه م ده می قورئانی دخوینن یان گوهی خو دده ینی کو هزرا خو د مه عنا یین وی دا بکه ن، و بیرا خو پی ل حه قیی بیننه فه، ئه گهر ئه م ئه و بین یین زمانی قورئانی تی بگه هین، و حه تا ئه م بشیین ب دورستی د مه عنا یا قورئانی بگه هین، و هزرا خو تیدا بکه ن، دئیته ئه م ل ته فسیرین قورئانی بزقربن یین زانایین باوهری نفیسین.

و ناشکه‌رایه کو زانین و تیگه‌هشتنا مه‌عنایا قورئانی هاریکارییا خودانی دکهت کو‌ئو پتر و دورستتر کاری پی بکهت، و ل قیتر حه‌قی دی پی قورئانی دئیت..

حه‌قی چاری: گوهدانا و کاریکرنای قورئانی:

خودایی مه‌زن ئەف قورئانه بو هندی هئارتییە دا ئەم کاری پی بکهین، و بو ژینا خو بکهینه مه‌نه‌ج و رېباز ل دویش بچین، و هەر جاره‌کا مه قورئان ژ قی مه‌عنایي قالا کر ئەو هنگی مه خه‌له‌ل ئیخسته باوهرییا خو، و فایدی مه هنگی ناکهت ئەم بیترین: مه رېز و قه‌در بو قورئانی هه‌نه، و ئەو ل بهر مه یا پیروژه!، پیروزی و قه‌درگرتنا مه بو قورئانی ب هندی دبت ئەم کاری پی بکهین و ژینا خو ل دویش ب رېشه بیهین.

و دویچوون و کاریکرنای قورئانی ئەمره‌که خودی ل مه کری ده‌می دبیرت: ﴿اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ إِلَيْكُم مِّن رَّبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ﴾ (الأعراف: ۳) هوبن گه‌لی مروژان دویکه‌فتنا وئ بکهن یا ژ نک خودایی هه‌وه قه بو هه‌وه هاتی ژ کیتاب و سونه‌تی و پیگیریی ب فه‌رمانین وئ بکهن، و ژبلی خودی هوبن دویکه‌فتنا چو دوست و سه‌رکارین دی نه‌کهن. هوبن کیمه‌کی بیرا خو لی دئینه قه، و وجی بو خو ژئی دگرن، و ل حه‌قیی دزفنه‌قه.

و د ئایه‌کا دی دا خودایی مه‌زن مه ژ هندی دده‌ته پاش کو ئەم گوتنا ئیکي دی ب پیش یا خودی و پیغه‌مبه‌ری وی -سلاف لی بن- بیخین، یان ئەمری وی ب سه‌ر ئەمری وان بیخین، ده‌می دبیرت: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْدُمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَهِيدٌ عَلِيمٌ﴾ (الحجرات: ۱) ئەی ئەوین باوهری ب خودی و پیغه‌مبه‌ری وی ئینای هوبن ژبلی ئەمری خودی و پیغه‌مبه‌ری وی تشته‌کی دی د دینی خو دا دهرنه‌ئین و بو خو دورست نه‌کهن دا هوبن نه‌بنه بیدعه‌چی، و ژ خودی بترسن وئ گوتن و کرباری

نه‌کهن یا دژی ئه‌مری خودی و پیغه‌مبه‌ری وی بت، هندی خودییه گوهدیری گوتننن هه‌وه‌یه، و ئه‌و ب ئیهت و کربارتن هه‌وه یی پزانایه.

و ژ پیتقییین باوهری ئینانا ب قورئانی کارکنا ب قورئانییه، وئوی بیژت: من باوهری ب قورئانی هه‌یه.. وکاری پی نه‌کهت، گوتنا وی دئی بته جهی گومانئ!

وکانئ چاوا کارکنا قورئانی واجبه ل سهر مه، گوهدانا قورئانی ژ و نزمکرنا ده‌نگی ده‌می ده‌نگی قورئانی دئیه مه واجبه، خودایی مه‌زن دبیزت: ﴿وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ﴾ (الأعراف: ۲۰۴) و ده‌می قورئان دئیه خواندن هوبن ئه‌ی گه‌لی مروژان گوهدارییا وی بکهن و خو بی ده‌نگ بکهن، دا به‌لکی هوبن تی بگه‌هن ب وی هیقییی کو خودی ره‌حمی پی ب هه‌وه بیهت.

مه‌عنا: گوهدانا قورئانی ب خو ژ دبه ئه‌گه‌را دارپتتا ره‌حمی، له‌و یا فه‌ره بو وان یین خواندنا قورئانی نه‌زانن گه‌له‌ک گوئی خو بده‌نی دا بینه خودان خیر.

و نه‌گوهدانا قورئانی و بلندکرنا ده‌نگی ده‌می ئه‌و دئیه خواندن ریبازا کافران بوویه، وداخوازا وان ژ بوویه قورئان ل سهر ئه‌زمانی وان شه‌دگوهیزت و دبیزت: ﴿وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ﴾ (فصلت: ۲۶) و کافران شیرهت ل ئیک و دو کرن گوتن: هوبن گوهدارییا قورئانی نه‌کهن، و پینگیرییا ب فه‌رمانین وی نه‌کهن، و ده‌می موحه‌ممه‌د قورئانی دخوبنت هوبن ده‌نگی خو ب قیری و هه‌وار و فیتکان ل سهر ده‌نگی وی بلند کهن، دا هوبن بشینی، و به‌لکی ئه‌و خواندن به‌س کهت.

حه‌قی پینجی: نیشادانا قورئانی:

نیشادان و فیژکرنا قورئانی واجبه‌که دکه‌فته سهر ملی وان که‌سان یین خودی نعمه‌تا زانینا قورئانی دایی، و موسلمانئ ژ هه‌مییان چیتئر ئه‌وه یی قورئانی بزانت و نیشا خه‌لکی ژ بدهت، وه‌کی ئیمامئ بوخاری ژ عوشمانی شه‌دگوهیزت دبیزت:

پيغهمبري -سلاف لى بن- گوټ: ﴿خيركم من تعلم القرآن وعلمه﴾ چيترى ههوه ههوه يى خو فيري قورئاني كرى ووي نيشا خهلكي ددهت.

و ژ بهر ټي ههديسي زانايهكي وهكي سوفيانى شهوري دگوټ: نهوي قورئاني نيشا خهلكي بدهت ژ وي چيتره يى جيهادي دكهت.

و نيشادانا قورئاني ټيك ژ خيرين بهردهوامه (صدقه جاريه) و نهو كهسي تو قورئاني نيشا بدهي هندي نهو قورئاني بخوبنت خير بو ته ژي دئيته نفيسين، چونكي پيغهمبر -سلاف لى بن- ديترت: ﴿من دل على خير فله مثل أجر فاعله﴾ ههچيبي بهري ټيكي بدهته خيرهكي هندي خيرا وي يى وي خير بكهت دي بو ئيته نفيسين. وهكي موسلم ژي ټهدهگوهيژت.

ونهو كهسي ب كاري نيشادانا قورئاني رادبت دټيت ټاگهه ژ ټان خالان ههبت:

۱- دټيت ئيخلاص د كاري وي دا ههبت، نارمانجا وي رازييونو خودي بت نه كو هندهك تشتين دي يين دنيايي.

۲- دټيت نهو د كاري خو دا يى موكم بت، دورست ب كاري خو رابيت، و نهكامين تهجوبدي بزانت دا قورئاني خهلهت نيشا خهلكي نهدهت.

۳- دټيت يى نهرم و ههليم بت د گهل وي يى قورئاني نيشا ددهت، و خيرا وي بټيت و يى قهنج بت د گهل.

۴- دټيت نهو وي شيرت بكهت و ريكا باش نيشا بدهت، و بو وي بته جهن چاقلتيكرني د نهخلاقي دا.

ستاره کړن د ناقبه را خودی و به نیان دا

نږه گهر هم دویچوونه کي ل دؤر وان دوعایان بکهین ییڼ پیغه مبهري -سلاف لی بن- ژ خودایي خو دکرن، دئ بینین گلهک جارن وی داخواز بو خو ژ خودایي خو دکر کو نهو ل دنیا یی و ناخره تی ستاره بکهین، عه بیڼ وی قه شیرت، و شهرما وی د ناف خه لکی دا نه بهت، و وی نهف دوعایه نیشا صه حابیڼ خو ژي ددان، و فرمان ل وان دکر کو نهو ژي هه ردهم فان دوعایان بو خو بکهین..

ژ وان حه دیسان: (ابن ابي شيبه) ژ موحه ممه دئ کورئ که عبي قه دگو هیزت، دیږت: پیغه مبهري -سلاف لی بن- نیشا صه حابیڼ خو ددا نهو بیژن: ﴿اللهم اغفر لنا حیواتنا وأقلا عثرتنا واستر عوراتنا﴾ یا ره بی تو گونه هین مه بو مه ژي بیه، و شکه ستنین مه قه گره، و عه بیڼ مه قه شیره.

و نه قه هندئ دگه هینت کو (ستاره کړن) داخوازه کا شهر عییه.

و ژ تشتنین ئاشکه رایه ل بهر مه هه مییان کو ژبلی خودئ که سی بی عه یب نینه، و ژ موسته حیلا نه تو مروقه کی بیڼی ژ هه می لایان قه یی کامل و پیکهاتی بت، و هه که سه کی نه گهر چند مروقه کي (نموونه یی) ژي بت نه گهر تو ژ نیزیک بهرئ خو بده یی و تیکه لیڼی د گهل بکهی دئ بیڼی نهو ژ لایه کی قه یی خودان کیماسییه، و نه قه بو هنديیه دا هم بزاین کو خودئ ب تنی یی کامله.

و کا چاوا پیغه مبهري -سلاف لی بن- بهرئ مه دایه هندئ هم هه ردهم داخوازی بو خو ژ خودئ بکهین کو نهو عه بیڼ مه قه شیرت، و شهرما پی د ناف خه لکی دا نه بهت، و هسا وی بهرئ مه یی دایه هندئ ژي کو نهو ب خو ژي د ناقبه را خو دا د دلفره د بین، و چاقان ژ عه بیڼ ئیک و دو بنقینین، و نه گهر هات و هم ب سهر

عەیب و کیماسییه کا مرۆښه کی هلبووین ئەم وی ستاره بکهین و د ناڅ خەلکی دا بهلاڅ نه کهین..

و ل څیړی ئەم دئ هندەک گۆتین پینغه مبهری -سلاڅ لی بن- و یین صه حابیین وی ل دۆر مهسه لا ستاره کرنی څه گپین، دا بزاین کانی چەند ئیسلامی څیا ئەم مرۆڅین دلپاڅر بین د دەر حەقا ئیک و دو دا:

۱- پینغه مبهری -سلاڅ لی بن- ئاشکه را دکەت کو دویچوون و ئاشکه را کرنا گونەه و عەبیین خەلکی دبه ئەگه را هندئ ئەو خرابتر لی بین و هندە کین دی ژ چاڅ ل وان بکهن، یان چونه چونه ئەف گونەهه یین ئاخفتن ل دۆر دئیتە کرن ل بهر خەلکی بینە تشته کی عەده تی، (ئەبو داوود) ژ موعاویە ی خودی ژێ رازی بت څه دگوھیت، دبیژت: من گوھ ل پینغه مبهری -سلاڅ لی بن- بوو دکۆت: ﴿إِنَّكَ إِن اتَّبَعْتَ عَوْرَاتِ النَّاسِ أَفْسَدْتَهُمْ أَوْ كَدْتَ أَنْ تَفْسُدَهُمْ﴾ ئەگەر تول دویف عەبیین خەلکی بچی تو دئ وان خراب که ی یان نیزیکه وان خراب که ی.

بۆچی؟ چونکی دبت هندەک مرۆڅ هەبن شەرمی ژ گونەهە کی بکهن، لەو دەمی ئەو وی گونەهە دکەن دئ ب دزی څه کەن، بەلی ئەگەر کەسه کی دی رابوو ئەف کارئ وی د ناڅ خەلکی دا بهلاڅ کر، ئیدی ئەو -چ ژ بستەیی چ ژ عیناد- وی کاری دئ ب ئاشکه را کەت، و ب څی رەنگی ئەو دئ خرابتر لی ئیت.

۲- د حەدیسە کا دی دا یا بوخاری ژ ئەبوو هورەیرە څه گوهاستی هاتییه پینغه مبهری -سلاڅ لی بن- دبیژت: ﴿كُلُّ أُمَّتٍ مَعَاذِي إِلَّا الْمَجَاهِرِينَ، وَإِنْ مِنْ الْمَجَاهِرَةِ أَنْ يَعْمَلَ الرَّجُلُ بِاللَّيْلِ عَمَلًا ثُمَّ يَصْبِحُ وَقَدْ سَتَرَهُ اللَّهُ فَيَقُولُ: يَا فَلَانُ عَمِلْتَ الْبَارِحَةَ كَذَا وَكَذَا، وَقَدْ بَاتَ يَسْتَرُهُ رَبُّهُ، وَيَصْبِحُ يَكْشِفُ سِتْرَ اللَّهِ عَنْهُ﴾ لیبۆرین بو هەمی ئوممه تا من هەیه ئەو نه بن یین گونەهە ئاشکه را دکەن، و ژ ئاشکه را کر نییه زهلام کاره کی ب شه څی بکهت و خودی وی ستاره بکهت و دەمی لی دبه سپیده بیژت: فلان کەس شقییدی من

هو کر و هو کر، ب شه قی خودی ئەو ستاره کر بوو گاڤا لی دبتە سپیډە ئەو وی ستارە ی ژ سەر خو ږاډکەت.

ژ قی څە دیسی دیار دبت کو کەسی گونە ھکار ب خو بەری خەلکی دی دقیت خو ستارە بکەت و گونە ھا خو ئاشکەرا نەکەت، چونکی ئاشکەرا کرنا گونە ھی ب خو گونە ھکا دیه، ژ بەر کو مەعنا وی ئەو وی مرۆقی کەیف ب گونە ھا خو دقیت و یی پی خوشە، و پشتی ھنکی دەمی ئەو گونە ھی ئاشکەرا ډکەت ئەو خەلکی ل سەر کرنا گونە ھی بستە ډکەت، و ئەف کارە ب خو ژ ی گونە ھکا دیه!

۳- و ئەو کەسی ب ږەنگە کئی قەشارتی گونە ھکئی بکەت، پاشی ژ قی گونە ھا خو پەشیمان بیت، و ب دورستی تۆبە بکەت، پاشی ئەو قی گونە ھا خو ئاشکەرا نەکەت و شانازیی پی نەبەت، ھیقی ئەو ږوژا قیامەتی ژ ی خودی عەبیا وی قەشیرت و گونە ھا وی ژ ی ببەت، موسلم ژ ئەبوو ھورەیرە ی قەدگو ھیزت، دبیزت: پیغەمبەر ی -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿لا یستر الله علی عبد فی الدنیا إلا ستره الله یوم القیامۃ﴾ د دنیا یی دا خودی عەبدەکی ستارە ناکەت ئەگەر ئەو وی ږوژا قیامەتی ژ ی ستارە نەکەت.

مەعنا: دەمی خودی عەیب و گونە ھین مرۆقی د دنیا یی دا ستارە ډکەت ئەو قەنجیە کە خودی د گەل مرۆقی ډکەت دقیت مرۆف شوکرا وی سەرا بکەت، و ب دورستی تۆبە بکەت، دا ږوژا قیامەتی ږوژا شەرمزاریا مەزن ژ ی ئەو مرۆقی ستارە بکەت و شەرما مرۆقی د ناف خەلکی دا نەبەت.

۴- پیغەمبەر -سلاڤ لی بن- د گۆتنە کا خو دا، ستارە کرنا موسلمانان ل بەر مە شرین ډکەت، و ئاشکەرا ډکەت کو ئەوی د دنیا یی دا مرۆقەکی ستارە بکەت، ږوژا قیامەتی خودی دی وی ستارە کەت، چونکی جزا ژ ږەنگی کارییە، بوخاری ژ عەبدللاھی کوری عومەر ی قەدگو ھیزت، دبیزت: پیغەمبەر ی -سلاڤ لی بن- گۆت: ﴿المسلم أخو المسلم لا یظلمه ولا یسلمه، ومن کان فی حاجه أخیه کان الله فی

حاجته، ومن فرج عن مسلم كربه فرج الله عنه كربه من كربات يوم القيامة، ومن ستر مسلماً ستره الله يوم القيامة ﴿﴾ موسلمان برای موسلمانیه، نه زۆرداریی لى دكهت و نه وى ب دهست نه یاران قه بهرددهت، و ههچیی د ههوجهیییا برایی خو دا بت خودی ژى دى د ههوجهیییا وى دا بت، و ههچیی تهنگافییهكى ژ سهر موسلمانیهكى ږاكهت خودی ژى تهنگافییهكى ژ تهنگافییتن ږوژا قیامهتى دى ژ سهر وى ږاكهت، و ههچیی موسلمانیهكى ستاره بكهت، خودی ژى ږوژا قیامهتى دى وى ستاره كهت.

و ناشكهرايه كو هنگى مړوڅ كهسهكى دى ستاره كهت دهى ب سهر عهیهكا وى هل دبت، یان ب گونهه و كیماسیهكا وى یا قهشارتى دهسییت، ئەگەر نابته ستارهكرن، و ل څیړى مه دڅیت بیژین: گهلهك كهس هه نه ب هیجه تا ږهخهیا ئاڅاكر، یان فهرمانا ب باشیی وپاشقهبرنا ژ خرابیی، ههتكبرنا خهلكى بو خو دورست دكهن، و ئەزمانى خو د دهر حهقا وان دا بهرددهن، و ههر چهنده دبت ئیهتا څان یا باش ژى بت بهلى ئەو ب څى كارى خو خرابیهكا مهزتر دكهن، چونكى ئەو وى خرابییا ب قهشارتى هاتییه كرن ب ناشكهرايى د ناڅ خهلكى دا بهلاڅ دكهن.. ئەقه ئىك، یا دوو: دبت ئەو ب څى كارى خو ږىكا تویهكرنى ل څى مړوڅى گونههكار بگرت، و یا سییی: ئەو هزر دكهت ئەو ب څى كارى خو یى خو نیزیكى خودی دكهت، و ئەو ب خو ئەو یى گونههكى دكهت، چونكى یى توبشى غهیهتى دبت.

و ئەگەر ئەم بهرئ خو بدهینه ږیبازا سهحایییتن پیغهمبهرى -سلاڅ لى بن- دى بینین وان ب دورستى ئەڅ حهدیسه ب جه- دینا، ئەبوو بهكر دیبژت: ئەگەر ژ كراسى خو پیڅهتر ئەز تشتهكى بو دزیهكر و زناكر و عههق قهخوړى نهبینم، ئەز دى وان ب وى قهشیرم.

و عهكرمه دیبژت: عهبدللاهى كورئ عهباسى و عههمارى و زوبهیرى مړوڅهكى دزیهكر گرت، پاشى بهردا، من گوته كورئ عهباسى: نه چو كار بوو ههوه كرى! گوته:

وی گوته من: وهی بو ته!! ئەگەر تو ل شوبنا وی دزیکه‌ری بای تو دا هه‌ز که‌ی بییه به‌ردان!

و نمونه ل سه‌ر قی رهنگی گه‌له‌کن.. و مه‌عنا قی ئەو نینه مرۆف هاریکار و پشته‌قانی گونیه‌کاری بت ل سه‌ر گونیه‌ها وی، به‌لکی ئەو دبه‌ته هاریکاری بو وی کو شه‌رما وی نه‌ئیه‌برن دا ده‌لیقه بو لیقه‌بوونا وی قه‌کری بمینت.

۵- پیغه‌مبه‌ر -سلاف لی بن- د هه‌دیه‌کا خو دا گازییه‌کی ئاراسته‌ی وان که‌سان دکه‌ت یین دویچوونا عه‌ییین خه‌لکی دکه‌ت و غه‌یه‌تا وان دکه‌ت، و دبیرت: ﴿یا معشر من آمن بلسانه ولم یدخل ایمان قلبه! لا تغتابوا المسلمین، ولا تتبعوا عوراتهم، فإنه من اتبع عوراتهم یتبع الله عورته، ومن یتبع الله عورته یفضحه فی بیته﴾ گه‌لی ئەوین ب ئەزمانی خو باوهری ئینای و باوهری نه‌چوویه د دلی وان دا! غه‌یه‌تا موسلمانان نه‌که‌ن، و دویچوونا عه‌ییین وان نه‌که‌ن، چونکی هه‌چییه‌ی ل دویف عه‌ییین وان بگه‌رپیت خودی ژی دلی ل دویف عه‌ییین وی گه‌رپیت، و هه‌چییه‌ی خودی ل دویف عه‌ییین وی بگه‌رپیت دلی د مالا وی دا هه‌تکا وی به‌ت. وه‌کی بوخاری ژ عه‌بدللاه‌ی کورێ عومه‌ری قه‌دگوهرت.

نافەرۆك

پەر	بابەت
٥	ژ وان خودپناسیتن بەرھەمی وان ئاشکەرا و ناڤی وی قەشارتی
١١	ئەو مەزھەبی ب قورئانی د سەر دا دچت
١٧	ب مەدحا خەلکی بۆ تە ئەئی خاپاندن
٢٢	ل هیشییا سوپاسییا کەسی نەبە
٢٥	شیرەتین پیغەمبەری خوشتقی سلاف لی بن
٣٠	(السراج المنیر) د قورئانا پیروژ دا
٣٦	ئەگەرین گرتن و قەکرنا دەرگەهین خزینین عەرد و عەسمانی
٤٩	گۆنەھ و بی ئومیدییا ژ رەحما خودی
٥٦	خۆ بەیەلە ب هیقییا خودی قە و بیزار نەبە
٦٢	تاوانا کوشتنی و ھندەک روھنکرنین پیتقی
٨٠	شیرەتا ئەبویەکری بۆ عومەری
٩٢	رامانا پەیقین بانگی
٩٨	نقیژ.. و مزگەفت
١٠٤	نیشانین رۆژا قیامەتی
١٢٩	جزایی فەرمان نەکرنا ب باشیی و نە پاشقەبرنا ژ خرابیی
١٣٥	ژینا دنیایی ب دیتنا خودان باوەری و کافری

یه‌کسانیا د ناڅېره اعیالی دا	۱۴۳
سهراتییا (ثعلبه‌به‌ی) وه‌کی د قورئانی دا هاتی	۱۴۶
نهم و گوهدانا وه‌عطی	۱۴۹
نهم و مه‌سه‌لا به‌لای	۱۵۵
ل دؤر حوکمی جگاری د ئیسلامی دا	۱۶۰
حوکمی چوون وئاکنجیبوونا ل وه‌لاتین بیانی	۱۶۵
پراوه‌ستانه‌ک د گهل نه‌فسی ل سهری سالا نوی	۱۷۱
بوونا پیغه‌مبه‌ری بوونا ئوممه‌ته‌کی بوو	۱۷۵
دویماهییا ره‌مه‌زانی	۱۷۹
جه‌ژن د ناڅېره اعیاده‌تی و بینقه‌دانی دا	۱۸۴
نهم‌گه‌رین سهرکه‌فتنا رږژا به‌دری	۱۸۷
مفایین دانا خیران	۱۹۴
جزایی پشتدانا زکری خودی	۲۰۳
جزایی مرنا خوشتیان	۲۰۹
ره‌نگه‌کی زوردارییی	۲۱۲
سوننه‌تا پیغه‌مبه‌ری د خوارن و قه‌خوارنی دا	۲۱۷
ب وان یین به‌لا ب سهری هاتی خهمین خو بره‌قینه	۲۲۱
(نه‌خت) و هنده‌ک رامانین به‌رزه	۲۲۵
حق‌ی قورئانی ل سهر ئوممه‌تی	۲۳۰
ستاره‌کرن د ناڅېره خودی و به‌نییان دا	۲۳۷

